

Dei gratia
P. OVID. NASONIS
METAMORPHOSIS;

E X

Accuratissimis Virorum
Doctissimorum Castigatio-
nibus emendata, & in
lucem edita.

L O N D I N I,

Pro Societate Stationariorum.
MDCLXXVIII.

Cum Privilegio.

L 510.310 *

1854. Dec. 7.

The Gift of
Mrs. Sarah Campbell
the Sister of
The Rev. Prof. John L. Poirer, D.D.
of Cambridge.

LIBRARY

1854

32.27
32

P. OVID. NASONIS

John Roberts

METAMORPHOSEON

Liber I.

IN^x nova fert animus^x mutatas dicere formas^x Lanol
 Corpora. Dii cœptis (nam vos mutastis et illas)
 Aspirate meis; primâque ob origine mundi
 Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
 Ante mare & terras, & quod tegit omnia cœlum,
 Unus erat toto Naturæ vultus in orbe,
 Quem dixere Chaos; rudis indigestaque moles,
 Nec quicquam nisi pondus iners, congestaque eodem
 Non bene junctarum discor. ia semina rerum.
 Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan;
 Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe;
 Nec circumfuso pendebat in aëre Tellus,
 Ponderibus librata suis; nec brachia longo
 Margine terrarum porroxiat Amphitrite.
 Quâque erat & tellus, illic & pontus & aër,
 Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
 Lucis egens aër; nulli sui forma manebat:
 Obstabatque aliis aliud; quia corpore in una
 Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
 Mollia cum duris, sine pondere habentia pandus.
 Hanc deus & melior litem Natura diremit:
 Nam cœlo terras, & cœcis abscondit undas,
 Et frigidum spisso secrevit ab aëre cœlum.

Quæ postquam evoluit, cacòque exemit acervo,
 Dissociata locis concordi pace ligavit.
 Ignea convexi vis, & sine pondere, cæli
 Emicuit, summâque locum sibi legit in arte.
 Proximus est aër illi levitate locòque.
 Densior his tellus, elementâque grandia traxit,
 Et pressa est gravitate suâ. Circumfluit humor
 Ultima possedit, solidâque coercuit orbem.

Sic ubi dispositam (quisquis fuit ille Deorum)
 Congeriem secuit, sectâque in membra redegit;
 Principio terram, nè non equalis ab omni
 Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
 Tum freta diffudit, rapidisque tumescere ventis
 Jussit, & ambita circumdare littora terræ.
 Addidit & fontes, & stagna immensa, lacûsque,
 Fluminâque obliquis cinxit declivia ripis:
 Quæ diversa loci partim sorbentur ab ipsa,
 In mare perveniunt partim, campoque recepta
 Liberioris aqua, pro ripis littora pulsant.
 Jussit & extendi campos, subsidere valles,
 Fecit tegi sylvas, lapidosos surgere montes.
 Utque duæ dextrâ cælum totidémque sinistrâ
 Parte secant Zona, quinta est ardentior illis:
 Sic unus inclusum numero distinxit eodem
 Cura Dei, totidémque plagæ tellure premuntur.
 Quarum quæ media est, non est habitabilis æstiva:
 Nix tegit alta duos: totidem inter utramque locavit
 Temperiemque dedit, mistâ cum frigore flammâ.
 Imminet his aër, qui quantò est pondere terræ,
 Pondere aquæ levior, tantò est onerosior igne.
 Illic & nebulas, illic consistere nubes
 Jussit, & humanas motura tonitrua mentes,
 Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
 His quoque non passim mundi fabricator habendum
 Aëra permisit: vix nunc obsistitur illis,
 (Cum sua quisque regat diverso flamina tractu)
 Quin laniant mundum: Tanta est discordia fratrum

Envy ad Auroram Nabathaëque regna recessit,
 Perfidaque, & radiis juga subdita matutinis :
 Vesper, & occiduo quæ littora Sole tepefcunt,
 Proxima sunt Zephyro : Scythiam Septemque Triones
 Horriſer invaſit Boreas : contraria tellus
 Nubibus affiduis pluviòque madefcit ab Austro.
 Hac ſuper impoſuit liquidum & gravitate carentem
 Æthera, nec quicquam terrena facis habentem.

Vix ita limitibus diſcreverat omnia certis,
 Cum, quæ preſſa diu maſſa latuère ſub ipſa,
 Sidera cœperunt toto fulgeſcere cœlo.
 Neu regio foret ulla ſuis animalibus orba,
 Aſtra tenent cœleſte ſolum, formæque Deorum :
 Ceſſerunt nitidis habitande piſcibus unda :
 Terra ferax cepit, volucres agitabilis aër.
 Sanctius his Animal, manisque capaciſ alia,
 Deerat adhuc, & quæ dominari in cætera poſſet.
 Natus homo eſt : ſive hunc divino ſemine fecit
 Ille opifex rerum, mundi melioris origo ;
 Sive recens tellus, ſeduſtæque nuper ab alto
 Æthere, cognati retinebat ſemina cœli :
 Quam ſatus Iapeto miſtam fluvialibus undis
 Finxit in effigiem moderantium cuncta Deorum.
 Pronaque cum ſpectant animalia cætera terram,
 Os homini ſublime dedit, cœlumque tueri
 Juſſit & erectos ad ſidera tollere vultus.
 Sic modo quæ fuerat rudis & ſine imagine, tellus
 Induit ignotas hominum converſa figuras.

Aurea prima ſata eſt ætas, quæ, virgine nato,
 Sponte ſua, ſine lege, fidem reſtantiſ colebat.
 Pœna metusque aberant : nec vinæ minacia collo
 Ære ligabantur, nex ſupplex turbaſ timebat
 Iudicis ora ſui ; ſed erant ſine iudice ruri.
 Nondum caſa ſuis, peregrinum ut viſeret orbem,
 Montibus, in liquidas pinus deſcenderat undas :
 Nullaque mortales præter ſua littora nôrant.
 Nondum præcipites cingebant oppida ſoſſa :

Non tuba directi, non aris cornua flexi,
 Non galeæ, non ensis erat : sine militis usu
 Mollia secura peragebant otia gentes.
 Ipsa quoque immunis, rastrisque intacta, nec ullis
 Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus.
 Contentique cibus nullo cogente creatis,
 Arbuteis fævus mondanaque fraga legebant
 Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis,
 Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
 Ver erat æternum, placidique tepentibus auris
 Mulcebant Zephyri natos sine semine flores.
 Mox etiam fruges tellus inarata ferebat :
 Nec renovatus ager gravidus canebat aristis.
 Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant :
 Flavæque de viridi stillabant ilice mella.

Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
 Sub Jove mundus erat, subitque Argentea proles,
 Auro deterior, fulvo pretiosior ære,
 Jupiter antiqui contraxit tempora veris,
 Perque hyemes, æstis, & inæquales autumnos,
 Et breve ver, spaciis exegit quatuor annum.
 Tum primum siccis aër fervoribus ustus
 Canduit, & ventis glacies astricta pependit.
 Tum primum subière domos : domus antra fuerunt,
 Et densi frutices, & junctæ cortice virgæ.
 Semina tum primum longis Cerealia sulcis
 Obruta sunt, pressique iugo gemere juvenci.

Tertia post illam successit æbenea proles,
 Savior ingeniis, & ad horrida promptior arma,
 Non scelerata tamen. De duro est ultima Ferro ;
 Protinus erupit vena peioris in ævum
 Omne nefas : fugere pudor, verumque, fidesque ;
 In quorum subière locum fraudesque, dolique,
 Insidiaeque, & vis, & amor sceleratus habendi.
 Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos,
 Navita ; quæque diu steterant in montibus altis,
 Fluctibus ignotis insultare carina.

Communemque prius, ceu lumina Solis & aura,
 Cautus humum longo signavit limite mensor.
 Nec tantum segetes alimentaque debita dives
 Poscebatur humus, sed itum est in viscera terra;
 Quasque recondiderat, Stygiisque admovent umbris,
 EFFODIUNTUR opes irritamenta malorum.
 Jamque nocens ferrum ferroque nocentius aurum,
 Prodiert: prodit bellum, quod pugnat utroque,
 Sanguineaque manu crepitantia concutit arma.
 Vivitur ex rapto; non hospes ab hospite tutus,
 Nec socer à genero: fratrum quoque gratia rara est.
 Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
 Lurida terribiles miscent aconita noverca:
 Filium ante diem patrios inquirat in annos.
 Vincta jacet pietas, & virgo cade madentes
 Ultima caelestium terras Astra reliquit.

Nec foret terris securior arduus aether,
 Affectasse ferunt regnum caeleste Gigantes,
 Altaque congestos struxisse ad sidera montes.
 Tum Pater omnipotens misso perfregit Olympum
 Fulmine, & excussit subiectum Pelion Ossae.
 Obruta mole sua cum corpora dira jacerent,
 Perfusam multo natorum sanguine terram
 Immaduisse ferunt, calidamque animasse cruorem;
 Et, ne nulli sua stirpis monumenta manerent,
 In faciem vertisse hominum: sed & illa propago
 Contemptrix superum, saevaue avidissima cadis,
 Et violenta fuit: scires è sanguine natam.
 Quae Pater ut summam vidit Saturnius arce,
 Ingemit: & salto nondum vulgata recenti,
 Foeda Lycaonia referens convivia mense,
 Ingentes animo, dignos Jove, concipit iras,
 Conciliamque vocat. Tenuit mora nulla vocatos.

Est via sublimis caelo manifesta sereno,
 Lattea nomen habet, candore notabilis ipso.
 Hac iter est Superis ad magni tellus Tonantis,
 Regalemque domum. Dextrâ laevâque Deorum

Atria

Atria nobilium valvis celebrantur apertis :
 Plebs habitat diversa locis : à fronte potentes
 Cœlicolæ clarique suos posuere Penates.
 Hic locus est quem, si verbis audacia detur,
 Haud timeam magni dixisse palatia cœli.
 Ergo ubi marmoreo Superi sedere recessu,
 Celsior ipse loco, sceptroque innixus eburno,
 Terrificam capitis concussit terque quaterque
 Casariam ; cum qua terram, mare, sidera movit :
 Talibus indè modis ora indignantia solvit :
 * Non ego pro mundi regno magis anxius illà
 Tempestate fui, quàm centum quisque parabat
 Injicere anguipedum captivo brachia cœlo.
 Nam quanquam ferus hostis erat, tamen illud ab um
 Corpore, & ex una pendebat origine bellum.
 Nunc mihi quàm totum Nereus circumsonat orbem
 Perdendum est mortale genus : per flumina juro
 Infera, sub terras Stygio labentia loco
 CUNCTA prius tentanda : sed immedicabile vulnus
 Ense recidendum est, nè pars sincera trahatur.
 Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Fauni,
 Et Nymphae, Satyrique, & monticola Sylvani ;
 Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
 Quam dedimus, certè terras habitare sinamus.
 An satis, O superi, tutos fore creditis illos,
 Cum mihi, qui culmen, qui vos habeoque regoque,
 Struxerit insidias notus feritate Lycaon ?
 Confremuere omnes studiisque ardentibus ausum
 Talia deposcunt. Sicut cum manus impia savit
 Sanguine Casareo Romanum extinguere nomen,
 Attonitum tanto subita terrore ruina
 Humanum genus est, totusque perhorruit orbis.
 Nectibi grata minùs pietas, Auguste, tuorum,
 Quàm fuit illa Jovi ; qui postquam voce manique
 Murmura compressit, tenuere silentia cuncti.
 Substitit ut clamor, pressus gravitate regentis,
 Jupiter hoc iterum sermone silentia rupit.

Ille quidem pœnas (curam hanc dimittite) solvit:
 Quod tamen admissum, quæ sit vindicta, docebo.
 Contigerat nostras infamia temporis aures:
 Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
 Et Deus humana lustris sub imagine terras.
 Longa mora est, quantum noxæ sit ubique repertum,
 Enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
 Manala transieram latebris horrenda ferarum,
 Et cum Cyllene gelidi pineta Lycæi:
 Arcados hinc sedes, & inhospita tecta tyranni
 Ingredior; traherent cum fera crepuscula noctem.
 Signa dedi venisse Deum, vulgusque precari
 Cœperat. Irridet primò pia vota Lycaon.
 Mox ait, Experiar, Deus hic, discrimine aperto,
 An sit mortalis, nec erit dubitabile verum.
 Noctæ gravem somno nec opinâ perdere morte
 Me parat: hæc illi placet experientia verî.
 Nec contentus eo est: missi de gente Molossa
 Obsidis unius jugulum mucrone resolvit;
 Atque ita semineces partim ferventibus artus
 Mollis aquis, partim subiecto torruit igne:
 Quos simul imposuit mensis, ego vindice flammâ
 In dominum dignos everii tecta penates.
 Territus ipse fugit, natâsque silentia ruris
 Exululat: frustra loqui conatur; ab ipso
 Colligit os rabiem, solitaque cupidine cadis
 Uritur in pecudes, & nunc quoque sanguine gaudet.
 In villos abeunt vestes, in crura lacerti;
 Fit lupus, & veteris servat vestigia formæ.
 Canities eadem est, eadem violentia vultûs,
 Iidem oculi lucent, eadem feritatis imago est.
 Occidit una domus, sed non domus una perire
 Digna fuit: quâ terra patet, fera regnat Erinys.
 In facinus jurâsse putes. Dent ocyus omnes
 Quas meruere pati (sic stat sententia) pœnas.
 Dicta Jovis pars voce probant, stimulosque frementi
 Adjiciunt: alii partes assensibus imp'ent.

Est tamen humani generis iactura dolari
 Omnibus : Quæ sit terra, mortalibus orba,
 Forma futura, rogant ; quis sit laturus in aras
 Thura : ferisne paret populandas tradere terras.
 Talia quærentes (sibi enim fore cetera cura)
 Rex Superum trepidare verat, sobolemque priori
 Dissimilem populo promittit origine mirâ.
 Jamque erat in totas sparsurus fulmina terras :
 Sed timuit, nè fortè sacer tot ab ignibus aether
 Conciperet flammæ, totisque ardesceret axis.
 Esse quoque in fati reminiscitur, affore tempus
 Quo mare, quo tellus correptaque regia cæli
 Ardeat, Quæ mundi moles operosa laboret
 Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopi,
 Pœna placet diversa, genus mortale sub undis
 Perdere, Quæ ex omni nimbo demittere cælo.

Protinus Foliis Aquilonem claudit in antris,
 Et quacunque fugant inductas flamina nubes ;
 Eminiſque Notum. Madidis Notus evolat alis,
 Terribilem piceâ testis caligine vultum ;
 Barba gravis nimbis, canis fluit unda capillis,
 Fronte sedent nebulae, rorant pennaque sinisque.
 Uique manu latè pendentia nubila preſſit,
 Fit fragor, Quæ densi funduntur ab æthere nimbi.
 Nuntia Junonis, varios induta colores,
 Concipit his aquas, alimentaque nubibus affert.
 Sternuntur segetes, Quæ deplorata colonis
 Vota jacent, longique perit labor irritus anni.
 Nec cœli contenta suo est Jovis ira : sed illum
 Cæruleus frater juvat auxiliaribus undis.
 Convocat hic amnes : qui postquam testâ tyrannum
 Intravere sui, Non est hortamine longo
 Nunc, ait, utendum : vires effundite vestras :
 (Sic opus est :) aperite domus, ac, mole remota,
 Fluminibus vestris totas immittite habenas.
 Jusserrat. Hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
 Et defrenato volvantur in æquora cursu.

Ipse tridente suo terram percussit : at illa
 Intremuit, morisque vias patefecit aquarum.
 Exspatiata ruunt per apertos flumina campos ;
 Cúmque satis arbuta simul, pecudésque, virosque,
 Teclaque, cúmque suis rapiant penetralia sacris.
 Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
 Indejecta malo, cultum tamen altior huius
 Unda tegit, pressaque latent sub gurgite turres.
 Jamque mare et tellus nullum discrimen habebant :
 Omnia pontus erat ; deerant quoque littora ponto.
 Occupat hic collein ; cymba sedet alter adunca,
 Et ducit remos illic ubi nuper ararat.
 Ille super segetes aut mersa culmina villa
 Navigat ; hic summa piscem depréndit in ulmo.
 Figitur in viridi (sic Jovis tulit) anchora primo,
 Aut subiecta terunt curva vineta carinae.
 Et modò quâ gracies gramen carpere capella,
 Nunc ibi deformes ponunt sua corpora Phocæ.
 Mirantur sub aqua lúcos, urbésque, domósque
 Nereides ; sylvasque tenent delphines, et altis
 Incur sant ramis, agitátque robora pulsant.
 Nat lupus inter oves : fulvos vehit unda leones ;
 Unda vehit tigres : nec vires fulminis apro,
 Crura nec alato presunt velocia cervo :
 Quasitísque diu ferris, ubi sistere possit,
 In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
 Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
 Pulsabántque novi montana cacumina flutis.
 Maxima pars unda rapitur : quibus unda pepercit,
 Illes longa domant inopi jejunia vultu.
 Separat Aonios Aetæis Phocis ab arvis,
 Terra ferax, dum terra fuit : sed tempore in illa
 Pars maris, et latus subitarum campus aquarum.
 Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus,
 Nomine Parnassus, superatque cacumine nubes.
 Hic ubi Deucalion (nam cætera texerit æquor)
 Cum consorte tori parvâ rate veltus adhaesi,

Corycidas

Corycidas Nymphas & numina montis adorat,
 Fatidicamque Themis, quæ tunc orac'la tenebat.
 Non illo melior quisquam nec amantior aequi
 Vir fuit, aut illâ reverentior ulla Deorum.
 Jupiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
 Et superesse virum de tot modo millibus unum,
 Et superesset videt de tot modo millibus unam,
 Innocuos ambos, cultores numinis ambos;
 Nubila disjecit, nimbisque Aquilone remotis,
 Et cælo terras ostendit, & æthera terris.
 Nec maris ira manet: positoque tricuspile telo,
 Mulcet aquas rector pelagi; supràque profundum
 Exstantem, atque humeros innato murice tellum,
 Caruleum Tritona vocat, conchâque sonanti
 Inspirare jubet, fluctisquæ & flumina signo
 Jam revocare dato. Cava buccina sumitur illi
 Testilis, in latum quæ turbine crescit ab imo;
 Buccina quæ, in medio concepit ubi æra ponto,
 Littora voce replet sub utroque jacentia Phæbo.
 Tum quoque ut ora Dei madidâ vorantia barbâ
 Contigit, & cecinit iussos inflata recessus,
 Omnibus audita est telluris & aquoris undis;
 Et quibus est undis audita coërcuit omnes.
 Jam mare litus habet, plenos capit alveus amnes;
 Flumina subsidunt, colles exire videntur,
 Surgit humus, crescunt loca decrescantibus undis.
 Postque diem longum nudata cacumina sylva
 Ostendunt, limâque tenent in fronde reliquum.
 Redditus orbis erat. Quem postquam vidit apertum,
 Et desolatas agere alta silentia terras,
 Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis.
 O soror, O conjux, O fœmina sola superstes,
 Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
 Deinde torus junxit, nunc ipsa pericula jungunt;
 Terrarum, quasunque vident occasus & ortus,
 Nos duo turba sumus; possedit cætera pontus.
 Hac quoque adhuc vita non est fiducia nostra

Certa satis, terrent etiam nunc nubila mentem.
Quis tibi, si sine me satis erepta fuisses,
Nunc animus, miseranda, foret? quo sola timorem
Ferre modo posses? quo consolante, dolores?
Namque ego, (crede mihi) si te quoque, pontus haberet,
Te sequerer, conjux, & me quoque pontus haberet.
O utinam possem populos reparare paternis
Artibus, atque animas formata infundere terra!
Nunc genus in nobis restat mortale cuobus,
(Sic visum est Superis,) hominūq; exempla manemus.

Dixerat, & flebant: placuit cœleste precari
Numen, & auxilium per sacras querere sortes.
Nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas undas,
Et nondum liquidas, sed jam vada nota sequentes.
Indè ubi libatos irroravere liquores

Vestibus & capiti, fleunt vestigia sacra
Ad delubra Dea, quorum fastigia turpi
Squallebant musco, stabantque sine ignibus ara.
Ut templi tetigere gradus, procumbit merque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oscula saxo;
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina justis
Vincta remollescunt, si flebitur ira Deorum,

Dic, Themis, quâ generis dânnum reparabile nostri
Arte sit, & mersis fer opem, mirissima, rebus.
Mota dea est, sortemque dedit: Discedite templo,
Et velate caput, cinclâsque resolvite vestes,
Ossâque post tergum magna jactate Parentis.

Obstupuere diu: rumpitque silentia voce
Pyrrha prior, jussisque Dea parere recusat,
Dêtque sibi veniam pavido rogat ore, pavêtque
Ladere jactatis maternas ossibus umbras.

Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba data sortis secum, inter seque volutant.
Indè Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet; & Aut fallax, nit, est solertia nobis,
Aut pia sunt, nullâque nefas oracula suadent.
Magna parens Terra est, lapides in corpore terra

Ossa reor dici : jacere hos post terga iubemur.

Conjugis augurio quanquam Titania mota est,
Spectamen in dubio est ; adeo cælestibus ambo
Diffidunt monitis : sed QUID tensare nocebit ?
(Discedunt, velantque caput, tunicasque recingunt,
Et iussos lapides sua post vestigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas ?
Ponere duritiem cœpere suamque rigorem,
Molliri que morâ, mollitâque ducere formam.
Mox ubi creverunt, naturâque minor illis
Contigit ; ut quædam, sic non manifesta videri
Forma potest hominis, sed uti de marmore cœpta,
Non exacta satis, rudibûsque simillima signis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo
Et terrena fuit, versa est in corporis usum :
Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa :
Quæ modò vena fuit, sub eodem nomine mansit.
Inque brevi spatîo, superiorum nomine saxa
Missa viri manibus faciem traxere virorum ;
Et de femineo reparata est femina iactu.
Indè genus durum sumus, experiensque laborum ;
Et dicumenta damus quâ simus origine nati.

Cætera diversis tellus animalia formis
Sponte suâ peperit, postquam vetus humor ab igne
Percauit Solis, cœnâque uæque paludes
Intumescere astu, fecundâque semina rerum
Vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo,
Creverunt, faciêmque aliquam cœpere morando.
Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarsit fidere limus,
Plurima cultores versis animalia glebis
Inveniunt ; & in his quædam modò cœpta per ipsius
Nascendi spatium ; quædam imperfecta suisque
Trunca vident humeris : & eodem corpore sæpe
Altera pars vivit, rudis est pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem sumpsere humôrque calorque.

Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
 Cùmque sit ignis aqua pugnax, vapor humidus omnes
 Res creat, & discors concordia sœtibz apta est.
 Ergò ubi diluvio tellus lutulenta recenti,
 Solibus æthereis aliòque recanduit æstu,
 Edidit innumeras species, partimque figuras
 Reddidit antiquas, partim nova monstra creavit.

Illà quidem nollet; sed te quoque, maxime Python,
 Tum genuit: populisque novis, incognite Serpens,
 Terror eras, tantum spatii de monte tenebas.

Hinc Deus Arcitenens, & nunquam talibus armis
 Nisi in damis caprisque fugacibus, usus,
 Mille gravem telis, exhaustâ penè pharetrâ,
 Perdidit, effuso per vulnera nigra veneno.

Nève operis famam posset delere vetustas,
 Instituit sacros celebri certamine Ludos,
 Pythia, perdomita Serpentis nomine, diâos.
 Hic juvenum quicumque manu, pedibzque, rotâve
 Vicerat, esculea capiebat frondis honorem.

Nondum laurus erat; longòque decentia crine
 Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.

Primus amor Phœbi Daphne Peneïa, quem non
 Sors ignara dedit, sed sava Cupidinis ira.
 Delius hunc nuper, viâto serpente superbus,
 Viderat adducto flectentem cornua nervo;
 Quidque tibi, lascive puer, cum fortibus armis?
 Dixerat: ista decent humeros gestamina nostros,
 Qui dare certa fere, dare vulnera possumus hosti;
 Qui modò pestifero tot jugera ventre prementem
 Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis.

Tu face nescio quos esto contentus amores
 Irritare tuâ, nec laudes asserere nostros.

Filius huic Veneris; Figat tunc omnia, Phœbe,
 Te memi arcus ait: quantòque animalia cedunt
 Cuncta Deo, tantò minor est tua gloria nostrâ.

Dixit, & eliso percussis aëre pennis,
 Impiger umbrosâ Parnassi constitit arce.

Dêque sagittiferâ promisit duo tela pharetrâ
 Diversorum operum; fugat hoc, facit illud amorem
 Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acutâ:
 Quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plum-
 Hoc Deus in Nympha Peneide fixit: at illo scbum
 Lasit Apollineas trajecta per ossa medullas.
 Protinus alter amat; fugit altera nomen amanti,
 Sylvarum latebris, captivâque inque ferarum
 Exuviiis gaudens, innuptaque amul. Phœbes:
 Vitra coercēbat positos sinē lege capillos.
 Multi illam petiere: illa aversata petentes,
 Impatiens, expersque viri, nemora avia lastrat,
 Nec quid Hymen, quid Amor, quis sint Connubia cura
 Sape pater dixit, Generum mihi, filia, debes:
 Sape pater dixit, Debes mihi, nata, nepotes.
 Illa, velut crimen, tedas exosa jugales,
 Pulchra verecundo suffundens ora rubore,
 Inque patris blandis harena cervice lacertis,
 Da mihi perpetuâ, genitor charissime, dixit,
 Virginitate frui: dedit hoc pater ante Diana.
 Ille quidem obsequitur: sed te decor iste quod optas
 Esse vetat, votoque tuo tua forma repugnat.
 Phœbus amat, visque cupit connubia Daphnes;
 Quodque cupit, sperat; suâque illum oracula fallant
 Utque leves stipula demptis adolentur aristis;
 Ut facibus sepes ardent, quas foris viator
 Vel nimis admovent, vel jam sub luce reliquit:
 Sic Deus in flammâ abiit, sic pectore toto
 Uritur, & sterilem sperando nutrit amorem.
 Spectat inornatos collo pendere capillos:
 Et, Quid si comantur? ait: videt igne micante
 Sideribus similes, oculos; videt oscula quæ non
 Est vidisse satis: laudat digitisque manisque,
 Brachiaque, & nudos mediâ plâs parte lacertos.
 Siqua latent, meliora putat. Fugit ocyor aurâ
 Illa levi, neque ad hæc revocantis verba resistit.
 Nympha, precor, Peneia, mane; non insequor hostem.

nuptial
 obsequiis

Nympha, mane : sic agna lupum, sic cervæ leonem,
 Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columba,
 Hostes quæque suos : Amor est mihi causa sequendi.
 Me miserum ! ne prona cadas, indignave ladi
 Crura notent sentes, & sim tibi causa doloris.
 Aspera, quâ properas, loca sunt : moderantiis, oro,
 Curre, fugamque inhibe ; moderantiis insequar ipse.
 Cui placeas inquire tamen. Non incola montis,
 Non ego sum pastor ; non hic armenta gregesve
 Horridus observo. Nescis, temeraria, nescis
 Quem fugias, ideoque fugis. Mihi Delphica tellus,
 Et Claros, & Tenedos, Pataraæque regia servit.
 Jupiter est genitor : per me quod eritque, fuitque,
 Estque pater ; per me concordant carmina nervis.
 Certa quidem nostra est ; nostrâ tamen una sagitta
 Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
 Inventum Medicina meum est, opiserque per orbem
 Dicor ; & herbarum est subiecta potentia nobis
 Hei mihi, quod NULLIS Amor est medicabilis herbis ;
 Nec prosunt domino, quæ prosunt omnibus artes !

Plura loquuturum timido Peneia cursu
 Fûgit, cùmque ipso verba imperfecta reliquit.
 Tunc quoque visa decens : nudabant corpora venti,
 Obviæque adversas vibrabant flamina vestes,
 Et levis impulsos retro dabat aura capillos.
 Aucta fugâ forma est. Sed enim non sustinet ultra
 Perdere blanditias juvenis Deus : utque monebat
 Ipse Amor, admissio sequitur vestigia passu.
 Ut canis in vacuo leporem cùm Gallicis arvo
 Vidit, & hic prædam pedibus pesit, ille salutem :
 Alter inhasuro simili, jam jamque tenere
 Sperat, & extento stringit vestigia rostro ;
 Alter in ambiguo est, an sit comprehensus, & ipsis
 Moribus eripitur, tangentiæque ora relinquit :
 Sic Deus & virgo est ; hic spe ceter, illa timore :
 Qui tamen insequitur, pennis adiutus amoris,
 Oyor est ; requiemque negat ; terroque fugacis

Imminet, & crinem sparsum cervicibus afflat.
 Viribus absumptis expalluit illa, citaque
 Victa labore fugæ, spectans Peneïdas undas,
 Fer, pater, inquit, opem, si flumina numen habetis.
 Quâ nimium placui, tellus ait, hisce; vel istam,
 Qua facit ut ledar, mutando perde figuram.

Vix prece finitâ, torpor gravis occupat artus:
 Mollia cinguntur tenui præcordia libro;
 In frondem crines, in ramos brachia crescunt:
 Pes modo tam velox pigris radicibus hæret;
 Ora cacumen habent: remanet nitor unus in illâ.
 Hanc quoq; Phœbus amat, positâque in stipite dextra
 Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus;
 Complexusque suis ramos, ut membra, lacertis,
 Oscula dat ligno; refugit tamen oscula lignum.
 Cui Deus, At quoniam conjux mea non potes esse,
 Arbor eris certè, dixit, mea: semper habebunt
 Te coma, te cithara, te nostra, Laure, pharetra.
 Tu ducibus lætis aderis, cum lata triumphum
 Vox canet, & longas visent Capitolia pompas.
 Postibus augustis eadem fidissima custos
 Ante fores stabis, mediâque tuebere quercum.
 Utque meum intonsis caput est juvenile capillus,
 Tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.
 Finerat Paan: factis modò laurea ramis
 Annuit, utque caput visa est agitasse cacumen.

Est nemo Æmonia, prærupta quod undique claudis
 Sylva, vocant Tempe, per qua Penëus, ab imo
 Effusus Pindo, spumosis volvitur undis;
 Dejectâque gravi tennes agitantia fumos
 Nubila conducit, summisque aspergine sylvis
 Influit, & sonitu plus quàm vicina fatigat.
 Hac domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni
 Amnis: in his residens factio de castris antro,
 Undis jura dabat Nymphisque colescentibus undas.
 Conveniunt illuc popularia flumina primum,
 Nescia gratentur, consolenturque parentem.

Populi

Populifer Spercheus, & irrequietus Enipeus,
 Apidanisq; senex, lenisque Amphrysus, & Æas;
 Moxque amnes alii, qui, quâ tulit impetus illos,
 In mare deducunt fessos erroribus undas.

Inachus unus abest, imòque reconditus antro
 Fletibus anget aquas, natâmq; miserrimus Io
 Luget ut amissam: nescit vitâne fruatur,
 An sit apud manes; sed quam non invenit usquam,
 Esse putat nusquam, atque animo pejora veretur.

Viderat à patrio redeuntem Jupiter illam
 Flumine: & O virgo Jove digna, tuòque beatum
 Nescio quem factura toro, pete, dixerat, umbras
 Aut horum, aut horum nemorum, (& monstraverat am-
 dum calet, & medio Sol est altissimus orbe. (bos)
 Quâd si sola times latebras intrare ferarum,
 Praside tuta Deo nemorum secreta subibis:
 Nec de plebe Deo, sed qui cœlestia magnâ
 Sceptra manu teneo, sed qui vaga fulmina mitto.
 Nè fuge me, (fugiebat enim.) Jam pascua Lerna,
 Constatq; arboribus Lyrœa reliquerat arva;
 Cùm Deus inductâ lato caligine terras
 Occulit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem.

Interea medios Juno despexit in agros,
 Et noctis faciem nebulas fecisse volucres
 Sub nitido mirata die, non fluminis illos
 Esse, nec humenti sensit tellure remitti.
 Atque suus conjux ubi sit circumspicit, ut quæ
 Deprênsi toties bene nôset furta mariti.
 Quem postquam cœlo non repperit, Aut ego fallor,
 Aut ego lador, ait: delapsâque ab æthere summo
 Constitit in terris, nebulâque recedere jussit.
 Conjugis adventum presenserat, inque nitentem
 Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
 Bos quoque formosa est. Speciem Saturnia vacca,
 Quanquam invita probat; necnon & cujus, & unde,
 Quæ sit armento vel quasi nescia, quarit.
 Jupiter à terra genitam mentitur, ut auctor

Desinat inquiri. Petit hanc Saturnia munus.
 Quid faciat? Crudele, suos abdicere amores;
 Non dare, suspectum. Pudor est qui suadeat illinc;
 Hinc dissuadet amor. Victus pudor esset amore:
 Sed leve si munus sociæ generisque torique
 Vacca negaretur, poterat non vacca videri.
 Pellice donatâ, non protinus exiit omnem
 Diva metum, simulque Jovem, & fuit anxia furti:
 Donec Aristoridæ servandam tradidit Argo.

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat;
 Indè suis vicibus capiebant bina quæterem,
 Cetera servabant, atque in statione manebant.
 Constiterat quocunque loco, spectabat ad Io:
 Ante oculos Io, quamvis aversus, habebat.
 Luce sinit pasci: cum Sol tellure sub altâ est,
 Claudis, & indigno circumdat vincula collo:
 Frondibus arboreis & amarâ pascitur herbâ;
 Proque toro, terræ non semper gramen habenti
 Incubat infelix, limosâque flumina potat.
 Illa etiam, supplex Argo cum brachia vellet
 Tendere, non habuit quæ brachia tenderet Argo;
 Et conata queri, mugitus edidit ore;
 Pertimuitque sonos, propriâque exterrita voce est.

Venit & ad patrias, ubi ludere sæpe solebat,
 Inachidas ripas, novâque ut conspexit in undâ
 Cornua, pertimuit, seque externata refûgit.
 Naiades ignorant; ignorat & Inachus ipse,
 Qua sit; at illa patrem sequitur, sequiturque sorores
 Et patitur tangi, seque admirantibus offert:
 Decerptas senior porrexe rat Inachus herbas;
 Illa manus lambit, patriisque dat oscula palmis;
 Nec retinet lacrymas; & si modo verba supersint,
 Oret opem, noménque suum casûsque loquatur.
 Litera pro verbis, quam pes in pulvere duxit,
 Corporis in vicium mutati triste peregit.
 Me miserum! exclamat pater Inachus; inq; gement
 Cornibus, & nivea pendens cervice juvenca,

*Me miserum! ingeminat, Tūne es quasita per omnes,
Nata, mihi terras? Tu non inventa, reperta es.*

*Lūlus erat levior. Retices? nec mutua nostris
Dīcta refers? alto tantūm suspiria ducis
Pectore; quōdque unum potes, ad mea verba remugis.*

*At tibi ego ignarus thalamos tedāsque parabam;
Spēsque fuit generi mihi prima, secunda nepotum.
De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.*

*Nec finire licet tantos mihi morte dolores:
Sed nocet esse Deum; praeclusāque janua lethi
Æternum nostros lūlus extendit in ævum.*

*Talia dicenti stellatus summovert Argus,
Ereptāque patri diversa in pascua natam
Abstrahit: ipse procul montis sublime cacumen
Occupat, unde sedens partes speculatur in omnes.*

*Nec Superūm rector mala tanta Phoronidos ultra
Ferre potest; natāque vocat, quem lucida partu
Plēias enixa est, lethōque det imperat Argum.
Parva mora est, alos pedibus, virgāque potente
Somniferam sumpsisse manu, tegimēque capillis.
Hac ubi disposuit, patriā Jove natus ab arce
Desilit in terras, illic tegimēque removit,*

*Et posuit pennas, tantummodo virga retenta est.
Hāc agit, ut pastor, per devia rura capellas,
Dum venit, adductas; & structis cantat avenis.*

*Voce nova captus custos Junonius artis,
Quisquis es, hōc poteris mecum considerare saxo,
Argus ait: neque enim pecori fecundior ullo
Herba loco est, aptāque vides pastoribus umbram.*

*Sedit Atlantides, & euntem multa loquendo
Detinuit sermone diem, junctisque canendo
Vincere arundinibus servantia lumina tentat.*

*Ille tamen pugnat molles evincere somnos:
Et quamvis sopor est oculorum parte receptus,
Parte tamen vigilat: quærit quoque (namque reperta
Fistula nuper erat) quā sit ratione reperta?*

Tum Deus, Arcadia gelidis in montibus, inquit,

Inter Hamadryados celeberrima Nonacrinas
 Naias una fuit, Nymphæ Syringa vocabant,
 Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
 Et quoscunque Deos umbrosâque sylva serâxque
 Rûs habet; Ortygam studiis; ipsâque colebat
 Virginitate Deam, ritu quoque cinctâ Diana.
 Falleret, & credi possit Latonia, si non
 Corneus huic arcus, si non foret aureus illi.
 Sic quoque fallebat. Redeuntem colle Lyceo
 Pân videt hanc, pinque caput præcinctus acutâ,
 Talia verba refert; Tibi nubere, Nymphæ, volentis
 Votis cede Dei. Restabat plura referre:
 Et precibus spretis fugisse per avia Nympham,
 Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem
 Venerat, hîc illam, cursum impredientibus undis,
 Ut se mutarent, liquidas orâsse sorores:
 Panâque, cûm pręnsam sibi jam Syringa putaret,
 Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres:
 Dûmque ibi suspirat, motos in arundine ventos
 Effecisse sonum tenuem, similẽmque querenti.
 Arte novâ vocisque Deum dulcedine captum,
 Hoc mihi colloquium tecum, dixisse, manebit:
 Atque itâ disparibus calamis compagine ceræ
 Inter se junctis, nomen tenuisse puellæ.

Talia dicturus vidit Cyllenius omnes
 Succubuisse oculos adopertâque lumina somno:
 Supprimi extemplo vocem, firmâque soporem,
 Languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
 Nec mora, falcato nutantem vulnerat ense,
 Quâ collo est confine caput, saxoque cruentum
 Deiecit, & maculat præruptam sanguine rupem.
 Arge, jaces, quodque in tot lumina lumen habebas,
 Exinctum est, centumque oculos nox occupat una.
 Excipit hos, volucrisque sua Saturnia pennis
 Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.

Protinus exarsit, nec tempora distulit ira,
 Horrificâque oculis animoque objecit Erinny

Pellicæ

*Pellicis Argolica, stimulosque in pectore cacos
 Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
 Ultimus immenso restabas, Nile, labori:
 Quem simul ac tetigit, positus in margine ripa
 Procubuit genibus; resupinoque ardua collo,
 Quos potuit solos tendens ad sidera vultus,
 Et gemitu & lacrymis & luctifono mugitu
 Cum Jove visa queri est, finemque orare malorum.*

*Conjugis ille suæ complexus colla lacertis,
 Finit ut poenâ tandem rogat; inque futurum
 Pone metus, inquit, nunquam tibi causa doloris
 Hac erit; & Stygias jubet hoc audire paludes.
 Ut lenita Dea est. vultus capit illa priores
 Fitque quod antè fuit: fugiunt de corpore seta;
 Cornua decrescunt; fit luminis æstior orbis;
 Contrahitur rictus; redeunt humerique manisque;
 Ungulæque in quinos dilapsa absumitur ungues.
 De bove nil superest, formæ nisi candor, in illa:
 Officiòque pedum Nymphæ contenta duorum
 Erigitur, metuitque loqui, nè more juventa
 Mugiat, & timide verba intermissa retentat.
 Nunc Dea linigerâ colitur celeberrima turbâ.*

*Hinc Epaphus magni genitus de semine tandem
 Creditur esse Jovis, perque urbes juncta parenti
 Tempa tenet. Fuit huic animis aqualis & annis
 Sole satius Phaëthon, quem quondam magna loquentem,
 Nec sibi cedentem, Phæbòque parente superbum,
 Non tulit Inachides, Matrìque, ait, omnia demens
 Credis, & es tumidus genitoris imagine falsi.
 Erubuit Phaëthon, iràmque pudore repressit,
 Et tulit ad Clymenen Epaphi convitia matrem.
 Quòque magis doleas gentrix, ait, en ego liber,
 Ille ferox: tacui: pudet hæc opprobria nobis
 Et dici potuisse, & non potuisse refelli.
 At tu, si modo sum cælesti stirpe creatus,
 Ede notam tanti generis, mèque asserte cælo.
 Dixit, & implicuit materno brachia collo;*

Pérque

Pêrque suum Meropisque caput, pedâsque sororum,
 Traderet, oravit, veri sibi signa parentis.
 Ambiguum est, Clymene precibus Phaethontis, an irâ
 Mota magis dicti sibi criminis, utraque Cælo
 Brachia porrexit; spectânsque ad lumina Solis,
 Per jubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis,
 Nate, tibi juro, quod nos auditque videtque;
 Hôc te, quem spectas, hôc te, qui temperat orbem,
 Sole satum: si fîcta loquor, neget ille videndum
 Se mihi, sitque oculis lux ista novissima nostris.
 Nec longus patrios labor est tibi nôsse penates:
 Unde oritur, terra domus est contermina nostra.
 Si modò fert animus, gradere, & scitabere ab ipso.
 Emicat extemplo, latus post talia matris
 Dicta sua Phaethon, & concipit æthera mente:
 Æthiopâsque suos, positosque sub ignibus Indos
 Sideriis transit, patriosque adit impiger ortus.

P. OVID. NASONIS

METAMORPHOSEON

Liber II.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
 Clara micante auro, flammâsque imitante pyropo;
 Cujus ebur nitidum fastigia summa tegebat;
 Argenti bisfores radiabant limine valvæ.
 Materiam superabat opus, nam Mulciber illic

Æquora

*Æquora calārat medios cingentia terras,
 Terrarūque orbem, cœlūque quod imminet orbi.
 Caruleos habet unda Deos, Tritona canorum,
 Proteāque ambiguum, balanarūque prementem
 Ægeona suis immania terga lacertis ;
 Doridāque, & natas, quarum pars nare videtur,
 Pars in mole sedens virides siccare capillos,
 Pilce vehi quadam : facies non omnibus una est,
 Nec diversa tamen, qualem decet esse sororum.
 Terra viros, urbēque gerit, sylvasque, ferāsque,
 Flumināque, & Nymphas, & cætera numina ruris.
 Hæc super imposita est Cœli fulgentis imago,
 Signāque sex foribus dextris, totidēmq̃e sinistris.
 Quò simul acclivo Clymeneia limite proles
 Venit, & intravit dabitati tecta parentis ;
 Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus,
 Consistitque procul : neque enim propiora ferebat
 Lumina. Purpureā velatus veste sedebat
 In solio Phœbus, claris lucente smaragdus.
 A dextrā levāque Dies, & Mensis, & Annus,
 Seculāque, & posita spatiis aequalibus Hora ;
 Vêrque novum stabat cinctum florente coronā :
 Stabat nuda Æstas, & spicea ferta gerebat :
 Stabat & Autumnus calcatis sordidus uvīs :
 Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.*

*Indè loco mediū rerum novitate paventem
 Sol oculis juvenem, quibus adspicit omnia, vidit :
 Quæque viæ tibi causa ? quid hæc ait, arce petisti,
 Progenies Phaëthon haud inficianda parenti ?
 Ille refert, O lux immensi publica mundi,
 Phœbe pater, si das usum mihi nominis hujus,
 Nec falsâ Clymene culpam sub imagine celat ;
 Pignora da, genitor, per quæ tuâ vera propago
 Credar ; & hunc animis errorem detrahe nostris.*

*Dixerat. At genitor circum caput omne micantes
 Deposuit radios, propiusque accedere jussit :
 Amplexūque dato, Nec tu meus esse negari*

Dignus

Dignus es ; & Clymene veros, ait, edidit ortus.
 Quoque minùs dubites, quod vis pete munus, & illud
 Me tribuente feres : promissi testis adesto
 Diis juranda palus, oculis incognita nostris.
 Vix bene desierat : currus petit ille paternos,
 Inque diem alipedum jus & moderamen equorum.
 Pœnituit jurasse patrem, qui, tẽrque quatẽrque
 Concutiens illustre caput, Temeraria, dixit,
 Vox mea facta tua est : utinam promissa liceret
 Non dare : confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
 Dissuadere licet : non est tua tuta voluntas :
 Magna petis, Phaëthon, & quæ non viribus istis
 Munera conveniunt, nec tam puerilibus annis.
 Sors tua mortalis : non est mortale quod optas.
 Plus etiam quàm quod Superis contingere fas est
 Nescius affectas : placeat sibi quisque licebit ;
 Non tamen ignifero quisquam consistere in axe,
 Me, valet, excepto. Vasti quoque rector Olympi,
 Qui fera terribili jaculatur fulmina dextrâ,
 Non aget hos currus ; & QUID Jove majus habetur ?
 Ardua prima via est, & quâ vix manẽ recentes
 Enituntur equi. Medio est altissima cœlo ;
 Unde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
 Fit timor, & pavidâ trepidat formidine pectus.
 Ultima prona via est, & eget moderamine certo.
 Tunc etiam, quæ me subiectus excipit undis,
 Nè ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
 Adde quòd assiduâ rapitur vertigine cœlum,
 Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
 Nitòr in adversum : nec me, qui cætera, vincit
 Impetùs ; & rapido contrarius evehor orbi.
 Finge datos currus : quid ages ? poterisne rotatis
 Obvius ire polis, nè te citus auferat axis ?
 Forsitan & lucos illic urbèsque Deorum
 Concipias animo, delubraque ditia donis
 Esse : per insidias iter est formàsque ferarum.
 Utque viam teneas, nullòque errore traharis,

Per tamen adversi gradieris cornua Tauri,
 Amonibſque arcus, violentique ora Leonis
 Scorpion, atque aliter curvantem brachia longo
 Nec tibi quadrupedes animoſos ignibus illis
 Quos in peſtore habent, quos ore & naribus efflant,
 In promptu regere eſt: vix me patiuntur, ubi acres
 Incaluère animi, cervixque repugnat habenis.

At tu, funeſti nè ſim tibi muneris auſtor,
 Nate, cave, dum reſque ſinit tua corrige vota.
 Scilicet ut noſtro genitum te ſanguine credas,
 Pignora certa petis, do pignora certa timendo.
 Et patrio pater eſſe metu probor: aſpice vultus
 Ecce meos: utinàmque oculos in peſtore poſſes
 Inferere, & patrias intus deprèndere curas.
 Denique, quicquid habet dives circumſpice mundus,
 Dèque tot ac tantis cœli, terraque, mariſque
 Poſce bonis aliquid, nullam patjère repulſam.
 Deprecor hoc unum, quod vero nomine pœna,
 Non honor eſt: pœnam, Phaëton, pro munere poſcis.
 Quid mea colla tenes blandis, ignave, lacertis?
 Nè dubita, dabitur (Stygios juravimus undas)
 Quodcunque optârîs, ſed tu ſapientiùs opta.

Finierat monitus: dictis tamen ille repugnat,
 Propoſitùmque premit, flagrâtque cupidine currâs.
 Ergo quâ licuit genitor cunſtatus ad alios
 Deducit juvenem, Vulcania munera, curvus.
 Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſumma
 Curvatura rota, radiorum argenteus ordo.
 Per jуга Chryſolithi, poſitaque ex ordine gemma,
 Clara repercuſſo reddebant lumina Phœbo.
 Dùmque ea magnanimus Phaëthon miratur, opûſque
 Perſpicit, ecce vigil nitido patefecit ab ortu
 Purpureas Aurora fores, & plena roſarum
 Atria; diffugiunt ſtelle, quarum agmina cogit
 Lucifer, & cœli ſtatione noviffimus exit.
 Tum pater, ut terras mûndùmque rubefcere vidit,

Cornuâque extrema velut evanescere Luna;
 Jungere equos Titan velocibus imperat Horis.
 Jussa dea celeres peragunt: ignemque vomentes
 Ambrosia succo saturos præsepibus alti
 Quadrupedes dantunt, addantque sonantia fræna.

Tum pater ora sui sacro medicamine nati
 Contigit, & rapida fecit patientia flammæ;
 Imposuitque comæ radios, præsagâque luctûs
 Pectore sollicito repetens suspiria dixit.
 Si potes his saltem monitis parère parentis,
 Parce, puer, stimulis, & fortius utere loris.
 Sponte suâ properant: labor est inbibere volantes.
 Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
 Sectus in obliquum est lato curvamine limes,
 Zonarumque trium contentus sine, polûmque
 Effugit australem, junctamque Aquilonibus Arcton.
 Hâc sit iter; manifesta rotæ vestigia cernes.
 Utque ferant aquos & cælum & terra calores,
 Nec preme, nec summum molire per æthera currum.
 Alius egressus cœlestia signa cremabis;
 Inferis, terras: MEDIO tutissimus ibis.
 Ne te dexterioꝝ tortum declinet ad Anguem,
 Nève sinisterioꝝ pressam rota ducat ad Aram;
 Inter utrumque tene: Fortuna cætera mando,
 Quæ juvet, & melius quàm tu tibi consulat, opta.
 Dum loquor, Hesperio positas in litore metas
 Humida nox tetigit: non est mora libera nobis.
 Poscimus, & fulget tenebris Aurora fugatis.
 Corripe lora manu; vel, si mutabile pectus
 Est tibi, consiliis, non curribus utere nostris,
 Dum potes, & solidis etiam nunc sedibus adstas;
 Dumque malè optatos nondum premis inscius axes;
 Quæ tutus spesces, sine me dare lumina terris.

Occupat ille levem juvenili corpore currum,
 Stâtque super. manibusque datas contingere habenas.
 Gaudet, & invito grates agit indè parenti.
 Interea volucres Pyroen, Eous, & Athon,

Solis equi, quartisque Phlegon, binnitibus auras
 Flammiferis implent, pedibusque repagula pulsant.
 Quæ postquam Tethys, fatorum ignora nepotis,
 Reppulit, & facta est immensi copia cæli;
 Corripuere viam, pedibusque per aëra motis
 Obstantes scindunt nebulas, pennisque levati
 Prætereunt ortos iisdem de partibus Eynos.
 Sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possint
 Solis equi; solitæque jugum gravitate carebat.
 Utque labant curvæ iusto sine pondere naues,
 Perque mare instabiles nimiam levitate feruntur:
 Sic onere insueto vacuos dat in aëre saltus,
 Succutiturque alitè, similisque est currus inani.
 Quod simul ac sensere, ruunt, tritumque relinquunt
 Quadrijugi spatium, nec quo prius ordine currunt.
 Ipse pavet; nec quæ commissas flectat habenas,
 Nec scit, quæ sit iter; nec, si sciat, imperat illis.
 Tum primum radiis gelidi caluere Triones,
 Et vetito frustra tentarunt aquore tingi;
 Quæque polo posita est glaciali proxima serpens,
 Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli,
 Incaluit, sensique novæ fervoribus iras.
 Te quoque turbatum memorant fugisse, Boote,
 Quamvis tardus eras, & te tua plaustra tenebant.
 Ut verò terras despexit ab æthere summo
 Infelix Phaethon penitus penitusque jacentes,
 Palluit, & subito genna intremuere timore;
 Sicutque oculis tenebræ per tantum lumen oborta.
 Et jam mallet equos nunquam tetigisse paternos;
 Jam cognosse genus piget, & valuisse rogando:
 Jam Meropis dici cupiens, ita fertur, ut acta
 Præcipiti pinus Boreâ, cui cuncta remisit
 Frana suus rector, quam Diis votisque reliquit.
 Quid faciat? multum cæli post terga relictum;
 Ante oculos plus est. Animo metitur utrumque,
 Et modo quos illi fas tum contingere non est,
 Prospicit occasus, interdum respicit ortus;

Quid-

Quidque agat ignarus, stupet; & nec fræna remittit,
 Nec retinere valet, nec nomina novit equorum.
 Sparsa quoque in vario passim miracula cælo,
 Vastarumque videt trepidus simulachra ferarum.

Et locus in geminos ubi brachia concavat arcus
 Scorpis, & caudâ flexisque utrinque lacertis
 Porrigit in spatium signorum membra duorum.
 Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
 Vulnera curvatâ minitantem cuspide vidit,
 Mentis inops gelidâ formidine lora remisit.
 Quæ postquam summo sensere jacentia tergo,
 Expatiantur equi, nulloque inhibente per auras
 Ignoræ regionis eunt, quaque impetus egit,
 Hac sine lege ruunt, aliisque sub æthere fixis
 Incurfant stellis, rapiuntque per avia currum,
 Et modo summa petunt, modo per declive viasque
 Precipites spatio terræ propiore feruntur:
 Inferiusque suis fraternos currere Luna
 Admiratur equos: ambustaque nubila fumant.
 Corripitur flammis, ut quaque altissima, tellus,
 Fissique agit rimas, & succis aret ademptis.
 Pabula canescunt, dum frondibus uritur arbor,
 Materiâque suo præbet seges arida damno.
 Parva queror, magna pereunt cum mœnibus urbes,
 Cùmque suis totas populis incendia gentes
 In cinerem vertunt: sylvæ cum montibus ardent.
 Ardet Athos, Taurisque Cilix, & Imolus, & Oete,
 Et tum sicca, prius celeberrima fontibus, Ide,
 Virgineisque Helicon, & nondum Oeagrius Æmus:
 Ardet in immensum geminatis ignibus Ætna,
 Parnassisque biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
 Et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimâsque,
 Dindymaque, & Mycale, natisque ad sacra Cithæron,
 Nec profunt Scythiæ sua frigora; Caucasus ardet:
 Ossaque cum Pindo, majorque ambobus Olympus,
 Aëriaque Alpes, & nudifer Apenninus.

Tum verò Phaëthon cunctis è partibus orbem

Aspicit

Aspicit accensum, nec tantos sustinet aestus,
 Ferventisque auras, velut à formace profunda,
 Ore trahit, currusque suos candescere sentit.
 Et neque jam cineres ejicit, atque favillam
 Ferre potest, calidoque involvitur undique fumo.
 Quoque eat, aut ubi sit, picea caligine totus
 Nescit, & arbitrio volucrum raptatur equorum.
 Sanguine tum credunt in corpora summa vocare,
 Aethiopum populos nigrum traxisse calorem.
 Tum facta est Libye, raptis humoribus aestus
 Arida: tum Nymphae passae fontèsque lacusque
 Desflevèrè comis: quarit Bæoria Dircan,
 Argos Amymonen, Ephyre Pixenidas undas,
 Nec sortita loco distantes flumina ripas
 Inta manent: medio Tanais sumavum in undis,
 Peneusque senex, Teuthantensque Cæcyus,
 Et celer Ismenos, cum Phocæico Erymantho,
 Asurusque iterum Xanthus, flavusque Lycormas,
 Quique recurvatus ludit Meander in undis,
 Mygdoniusque Melas, & Tanareus Eurota.
 Arsit & Euphrates Babylonis, arsit Orontes,
 Thermadoönque citus, Gangésque, & Pbasis, & Ister.
 Aestuat Alpheus, ripa Sperchiades ardent:
 Quodque suo Tagus amine vehit, fuit ignibus aurum:
 Et, quæ Mamonias celebrant carmine ripas,
 Flumineæ volucres medio caluere Cæystro,
 Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
 Occulitque caput, quod adhuc latet: ostia septem
 Pulverulenta vacant, septem sine flumine vales,
 Sors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone fiscat,
 Hesperidèsque amnes, Rhenum, Rhodanumque Padumque
 Cuique fuit rerum permissa potentia Libris,
 Dissiliit omne solum, penetratque in Tartara rimis
 Lumen, & infernum terret cum conjuge regem.
 Et mare contrahitur: sicæque est campus arene
 Quod modo pontus erat: quosque altum texerat æquor
 Effluns montes, & sparsas Cycladas augent.

Ima petunt pisces : nec se super aquora curvi
 Tollere consuetos audent delphines in auras.
 Corpora phocarum summo resupina profundo
 Exanimata jacent. Ipsum quoque Nerea fama est,
 Doridæque ex natis, tepidis latuisse sub undis.
 Tor Neptuneus aquis cum torvo brachia vultu
 Exserere ausus erat ; ter non tulit æris ignes.

Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
 Inter aquas pelagi, contractosque undique fontes,
 Qui se condiderant in opaca viscera matris,
 Sustulit omniferos colla tenus arida vultus,
 Opposuitque manum fronti, magnoque tremore
 Omnia concutiens paulatim subsedit, & infra
 Quam solet esse suis, sacræque ita voce profatur :
 Si placet hoc, meruique, quid, ò, tua fulmina cessant
 Summe Deum ? liceat peritura viribus ignis,
 Igne perire tuo, clademque autore levare.
 Vix equidem fauces hac ipsa in verba resolvō
 (Presserat ora vapor) tostos en adspice crines,
 Inque oculis fumum ; volitant super ora favilla.
 Hosne mihi fructus ? hunc fertilis ætis honorem
 Officii que refera, quod aduncis vulnera aratri
 Rastrorumque fero, totoque exerceor anno ?
 Quod pecori frondes, alimentaque mitia, fruges
 Humano generi, vobis quoque thura, ministro ?
 Sed tamen exitium fac me meruisse : quid unda,
 Quid merui frater ? cur illi tradita sorte
 Equora decrescunt, & ab arbere longius absunt ?
 Quod si nec fratris, nec te mea gratia tangit ;
 At cæli miserere tui : circumspice, utrinque
 Fumat uterque polus ; quos si violaverit ignis,
 Attria vestra ruent. Atlas en ipse laborat,
 Vixque suis humeris candentem sustinet axem.
 Si freta, si terra pereunt, si regia cæli,
 In Chaos antiquum confundimur. Eripe flammis,
 Si quid adhuc superest, & rerum consule summa.
 Dixerat hæc Tellus ; neque enim rolerare vapores

Ulterius potuit, nec dicere plura, suamque
Restulit os in se, propioraque Manibus antra.

At pater omnipotens Superos testatus, & ipsum
Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
Interitura trovi, summam petit arduus arcem,
Unde soles nubes latis inducere terris,
Unde movet tonitrus, vibratque fulmina jactat.
Sed neque quos posset terris inducere nubes

Tunc habuit, nec, quos caelo demitteret, imbres.
Intonat, & dextra libratum fulmen ab aure
Misit in aurigam, pariterque animaque rotisque
Exiit; & savis compescuit ignibus ignes.

Consternuntur equi, & saltu in contraria facta
Colla jugo eripiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illic frana jacent, illic temone revulsus

Axis, in hac radii fractarum parte rotarum:
Sparsaque sunt late laceri vestigia currus.

At Phaëthon, rutilos flammâ populante capillos,
Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu
Fertur, ut interdum de cælo stella serena;

Qua, si non cecidit, potuit cecidisse videri.
Quem procul à patria diverso maximus orbe
Excipit Eridanus, fumantiâque abluit ora.

Naiades Hesperia trifidâ fumantia flammâ
Corpora dant tumulo, signant quoque caryine saxum:
Hic situs est Phaëthon, cæcis auriga patris:
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ævis.

At pater obductos luctu miserabilis agro
Condiderat vultus; &, si modò credimus, unum
Ille diem sine Sole ferunt: incendia lumen
Præbebant, aliquisque malo fuit usus in illo.

At Clymene, postquam dixit quacunque fuerunt
In tantis dicenda malis, lugubris & amens,
Et laniata sinit, totum percensuit orbem,
Lacrimæque artus primò, mox ossa requirens,
Perperit ossa, tamen peregrinâ condita ripâ,
Jacubuitque loco, nominæque in marmore lectum

Perfudit lacrymis, & aperto pectore fovit.

*Nec minus Heliades lugent, & inania morti
Munera dant lacrymas, & caesa pectora palmis
Non auditurum miseræ Phaëthonta querelas
Nocte diæque vocant, adsternuntque sepulchro.
Luna quater junctis implerat cornubus orbem:
Illa more suo (nam morem fecerat usus)*

*Plangorem dederant: à quævis Phaëthusa, sacrosanctam
Maxima, cum vellet terra procumbere, quæstus est
Diriguisse pedes: ad quam cenata venire
Candida Lampetie, subitâ radice retenta est.
Tertia cum crinem manibus laniare pararet,
Avellit frondes. Hæc stipire crura teneri;
Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.*

*Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
Perque gradus uterum, pectusque humerosque, manibus
Ambit: & exstabant tantum ora vocantia matrem.
Quid faciat mater, nisi, quò trahit imperus illam,
Huc eat atque illuc? &, dum licet, oscula jungat.
Non satis est: truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit: at inde
Sanguinea manant, tanquam de vulnere, gutta.
Parce, precor, mater, quæcunque est sancita clamat
Parce, precor: nostrum laceratur in arbore corpus.
Jamque vale. Cortex in verba novissima venit,
Inde fluunt lacryma, stillatæque Sole rigescunt
De ramis electra novis; quæ lucidus amnis
Excipit, & nris mittit gestanda Latinis.*

*Adfuit huic monstro proles Sitheneleia Cycnus;
Qui sibi materno quamvis à sanguine junctus,
Mente tamen, Phaëthon, propior fuit. Ille relicto
(Nam Ligerum populos & magnas rexerat urbes)
Imperios, ripas virides amnemque querelis
Eridanum implerat, sylvamque sororibus audiam;
Cum vox est tenuata viro, canaque capillos
Dissimulant pluma, collumque à pectore longe
Porrigitur, digitosque ligat junctura rubentes,*

Penna latus velat; tenet os sine acumine rostrum.
 Fit nova Cycnus avis: nec se caeloque Jovique
 Credit, ut injustè missi memor ignis ab illo:
 Stagna petit patulosque lacus; ignemque perosus,
 Qua colat, elegit contraria flumina flammis.

Squallidus interea genitor Phaëthontis, & expertus
 Ipso sui decoris, (qualis cum deficit orbi
 Esse solet) lucemque odit, seque ipse, diemque,
 Datque animum in luctus, & luctibus adjicit iram,
 Offitiumque negat mundo. Satis, inquit, ab evi
 Sors mea principis fuit irrequieta, pigetque
 Altorum sine fine mihi, sine honore, laborum.
 Quilibet alter agat portantes lumina currus:
 Si nemo est, omnesque Dei non posse farentur,
 Ipse agat; ut saltem, dum nostras tentat habenas,
 Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
 Tunc sciet, ignipedum vires expertus equorum,
 Non mernisse necem qui non bene rexerit illos.

Talia dicentem circumstant omnia Solem
 Numina, neve velit tenebras inducere terras
 Supplice voce rogant: missas quoque Jupiter ignes
 Excusat, precibusque minas regaliter addit.
 Colligit amentes & adhuc terrore paventes
 Phœbus equos, stimulosque dolans & verberare sovit:
 Sedit enim, natumque obsecrat, & imputat illis.

At Pater omnipotens ingentia mania cœli
 Circuit, & ne quid labefactum viribus ignis
 Corruat, explorat: qua postquam firma suique
 Roboris esse videt, terras hominumque labores
 Perspicit, (Arcadie tamen est impensis illi
 Cura sue) fontesque, & nondum audientia tabi
 Flumina, restituit; dat terra gramina, frondes
 Arboribus, lasasque jubet revirescere sylvas.

Dum redit itque frequens, in virgine Nonacrina
 Nesit, & accepri calnere sub ossibus ignes.
 Non erat hujus opus lanam mollire trabendo,
 Nec positas variare comas; sed fibula vestem;

Vittâ cœrcuerat neglectos alba capillos,
 Et modò leve manu jaculum, modò sumpserat arcum.
 Miles erat Phœbes: nec Manalon attigit ulla
 Gravior hâc Trivia. Sed NULLA potentia longè
 Ulterius medio spatium Sol' hucus habebat,
 Cùm subit illa nemus quod nulla ceciderat ætas.
 Exiit hinc humero pharetram, lentosque retendit
 Arcus, inque solo quod texerat herba jacebat.
 Et p̄ctam posita pharetram cervice premebat.
 Jupiter ut vidit fessam, & custode vacantem,
 Hoc certè furtum conjux mea nesciet, inquit:
 Aut, si rescierit, sunt, ô, sunt jurgia tanti?
 Protinus induitur faciem cultumque Diana,
 Atque ait, O comitum virgo pars una mearum,
 In quibus es venata jugis? De cessite virgo
 Se levat, &, Salve numen, me iudice, dixit,
 Audiat ipse licet, majus Jove. Ridet & audit,
 Et sibi præferri se gaudet, & oscula jungit,
 Nec moderata satis, nec sic à virgine danda.
 Quâ venata foret sylvâ narrare parantem
 Impedit amplexu, nec se sine crimine prodit.
 Illa quidem contrâ, quantum modò fœmina posset,
 (Adspiceres utinam, Saturnia, mitior esses)
 Illa quidem pugnat: sed, QUÆ superare puellâ
 Quisq; Jovem poterat? Superâ petis æthera visâ
 Jupiter. Huic odio nemus est, & conscia sylvâ.
 Indè pedem referens, penè est oblita pharetram
 Tollere cum telis, & quem suspenderat arcum.
 Ecce, suo comitata choro Diâynna per altum
 Manalon ingrediens, & cade superba ferarum
 Adspicit hanc, visamque vocat. Clamata refugit,
 Et timuit primò nè Jupiter esset in illa.
 Sed postquam pariter Nymphas incedere vidit,
 Sensit abesse dolos numerumque accessit ad barum.
 Heu! QUAM difficile est crimen non prodere vultu
 Vix oculos attollit humo, nec, ut antè solebar,
 Juncta Dea lateri, nec toto est agmine prima:

LIBER

T

Sed file, & lesi dat signa rubore pudoris.
 Et, nisi quod virgo est, poterat sentire Diana
 Mille notis culpam: Nympha sensitse feruntur.
 Orbe resurgebant lunaria cornua nono,
 Cum Dea venatrix, fraternis languida flammis,
 Nacta nemus gelidum est, de quo cum murmure labens
 Ibat & attritas versabat rivus arenas:
 Ut loca laudavit, summus pede contigit undas.
 His quoque laudatis, Procul est, ait, arbiter omnis:
 Nuda superfusus tingamus corpora lymphis.
 Parrhasis erubuit: Cuncta velamina ponunt;
 Una moras quarit. Dubitanti vestis adempta est.
 Quâ posita, nudo patuit cum corpore crimen.
 Attonita, manibusque utrum celare volenti,
 Iprocul hinc, dixit, nec sacros pollue fontes,
 Cynthia: deque suo iussit secedere cœtu.

Senferat hoc olim magni matrona Torantis,
 Distuleratque graves in idonea tempora pœnas.
 Causa mora nulla est: & jam puer Arcas (id ipsum
 Indoluit Juno) fuerat de pellice natus,
 Quò simul obvertit favam cum lumine mentem,
 Scilicet hoc etiam restabat, adultera, dixit,
 Ut secunda foret, fieretque injuria partu
 Nota, Jovisque mei testatum dedecus esset.
 Haud impune feres; adimam tibi namque figuram
 Quâ tibi, quâque places nostro importuna marito,
 Dixit, & arreptam prœnsis à fronte capillis
 Stravit humi pronam. Tendeat brachia supplex:
 Brachia cœperunt nigra horrescere villis,
 Curvarique manus, & aduncos crescere in ungues,
 Officiòque pedum fungi; laudatâque quondam
 Ora Jovi, lato fieri deformia rictu.
 Nêve preces animos & verba precantia flectant,
 Posse loqui eripitur: vox iracunda minâxque
 Plenâque terroris rauco de gutture fertur.
 Mens antiqua tamen facta quoque mansit in ursa;
 Assiduâque suos gemitu testata dolores,

OVID. METAM.

Qualescunque manus ad cælum & sidera tollit,
 Ingratūque Jovem, nequeat cum dicere, sentit.
 Ah! quoties solā non ausa quiescere sylva,
 Ante domum, quondamque suis erravit in agris?
 Ah! quoties per saxa canum latratibus aëa est,
 Venatrixque metu venantum territa fugit.
 Sape feris latuit visis oblita quid esset;
 Ursaque conspectos in montibus horruit urfos.
 Pertimulque lupos, quamvis pater esset in illis.

Ecce, Lycônia proles ignara parentis
 Arcas adest, ter quinque ferens natalibus annos.
 Dumque feris sequitur, dum saltus eligit aptos,
 Nexilibusque plagis sylvas Erymanthidas ambit,
 Incidit in matrem; quæ vestitus Arcade viso,
 Et cognoscenti similis fuit. Ille refugit,
 Immotusque oculos in se sine fine tenentem
 Nescius extimuit, propiusque accedere fugit.
 Vulnifera fuerat fixurus pectora telo.
 Arcuit omnipotens, patiturque ipsosque nefasque
 Sustulit, & celeri raptos per inania vemo
 Imposuit cælo, vicinæque sidera fecit.

Intumuit Juno, postquam inter sidera pellex
 Fulsit, & ad canam descendit in aquora Tethyn,
 Oceanūque senem, quorum reverentia movit
 Sæpe Deos; causamque via seitantibus, inquit,
 Queritis æthereū quare reginā Deorum
 Sedibus hic adsim? Pro me tenet altera cælum.
 Mentitur, obscurum nisi nox cum fecerit orbem,
 Nuper honoratus summo, mea vulnere, cæla
 Videritis stellas illic, ubi circulus axem
 Ultimus extremum spatiumque brevissimus ambit.
 Est verò cur quis Junonem ladere nolit,
 Offensamque tremat, quæ prosum sola nocendo?
 O ego quantum egi! quàm vasta potentia nostra est!
 Esse hominem vetui; facta est Dea. Sic ego pœnas
 Contrahi impono; sic est vix magna potestas.

Detrahat,

Derahat, Argolica quod in antè Phoronide fecit.

Cur non expulsa ducit Junone, meoque

Collocat in thalamo, socerumque Lysiona sumit ?

At vos, si lasa tangit contemptus alumna,

Gurgite cæreleo septem prohibete triones ;

Sideraque in cælum stupri mercede recepta

Pellite, nè puro tingatur in aquore pellex.

Dii maris adnuerant. Habili Saturnia curru

Ingreditur liquidum pavonibus aëra pictu ;

Tam nuper pictis caso pavonibus Argo,

Quam tu nuper eras, cum candidus antè fuisses,

Corve loquax, subito nigrantes versus in alas.

Nam fuit hac quondam niveis argentea pennis

Ales, ut aquarent totas sine labe columbas ;

Nec servaturis vigili Capitolia voce

Cederet anseribus, nec amanti flumina cycno.

Lingua fuit damno : linguâ faciente loquaci,

Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.

Pulchrior in tota quam Larissæa Coronis

Non fuit Æmonia. Placuit tibi, Delphice, certè,

Dum vel casta fuit, vel inobservata. Sed ales

Sensit adulterium Phæbeius ; utque latentem

Detegeret culpam non exorabilis index,

Ad dominum tendebat iter. Quem garrula motis

Consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix :

Auditæque via causâ, Non utile carpis,

Inquit, iter ; nè sperne mea præsagia lingue.

Quid fuerim, quid simque vide, meritumque require ;

Invenies nocuisse fidem. Nam tempore quodam

Pallas Erichthonium, prolem sine matre creatam,

Clauserat Aëto texâ de vimine cistâ,

Virginibusque tribus gemino de Cecropæ natæ

Servandum dederat : sed enim inconfessa quid esset :

Et legem dederat sua nè secreta viderent.

Abdita fronde levi densa speculabar ab ulmo

Quid facerent. Commissa duæ sine fraude ventur,

Pandrosos atque Herse. Timidas vocat una sorores

Aglauros,

Aglauros, nodisque manu diducit : & intus
 Infântemque vident, apporrestumque draconem.
 Aëta Dea refero : pro quo mihi gratia talis
 Redditur, ut dicar tutelâ pulsa Minerva,
 Et ponar post noctis avem. Mea pena volucres
 Admonuisse potest, nè voce pericula querant.
 At puto, non ultro, nec quicquam tale rogantem
 Me petiit. Licet hoc ex ipsa Pallade queras.
 Quamvis irata est, non hoc irata negabit.
 Nam me Phocæicâ clarus tellure Coronæus
 (Nota loquor) genuit, fueramque ego regia virgo,
 Divitibusque procis (nè me contemne) petebar.
 Forma mihi nocuit. Nam cum per littora lentis
 Passibus, ut soleo, summâ spatiarer arenâ,
 Vidit & incaluit pelagi Deus ; atque precando
 Tempora cum blandis absumpsit inania verbis,
 Vim parat & sequitur. Fugio, densumque relinquo
 Littus, & in molli nequicquam lassor arena.
 Indè Deos hominésque voco. Nec contigit ullum
 Vox mea mortalem : mota est pro virgine virgo,
 Auxiliûmque tulit. Tendebram brachia cœlo :
 Brachia cœperunt levibus nigrescere pennis.
 Rejicere ex humeris vestem molibar : at illa
 Pluma erat, inque cutem radices fixerat imas.
 Plangere nuda meis conabar pectora palmis :
 Sed neque jam palmas nec pectora nuda gerebam.
 Currebam : nec, ut antè, pedes retinebat arena ;
 Sed summâ tollebar humo : mox aëta per auras
 Evehor, & data sum comes inculpata Minerva.
 Quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
 Crimine Nyctimene nostro successit honori ?
 An, qua per totam res est notissima Lesbos,
 Non audita tibi est, Patrium temerâsse cubile
 Nyctimenen ? Avis illa quidem ; sed conscia culpa
 Conspectum lucemque fugit, tenebrisque pudorem
 Celat, & à cunctis expellitur atbere toto.
 Talia dicenti, Tibi ait, revocamina, corum,
 Sim,

Sint, precor, ista malo; nos vanum spernimus omen :
 Nec captum dimittit iter; dominòque jacentem
 Cum juvene Amonio vidisse Coronida narrat.
 Laurea delapsa est audito crimine amanti,
 Et pariter vultusque decor, plestrumque colorque
 Excidit. Utque animus tumida fervebat ab ira,
 Arma adsueta capit, flexumque à cornibus arcum
 Tendit, & illa suo toties cum pectore juncta
 Indevitato trajecit pectora telo.
 Illa dedit gemitum, trajectoque à vulnere ferro
 Candida puniceo perfudit membra cruore;
 Et dixit, Potui pœnas tibi, Phœbe, dedisse,
 Sed peperisse prius: duo nunc moriemur in una.
 Hæcenus: & pariter vitam cum sanguine fudit.
 Corpus inane anima frigus lethale secutum est.
 Pœnitet (heu!) serò pœna crudelis amantem,
 Sequè quòd audierit, quòd sic exarserit, odit.
 Odit avem per quam crimen causamque dolendi
 Scire coactus erat: nec non arcumque manumque
 Odit, cumque manu, temeraria tela sagittas.
 Collapsamque fovet, serâque ope vincere fata
 Nititur; & medicas exercet inaniter artes.
 Quæ postquam frustra tentata, rogumque parari
 Vidit, & arsuros supremis ignibus artus,
 Tum verò gemitus (NEQUE enim cœlestia tingi
 Ora licet lacrymis) alto de corde petitos
 Edidit: haud aliter quàm cum, spectante juvenca,
 Læstantis vituli dextra libratu ab aure
 Tempora discussit claro cava malleus ictu.
 Ut tamen ingratos in pectora fudit odores,
 Et dedit amplexus, injustâque justa peregit,
 Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem
 Semina; sed natum flammis uteròque parentis
 Eripuit, geminiq; tulit Chironis in antrum:
 Sperantemque sibi non falsa præmia lingua
 Inter aves albas vetuit consistere Corvum.
 Semifer interea divina stirpis alumno

Latus erat, mistoque onere gaudebat honore.
 Ecce, venit rutilis humeros projecta capillis
 Filia Centauri, quam quondam Nympha Gbariete,
 Fluminis in rapidi ripis enixa vocavit
 Ocyroen. Non hac artes contenta paternas
 Edidicisse fuit : fatorum arcana canebat.
 Ergo ubi vaticinos concepit mente furores,
 Incaluitque Deo, quem clausum pectore habebat,
 Adspicit infantem, Totique salutaris orbi
 Cresce puer, dixit : tibi se mortalia saepe
 Corpora debebunt ; animas tibi reddere ademptas
 Fas erit : idque semel diis indignantibus ausus,
 Posse dare hoc iterum flammâ prohibebere avitâ ;
 Eque Deo corpus fies exsangue ; Deusque,
 Qui modo corpus eras ; & bis tua fata novabis.
 Tu quoque, chare pater, non jam mortalis, & avit
 Omnibus ut manens nascendi lege creatus,
 Posse mori cupies tum cum cruciabere dira
 Sanguine serpentis per saucia membra recepto :
 Teque ex aeterno patientem numina mortis
 Efficient, triplicesque Dea tua fila solvent.
 Restabat satis aliquid : suspirat ab imis
 Pectoribus, lacrymaeque genis labuntur oborta :
 Atque ita, Praeventunt, inquit, me fata, vetor
 Plura loqui, vocisque mea praecluditur usus.
 Non fuerant artes tanti, quae numinis iram
 Contraxere mihi : mallem nescisse futura.
 Jam mihi subduci facies humana videtur ;
 Jam cibus herba placet ; jam latis currere campis
 Impetus est : in equam cognatâque pectora vertor.
 Tota tamen quare ? Pater est mihi nempe bisformis,
 Talia dicentis pars est extrema querela
 Intellecta parùm, confusâque verba fuerunt.
 Mox nec verba quidem ; nec equae sonus ille videtur,
 Sed simulantis equam : parvâque in tempore certos
 Edidit hinnitus, & brachia movit in herbas.
 Tum digiti coeunt, & quinos alligat ungues

Perpetuo

Perpetuo cornu levis ungula ; crescit & oris
 Et colli spatium ; longa pars maxima palla
 Cauda fit : atque vagi crines per colla jacebant,
 In dextrâs abiêre jubas ; paritêrque novata est
 Et vox, & facies. Nomen quoque monstra dederunt.

Flebat, opemque tuam frustra Philyræum veros
 Delphice, poscebat : nam nec rescindere magni
 Jussa Jovis poterat ; nec si rescindere posses,
 Tunc aderas : Elim Messeniâque arva colebat.
 Illud erat tempus quo te pastoria pellis
 Textit : onisque fuit baculus sylvestris olivæ ;
 Alterius, dispar septenis fistula cannis.
 Dumque amor est cûra, dum te tua fistula mulcet,
 Incustodita Pylis memorantur in agros
 Processisse boves : videt hoc Atlantide Maïâ
 Natus, & arte suâ sylvâ occultat abas.
 Senserat hoc furtum nemo nisi natus in illo
 Rure senex : Battum vicinia tota vocabat.
 Divitis hic saltus herbosâque pascua Nelei,
 Nobiliûmque greges custos servabat equarum.
 Hunc timuit, blandâque manu seduxit, & illi,
 Quisquis es, hospes, ait, si fortè armenta requirer
 Hac aliquis, vidisse nega : neu gratia facta
 Nulla rependatur, nitidam cape premia vaccam :
 Et dedit. Acceptâ, voces has reddidit hospes :
 Tutus eos ; lapis iste prius tua furtiva loquetur :
 Et lapidem ostendit. Simulat Jove natus abire.
 Mox redit ; & versâ pariter cum voce figurâ,
 Rustice, vidisti si quas hoc limite, dixit,
 Ire boves, fer opem, furtoque silentia deme :
 Juncta suo pariter dabitur tibi fœmina tauro.
 At senior, postquam est merces geminata, Sub illis
 Montibus, inquit, erant, & erant sub montibus illis.
 Risit Atlantiades, & Me mihi perfide, prodixi ?
 Me mihi prodixi ? ait a perjurâque pectora verit
 In durum silicem, qui nunc quoque dicitur Index.
 Inque nihil merito vetus est infamia saxo.

Hinc

Hinc se sustulerat paribus Caducifer alis,
 Munychiōsque volans agros, gratāque Minervæ
 Despiciebat humum, cultique arbusta Lycæi.
 Illā fortē die casta de more puella,
 Vertice supposito, festas in Palladis arces
 Pura coronatis portabant sacra canistris.
 Indē revertentes Deus adspiciē ales, iterque
 Non agit in rectum, sed in orbem curvat eundem.
 Ut volucres visis rapidissima milvius extis,
 Dum timet & densi circumstant sacra ministri,
 Flebitur in gyrum, nec longius audet abire,
 Spēmque suam motis avidus circumvolat alis:
 Sic super Aethæas agilis Cyllenius arces
 Inclinat cursus, & easdem circumat auras.
 Quāto splēndidior quā cetera sidera fulget
 Lucifer, & quāto quā Lucifer aurea Phœbe;
 Tāto virginibus pręstantior omnibus Herse
 Ibat, erātque decus pompę comitūque suarum.
 Obstupuit formā Jove natus, &, æthere pendens,
 Non secūs exarsit, quā cūm Balearica plumbum
 Funda jacit; volat illud, & incandescit eundo;
 Et, quos non habuit, sub nubibus invenit ignes.
 Vertit iter, cœloque petit diversa relicto;
 Nec se dissimulat: tanta est fiducia formæ,
 Quæ quanquam justa est, curā tamen adjuvat illam.
 Permulcētque comas, chlamydēque, ut pendeat apte
 Collocat, ut limbus, totūque appareat aurum;
 Ut teres in dextra, quā somnos ducit & arcet,
 Virga sit; ut tersis niteant talaria plantis.
 Pars secreta domūs ebores & testudine cultos
 Tres habuit thalamos: quorum tu, Pandrose, dextrum,
 Aglauros lævum, medium possederat Herse.
 Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
 Mercurium, nomēque Dei scitarier ausa est,
 Et causam adventūs. Cui sis respondit Atlantis
 Pleionēsque nepos; Ego sum qui jussa per auras
 Verba patris porto: pater est mihi Jupiter ipse.

Nec fingam causas; tu tantum fida sorori
Esse velis, prolesque mea matertera dici.

Herse causa via est, faveat oramus amanti.

Adspicit hunc oculis iisdem quibus abdita nuper

Viderat Aglauros flava secreta Minerva;

Proque ministerio magni sibi ponderis aurum

Postulat: interea tectis excedere cogit.

Vertit ad hanc torui Dea bellica luminis orbes,

Et tanto penitus traxit suspiria motu,

Ut pariter pectus positamque in pectore forti

Ægida concuteret: subit, hanc arcana prophanâ

Detexisse manu, tum cum sine matre creatam

Lemniacam stirpem contra data fœdera vidit;

Ingratamque Deo fore jam, ingrathamque sorori,

Et ditem sumpto, quod avara poposcerat, auro.

Protinus Invidia nigro squallentia tabo

Tecta petit. Domus est imus in vallibus antri

Abdita, Sole carens, non ulli pervia vento,

Iristis, & ignavi plenissima frigoris, & quæ

Ignem vacet semper, caligine semper abundet.

Huc ubi pervenit bello metuenda virago,

Constitit ante domum, (neque enim succedere tectis

Fas habet) & postes extremâ cuspide pulsat.

Concussa patuere forēs: videt intus edentem

Vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,

Invidiam; visâque, oculos avertit. At illa

Surgit humo pigrè, semesarâque relinquit

Corpora serpentum, passâque incedit inertî.

Utique Deam vidit formæque armisque decoram,

Ingemuit, vultumque Deæ ad suspiria duxit.

Pallor in ore sedet, macies in copore toto;

Nusquam recta acies; liveat rubigine dentes;

Pectora felle virent; lingua est suffusa veneno;

Risus abest, nisi quem visi movere dolores.

Nec fruitur somno, vigilantibus excita curis:

Sed videt ingratos, intabescitque videndo,

Successus hominum; carpitque, & carpitur una;

Suppli-

Suppliciumque suum est. Quamvis tamen oderat illi
 Talibus affata est breviter Tritonia dictis :
 Infice tabe tuâ natarum Cecropis unam :
 Sic opus est : Aglauros ea est. Haud plura locuta,
 Fugit, & impressâ tellurem reppulit hastâ.
 Illa deam obliquo fugientem lumine cernens,
 Murmura parva dedit, successorumque Minerva
 Indoluit ; baculumque capit, quem spinea tortum
 Vincula cingebant ; adoptatque nubibus atris,
 Quâcunque ingreditur florentia proterit arva,
 Exuritque herbas, & summa papavera carpit,
 Afflatque suo populosque urbésque domosque
 Polluit ; & tandem Tritonida conspicit arcem,
 Ingeniisque opibûsque & festâ pace virentem,
 Vixque tenet lacrymas, quia nil lacrymabile cernit.
 Sed postquam thalamos intravit Cecrope nata,
 Iussa facit, pellisque manu ferrugine tinctâ
 Tangit, & hamatis præcordia sentibus implet,
 Inspiratque nocens virus, piceumque per ossa
 Dissipat & medio spargit pulmone venenum.
 Neve mali causa spatium per latius errent,
 Germanam ante oculos, fortunatamque sororis
 Conjugium, pulchrâque Deum sub imagine ponit ;
 Cunctâque magna facit : quibus irritata, dolore
 Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
 Anxia luce gemit, lentâque miserrima tabe
 Liquitur, ut glacies incerto saucia Sole ;
 Felicisque bonis aliter non uritur Herpes,
 Quàm cum spinosis ignis supponitur herbis,
 Quæ neque dant flammæ, lenique tepore cremantur.
 Sæpe mori voluit, nè quicquam tale videret :
 Sæpe velut crimen rigido narrare parenti.
 Denique in adverso venientem limine sedit
 Exclusura Deum : cui blandimenta, precésque,
 Verbâque jactanti mitissima, Desine, dixit ;
 Hinc ego me non sum nisi te matura repulso,
 Stemus, ait, pacto, velox Cyllenius, isto :

celat æque fores virgæ patesfecit. At illi
 Surgere conanti partes quocunque sedendo
 Flectitur ignavâ nequeunt gravitate moveri.
 Illa quidem pugnat recto se attollere trunco :
 Sed genuum junctura riget, frigisque per ungues
 Labitur, & pallent amisso sanguine vena.
 Utque malum latè soler inmedicabile cancer
 Serpere, & illasas viriatis addere partes
 Sic lethalis hyems paulatim in pectora venit,
 Vitalesque vias & respiramina clausit.
 Nec conata loqui est : nec, si conata fuisset,
 Vocis habebat iter. Saxum jam colla tenebat,
 Oraque duruerant, signumque exsangue sedebat.
 Nec lapis albus erat : sua mens infecerat illam.

Has ubi verborum penas mentisque profana
 Cepit Atlantiades, dictos à Pallade terras
 Linqvit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
 Evocat hunc genitor, nec causam fassus amoris,
 Fide minister, ait, lusorum nate meorum,
 Pelle moram, subitoque celer delabere cursu :
 Quaque tuam matrem tellus à parte sinistra
 Suspicit, (indigena Sidonida nomine dicunt)
 Hanc pete : quodque procul montano gramine pasci
 Armentum regale vides, ad littora verte.
 Dixit : & expulsi jamdudum monte juvenci
 Littora jussa petunt, ubi magni filia regis
 Ludere virginibus Tyriis comitata solebat.

NON bene conveniunt, nec in una sede morantur
 Majestas & amor. Sceptri gravitate relicta,
 Ille Pater rectorque Deum, cui dextra trifidus
 Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
 Induitur faciem tauri, mistisque juvencis
 Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis.
 Quippe color nivis est, quam nec vestigia duri
 Calcavere pedis, nec solvit aquaticus Auster.
 Colla tori extant, armis palearia pendenti.
 Cornua parva quidem, sed qua contendere posses

Facta manu, puraque magis pellucida gemma.
 Nulla in fronte mina, nec formidabile lumen:
 Pacem vultus habet. Miratur Agenore nata,
 Quod tam formosus, quod praelia nulla minetur.
 Sed, quamvis mitem, metuit contingere primo:
 Mox adit, & flores ad candida porrigit ora.
 Gaudet amans, & dum veniat sperata voluptas,
 Oscula dat manibus, (vix ah! vix cetera differt:
 Et nunc alludit, viridique exsultat in herba;
 Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis:
 Paulatimque metu dempto, modo peiora praebet
 Virgineâ palpanda manu, modo cornua fertis
 Impedienda novis. Ausa est quoque regia virgo,
 Nescia quem premeret, tergo considerare tauri.
 Tum Deus à terra, siccoque à litore, sensim
 Falsa pedum primo vestigia ponit in undis;
 Inde abit ulterius, mediisque per aquora ponti
 Fert praedam. Pavet haec, litrisque ablata reliquit
 Respicit, & dextrâ cornu tenet, altera dorso
 Imposita est: tenues sinuantur flamine vestes.

P. OVID. NASONIS

METAMORPHOSEON

Liber III.

I Amque Deus, posita fallaci imagine Tauri,
 Se confessus erat, Dictaque rura tenebat:
 Eum pater ignarus natam perquirere Cadmo

Imperat,

Imperat, & pœnam, si non invenerit, addit
 Exsilium; factò pius & sceleratus eodem.
 Orbe pererrato, (quis enim deprêndere posset
 Furtâ Jovis?) profugus patriamque iramque parentis
 Vitat Agenorides, Phœbique oracula supplex
 Consulit, & quæ sit tellus habitanda, requirit.
 Bos tibi, Phœbus ait, solus occurret in arvis,
 Nullum passa jugum, curvique immuni aratri.
 Hâc duce carpe vias; & quâ requieverit herbâ,
 Mœnia fac condas, Bœotiâque illa vocato.

Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro;
 Incustoditam lentè videt ire juvencam,
 Nullum servitii signum cervice gerentem.
 Subsequitur, pressoque legit vestigia gressu,
 Autoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
 Jam vada Cephisi Panopèsque evaserat arva:
 Bos stetit, & tollens speciosam cornibus altis
 Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras;
 Atque ità respiciens comites sua terga sequentes
 Procubuit, tenerasque latus submitit in herbas.
 Cadmus agit grates, peregrinaque oscula terra
 Figit, & ignotos montesque agrosque salutat.
 Sacra Jovi facturus erat: jubet ire ministros,
 Et petere è vivis libandas fontibus undas.

Sylvæ vetus stabat, nullâ violata securi,
 Et specus in medio, virgis ac vimine densus,
 Efficiens humilem lapidum compagibus arcum,
 Uberibus fœcundus aquis, ubi conditus antro
 Martius anguis erat cristis præsignis & auro;
 Igne micant oculi, corpus tumet omne veneno,
 Trésque micant lingua, triplici stant ordine dentes.
 Quem postquam Tyria lacum de gente profecti
 Infausto tetigère gradu, demissâque in undas
 Urna dedit sonitum; longo caput extulit antro
 Cæruleus serpens, horrendâque sibila misit.
 Effluxère undæ manibus, sanguisque reliquit
 Corpus, & ætonitos subitus tremor occupat artus.

Ille volubilibus squamosos nexibus orbes
 Torquet, & immenso saltu sinuatur in arcus;
 Ac mediâ plus parte leves erectus in auras
 Despicit omne nemus; tantoque est corpore, quanto,
 Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.
 Nec moxâ: Phœnicos, sive illi tela parabant,
 Sive fugam, sive ipse timor prohibebat utrumque,
 Occupat hos morsu, longis amplexibus illos;
 Hos necat afflatu, funestâ hos tabe veneni.

Fecerat exiguas jam Sol altissimus umbras.
 Qua mora sit sociis, miratur Agenore natus;
 Vestigâtque viros. Tegimen direpta leoni
 Pellis erat; telum splendenti lancea ferro,
 Et jaculum; teloque animus præstantior omni.
 Ut nemus intravit, lethatâque corpora vidit,
 Victoremque supra spatiosi corporis hostem
 Tristia sanguineâ lambentem vulnera linguâ;
 Aut ultor vestræ, fidissima corpora, mortis,
 Aut comes, inquit, ero. Dixit: dextrâque molarem
 Sustulit, & magnum magno conamine misit.
 Illius impulsu cùm turribus ardua celsis
 Mœnia mora forent, serpens sine vulnere mansit;
 Loricaque modo squamis defensus, & atra
 Duritiâ pellis, validos cute reppulit ictus.
 At non duritiâ jaculum quoque vicit eadem;
 Quod medio lentæ spinæ curvamine fixum
 Constitit, & totum descendit in ilia ferrum.
 Ille dolore ferox caput in sua terga retorsit,
 Vulnerâque adspexit, fixâque hastile momordit,
 Idque ubi vi multâ partem labefecit in omnem,
 Vix tergo eripuit: ferrum tamen ossibus hæsit.
 Tum verò postquam solitas accessit ad iras
 Causa recens, plenis tumuerunt guttura venis,
 Spumâque pestiferos circumfluit albida rictus,
 Terrâque rafa sonat squamis; quique halitus exit
 Ore niger Stygio viriatus inficit herbas.
 Ipse modò immensum spiris facientibus orbem

Cingitur 3

Cingitur; interdum, longâ trabe rectior exstat:

Impete nunc vasto, ceu concitus imbris amnis,

Fertur, & obstantes perturbat pectore sylvas.

Cedit Agenorides paulum, spoliòque leonis

Sustinet incursum, instantiâque ora retardat

Cuspide prætentâ. Furit ille, & inania duro

Vulnera dat ferro, figitque in acumine dentes.

Jamque venenifero sanguis manare palato

Cæperat, & virides adspersine tinxerat herbas.

Sed leve vulnus erat; quia se retrahabat ab ictu,

Lesâque colla dabat retro, plagâque sedere

Cedendo arcebat, nec longius ire sinebat.

Donec Agenorides conjectum in guttura ferrum

Usque sequens pressit, dum retro quercus eunti

Obstitit: & fixa est pariter cum robore cervix.

Pondere serpentis curvata est arbor, & ima

Parte flagellari gemuit sua robora cande.

Dum spatium victor victi considerat hostis,

Vox subito audita est; (neque erat cognoscere promptum

Unde, sed audita est.) Quid, Agenore nate, peremptum

Serpentem spectas? & tu spectabere serpens.

Ille diu pavidus pariter cum voce colorem

Perdiderat, gelidòque coma terrore rigeant.

Ecce, viri faultrix superas delapsa per auras

Pallas adest, motaque jubent supponere terra

Vipereos dentes, populi incrementa futuri.

Paret, & impresso sulcum patefecit aratro.

Spargit humi iustos, mortalia semina, dentes.

Indè (fide majus) gleba cæpère moveri:

Primâque de sulcis acies apparuit hasta;

Tegmina mox capitum plecto nutantia cono;

Mox humeri, pectusque, oneratâque brachia telis

Existunt; crescitque seges clypeata virorum.

Sic, ubi tolluntur festis aulae theatris,

Surgere signa solent, primumque ostendere vultus:

Cætera paulatim, placidòque educta tenore,

Tota patenti, imòque pedes in margine ponunt.

Territus hoste novo Cadmus capere arma parabat,
 Nè cape, de populo quem terra creaverat unus
 Exclamat, nec te civilibus inferre bellis.
 Atque ità terrigenis rigido de fratribus unum
 Comminus ense ferit: jaculo cadit eminus ipse.
 Hic quoque qui dederat letho non longius illo
 Vivit, & expirat modò quas acceperat auro.
 Exemploque pari furit omnis turba; subque
 Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
 Jamque brevis vita spatium sortita juvenus
 Sanguineam tepido plangebant pectore matrem,
 Quinque superstites; quorum fuit unus Echion,
 Is sua jecit humi, monitu Tritonidis, arma,
 Fraternaue fidem pacis petiitque deditque.
 Hos operis comites habuit Sidonius hospes,
 Cùm posuit jussam Phœbeis sortibus urbem.

Jam stabant Theba: poterat jam, Cadme, videri
 Exsilio felix. Soceri tibi Mârsque Venâsque
 Contigerant: huc adde genus de conjuge tanta,
 Tot natos natâsque, & pignora chara nepotes;
 Hos quoque jam juvenes. Sed scilicet **ULTIMA** semper
 Expectanda dies homini est; dicique beatus
 Ante obitum nemo supremâque funera debet.

Prima nepos inter res tot tibi, Cadme, secundas
 Causa fuit luctûs, alienâque cornua fronti
 Addita, vósque canes satiati sanguine herili.
 At bene si queras, fortuna crimen in illo,
 Non scelus invenies: **QUOD** enim scelus error habebat?
 Mons erat infestus variarum cade ferarum:
 Jamque dies medius rerum contraxerat umbras,
 Et Sol ex equo metâ distabat utrâque;
 Cùm juvenis placido per devia lustra vagantes
 Participes operum compellat Hyantiis ore:
 Lina madent, comites, ferrâque cruore ferarum,
 Fortuneque dies habuit satis: altera lustrum
 Cùm croceis invecta rotis Aurora reducat,
 Proposuit repetemus opus; nunc Phœbus

Distat idem terra, finditque vaporibus arua.
 Sistite opus praesens, nodosque tollite lina.
 Iussa viri faciunt, intermittruntque laborem.
 Vallis erat piceis & acuta densa cupressu,
 Nomine Gargaphie, succincta cura Diana,
 Cujus in extremo est antrum nemorale recessu,
 Arte laboratum nulla; simulaverat artem
 Ingenio natura suo: nam pumice vivo
 Et levibus tophis nativum duxerat arcum;
 Fons sonat à dextra, tenui pellucidus unda,
 Margine gramineo patulos succinctus hiatus.
 Hic Dea sylvarum, venata fessa, solebat
 Virgineos artus liquido perfundere rore.
 Quò postquam subiit, Nympharum tradidit uni
 Armigeræ jaculum, pharetrâque, arcusque retentos;
 Altera deposita subjecit brachia palla;
 Vincula duæ pedibus demunt: nam doctior illis
 Ismenis Crocale sparsos per colla capillos
 Colligit in nodum, quamvis erat ipsa soluta.
 Excipiunt laticem Nypheque, Hyleque, Rhanisque,
 Et Psceas, & Phiale, funduntque capacibus urnis.
 Dùmque ibi perluitur solita Titania lymphâ,
 Ecce nepos Cadmi, dilatâ parte laborum,
 Per nemus ignotum non certis passibus errans
 Pervenit in lucum: sic illum fata ferebant.
 Qui simul intravit rorantia fontibus antra,
 Sicut erant nuda, viso sua pectora Nympha
 Percussere viro, subitisque ululatibus omne
 Implevere nemus, circumfusæque Dianam
 Corporibus texere suis. Tamen alior illis
 Ipsa Dea est, colloque tenus supereminet omnes.
 Qui color infectis adversi Solis ab ictu
 Nubibus esse solet, aut purpurea Aurora,
 Is fuit in vultu visæ sine veste Diana.
 Quæ, quanquam comitum turbâ est stipata suarum,
 In latus obliquum tamen adstitit, oraque retro
 Flexit, & ut veller promptas habuisse sagittas,

Quas habuit, sic hausit aquas, vultumque virilem
 Perfudit, spargensque comas ultricibus undis,
 Addidit hac cladis prænuntia verba futura :
 Nunc tibi me posito visam velamine narres,
 Si poteris narrare, licet. Nec plura minata,
 Dat sparsa capiti vivacis cornua cervi ;
 Dat spatium collo, summâsque cacuminat aures,
 Cum pedibusque manus, cum longis brachia mutat
 Cruribus, & velat maculoso vellere corpus.
 Additus & pavor est. Fugit Autoneus heros,
 Et se tam celerem cursu miratur in ipso.
 Ut verò vultus & cornua vidit in unda,
 Me miserum ! discursus erat : vox nulla secuta est,
 Ingemuit ; vox illa fuit : lacrymaque per ora
 Non sua fluxerunt : mens tantum pristina mansit.
 Quid faciat ? Repetâtne domum & regalia restâ ?
 An lateat sylvis ? Timor hoc, pudor impedit illud.

Dum dubitat, videre canes : primisque Melampus
 Ichnobatesque sagax latratu signa dedere ;
 Gnosius Ichnobates, Spartanâ gente Melampus.
 Inde ruunt alii rapidâ velocius aurâ,
 Pamphagus, & Dorceus, & Oribasus, Arcades omnes ;
 Nebrophonósque valens, & trux cum Lalape Theron,
 Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
 Hylæisque ferox nuper percussus ab apro,
 Dêque lupo concepta Nape, pecudésque secuta
 Pæmenis, & natis comitata Harpya duobus,
 Et substriâ gerens Sicyonius ilia Lagon,
 Et Dromas, & Canache, Stridêque, & Tigris, & Alce,
 Et niveis Leucon, & villis Asbolus atris,
 Prævalidusque Lacon, & cursu fortis Aëllon,
 Et Thops, & Cyprio velox cum fratre Lycisca,
 Et nigram medio frontem distinctus ab albo
 Harpalos & Melaneus, hirsutâque corpore Lachne,
 Et patre Diâao, sed matre Laconide, nati
 Labros & Aglaodos, & acuta vocis Hylæstor,
 Quosque referre mora est. Ea turba cupidine præde

Per rupes scopulosque adituque carentia saxa,
 Quaque est difficilis, quaque est via nulla, sequuntur.
 Ille fugit, per qua fuerat loca saepe secutus.
 Heu! famulos fugit ille suos. Clamare libebat,
 Aëtaon ego sum, dominum cognoscite vestrum.
 Verba animo desunt, resonat latratibus aether.
 Prima Melanchates in tergo vulnera fecit,
 Proxima Theridamas; Orestrophus haesit in armis.
 Tardius exierant, sed per compendia montis
 Precipitata via est. Dominum retinentibus illis,
 Cetera turba coit, confertque in corpore dentes.
 Jam loca vulneribus desunt. Gemit ille, sonumque,
 Etsi non hominis, quem non tamen edere possit
 Cervus, habet, mæstisque replet iuga nota querelis;
 Et genibus pronis supplex similisque roganti,
 Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
 At comites rapidum solitis hortatibus agmen
 Ignari instigant, oculisque Aëtaona querunt,
 Et, velut absentem, certatim Aëtaona clamant,
 (Ad nomen caput ille refert) & abesse queruntur,
 Nec capere oblata segnem spectacula prada.
 Vellet abesse quidem, sed adest; vellētque videre,
 Non etiam sentive, canum fera facta suorum.
 Undique circumstant, mersisque in corpore rostris
 Dilacerant falsi dominum sub imagine Cervi.
 Nec, nisi finitā per plurima vulnera vitā,
 Ira pharetrata fertur satiata Diana.

Rumor in ambiguo est: aliis violentior equo
 Visa Dea est; alii laudant, dignamque severā
 Virginitate vocant: pars invenit utraque causas.
 Sola Jovis conjux non tam culpæne probetne
 Eloquitur, quā clade domus ab Agenore ducta
 Gaudet; & à Tyria collectum pellice transfert
 In generis scocios odium. Subit (ecce) priori
 Causa recens, gravidamque dolet de semine magni
 Esse Jovis Semelen: tum linguam ad iurgia solvit.
 Profeci quid enim toties per iurgia? dixit.

Issa

Ipsa petenda mihi est : ipsam, si maxima Juno
 Rite vocor, perdam ; si me gemmantia dextra
 Sceptra tenere decet ; si sum regina, Jovisque
 Et soror & conjux : certe soror. At puto furto est
 Contenta, & thalami brevis est injuria nostri.
 Concipit ; id deerat ; manifestaque crimina pleno
 Fert utero ; & mater, quod vix mihi contigit uni,
 De Jove vult fieri. Tanta est fiducia forma.
 Fallat eam faxo : nec sim Saturnia, si non
 Ab Jove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.
 Surgit ab his solio, fulvaque recondita nube
 Limen adit Semeles : nec nubes ante removit
 Quam simulavit anum, posuitque ad tempora canos,
 Sulcavitque cutem rugis, & curva trementi
 Membra tulit gressu : vocem quoque fecit anilem :
 Ipsaque erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.
 Ergo ubi captato sermone, dixit loquendo
 Ad nomen venere Jovis, suspirat ; & Opto
 Jupiter ut sit, ait : metuo tamen omnia : multi
 Nomine divorum thalamos iniere pudicos.
 Nec tamen esse Jovem satis est : det pignus amoris,
 Si modo verus is est : quantisque & qualis ab alta
 Junone excipitur, tantus talisque rogatus
 Det tibi complexus, suaque ante insignia sumat.
 Talibus ignavam Juno Cadmeida diis
 Formarat. Rogat illa Jovem sine nomine munus.
 Cui Deus, Elige, ait ; nullam patiēte repulsam.
 Quoque magis credas, Stygii quoque conscia sunt
 Numina torrentis : Timor & Deus ille Deorum est,
 Lata malo, nimiumque potens, perituraque amanti
 Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
 Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis,
 Da mihi te talem. Voluit Deus ora loquentis
 Opprimere : exierat jam vox properata sub auras.
 Ingemuit : neque enim non hæc optasse, neque ille
 Non jurasse potest. Ergo mæstissimus altum
 Æthera conscendit, vulnūque sequentia traxit

Nubila ;

Nubila; quæ nimbos immistâque fulgura ventis
 Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
 Quâ tamen usque potest, vires sibi demere tentat.
 Nec quo centimanum dejecerat igne Typhæa,
 Nunc armatur eo: nimum feritatis in illo est.
 Est aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopi
 Scvitiæ flammæque minus, minus addidit ira:
 Tela secunda vocant superi. Capit illa, domumque
 Intrat Agenoream. Corpus mortale tumultus
 Non tulit æthereos, donisque jugalibus arsit.
 Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
 Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
 Insuitur femori, maternæque tempora complet.
 Furtim illum primis Ino matertera cunis
 Educat: indè datum Nympha Neseïdes antris
 Occulere suis, lacrisque alimenta dedere.

Dùmque ea per terras fatali lege geruntur,
 Tutæque bis geniti sunt incunabula Bacchi:
 Fortè Jovem memorant diffusum neclare curas
 Seposuisse graves, vacuâque agitasse remissos
 Cum Junone jocos; & Major vestra profectò est,
 Quàm qua contingit maribus, dixisse, voluptas.
 Illa negat. Placuit quæ sit sententia docti
 Quererè Tiresia: Venus huic erat utraque nota.
 Nam duo magnorum viridi cœuntia sylvâ
 Corpora serpentum baculi violaverat ictu;
 Dêque viro factus (mirabile) femina, septem
 Egerat autumnos: oclavo rursus eosdem
 Vidit, & Est vestra si tanta potentia plage,
 Dixit, ut autoris sortem in contraria mûter,
 Nunc quoque vos feriam. Percussis anguibus iisdem,
 Forma prior rediit, genitivæque venit imago.
 Arbiter hic igitur sumptus de lite jocosa
 Dicta Jovis firmat. Gravis, Saturnia iusto,
 Nec pro materia, fertur doluisse, sui que
 Judicis eternâ damnavit lumina nocte.

At Pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam

Falsa

Facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempto
Scire futura dedit, pœnamque levavit honore.

Ille per Aonias famâ celeberrimas urbes,
Irreprehensa dabat populo responsa petenti.
Prima fidem vocisque rata tentamina sumsit
Cœrula Liriope ; quam quondam flumine curvo
Implicuit, clausæque suis Cephissus in undis
Vim tulit. Enixa est utero pulcherrima pleno
Infantem Nymphæ, jam tunc qui posset amari ;
Narcissumque vocat. De quo consultus, an esset
Tempora matura visurus longa senectæ,
Fatidicus vates ; Si se non noverit, inquit.
Vana diu visa est vox auguris. Exitus illam
Rēsque probat, lethique genus, novitāsque furoris.
Nam quater ad quinos unum Cephissus annos
Addiderat ; poteratque puer juvenisque videri.
Multi illum juvenes, multæ petiēre puellæ :
Sed fuit in tenera tam dura superbia forma,
Nulli illum juvenes, nulla tetigēre puellæ.

Adspicit hunc trepidos agitantem in retia cœvos
Vocalis Nymphæ, quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat ; Et tamen usum
Garrula non alium quàm nunc habet oris habebat,
Reddere de multis ut verba novissima posset.
Fecerat hoc Juno, quia, cùm deprēdere posset
Sub Jove sæpe suo Nymphas in monte jacentes,
Illa Deam longo prudens sermone tenebat,
Dum fugerent Nymphæ. Postquam hæc Saturnia sensit ;
Hujus, ait, linguæ, quâ sum delusa, potestas
Parva tibi dabitur, vocisque brevissimus usus.
Rēque minas firmat. Tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces, auditæque verba reportat.

Ergo ubi Narcissum per devia rura vagantem
Vidit Et incaluit, sequitur vestigia furtim ;
Quoque magis sequitur, flammâ propiore calefcit :
Non aliter quàm cùm summis circumlita tedis

Admotas

Admotas rapiunt vivacia sulphura flammæ.
 O quoties voluit blandis accedere dictis,
 Et molles addibere preces! Natura repugnat,
 Nec finit incipiat: sed, quod finit, illa parata est
 Expectare sonos, ad quos sua verba remittat.
 Fortè puer comitum seductus ab agmine fido
 Dixerat, Hic quis adest? & Adest, responderat Echo.
 Hic stupet, utq̃ aciem partes dimisit in omnes,
 Voce, Veni, magnâ clamat. Vocat ista vocantem.
 Respicit, & rursus nullo veniente, Quid, inquit,
 Me fugis? Et totidem, quot dixit, verba recepit.
 Perstat, & alterna deceptus imagine vocis,
 Huc coëamus, ait. Nullique libentiùs unquam
 Responsura sono, Coëamus, rettulit Echo:
 Et verbis favet ipsa suis, egressâque sylvâ
 Ibat, ut injiceret sperato brachia collo.
 Ille fugit, fugiensque manus complexibus auferat.
 Antè, ait, emoriar, quàm sit tibi copia nostri.
 Rettulit illa nihil, nisi, Sit tibi copia nostri.
 Spreta latet sylvis, pudibundâque frondibus ora
 Protegit, & solus ex illo vivit in antri.
 Sed tamen hæret amor, crescitque dolore repulsæ,
 Et tenuant vigiles corpus miserabile cura;
 Adducitque cutem macies, & in aëra succus
 Corporis omnis abit: vox tantum atque ossa supersunt.
 Vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
 Indè latet sylvis, nullòque in monte videtur;
 Omnibus auditus sonus est qui vivit in illa.

Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
 Luserat hic Nymphas, sic cœtus antè viriles.
 Inde manus aliquis despectus ad æthera tollens,
 Sic amet ipse licet, sic non potiatur amato,
 Dixerat. Assensit precibus Rhamnusia iustis.

Fons erat illimis nitidus argenteus undis,
 Quem neque pastores neque pasta monte capella
 Contigerant, aliudve pecus; quem nulla volucris,
 Nec fera turbârat, nec lapsus ab arbore ramus:

Gramen

Gramen erat circa, quod proximus humor alebat ;
 Sylvæque Sale locum passura tepescere nullo.
 Hic puer, & studio venandi lassus & astu,
 Procubuit, faciêmque loci fontêmque secutus.
 Dàmque sitim sedare cupit, sitis altera crevit ;
 Dàmque bibit, visa correptus imagine forma. (est,
 Spem sine corpore amat : corpus putat esse quod umbra
 Ac stupet ipse sibi ; vultûque immotus eodem
 Hæret, ut è pario formatum marmore signum.
 Spectat humi positus geminum, cœlumina, fidus,
 Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
 Impubesque genas, & eburnea colla, decusque
 Oris, & in niveo mistum candore ruborem :
 Cunctâque miratur, quibus est mirabilis ipse.
 Se cupit imprudens ; & qui probat, ipse probatur ;
 Dàmque petit, petitur : paritèrque accendit, & ardet.
 Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti !
 In mediis quoties visum caprantia collum
 Brachia mersit aquis, nec se deprêndit in illis !
 Quid videat nescit ; sed, quod videt, uritur illo :
 Atque oculos idem qui decipit incitat error.
 Credule, quid frustra simulacra fugacia captas ?
 Quod petis est nusquam : quod amas, avertere, perdet.
 Ista percussa quam cernis imaginis umbra est :
 Nil habet ista sui ; tecum venitque manetque ;
 Tecum discedet, si tu discedere possis.
 Non illum Cereris, non illum cura quietis
 Abstrahere indè potest ; sed opaca fusus in herba
 Spectat inexplèto mendacem lumine formam,
 Pèrque oculos perit ipse suos ; paulùmque levatus,
 Ad circumstantes tendens sua brachia sylvam,
 Ecquis, Io sylvæ, crudeliùs, inquit, amavit ?
 (Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis)
 Ecquem, cùm vestra tot agantur secula vite,
 Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo ?
 Et placet, & video ; sed quod videoque, placetque,
 Non tamen invenio : tantus TENET error amantem.

Quoque

Quoque magis doleam, non nos mare separat ingens,
 Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis:
 Exiguâ prohibemur aquâ. Cupit ipse teneri.
 Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis,
 Hic toties ad me resupino nititur ore.
 Posse putes tangi: minimum est quod amantibus obstat
 Quisquis es, huc exi. Quid me, puer unice fallis?
 Quove petitus abis? Certè nec forma, nec ætas
 Est mea, quam fugias: Et amârunt me quoque Nympha.
 Spem mihi nescio quam vultu promittis amico;
 Cùmque porrexi tibi brachia, porrigis ultro;
 Cùm risi, arrides: lacrymas quoque sæpe notavi,
 Me lacrymante, tuas; nutu quoque signa remittis;
 Et, quantum motu formosi suspicor oris,
 Verba refers aures non pervenientia nostras.
 Ille ego sum: sensi, nec me mea fallit imago.
 Dror amore mei: flammâs moveoque, seroque.
 Quid faciam? Roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
 Quod cupio, mecum est. Inopem me copia fecit.
 O utinam à nostro secedere corpore possem! (esset.
 Votum in amante novum est: vellem quod amamus ab-
 Jâmque dolor vires adimit, nec tempora vite
 Longa mea superant, primoque extinguior in ævo.
 Nec mihi mors gravis est posituro morte dolores:
 Hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset:
 Nunc duo concordēs anima moriemur in una.
 Dixit, Et ad faciem rediit malè sanus eandem,
 Et lacrymas turbavit aquas; obscurâq; moto
 Reddita forma lacu est: quam cùm vidisset abire,
 Quo refugis? remane, nec me, crudelis, amantem
 Desere, clamavit: liceat, quod tangere non est,
 Adspicere, Et misero præbere alimenta furori.
 Dâmque dolet, summo vestem diduxit ab ore,
 Nudâque marmoreis percussit pectora palmis.
 Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem;
 Non aliter quàm poma solent, quæ candida parte,
 Parte rubent; aut ut variis solet uva racemis

Ducere

Ducere purpureum nondum maturat colore.
 Quæ simul adspexit liquefacta rursus in unda,
 Non tulit ulterius : sed, ut intabescere flava
 Igne levi cera, matutinaque pruina
 Sole tepente solent ; sic attenuatus amore
 Liquitur, & testis paulatim carpiunt igni.
 Et neque jam color est misto candore rubori,
 Nec vigor, & vires, & quæ modo visa placebant,
 Nec corpus remanet quondam quod amaverat.
 Quæ tamen ut vidit, quamvis irata membra,
 Indoluit : quotiesque puer miserabilis, Eheu ?
 Dixerat, hæc resonis iterabat vocibus, Eheu !
 Cumque suos manibus percussisset ille lacertos,
 Hac quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
 Ultima vox solitam fuit hæc spectantis in undam,
 Heu frustra dilecte puer ! totidemque remisit
 Verba locus : disceque Vale, Vale inquit & Echo.
 Ille caput viridi fessum submisit in herba :
 Læmina mors clausit domini mirantia formam.
 Tum quoque se, postquam est inferni sede receptus,
 In Stygia spectabat aqua. Planxere sorores
 Naiades, & sectos fratri imposuere capillos.
 Planxerunt Dryades : plangentibus adsonat Echo.
 Jamq; rogam, quassasq; faces, pheretrâq; parabant.
 Nusquam corpus erat. Croceum pro corpore florem
 Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

Cognita res Vati meritam per Achaidas urbes
 Contulerat famam ; nomenque erat Auguris ingens.
 Spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus,
 Contemptor Supèrum Pantheus, præsagæque ridet
 Verba senis ; tenebrasque & cladem lucis ademptæ
 Objicit. Ille movens albertia tempora canis,
 Quàm felix esses, si tu quoque luminis hujus
 Orbis, ait, fieres, nec Bacchica sacra videres !
 Namque dies aderit, (quam non procul auguror esse,)
 Quâ novus huc veniet proles Semeleia, Liber :
 Quem nisi templorum fueris dignatus honore,

ant:

lle

D
 L
 T
 E
 Q
 A
 A
 E
 N
 F
 O
 V
 A
 N
 O
 N
 E
 I
 S
 I
 E
 S
 T
 M
 E
 S
 N
 A
 Q
 S
 P
 Q
 A

Mille lacer spargere locis, & sanguine sylvas
 Fœdabis, matrêque tuam, matrîsque sorores.
 Eveniet : neque enim dignabere Numen honore :
 Mœque sub his tenebris nimirum vidisse querêris.

Talia dicentem perturbat Echione natum.
 Diſta fides ſequitur, reſponſaque vatîs aguntur.
 Liber adeſt, feſtiſque fremunt ululatiſque agri :
 Turba ruit, miſtaque viriſque matrêſque nurûſque,
 Et vulgus procerêſque ignota ad ſacrâ feruntur.
 Quis furor, Anguigena, proles Mavortia, veſtras
 Attonuit matres ? Pentheus ait, Erâne tantum
 Are repulſa valent, & adunco ribia cornu,
 Et magica fraudes ? ut quos non bellicus enſis,
 Non tuba terruerit, non ſtriſſi agmina telis ;
 Fœminea voces, & mota infania vino,
 Obſcœniſque greges, & inania tympana vincant ?
 Voſne, ſenes, mirer ? qui, longa per æquora veſti
 A Tyro, hâc profugos poſuiſtis ſede penatês,
 Nunc ſinitis ſine Marte capi ? Voſne, acrior ætas,
 O juvenes, propiorque meæ, quos arma tenere,
 Non thyriſos, galeaque regi, non frondæ decebat ?
 Eſte, precor, memores, quâ ſitis ſtirpe creati :
 Illiſque animos, qui multos perdidit unus,
 Sumite ſerpentiſ. Pro fontibus ille lacûque
 Interiit : at vos pro fama vincite veſtra.
 Ille dedit leiho fortes : vos vincite molles,
 Et patrium retinete decus. Si ſata vetabunt
 Stare diu Thebas, utinam tormenta virique
 Mœnia diruerent, ferrumque, igniſque ſonaret.
 Eſſemus miſeri ſine crimine ; ſorſque quarendâ,
 Non celanda foret, lacrymaque pudore carerent.
 At nunc à puero Thebæ capientur inermi,
 Quem neque bella juvant, nec tela, nec uſus equorum ;
 Sed madidi myrrhæ crines, mollêſque coronæ,
 Purpuræque, & piſſi intextum veſtibus aurum.
 Quem quidem ego ælutum (modo vos abſiſtite) cogam
 Aſſumptumque patrem cômmentaque ſacta fateri.

An satis Acrisio est animi contemnere vanum
 Numen, & Argolicas venienti claudere portas?
 Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
 Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducemque
 Attrahite huc vinctum : iussis mora segnis abesto.

Hunc avum, hunc Athamas, hunc cetera turba suorum
 Corripiunt dictis, frustra que inhibere laborant.
 Acrior admonitu est : irritaturque retenta
 Et crescit rabies, moderaminaque ipsa nocebant.
 Sic ego torrentem, quâ nil obstabat eunti,
 Lenius & modico strepitu decurrere vidi :
 At quicunque trabes obstructaque saxa jacebant,
 Spumens & fervens & ab obice savior ibat.
 Ecce, cruentari redeunt, & Bacchus ubi esset,
 Quarenti domino, Bacchum vidisse negarunt.
 Hunc, dixere, tamen comitem famulumque sacrorum
 Cepimus. Et tradunt, manibus post terga ligatis,
 Sacra Dei quondam Tyrrhenâ gente secutum.

Adspicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremenda
 Fecerat : & quanquam poena vix tempora differt,
 O periture, tuâque aliis documenta daturæ
 Morte, ait, ede tuum nomen, noménque parentum,
 Et patriam, morisque novi cur Sacra frequentes.

Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit, Acetes,
 Patria Maonia est, humili de plebe parentes.
 Non mihi qua duri colerent pater arva juvenci,
 Lanigerosque greges, non ulla armenta reliquit.
 Pauper & ipse fuit, linôque solebat & hamis
 Decipere, & calamo salientes ducere pisces.
 Ars illi sua census erat : cum traderet artem,
 Accipe quas habeo, studii successor & heres,
 Dixit, opes : moriensque mihi nihil ille reliquit
 Præter aquas. Unum hoc possum appellare paternum.
 Mox ego, nè scopulis barerem semper in iisdem,
 Addidici regimen dextrâ moderante carina
 Fletere, & Olenia sidus pluviale capella,
 Taygetenque Hyadâsque oculis Arctonque notavi,

Ventorūque domos, & portus puppibus aptos.
 Fortè petens Delon, Chia telluris ad oras
 Applicor, & dextris adducor littora remis;
 Doque leves saltus, udaeque immittor arena.
 Nox ubi consumpta est, Aurora rubescere primò
 Ceperat: exsurgo, laticēsque inferre recentes
 Admoneo, monstròque viam qua ducit ad undas.
 Ise quid aura mihi tumulto promittat ab alto
 Prospicio; comitēsque voco, repetòque carinam.
 Adsumus, en, inquit sociorum primus Opheltēs:
 Uique putat, pradam deserto natus in agro,
 Virgineā puerum ducit per littora formā.
 Ille mero somnòque gravis titubare videtur,
 Vixque sequi. Specto cultum, faciēque, gradūque,
 Nil ibi quod credi posset mortale videbam.
 Et sensi, & dixi sociis, Quod Numen in isto
 Corpore sit dubito; sed corpore Numen in isto est.
 Quisquis es, ò faveas, nostrisque laboribus adsis;
 His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
 Diēys ait, quo non alius conscendere summas
 Ocyor antennās, prēnsoque rudente relabi.
 Hoc Libys, hoc flavus prora tutela Melanthus,
 Hoc probat Alcimedon, & qui requiēmque modūque
 Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus;
 Hoc omnes alii: praeda tam ceca cupido est.
 Non tamen hanc sacro violari pondere pinum
 Perpetiar, dixi: pars hīc mihi maxima iuris.
 Inque aditu obsisto. Furit audacissimus omni
 De numero Lycabās; qui Thusca pulsus ab urbe,
 Exsilium, dira pēnam pro cade, luebat.
 Is mihi, dum resto, juvenili guttura pugno
 Rupit; & excussam misisset in aquora, si non
 Hāssem, quamvis amens, in fune retentus.

Impia turba probat factum. Tum denique Bacchus,
 (Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus
 Sit sopor, aque mero redeant in pectora sensus,
 Quid facitis? quis clamor? ait: quā, dicite nautae,

Huc ope perveni ? quò me deferre paratis ?
 Pone metum, Proteus, & quos contingere portus
 Ede velis, dixit : terrâ sistere petitâ.
 Naxon, ait Liber, cursqs advertite vestros :
 Illa mihi domus est, vobis erat hospita tellus.
 Per mare fallaces pèrque omnia numina jurant,
 Sic fore ; mèque jubent pièta dare vela carina.
 Dexterâ Naxos erat : dextrâ mihi lintea danti,
 Quid facis ? ô demens, quis te furor ? inquit Opheltes.
 Pro se quisque timet. Lavam pete, maxima nutu
 Pars mihi significat ; pars quid velit, aure susurrat.
 Obstupui, Capiâtque aliquis moderamina, dixi :
 Mèque ministerio scelerisque artisque removi.
 Increpor à cunctis, totùmque immurmurat agmen.
 E quibus Ethalion, Te scilicet omnis in uno
 Nostra salus posita est ? ait : & subit ipse, mèxique
 Explet opus, Naxoque petit diversa relièta.
 Tum Deus illudens, tanquam modo denique fraudem
 Senferit, è puppi pontum prospèctat adunca,
 Et, flenti similis, Non hac mihi littora, nauta,
 Promisistis, ait ; non hac mihi terra rogata est.
 Quo merui pœnam factò ? quæ gloria vestra est,
 Si puerum juvenes, si multi fallitis unum ?
 Jamdudum flebam. Lacrymas manus impia nostras
 Ridet, & impellit properantibus æquora remis.
 Per tibi nunc ipsum (neque enim prasentior illo
 Est Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
 Quàm veri majora fide. Stetit æquore puppis
 Haud aliter quàm si siccum navale teneret.
 Illi admirantes remorum in verbera perstant,
 Velâque deducunt, geminâque ope currere tentant.
 Impediunt hederæ remos, nexûque recurvo
 Serpunt, & gravidis distinguunt vela corymbis.
 Ipse racemiferis frontem circumdatus uvis,
 Pampineis agitat velatam frondibus hastam :
 Quem circa tigres simulacrâque inania lyncum
 Piètarùmque jacent fera corpora pantherarum.

Exsilire

Exsilière viri, (sive hoc insania fecit,
Sive timor :) primisque Medon nigrescere pinnis,
Corpore depresso, & Spina curvamine flecti
Incipit. Huic Lycabæ, In qua miracula, dixit,
Verteris ? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, squamamque cutis durata trahebat.
At Libys, obstantes dum vult obvertere remos,
In spatium resilire manus breve videt, & illas
Jam non esse manus, jam pinnas posse vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit, truncoque repandus in undas
Corpore desiluit : falcata novissima cauda est,
Qualia dimidia sinuantur cornua Luna.

Undique dant saltus, multaque adspergine rorant,
Emerguntque iterum, redeuntque sub aquora rursus ;
Inque chori ludunt speciem, lascivique jactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.
De modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
Restabam solus : pavidum gelidamque trementi
Corpore vix animum firmat Deus, Excute, dicens,
Corde metum, Diâque tene. Delatus in illam
Accessi sacris, Baccheâque Sacra frequento.

Præbuimus longis, Pentheus, ambagibus aures,
Inquit, ut ira morâ vires absumere posset.
Præcipitem, famuli, rapite hunc, cruciatâque duris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.
Protinus abstractus solidis Tyrchenus Acetes
Clauditur in tectis : & dum crudelia jussæ
Instrumenta necis, ferrumque ignisque, parantur,
Sponte suâ patuisse fores, lassasque lacertis
Sponte suâ, famâ est, nullo solvente, catenas.

Perstat Echionides ; nec jam jubet ire, sed ipse
Vadit, ubi festus facienda ad sacra Cithæron
Cantibus & clarâ bacchantum voce sonabat.
Ut fremit acer equus, cum bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnaque adsumit amorem :
Pentheas sic rictus longis ululatibus æther

Movit, & audito clamore recanduit ira.
 Monte ferè medio est, cingentibus ultima sylvis,
 Purus ab arboribus spectabilis undique campus.
 Hic oculis illum cernentem sacra profanis
 Prima videt, prima est insano consita cursu,
 Prima suum misso violavit Penthea thyrso
 Mater, & O gemina, clamavit, adeste sorores.
 Ille aper in nostris errat qui maximus agris,
 Ille mihi feriendus aper. Ruit omnis in unum
 Turba furens: cuncta coeunt, trepidumque sequuntur;
 Jam trepidum, jam verba minus violenta loquentem,
 Jam se damnantem, jam se peccasse fatentem.
 Saucius ille tamen. Fer opem, matertera, dixit,
 Autonoe: moveant animos Aëtonis umbra.
 Illa quis Aëton nescit, dextramque precantis
 Abstulit: Inoo lacerata est altera raptu.
 Ille etiam matri cum brachia tendere vellet,
 Non habet infelix qua matri brachia tendat:
 Trunca sed ostendens dejectis vulnera membris,
 Adspice, mater, ait. Visis ululavit Agave,
 Collaque jactavit, crinemque per aëra movit;
 Avulsamque caput digitis complexa cruentis,
 Clamat, Io comites, opus hoc victoria nostra est.
 Non citius frondes autumnii frigore tactas,
 Jamque malè harentes, altâ rapit arbore ventus,
 Quàm sunt membra viri manibus direpta nefandis.
 Talibus exemplis monita nova sacra frequentant,
 Thurâque dant, unctâsque colunt Ismenides aras.

Quod fremit exigua cum summum stringitur aurâ.
 Sed postquam remorata suos cognovit amores,
 Percutit indignos claro plangore lacertos;
 Et laniata comas, amplexâque corpus amanti,
 Vulnera supplevit lacrymis, fletumque cruori
 Miscuit; Et gelidis in vultibus oscula figens,
 Pyrame, clamavit, qui te mihi casus ademit?
 Pyrame, responde. Tua te charissima Thisbe
 Nominat: exaudi, vultusque attolle jacentes.
 Ad nomen Thisbes oculos, in morte gravatos
 Pyramus erexit, visâque recondidit illâ.
 Qua postquam vestemque suam cognovit, Et ense
 Vidit ebur vacuum, Tua te manus, inquit, amorque
 Perdidit, infelix. Est Et mihi fortis in unum
 Hac manus, est Et amor: dabit hic in vulnera vires.
 Persequar extinctum, lethique miserrima dicar
 Causa comesque tui: quique à me morte revelli,
 (Heu!) solâ poteris, poteris nec morte revelli.
 His tamen amborum verbis estote rogati,
 O multum miserieque mei illiusque parentes,
 Ut quos certus amor, quos hora novissima junxit,
 Componi tumulto non invideatis eodem.
 At tu, qua ramis arbor miserabile corpus
 Nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
 Signa tene cadis, pullosque Et luctibus aptos
 Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris.
 Dixit, Et aptato pectus mucrone sub imum,
 Incubuit ferro, quod adhuc à cade tepebat.
 Vota tamen tetigere Deos, tetigere parentes,
 Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater;
 Quodque rogis superest una requiescit in urna.

Desierat; mediūque fuit breve tempus; Et orsa est
 Dicere Leucothoë. Vocem tenuere sorores:
 Hunc quoque, fidere à qui temperat omnia luce,
 Cepit amor Solem: Solis referamus amores.
 Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
 Hic vidisse Deus: videt hic Deus omnia primus.

Indoluit

Indoluit factō, Junonigenæque marito
 Furtatori furtique locum monstravit. At illi
 Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
 Excidit. Extemplogiles ex ære catenas,
 Retiæque & laqueos, quæ lumina fallere possent,
 Elimat: non illud opus tenuissima vincant
 Stamina, nec summo quæ pender aranea tigno.
 Utque leves tactus momentaque parva sequantur
 Efficit, & lecto circumdata collocat apte.
 Ut venere torum conjux & adulter in unum;
 Arte viri, vinc'lisque novâ ratione paratis,
 In mediis ambo depræsi amplexibus hærent.
 Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas,
 Admisitque Deos. Illi jacuere ligati
 Turpiter; atque aliquis de Diis non tristibus optat
 Sic fieri turpis. Superi risere: diæque
 Hæc fuit in toto notissima fabula cælo.

Exigis indicii memorem Cythereia pœnam;
 Inque vices illum, testos qui læsit amores,
 Lædit amore pari. Quid nunc, Hyperione nate,
 Forma colorque tibi radiatæque lumina profunt?
 Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
 Ureris igne novo; quique omnia cernere debes,
 Leucothoën spectas, & virgine figis in una,
 Quos mundo debes, oculos. Modò surgis Eo,
 Temporibus cælo, modò seriùs incidis undis;
 Spectandique morâ brumales porrigis horas.
 Deficis interdum, vitiumque in lumina mentis
 Transit, & obscurus mortalia pectora terres.
 Nec tibi quodd Luna terris propioris imago
 Obstiterit. palles: facit hunc Amor ipse colorem.
 Diligis hanc unam: nec te Clymenæque Rhodôsq,
 Nec tenet Ææa genetrix pulcherrima Circes,
 Quæque tuos Clytie, quamvis despecta, petebat
 Concubitus, ipsoque illo grave vulnus habebat
 Temp re. Leucothoë multarum oblivia fecit,
 Gentis od. riseræ quam formosissima partu

Edidit Euryhome. Sed postquam filia crevit
 Quam mater cunctas, tam matrem filia vicir.
 Rexit Achamenias urbes pater Orchamus, isque
 Septimus à prisco numeratur origine Belo.
 Axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum,
 Ambrosiam pro gramine habent: ea fessa diurnis
 Membra ministeriis nutrit, reparatque labori.
 Dumque ibi quadrupedes cœlestia pabula carpunt,
 Noxque vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos.
 Versus in Eurynomes faciem genitricis; & inter
 Bis sex Leucothoën famulas ad lumina cernit
 Levia versato ducentem stamina fuso.
 Ergò ubi, ceu mater, chara dedit oscula nata,
 Res, ait, arcano est: famula, discedite néve
 Eripite arbitrium matri secreta loquendi.
 Paruerant; thalamoque Deus sine teste relictus,
 Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum,
 Omnia qui video, per quem videt omnia tellus,
 Mundi oculus: mihi, crede, places. Pavet illa, metique
 Et colus & fusus digitum cecidere remissis.
 Ipse timor decuit. Nec longius ille moratus
 In veram rediit speciem solitumque nitorem.
 At virgo, quamvis inopino territa visu,
 Vincta nitore Dei, posita vim passa querelâ est.
 Invidit Clytie, (neque enim moderatus in illam
 Solis amor fuerat) stimulatâque pellicis irâ
 Vulgar adulterium, diffamatâque parenti
 Indicat. Ille ferox immanis etis precantem,
 Indentemque manus ad lumina Solis, & Ille
 Vim tulit invitæ, dicentem, defodit altâ
 Crudus humo, tumultumque super gravis addit arena.
 Dissipat hunc radiis Hyperione natus, iterque
 Dat tibi, quo possis defossos promere vultus.
 Nec tu jam poterat eneâ tum pondere terra
 Tollere, Nympha, caput; corpusque exsangue jacebat.
 Nil illo fertur volucrum. moderator equorum
 Post Phaëthonteos vidisse dolentis ignes.

Ille

Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
 Si queat, in vivum tentat revocare calorem,
 Sed quoniam tantis Fatum conatibus obstat,
 Nectare odorato sparsit corpûsque locûmque ;
 Multâque conquestus, Tanges tamen æthera, dixit.
 Protinus imbutum cœlesti nectare corpus
 Delicuit, terrâque suo madefecit odore ;
 Virgâque per glebas sensim radicibus actis
 Thurea surrexit, tumultûmque cacumine rupit.

At Clytien, quamvis amor excusare dolorem,
 Indiciûmque dolor poterat, non amplius autor
 Lucis adit, Venerisque modum sibi fecit in illa.
 Tabuit ex illo dementer amoribus usa,
 Nympharum impatiens. Et sub Jove nocte dièque
 Sedit humo nudâ madidis incompta capillis ;
 Perque novem luces, expers undaque cibique,
 Rore mero lacrymisque suis jejunia pavit.
 Nec se movit humo : tantûm spectabat euntis
 Ora Dei, vultûsque suos fletebat ad illum.
 Membra ferunt hæsisse solo : partemque coloris
 Luridus exsanguis pallor convertit in herbas ;
 Est in parte rubor, violaque simillimus ora
 Flus tegit. Illa suum, quamvis radice tenetur,
 Vertitur ad Solem, mutatâque servat amorem.

Dixerat : Et factum mirabile ceperat aures.
 Pars fieri potuisse negant : pars omnia veros
 Posse Deos memorant : sed non est Bacchus in illis.
 Poscitur Alcithoë, postquam siluere sorores :
 Quæ radio stantis percurrens stamina tela,
 Vulgatos taceo, dixit, pastoris amores
 Daphnidis Idæi, quem Nymphæ pellicis ira
 Contulit in saxum. Tantus DOLOR urit amantes.
 Nec loquar, ut quondam natura jure novato
 Ambiguus fuerit, modo vir, modo femina, Scythion.
 Te quoque, nunc adamas, quondam fidissime parvo
 Celme Jovi, largoque satos Curetas ab imbri,
 Et Crocon in parvos versum cum Smilaceflores,

Prætereo ;

*Prætereo; dulcique animos novitate tenebo.
Unde sit infamis, quare malè fortibus undis
Salmacis enervet tactosque remolliat artus,
Discite. Causa latet; vis est notissima fontis.*

Mercurio puerum divâ Cythereïde natum

Naiades Idæis enutrivère sub antris:

*Cujus erat facies in qua materque paterque
Cognosci possent: nomen quoque traxit ab illis.
Is, tria cùm primùm fecit quinquennia, montes,
Deservit patrios, Idæque altrice relicta,*

Ignotis errare locis, ignota videre

Flumina gaudebat, studio minuente labores.

*Ille etiam Lycias urbes Lyciæque propinquos
Caras adit. Videt hîc stagnum lucentis ad imum*

*Usque solum lymphæ: non illic canna palustris,
Nec steriles ulvæ, nec acutâ cuspide junci.*

*Perspicuus liquor est: stagni tamen altima vivo
Cesspite cinguntur semperque viventibus herbis.*

*Nympha colis; sed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere qua soleat, nec qua contendere cursu,
Solâque Naiadum celeri non nota Dianæ.*

*Sape suas illi fama est dixisse sorores,
Salmaci, vel jaculum, vel pictas sume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia misce.*

*Nec jaculum sumit, nec pictas illa pharetras,
Nec sua cum duris venatibus otia miscet:*

Sed modò fonte suo formosos perluit artus:

Sape Citoriaco deducit pectine crines,

Et quid se deceat spectatos consulit undas.

Nunc, perlucenti circumdata corpus amictu,

Mollibus aut foliis aut mollibus incubat herbis.

Sape legit flores: & tunc quoque fortè legebat,

Cùm puerum vidit, visumque optavit habere.

Nec tamen antè adiit, etsi properabat adire,

Quàm se composuit, quàm circumspexit amictus,

Et finxit vultum, & meruit formosa videri.

Tunc sic orsa loqui: Puer ò dignissime credi

Esse

Esse Deus ! Seu tu Deus es ; potes esse Cupido :
 Sive es mortalis ; qui te genuere beati,
 Et mater felix, & fortunata profecto
 Si qua tibi soror est, & quæ dedit ubera nutrit.
 Sed longè cunctis longèque beator illa est,
 Si qua tibi sponsa est, si quam dignabere tedâ.
 Nunc tibi sive aliqua est, mea sit furtiva voluptas ;
 Seu nulla est, ego sim, thalamumque ineamus eundem.
 Nais ab his tacuit. Pueri rubor ora notavit.
 Nescit quid sit amor : sed & erubuisse decebat.
 Hic color apricâ pendentibus arbore malis,
 Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
 Cum frustra resonant æra auxiliaria Luna.
 Poscenti Nymphæ sine fine sororia saltem
 Oscula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
 Desinis ? aut fugio, tecumque, ait, ista relinquo ?
 Salmacis extimuit, locaque hæc tibi libera trado,
 Hospes, ait ; simulatque gradu discedere verso.
 Tum quoque respiciens fruticemque recondita sylvâ
 Delituit, flexumque genu submisit. At ille,
 Ut puer, & vacuus, & inobservatus, in herbis
 Huc it, & hinc illuc, & in alludentibus undis
 Summa pedum taloque tenuis vestigia tingit.
 Nec mora : temperie blandarum captus aquarum,
 Mollia de tenero velamina corpore ponit.
 Tum verò stupuit, nudæque cupidine formæ
 Salmacis exarsit : flagrant quoque lumina Nymphæ,
 Non aliter, quàm cum puro nitidissimus orbe
 Oppositâ speculi referatur imagine Phœbus.
 Vixque moram patitur, vix jam sua gaudia differt :
 Jam cupit amplecti, jam se malè continet amens.
 Ille cavis velox applauso corpore palmis
 Desilit in latices, alternâque brachia jactans
 In liquidis translucet aquis : ut eburnea si quis
 Signa regat claro vel candida lilia vitro.
 Vicinus, &, meus est, exclamat Nais : & omni
 Veste procul jactâ, mediis immittitur undis ;

Pugnans

Pugnantemque tenet, luſantiâque oſcula carpit,
 Subjeſtâque manus, invirâque peſtora tangit;
 Et nunc hæc juveni, nunc circumfunditur illâc.
 Benique, nitentem contrâ elabique volentem
 Implicat, ut ſerpens, quem regia ſuſtinet ales,
 Sublimemque rapit: pependens caput illa pedesque
 Alligat, & caudâ ſpatiantes implicat alas:
 Utque ſolent hedera longos intexere truncos;
 Urve ſub aquoribus deprêſum Polybus hoſtem
 Continet, ex omni demiffis parte ſtagellis.
 Perſtat Atlantiades, ſperatâque gaudia Nympha
 Denegat. Illa premit, demiffâque corpore toto
 Sicut inharebat, Pugnes licet, improbe, dixit,
 Non tamen effugies: Itâ Dii jubeatis, ut iſtum
 Nulla dies à me, neſ me diducat ab iſto.
 Vota ſuos habuere Deos: nam miſta duorum
 Corpora junguntur, facièsque inducitur illis
 Una: velut ſi quis conducat cortice ramos,
 Creſcendo jungi pariterque adoleſcere cernat.
 Sic ubi complexu cœerunt membra tenaci,
 Nec duo ſunt, ſed forma duplex; nec ſœmina dici,
 Nec puer, ut poſſet; neutrumque, & utrumque videtur:
 Ergo ubi ſe liquidas, quò vir descenderat, undas
 Semimarem ſeciſſe videt, mollitâque in illis
 Membra, manus tendens, ſed jam non voce virili,
 Hermaphroditus ait, Nato date munera veſtro,
 Et pater & genitrix, amborum nomen habenti.
 Quiſquis in hos fontes vir venerit, exeat indè
 Semiuir, & taſtis ſubito molleſcat in undis.
 Motus uterque parens nati rata verba biſformis
 Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.
 Finis erat diſtis; & adhuc Mineia proles
 Urget opus, ſpernitque Deum, feſtūque proſanat.
 Tympana cum ſubito non apparentia vaucis
 Obſtrepuere ſonis, & adunco tibia cornu
 Tinnulâque æra ſonant, & olent myrrhaque croci que.
 Reſque fide major, cœpere vireſcere tela,

Inque hederæ faciem pendens frondescere vestis.
 Pars abit in vites : & quæ modò fila fuerunt
 Palmite mutantur ; de stamine pampinus exit :
 Purpura fulgorem piñis accommodat uvis.

Jàmque dies exactius erat, tempusque subibat
 Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem,
 Sed cum luce tamen dubie confinia noctis.

Tecta repensè quati, pinguesque ardere videntur
 Lampades, & rutilis collucet ignibus ades,
 Falsæque sevarum simulacra ululare ferarum.
 Fumida jamdudum latitant per tecta sorores,
 Diverseque locis ignes ac lumina vitant.

Dùmque petunt tenebras, parvos membrana per artum
 Porrigitur, tenuisque includunt brachia penna,
 Nec, quâ perdiderint veterem ratione figuram,
 Scire sinunt tenebra. Non illas pluma levavit :
 Sustinuere tamen se perlacentibus alis.

Conataque loqui, minimam pro corpore vocem
 Emittunt, peraguntque leves stridore querelas ;
 Tectaque, non sylvas, celebrant ; lucemque perosa
 Noctæ volant, seroque tenent à vespere nomen.

Tum verò totis Bacchi memorabile Thebis
 Numen erat ; magnasque novi matertera vires
 Narrat ubique Dei ; de totque sororibus expars
 Una doloris erat, nisi quam fecere sorores.
 Adspicit hanc, natæ thalamoque Athamantis habentem
 Sublimes animos, & alumni numine, Juno.
 Non tulit, & secum, Potuit de pellice natus
 Vertere Maonias pelagòque immergere nautas,
 Et laceranda sua nati dare viscera matri,
 Et triplices operire novæ Mineïdæ alis ?
 Nil poterit Juno, nisi inultus flere dolores ?
 Idque mihi satis est ? hæc una potentia nostra est ?
 Ipse docet quid agam. F. A. S. est & ab hoste doceri.
 Quidque furor valeat, Pentheâ cede satisque
 Ac super ostendit. Cur non stimuletur, eâque
 Per cognata suis, exempla sororibus, Ino ?

Est via declivis funesta nubila taxo :
 Ducit ad infernas per muta silentia sedes.
 Styx nebulas exhalat iners, umbraque recentes
 Descendunt illac, simulacraque sancta sepulchris.
 Pallor hyemsque tenent late loca senta ; novique
 Quà sit iter manes Stygiam quod ducat ad urbem
 Ignorant, ubi sit nigri fera regia Diti.
 Mille capax aditus & opertas undique portas
 Urbs habet. Atque fretum de tota flumina terra,
 Sic omnis animarum locus accipit ille, nec ulli
 Exiguus populo est, turbamve accedere sentit.
 Errant exsangues sine corpore & offibus umbrae :
 Parsque forum celebrant, pars imi tellus tyranni ;
 Pars aliquos artes, antiqua imitamina vite,
 Exercent ; aliam partem sua poena coercet.
 Sustinet ixe illuc, caelesti sede relicta,
 (Tantum odii iraque dabat) Saturnia Juno.
 Quò simul intravit, sacroque à corpore pressum
 Intremuit limen, tria Cerberus exulit ora,
 Et tres latratus simul edidit. Illa Sorores
 Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen.
 Carceris ante fores clausos adamante sedebant,
 Deque suis atros perſebant criminibus angues.
 Quam simul agnoverunt inter caliginis umbras,
 Surrexere deae. Sedes scelerata vocatur.
 Viscera praebebat Tityus lanianda, novemque
 Jugeribus distractus erat. Tibi, Tantalè, nulla
 Deprènduntur aqua ; quaeque imminet, effugit arbor.
 Aut petis, aut urges ruiturum, Sisyphè, saxum.
 Voluitur Ixion, & se sequiturque fugitque,
 Molirique suis lèthum patruelisibus ausa,
 Assiduè repetunt quos perdunt Belides undas.
 Quos omnes facie postquam Saturnia torvâ
 Vidit, & ante omnes Ixiona ; rursus ab illo
 Sisyphon adſpiciens, Cur hic è fratribus, inquit,
 Perpetuas patitur penas ? Athamanta superbum
 Regia dives habet, qui me cum conjuge semper
 Sprevit ?

Sprevit ; & exponit causas odiique viaque,
 Quidque velit. Quod veller, erat, nè regia Cadmi
 Staret, & in facinus traherent Athamanta Furores,
 Imperium, promissa, preces, confundit in unum,
 Sollicitatque Deas. Sic hac Junone locuta,
 Tisiphone canos, ut erat turbata, capillos
 Movit, & exstantes dejecit ab ore colubros.
 Atque ita, Non longis opus est ambagibus, inquit :
 Facta puta quacunque jubes : inamabile regnum
 Desere, tèque refer cœli melioris ad auras.
 Lata redit Juno ; quam cœlum intrare parantem
 Roratis lustravit aquis Thaumantias Iris.

Nec mora ; Tisiphone madefactam sanguine summi
 Importuna facem, fluidoque cruore rubentem
 Induitur pallam, tortoque incingitur angue,
 Egrediturque domo. Luctus comitatur euntem,
 Et Pavor, & Terror, trepidoque Insania vultu.
 Limine constitierat : postes tremuisse feruntur
 Folii, pallorque fores infecit acernas,
 Sólque locum fugit. Monstris exterrita conjux,
 Territus est Athamas ; testoque exire parabant.
 Obstitit infelix, aditumque obsedit Erinny ;
 Nexaque vipereis distendens brachia nodis
 Casariam excussit. Motæ sonuere colubæ :
 Parsque jacent humeris, pars circum pectora lapsa
 Sibila dant, saniemque vomunt, linguisque coruscant.
 Indè duos mediis abruptis crinibus angues,
 Pestiferæque manu raptos immisit. At illi
 Inoosque sinus Athamanteosque pererrant,
 Inspirantque graves animos : nec vulnera membris
 Vlla ferunt ; mens est quæ diros sentiat ictus.
 Attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,
 Oris Cerberei spumas, & virum Echidne,
 Errorésque vagos, cæcæque oblivias mentis.
 Et scelus, & lacrymas, rabiemque, & cadis amorem,
 Omnia trita simul ; quæ sanguine mista recenti
 Coxerat are cavo viridi versata cicuta.

Tumque pavent illi, vertit furiale venenum
 Pectus in amborum, præcordiaque intima movit.
 Tum face jactatâ per eundem sepius cibem,
 Consequitur motis velociter ignibus ignes.
 Sic victrix, jussique potens, ad inania magni
 Regna redit ditis, sumptumque recingitur anguem.

Protinus Æolides media furibundus in aula
 Clamat, Io comites, his retia tendite sylvis:
 Hic modo cum gemina visa est mihi prole leæna.
 Vique fera, sequitur vestigia conjugis amens;
 Deque sinu matris ridentem & parva Learchum
 Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras
 More rotat fundæ, rigidoque infantia saxo
 Disceit ora ferox. Tum denique concita mater,
 Seu dolor hoc fecit, seu sparsi causa veneni,
 Exululat, sparsisque fugit malè sana capillis;
 Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis,
 Euxæ Bacche, sonat. Bacchi sub nomine Juno
 Risit, & Hos usus præstet tibi, dixit, alumnus.
 Imminet aquoribus scopulus: pars ima curvatur
 Fluctibus, & tectas defendit ab imbris undas;
 Summa rigent, frontemque in apertum porrigit aquor.
 Occupat hunc. (vires insania fecerat) Ino,
 Sequè super, pontum nullo tardata timore
 Mittit onusque suum. Percussa recanduit unda.

At Venus, immerita neptis miserata labores,
 Sic patruo blandita suo est; O Numen aquarum,
 Proxima cui cælo cessit, Neptune, potestas;
 Magna quidem præseo: sed tu miserere meorum,
 Jactari quos cernis in Ionio immenso,
 Et diis adde tuis. Aliqua & mihi gratia ponto est:
 Si tamen in medio quondam concreta profundo
 Spuma fui, gratumque manet mihi nomen ab illa.
 Adnuat oranti Neptunus, & abstulit illis
 Quod mortale fuit, majestatemque verendam
 Imposuit, nomenque simul faciemque novavit;
 Leucothea que Deum cum matre Palaemona dixit.

Sidonia comites, quantum valuere secuta,
 Signa pedam primo videre novissima saxo:
 Nec dubium de morte rata, Cadmeida palmis
 Deplanxere domum, scissis cum veste capillis.
 Utque parum iusta, nimiumque in pellice save,
 Invidium fecere Dea; convivia Juno
 Non tulit, & Faciam vos ipsas maxima, dixit,
 Scvilia monumenta mea. Res dicta secuta est.
 Nam quæ præcipue fuerat pia, Persequar, inquit,
 In freta reginam. Saltumque datura, moveri
 Haud usquam potuit, scopuloque affixa cohasit.
 Altera, dum solito tentat plangore ferire
 Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos.
 Illa, manus ut forte terenderat in maris undas,
 Saxeæ facta manus in easdem porrigit undas.
 Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
 Duratos subito digitos in trine videres.
 Quo quæque ingestu depræsa est, hasit in illo.
 Pars volucres facta: quæ nunc quæque gurgite in illa
 Equora distingunt summis Cadmeides alis.

Nescit Agenorides natam parvumque nepotem
 Equoris esse Deos. Luctu ferietque malorum
 Victus, & ostentis quæ plurima viderat, exit
 Conditor urbe suâ, tanquam fortuna licorum,
 Non sua, se premeret; longisque erroribus actus,
 Contigit Illyricos profuga cum conjuge fines.
 Jamque malis annisque graves, dum primâ retrahant
 Fata domûs, releguntque suos sermone labores;
 Num sacer ille meâ trajeetus cuspi de serpens,
 Cadmus ait, fuerat dum cum Sidone profectus
 Vipereos sparsi per humum nova semina dentes?
 Quem si cura Deum tam certâ vindicat irâ,
 Ipse, precor serpens, in longam porrigar alvum.
 Dixit, & ut serpens, in longam tenditur alvum;
 Duratæque cuti squamos increfcere sentit,
 Nigræque cæruleis variant corpora guttis:
 In pedibusque cadit prout, commistæque in unum

Paulatin

Paulatim revedi tenuantur acumine crura.
 Brachia jam restant : quæ restant brachia tendit ;
 Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
 Accede, O conjux, accede, miserrima, dixit,
 Dumque aliquid superest de me, me tange, manumque
 Accipe. dum manus est, dum non totum occupat anguis.
 Illa quidem vult plura loqui ; sed lingua repente
 In partes est fissa duas, nec verba loquenti
 Sufficiunt ; quotiesque aliquos parat edere questus,
 Sibilat : hanc illi vocem natura reliquit.

Nuda manu feriens exclamat pectora conjux,
 Cadme, mane, iequæ, infelix, his erue monstris.
 Cadme, quid hoc? ubi pes? ubi sunt humerique manusque,
 Et color, & facies, &, dum loquor, omnia? Cur non
 Me quoque, cælestes, in eundem vertitis anguem?

Dixerat : ille sua lambebat conjugis ora,
 Inque sinus charos, veluti cognosceret, ibat,
 Et dabat amplexus, assuetæque colla petebat.
 Quisquis adest (aderant comites) terretur : at illis
 Lubrica perlucet cristati colla draconis.
 Et subito duo sunt ; junctoque volumine serpunt,
 Donec in oppositi nemoris subire latebras.

Nunc quoque nec fugiunt homines, nec vulnere ladant :
 Quidque prius fuerint, placidi meminere dracones.

Sed tamen ambobus versa solatia forma
 Magna nepos dederat, quem debellata colebat
 India, quem positus celebrabat Achæia templis.
 Solus Abantades ab origine cretus eadem
 Acrisius superest, qui mœnibus arceat urbis
 Argolica, contraque Deum ferat arma, genusque
 Non putat esse Deum (neque enim Jovis esse putabat)
 Persea, quem pluvio Danaë conceperat auro.
 Mox tamen Acrisium (tanta est presentia veri)
 Tam violasse Deum, quam non agnèsse nepotem,
 Pœnitet. Impositus jam cœlo est alter ; & alter
 Viperei referens spoliū memorabile monstri,
 Aëra carpebat tenerum stridentibus alis.

Cumque super Libycas viſor penderet arenas,
Gorgonei capitis gutta cecidere cruenta;
Quos humus acceptas varios animavit in angues;
Unde frequens illa eſt infeſtaque terra colubris.

Indè per immenſum ventis diſcordibus æſus,
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubes aquoſa,
Fertur, & ex alto ſeductus æthere longè
Deſpectat terras, totumque ſupervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancræ brachia vidit:
Sæpe ſub occaſus, ſæpe eſt ablatuſ in ortuſ.

Jamque cadente die, veritus ſe credere nocti,
Conſtitit Heſperio regnis Atlantis in orbe;
Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocat Aurora, curſuſque Aurora diurnos.
Hic hominum cunctis ingenti corpore præſtans
Iapetionides Atlas fuit. Ultima tellus
Rege ſub hoc, & pontus erat, qui Solis anhelis
Æquora ſubdit equis, & ſeſſos excipit axes.
Mille greges illi totidemque armenta per herbas
Errabant; & humum vicinia nulla premebat.
Arboræſfrondes auro radiante nitentes,
Ex auro ramos, ex auro poma ſerebant.

Heſpes, ait Perſeus illi, ſeu gloria tangit
Te generis magni, generis mihi Jupiter autor:
Sive es mirator rerum, mirabere noſtras.
Hoſpitiuſrequiemque peto. Memor ille vetuſta
Sortis erat; dederat Themis hanc Parnaffia ſortem:
Tempus, Atla, veniet tua quo ſpoliabitur auro
Arbor, & hunc præda tituluſ Jove natuſ habebit.
Id metuens, ſolidis pomaria clauſerat Atlas
Montibus, & vaſto dederat ſervanda draconi,
Arcebátque ſuis externos finibus omnes.
Hinc quoque vade procul, nè longè gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter abſit.
Vimque minis addit, manibúſque expellere tentat
Cunctantem, & placiduſ miſcentem fortia diſci.
Viribus inferior (quis enim par eſſet Atlantis

Viribus?)

Viribus ?) At quoniam parvi tibi gratia nostra est,
 Accipe munus, ait : lævæque à parte Medusa
 Ipse retro versus squalentia protulit ora.
 Quantum erat, mons factus Atlas : nam barba comaque
 In sylvas abeunt, iuga sunt humerique manisque ;
 Quod caput antè fuit, summo est in monte cacumen ;
 Ossa lapis fiunt. Tum partes altius in omnes
 Crevit in immensum, (sic Dii statuistis) & omne
 Cum tot sideribus cœlum requievit in illo.

Clauserat Hippodates aeterno carcere ventos :
 Admonitorque operum cœlo clarissimus alto
 Lucifer ortus erat. Pennis ligat ille resumptis
 Parte ab utraque pedes, teloque accingitur unco,
 Et liquidum motis talaribus aëra findit.
 Gentibus innumeris circumque infraque relictis,
 Æthiopum populos Cepheæque conspicit arva.
 Illic immeritam materna pendere lingua
 Andromedam pœnis injustus jusserat Ammon.
 Quam simul ad duras religatam brachia cantes
 Vidit Abantiades, nisi quod levis aura capillos
 Moverat, & tepido manabant lumina fleu,
 Marmoreum ratus esset opus. Trahis inscius ignes,
 Et stupet : eximia correptus imagine forma,
 Penè suas quaterere est oblitus in aëre pennas.
 Ut sterit, O, dixit, non istis digna catenis,
 Sed quibus inter se cupidi junguntur amantes,
 Pande requirenti nomen terræque tuumque,
 Et cur vincula geras. Primo filet illa, nec audet
 Appellare virum virgo ; manibusque modestos
 Celasset vultus, si non religata fuisset.
 Lumina, quod potuit, lacrymis implevit obortis.
 Sapius instanti, sua nè delicta fateri
 Nolle videretur, nomen terræque suumque,
 Quantæque materna fuerit fiducia forma,
 Indicat ; & nondum memoratis omnibus, unda
 Insonuit ; veniensque immenso bellua ponto
 Imminet, & latum sub pectore possidet aquor.

Conclamat virgo, Genitor lugubris, & und
Mater adest; ambo miseri, sed iustitia illa;
Nec secum auxilium, sed dignos tempore flatus
Plangantemque ferunt, vinclumque in corpore adherent.

Tum sic hospes ait, Lacrymarum longa manere
Temporibus poterunt, ad opem brevis horu ferenda est.
Hanc ego si peterem Persens, Jove natum & illa
Quam clausam implevit sacundo Jupiter auro,
Gorgonis anguicoma Persens superator, & alis
Aetherem ausus jactatis ire per auras,
Præferrer cunctis certè gener. Addere tantis
Dotibus & meritum (saveam modò Numina) rento.
Ut mea sit, servata meâ virtute, paciscor.

Accipiunt legem, (quis enim dubitaret?) & orant,
Promittuntque super regnum dotale parentes.
Ecce, velut navis prefixo concita rostro
Sulcat aquas, juvenum sudantibus acta laceris;
Sic fera, diuotis impulsu pectoris undis,
Tantum aberat scopulis quantum balearica torto
Funda potest plumbo medii transmittere cæli.
Cum subito juvenis pedibus tellure repulsâ
Ardens in nubes abiit, & in aquore summo
Umbra viri visa est. Visam fera sevit in umbram,
Utque Jovis præpes, vacuo cum vidit in arvo
Præbentem Phæbo liventia terga draconem,
Occupat adversam; non sava retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit tervicibus ungues:
Sic ceteri missus præcept per inane volatu
Terga fera preffit, dextroque frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
Vulnere lasa gravi modò se sublimis in auras
Attollit, modò subdit aquis, modò more ferocis
Versat apri quem turba canum circumsona terret,
Ille avidos marsus velocibus effugit alis;
Quâque patent, nunc terga cavis super obfusa conchis,
Nunc laterum costas, nunc quâ tenuissima canda
Desinit in piscem, falcato vulnerat ense.

Bellus

Bellua puniceo mistos cum sanguine fluitus
 Ore vomit : maduere graves adspersine penna.
 Nec bibulis ultra Persens talavibus ausus
 Credere conspexit scopulum, qui vertice summo
 Stantibus extat aquis, operitur ab aquore moto.
 Nixus eo, raptisque tenens juga prima sinistra,
 Ter quater exegit repetita per illa ferrum.
 Littora cum plausu clamor superasque Deorum
 Implevere domus. Gaudent, generamque salutant,
 Auxiliūque domus servatorēque fatentur
 Cassiope Cepheusque pater. Resoluta catenis
 Incedit virgo, pretiumque & causa laboris.

Ipse manus hausta victrices abluvit undā ;
 Anguiserūque caput durā nē ladat arenā ;
 Mollit humum foliis, natasque sub aquore virgas
 Sternit & imponit Phorcinidos ora Medusae.
 Virga recens bibulāque etiam nunc viva medullā
 Vim rapuit monstri, taetlāque induruit huius,
 Percepitque novum ramis & fronde rigorem.

At pelagi Nympha factum mirabile tentant
 Pluribus in virgis ; & idem contingere gaudent ;
 Semināque ex illis iterant iactata per undas.
 Nunc quoque coralis eadem natura remansit ;
 Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque
 Vimen in aquore erat, fiat super aquora saxum.

Diis tribus ille focus totidem de cespite ponit ;
 Levum Mercurio, dextrum tibi, bellica Virgo ;
 Ara Jovis media est. Mactatur vacca Minerva,
 Alipedi vitulus, taurus tibi, summe Deorum.
 Protinus Andromedon & tanti pramia sacri
 Indotata rapit : redos Hymenaeus Amorque
 Praecipiant : largis satiantur odoribus ignes,
 Sertaque dependent testis, & ubique lyraeque,
 Tibiaque, & cantus, animi felicia lati
 Argumenta sonant : reферат aurea valvis
 Atria tota patent ; pulchroque instructa paratu
 Cephēni proceres ineunt convivia regni.

Postquam

Postquam epulis functi, generosi munere Bacchi
 Diffundere animos: cultusque genisque locorum
 Querit Abantiades. Quarenti protinus unus
 Narrat Lyncides morisque habitumque virorum.
 Quod simul edocuit, Nunc, ô fortissime, dixit,
 Fare precor, Perseu, quantâ virtute quibusque
 Artibus abstuleris crinica draconibus ora.
 Narrat Abantiades, gelido sub Atlante jacentem
 Esse locum solida turum munimine molis,
 Cujus in introitu geminas habitasse sorores
 Phœcidas, unius sortitas luminis usum:
 Id se solerti, furtim dum traditur, astu
 Suppositâ cepisse manu, perque abdita longè,
 Deviaque, & sylvas horrentia saxa fragosis
 Gorgoneas tetigisse domus; passimque per agros
 Perque vias vidisse hominum simulacra ferarumque
 In silicem ex ipsa visa conversa Medusa.
 Se tamen horrenda clypei quem lava gerebat
 Ære repercusso, formam adspexisse Medusa:
 Dumque gravis somnus colubros ipsamque tenebat,
 Eripuisse caput collo; pennisque fugacem
 Pegason & fratrem, matris de sanguine natos.
 Addidit & longi non falsa pericula cursus;
 Quae freta, quos terras sub se vidisset ab alto,
 Et quae jactatis tetigisset sidera pennis.
 Ante expectatum tacuit tamen. Excipit unus
 Ex numero procerum, quarens, cur una sororum
 Cesserit alterius iunxistos crinibus angues.
 Hospes, ait, quoniam scitavis digna relatu,
 Accipe quasiti causam. Clarissima formâ
 Multorumque fuit spes invidiosa procorum
 Illa, nec in tota conspectior ulla capillis
 Pars fuit: inveni qui se vidisse referrent.
 Hanc pelagi rector templo virasse Minerva
 Dicitur. Adversa est, & castos agide vultus
 Nata Jovis texit: neve hoc impune fuisset,
 Gorgoneum crinem turpes mutavi in hydros.

Nunc

Nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hostes,
 Pectore in adverso, quos fecit, sustinet angues.

P. OVID. NASONIS

METAMORPHOSEON

Liber V.

DUmque ea Cephenum medio Danaeus heros
 Agmine commemorat, fremitu regalia turba
 Attria complentur: nec conjugialia festa
 Qui canat est clamor, sed qui fera nunciet arma.
 Inque repentinos convivium versa tumultus
 Adsimilare freto possis, quod seva quietum
 Ventorum rabies motis exasperat undis.
 Primus in his Phineus, belli temerarius autor,
 Fraxineam quatens arata cuspide hastam,
 En, ait, en, adsum praecepta conjugis ultor.
 Nec mihi te penna, nec falsum versum in aurum
 Jupiter eripiet. Conanti mittere, Cephene,
 Quid facis? exclamat: quae te, germane, furentem
 Mens agit in facinus? meritisne hac gratia tantis
 Redditur? hanc vitam servatam dote rependis?
 Quam tibi non Persaeus, verum si quaris, ademit;
 Sed grave Nereidum numen, sed corniger Ammon,
 Sed qua visceribus veniebat bellua ponti
 Exsauranda meis. Illo tibi tempore raptus est
 Quo peritura fuit. Nisi si crudelis, id ipsum
 Exigis ut pereat, luctumque levare nostro.

Scilicet

Scilicet haud satis est, quòd te spectante revincta est,
 Et nullam quòd opem patris sponsusve tulisti ?
 Insuper à quoquam quòd sit servata dolebis ?
 Præmiâque eripies ? quæ, si tibi magna videntur,
 Ex illis scopulis ubi erant affixa petisses.
 Nunc sine qui petiit, per quem hæc non verba senectus,
 Ferre quod & meritis & voce est pactus ; eumque
 Non tibi, sed certa prælatum intellige morti.

Ille nihil contrà ; sed & hunc & Persea vultu
 Alternò spectans, petat hunc ignorat, an illum.
 Cunctatisque brevi contortam viribus hastam,
 Quantas ira dabat, nequicquam in Persea misit.
 Ut stetit illa toro, stratis tum denique Perseus
 Exsiliit, teloque ferox inimica remisso
 Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
 Iisset : & (indignum !) scelerato profuit ara.
 Fronte tamen Rhæti non irrita cuspis adhaesit.
 Qui postquam cecidit, ferrumque ex osse revulsum est,
 Calcitrat, & posita adspersit sanguine mensas.

Tum verò indomitos ardescit vulgus in iras,
 Telâque conjiciunt : & sunt qui Cephæa dicant
 Cum genero debere mori. Sed limine telli
 Exierat Cephæus, testatus iusque fidemque,
 Hospitiisque Deos, ea se prohibente moveri.
 Bellica Pallas adest, & protegit ægide fratrem,
 Dâtque animos. Erat Indus Atys, quem flumine Gange
 Edita Lymniace vitreis peperisse sub undis
 Creditur, egregius formâ, quam divite cultu
 Augebat, his adhuc octonis integer annis,
 Indutus chlamydem Tyriam quam limbus obibat
 Aureus : ornabant aurata monilia collum,
 Et madidos myrrhâ curvum orinale capillos.
 Ille quidem jaculo quamvis distantia missis
 Figere doctus erat, sed tendere doctior arcum.
 Tum quoque lenta manu flectentem cornua Persæ
 Stripite, qui media positus sumabat in ara,
 Perculit, & fractis confudit in ossibus ara.

Hunc ubi fœdatus jactantem in sanguine vulnus
 Assyrius vidit Lycabæ, junctissimus illi
 Et comes, & veri non dissimulatur amoris ;
 Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
 Deploravit Atyn, quos ille retenderat arcus
 Arripit, & Mecum tibi sint certamina, dixit :
 Nec longum pueri fato latabere, quo plus
 Invidia quam laudis habes. Hac omnia nondum
 Dixerat, emicuit nervo penetrabile telum ;
 Vitatùmque, tamen sinuosâ veste pependit.
 Vertet in hunc harpen madefactam cade Medusæ
 Acris Ioniades, adigitque in pectus. At ille
 Jam moriens, oculis sub nocte natantibus atrâ,
 Circumspexit Atyn, seque acclinavit ad illum,
 Et tulit ad Manes junctæ solatia mortis.

Ecce Syenites genitus Methione Phorbas
 Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
 Sanguine quo latè tellus madefacta tepebat
 Considerant lapsi : surgentibus obstitit ensis,
 Alterius costis jugulo Phorbantis adactus.
 At non Actoriden Erubum, cui lata bipennis
 Telum erat, admoto Perseus petit ense : sed altis
 Exstantem signis, multæque in pondere massæ
 Ingentem, manibus tollit cratera duabus,
 Infigitque viro. Rutilum vomit ille cruorem,
 Et resupinus humum moribunda vertice pulsat.
 Indè Semiramio Polydemonæ sanguine cretum,
 Caucasæmque Abarim, Sperchistiadæmque Lycetum,
 Intonsùmque comas Helicen, Phlagyâmque, Clitumque
 Sternit ; & exstinctos morientùm calcas acervos.
 Nec Phineus ausus concurrere comminus hosti,
 Intorquet jaculûm : quod detulit error in Idam
 Expertem frustra belli : & neutra arma secutum.
 Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
 Quandoquidam in partes, ait, abstrabor, accipe, Phineu,
 Quem fecisti hostem, pensâque hoc vulnere vulnus.
 Jamque remissurus tractum de corpore telum,
 Sanguine

Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.

Hic quoque Cephenum post regem primus Odysseus
Ense jacet Clymeni. Protenora percutit Hypseus;
Hypsea Lyncides. Fuit & grandævus in illis
Emathion, æqui cultor, timidusque Deorum;
Qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo
Pugnat, & incessit sceleratæque devovet arma.
Huic Cromis amplexo tremulis altaria palmis
Decuit ense caput, quod protinus incidit ara:
Atque ibi semianimis verba execrantia lingua
Edidit, & medios animam exspiravit in ignes.

Hinc gemini fratres, Broteasque & castibus Ammon
Inviæti, vinci si possent castibus enses,
Phineâ cecidere manus; Cererisque sacerdos
Alphitus, albeni velatus tempora vittâ.
Tu quoque, Lampetide, non hos adhibendas ad usus,
Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres,
Jussus eras celebrare dapes festumque canendo.
Quem procul adstantem plethrumque imbellem tenentem,
Pettalus irridens, Stygiis cane cetera, dixit,
Manibus: & laevo mucronem tempore fixit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyra; carumque fuit miserabile carmen.
Non finit hunc impune ferox cecidisse Lycormas;
Raptæque de dextro robusta repagula poste
Ossibus illisit media cervicis. At ille
Procubuit terra mæstati more juvenci.
Demere tentabat laevi quoque robora postis
Cinipheus Palates. Tentanti dextera fixa est
Cuspide Marmarida Coriti, lignoque cohasit.
Herenti latus hausit Abas: nec corrui ille,
Sed retinente manu moriens è poste pependit.

Sternitur & Melaneus Perseia castra secutus,
Et Nasamoniaci Dorilas ditissimus agri;
Dives agri Dorilas, quo non possederat alter
Latius, aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo missum stetit inguine ferrum:

Lethifer

(Letbifer ille locus) quem postquam vulneris auctor
 Singultantem animam & versantem lumina vidit
 Baëtrius Halcyoneus, Hoc quod premis, inquit, habeto
 De tot agris terra; corpusque exsangue reliquit.
 Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
 Ultor Abantiades, mediâ quæ nare recepta
 Cervice exacta est, in partesque eminet ambos.
 Dùmque manum fortuna juvat, Clytiûmque Danûmque,
 Matre satos unâ, diverso vulnere fudit:
 Nam Clytii per utrumque, gravi vibrata lacerto,
 Fraxinus acta femur; jaculum Danus ore momordis.
 Occidit & Celadon Mindesius; occidit Astreus,
 Matre Palastinâ, dubio genitore creatus;
 Estiônque sagax quondam ventura videre,
 Tunc ave deceptus falsâ; regisque Thoasies
 Armiger, & cæso genitore infamis Agyres.

Plus tamen exhausto superest: namq; omnibus unum
 Opprimere est animus; conjurata undique pugnant
 Agmina pro causa meritum impugnante fidemque.
 Hac pro parte socer frustra pius & nova conjux
 Cum genitrice favent, ululatuque atria complent,
 Sed sonus armorum superat gemitûsque cadentium;
 Pollutosque simul multo Bellona penates
 Sanguine perfundit, renovatâque prælia miscet.
 Circumeunt unum Phineus & mille secuti
 Phineæ: tela volant hybernâ grandine plura
 Præter utrumque latus, præterque & lumen & aures.
 Applicat hic humeros ad magna saxa columna,
 Turâque terga gerens, adversâque in agmina versus,
 Sustinet instantes. Instabat parte sinistrâ
 Chaonius Molpeus, dextrâ Nabatheus Esthemon.
 Tigris ut, auditis diversâ valle duorum,
 Estimulata fame, mugitibus armentorum,
 Nescit utrò potius ruat, & rueret ardet utroque:
 Sic dubius Perseus dextrâ levâne feratur,
 Molpea trajecti summovit vulnere cruris;
 Contentusque fugâ est neque enim dat tempus Esthemon.

*Sed furit, & cupiens alto dare vulnera collo,
Non circumspēctis exactum viribus ensē
Fregit. In extrema percussæ parte columna
Lamina dissiluit, dominique in gutture fixa est.
Non tamen ad lethum causas satis illa valentes
Plaga dedit: trepidum Perseus & inertia frustra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.*

*Verum ubi virtutem turba succumbere vidit,
Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
Dixit, ab hoste petam: vultus avertite vestros,
Si quis amicus adest, & Gorgonis extulit ora.
Quare alium tua quem moveant miracula, dixit
Thessalus: utque manu jaculum lethale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
Proximus huic Ampix animi plenissima magni
Pectora Lyncida gladio petiit: inque petendo
Dextera dirigit, nec citrà mota nec ultrà est.
At Nileus, quia se genitum septemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina septem,
Argento partim, partim cælaverat auro,
Adspice, ait, Perseu, nostræ primordia gentis:
Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras,
A tanto cecidisse viro. Pars ultima vocis
In medio suppressa sono est; adaperatque velle
Ora loqui credas, nec sunt ea pervia verbis.
Increpat hōs, Vitioque animi, non viribus inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrere mecum,
Et prosternite humi juvenem magica arma moventem.
Incursum erat, tenuit vestigia tellus;
Immotusque silet, armatæque mansit imago.*

*Hi tamen ex merito pœnas subire: sed unus
Miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus,
Gorgone conspectâ saxo concrevit oborto.
Quem rarus Astyages etiam cum vivere, longo
Ense ferit: sonuit iunxitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages, naturam traxit eandem,
Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.*

Nomina

Nomina longa mora est media de plebe virorum
Dicere. Bis centum restabant corpora pugna
Gorgone his centum vixerunt corpora visa.

Pœnit et iniusti tunc denique Phineas belli.
Sed quid agat? simulacra videt diversa figuris,
Agnoscitque suos, & nomine quemque vocatum.
Pescit opem; credensque parum, sibi proxima tangit
Corpora; marmor erant. Avertitur, atque ita supplex,
Confessusque manus obliquaque brachia tendens,
Vincis, ait, Perseu; remove tua monstra, tueque
Saxificos vultus, quacunque ea, tolle Medusæ.
Tolle, precor. Non nos odium regni que cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma.
Causa fuit meritis melior tua, tempore nostra.
Non cessisse piger. Nihil, ô fortissime, prater
Hanc animam concedo mihi: tua cetera sunt.
Talia dicenti, neque eum quem voce rogabat
Respicere audenti, Quod, ait, timidissime Phineu,
Et possum tribuisse & magnam est munus inertis.
Pone metum, tribuam; nullo violabere ferro.
Quinetiam mansura dabo monumenta per ævum,
Inque domo soceri semper spectabere nostri,
Ut mea se sponsi soletur imagine conjux.
Dixit, & in partem Phorcynida transfudit illam
Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
Tunc quoque conanti sua flectere lumina cervix
Dirigit, saxoque oculorum induruit humor.

Sed tamen os timidum vultusque in marmore supplex
Summisque manus, faciesque obnoxia manfuit.
Victor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat, & immeriti vindex ultorque parentis
Aggreditur Prætorum. Nam fratres per arma fugatos
Acrisioneas Prætorum possederat arces.

Sed nec opæ armorum, nec, quam malè ceperat, arce,
Torva colubriferi superavit lumina monstri.
Te tamen, O parva rector Polydecta Serisbi,
Nec juvenis virtus per tot spectata labores,

Nec mala mollierant : sed inexorabile durus
 Exerces odium, nec iniqua finis in ira est.
 Detrectas etiam laudem, siquæque Medusa
 Arguis esse necem. Dabimus tibi pignora veri ;
 Parcite luminibus, Perseus ait : oraque regis
 Ore Medusæo silicem sine sanguine fecit.

Haslenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
 Se dedit : indè cavâ circumdata nube Seriphon
 Deserit, à dextra Cypro Gyaroque relictis ;
 Quaque (super pontum) via visa brevissima, Theba
 Virgineæque Heliconæ petit : quo monte posita
 Constitit, & doctas sic est affata Sorores.
 Fama novi fontis nostras pervenit ad aures,
 Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.
 Is mihi causa via : volui mirabile factum
 Cernere : vidi ipsum materno sanguine nasci.
 Excipit Uranie ; Quacunque est causa videndi
 Has tibi, Diva, domas, animo gratissima nostro :
 Vera tamen fama est, & Pegasus hujus origo est
 Fontis, & ad latice deduxit Pallada sacros.
 Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
 Sylvarum lucos circumspicit antiquarum,
 Antræque, & innumeris distinctas floribus herbas :
 Felicisquæ vocat pariter studioque locoque
 Mæonidas. Quam sic affata est una Sororum ;
 O, nisi te virtus opera ad majora tulisset,
 In partem ventura chori, Tritonia, nostri,
 Vera refers, meritoque probas artemque locumque ;
 Et gratam sortem, tutæ modo simus, habemus.
 Sed (VETITUM est adeò sceleri nihil) OMNIA terrent
 Virgineæ mentes, dirisque ante ora Pyreneus
 Vertitur, & nondum me totâ mente recepi.

Daulia Threicio Phocæque milite rura
 Ceperat ille ferox, injustaque regna tenebat.
 Templa petebamus Parnassia. vidit euntes ;
 Nostraque fallaci veneratus numina vultu,
 Mæonides, (agnorat enim) consistite, dixit ;

Nec dubitate, precor, testis grave sidus & imbrem
(Imber erat) vitare meo. Subire minores
Sape casus Superi. Dictis & tempore mota,
Adnuimusque viro, primasque intravimus ades.
Desierant imbres, victoque Aquilonibus Austro,
Fusca repurgato fugebant nubila caelo.

Impetus ire fuit. Claudis sua testa Pyreneus,
Vimque parat; quam nos sumptis effugimus alis.
Ipse secuturo similis stetit arduus arce;
Quaque via est vobis, erit & mihi, dixit, eadem;
Seque jacet vecors è summo culmine turris,
Et cadit in vultus, discussisque ossibus oris,
Tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.

Musa loquebatur: penna sonuere per auras,
Voxque salutantum ramis veniebat ab altis.
Suspicit, & linguae quarit tam certa loquentes
Unde sonent, hominemque putat Jove nata locutum.
Ales erat: numeroque novem sua fata querentes
Institerant ramis imitantes omnia pica.
Miranti sic orsa Dea Dea, nuper & ista
Auxerunt volucrum victa certamine turbam.
Pierus hos genuit Pellais dives in arvis;
Paonis Euippe mater fuit: illa potentem
Lucinam novies novies paritura vocavit.
Intumuit numero stolidarum turba sororum,
Perque tot Aemonias & per tot Achaïdas urbes
Huc venit, & tali committit praelia voce:
Desinite indoctum vanâ dulcedine vulgus
Fallere; nobiscum, si qua est fiducia vobis,
Thespiades certate Dea: nec voce nec arte
Vincemur; totidemque sumus. Vel cedite victa
Fonte Medusæ, & Hyanteâ Aganippe:
Vel nos Æmathiis ad Pæonas usque nivosos
Cedemus sylvis. Dirimant certamina Nymphae.
Turpe quidem contendere erat; sed cedere visum
Turpius. Electæ jurant per flumina Nymphae,
Fæstaque de vivo pressere sedilia saxo.

Tunc sine sorte prior, quæ se certare professa est,
 Bella canit superam, falsoque in honore gigantes
 Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum;
 Emissumque ima de sede Typhoea terra
 Coelitis fecisse meum; cunctosque dedisse
 Terga fuga, donet fessos Ægyptia tellus
 Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus.
 Huc quoque terrigenam venisse Typhoea narrat,
 Et se mentitis Superos celasse figuris:
 Dixque gregis, dixit, sit Jupiter: unde recurvis
 Nunc quoque formatus Libys est cum cornibus Ammon,
 Delius in Corvo, proles Semeleia Capro,
 Fele soror Phœbi, nideâ Saturnia Vaca;
 Pisce Venus latuit, Cyllenidæ ibidis alis.

Hactenus ad citharam vocalia moverat ora.
 Poscimur Aonides. Sed forsitan oia non sunt,
 Nec nostris præbere vacat tibi cantibus aures.
 Nè dubita, vestræque mihi refer ordine carmen,
 Pallas ait; nemorisque levi consedit in umbra
 Musa refert; Dedimus summam certaminis uni.
 Surgit, & immensos hederæ collecta capillos,
 Calliope querulas præterat pollice chordas,
 Atque hac percussis subjungit carmina nervis.

Prima Ceres unco glebas dimovit aratro;
 Prima dedit fruges alimētūque mita terris;
 Prima dedit leges: Cereris sunt omnia munus:
 Illa canenda mihi est. Utinam modò dicere possem
 Carmina digna Dea. Certe est Dea carmine digna.
 Vastæ giganteis injecta est insula membris
 Trinacris, & magnis subiectam molibus urget
 Athenæ ausum sperare Typhoea sedes:
 Nitiunt ille quidem, tentatque resurgere sæpe;
 Dextra sed Ausonio manibus est subiecta Peloro:
 Lava, Pachino tibi; Lilybæ cura premuntur;
 Degravat Ætna caput, sub qua resupinus arenos
 Ejetat, flammamque fero vomit ore Typhoeus.
 Sæpe remoliri luctatur pondera terra,

Oppidæque

Oppidâque & magnos devolvere corpore montes.
Indè tremis tellus, & Rex pavet ipse silentium,
Nè pateat, latòque solum rerezatur hiatu,
Immissâsque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem, tenebrôsâ sede tyrannus
Exierat; curraque atrorum & vectus equorum,
Ambibat Sicula cautum fundamina terra.

Postquam exploratum satis est locum nulla labare,
Depositusque metus; videt hunc Erycina vagantem
Monte suo residens, natâque amplexa volucem,
Arma manisque mea, mea, nate, potentia, dixit,
Illa quibus superas omnes cape vela, Cupido,
Inque Dei pectus celeres molire sagittas,
Cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
Tu superos ipsâque Jovem, tu numina ponti
Visita domum, ipsâque regis qui numina terra,
Tartara quid cessant? Cur non matrisque rûmque
Imperium profers? agitur pars tertia mundi:
Et tamen in cælo (qua jam patientia nostra est?)
Spernimus, de mecum vires minuantur Amoris.
Pallada nonne vides jaculatricemque Dianam
Abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
Si patiamur, erit: nam spes affectat easdem.
Artu pro socio, si qua est tibi gratia regno,
Junge Deam patruo. Dixit Venus. Ille pharetrâ
Solvit, & arbitrio matris de mille sagittis
Unam seposuit, sed quâ nec acutior ulla,
Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcum;
Oppositâque genæ curvavit flexile cornu;
Inque cor humatâ percussit arundine Ditem.

Haud procul Ætnæis lacus est à mœnibus altus,
Nomine Rergusa: non illo plura Cuyster
Carmina cycnorum labentibus audit in undis.
Sylvâ coronat liquidâ cingens latus omne, suisque
Fronibus, ut veto, Phœbeas summo vet ignes.
Frigora dantrami, varios humus humida flores,
Perpetuum ver est. Quo dum Proserpina luco

Ludi, & aut violas aut candida lilia carpit;
 Dūmque puellari studio calathosque sinumque
 Implet, & equales certat superare legendo;
 Penè simul visa est, dilectaque, raptaque Diui:
 Usque adeò est properatus amor. Dea territa mœsta
 Et matrem & comites, sed matrem sapius, ore
 Clamat: & ut summa vestem laniâras ab ora,
 Collecti flores tunicis cecidêre remissis.
 Tantâque simplicitate puerilibus adsuit annis,
 Hac quoque virginum movit iactura dolorem.
 Raptor agit currus, & namine quemque vocando
 Exhortatur equos, quorum per colla iubasque
 Excudit obscurâ tinctas ferrugine habenas:
 Pêrque lacus altos & olentia sulphure fertur
 Stagna Palicorum ruptâ ferventia terrâ;
 Et quâ Bacchiadae, bimari gens orta Corinthe,
 Inter inaequales posuerunt moenia portus.

Est medium Cyones & Pisæ Arethusa,
 Quod cœcis angustis inclusum cornibus, aquor.
 Hic fuit, à cuius stagnum quoque nomine dictum est,
 Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas,
 Gurgite quæ medio summâ tenus exstitit alvo,
 Agnovitque Deam: Nec longius ibitur, inquit.
 Non potes invita Cereris gener esse: roganda,
 Non rapienda fuit. Quod si componere magnis
 Parva mihi fas est, & me dilexit Anapis:
 Exorata tamen, nec, ut hac exterrita, nupsi.
 Dixit; & in partes diversas brachia tendens
 Obstitit. Haud ultra tenuit Saturnius iram;
 Terribilisque hortatus equos, ingurgitû ima
 Confortum valido sceptrum regale lacerto
 Condidit. Illa viam tellus in Tartara fecit,
 Et pronos currus medio cratère recepit.

At Gyane, raptâque Deam contemptâque fontis
 Jura sui marens, inconsolabile vulnus
 Mens gerit tacitâ, lacrymisque absuntur annis:
 Et quarum fuerat magnum modo numen, in illas

Extenuatur

Extenuatur aquam, molliri membra videres;
 Ossa pati flexus, ungues posuisse rigorem.
 Primaque de tota tenuissima quaque liquescunt;
 Cerulei crines, digitique, & crura, pedesque:
 Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
 Transitus est. Post hac humeri, tergumque, latissque,
 Pectoraque in tennes abeunt evanida rivas.
 Denique pro vivo vitiatas sanguine venas
 Lympha subit; restatque nihil quod prendere possis.

Interea pavida nequicquam filia matri
 Omnibus est terris. omni quasita profundo.
 Illam non udis veniens Aurora capillis
 Cessantem vidit, non Hesperus. Illa duabus
 Flammiferas pinus manibus succendit ab Aetna,
 Perque pruinosas tulit irrequieta tenebras.
 Rursus ubi alma dies hebetarat sidera, natam
 Solis ab occasu Solis quarebat ad ortus.
 Fessa labore sitim conceperat; oraque nulli
 Colluerant fontes. Contectam stramine vidit
 Fortè casam, parvasque fores pulsavit. At inde
 Prodit anus, Divamque videt, lymphamque roganti
 Dulce dedit, restat quod coxerat ante potentâ.
 Dum bibit illa datum, duri puer oris & audax
 Constitit ante Deam, risitque, avidamque vocavit.
 Offensa est; neque adhuc epotâ parte, loquentem
 Cum liquido mistâ perfudit Diva potentâ.
 Combibit os maculas; & quæ modo brachia gessit,
 Crura gerit: cauda est mutatis addita membris:
 Inque brevem formam, nè sit vis magna nocendi
 Contrahitur, parvâque minor mensura lacerta est.
 Mirantem flentemque & tangere monstra parantem
 Fugit anum, latebramque petit, apertumque colori
 Nomen habet, variis stellatus corpora guttis.

Quas Dea per terras, & quas erraverit undas,
 Dicere longa mora est: querenti defuit orbis:
 Sicaniam repetit: dumque omnia lustrat eundo,
 Venit & ad Cyanen. Ea, ni mutata fuisset,

Omnia

Omnia narrasset : sed & os & lingua volenti
 Dicere non aderant, nec, quâ loqueretur, habebat.
 Signa tamen manifesta dedit, notâque paremi
 Illo fortè loco dilapsam ingurgite sacro
 Persephones zonam summis ostendit in undis.
 Quam simul agnovit, tanquam tum denique raptam
 Scisset, inornatos laniavit dira capillos,
 Et repetita suis percussit pectora palmis.
 Nescit adhuc ubi sit; terras tamen increpat omnes,
 Ingratasque vocat, nec frugum munere dignas,
 Trinacriam ante alias; in qua vestigia damni
 Repperit. Ergo illic seivâ verrentia glebas
 Fregit aratra mann, parillique irata colonos
 Ruricolâsque boves leibo dedit, arvâque fussit
 Fallere depositum, vitiatâque semina fecit.
 Fertilitas terra latum vulgata per orbem
 Sparsa jacet; primis segetes moriuntur in herbis:
 Et modo Sol nimius, nimis modò corripit imber;
 Sidera nunc ventique nocent; avidæque volucres
 Semina jacta legunt; lolium tribulique fatigant
 Triviteas messes, & inexpugnabile gramen.

Tum caput Eleis Alpheias extulit undis,
 Rorantesque comas à fronte removit ad aures;
 Atque ait, O toto quasitâ virginis orbe
 Et fugam genitrici, immensos siste labores;
 Nève tibi fida violenta irascere terra.
 Terra nihil meruit, paruitque invita rapina:
 Nec sum pro patria supplex: huc hospita veni.
 Pisa mihi patria est, & ab Elide ducimus ortus;
 Sicantiâ peregrina colo. Sed gravior omni
 Hæc mihi terra solo est: hos nunc Aërhusa penates,
 Hanc habeo sedem; quam tu, mihi sima, servas.
 Mota loco cursim, tantique per æquora undas
 Aduerbari Ortygiâ, veniet narratibus hora
 Tempestiva meis, cum tu curâque levata
 Et vulgâs melioris eris. Mihi pervia tellus
 Præbet iter, subterque imas ablata cavernas

Hic caput attollo, desuetæque sidera cerno.
Ergo dum Sægio sub terris gurgite labor,
Visa tua est oculis illic Proserpina nostris.
Illa quidem tristis, nec adhuc interrita vultu;
Sed regina tamen, sed opaci maxima mundi,
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.

Mater ad auditas stupuit, ceusæque voces;
Attonitæque diu similis fuit. atque dolore
Pulsa gravi gravis est amentia, curribus auras
Exit in æthereos. Ibi toro nubila vultu
Ante Jovem sparsis sterit invidiosa capillis;
Præque meo veni supplex tibi, Jupiter, inquit,
Sanguine, præque tuo. Si nulla est gratia matris,
Nata patrem moveat: neu sis tibi cura, precamur,
Vilior illius, quod nostro est edita partu.
En, quasita diu tandem mihi nata reperta est:
Si reperire vocas, amittere certius; aut si,
Scire ubi sis, reperire vocas. Quid rapta, feremus;
Dummodo reddat eam. Neque enim prædone marito
Filia digna tua est, si jam mea filia non est.
Jupiter excepit, Commune est pignus onksque
Nata mihi tecum: sed, si brido nomina rebus
Addere vera placet, non hac injuria factum,
Verum amor est: neque erit nobis gener ille pudori.
Tu modo Diva velis. Ut desint cætera, quantum est
Esse Jovis fratrem? Quid, quod non cætera desunt,
Nec cedit nisi sorte mihi? Sed tanta cupido
Si tibi dissidii est, repeter Proserpina cælum;
Lege tamen certi, si nullos contigit illic
Ore cibos: nam sic Patrarum fœdere cautum est.

Dixerat. At Cereri certum est educere natam.
Non ita sata sinunt, quoniam jejunia virgo
Solverat; Et, cultus dum simplex errat in hortis,
Puniceum curvâ decerpserat arbore pomum,
Sumptæque pelleni septem de cortice grana
Presserat ore suo. Solusque ex omnibus illud
Ascalaphus vidit: quem quondam dicitur Orphne,

Inter

Inter Avernales haud ignotissima Nymphas,
 Ex Acheronte suo furvus peperisse sub antris.
 Vidit, & indicio reditum crudelus ademit.
 Ingemuit regina Erebi, testemque profanum
 Fecit avem; sparsimque caput Phlegethontide lymphæ
 In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
 Ille sibi ablatus fulvis amicitur in alis,
 Inque caput crescit, longosque reflectitur ungues;
 Vixque movet natas per inertia brachia pennas;
 Fœdâque sit volucris, venturi nuncia luctus,
 Ignavus Bubo, dirum mortalibus omen.

Hic tamen indicio pœnam linguâque videri
 Commeruisse potest. Vobis, Acheloïdes, unde
 Pluma pedesque avium cum virginis ora geratis?
 An quia cum legerat fiores Proserpina vernos,
 In comitum numero mista Sirenes eratis?
 Quam postquam toto frustra quasistis in orbe,
 Protinus, ut vestram sentirent aquora curam,
 Posse super fluctus alarum insistere remis
 Optastis: facilisque Deos habuistis, & artus
 Vidistis vestros subitis flavescere pennis.
 Nè tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
 Tantâque dos oris lingua nè perderet usum,
 Virginei vultus, & vox humana remansit.

At medius fratrisque sui mœstaeque sororis
 Jupiter, ex aquo volventem dividit annum.
 Nunc Dea regnorum Numen commune duorum,
 Cum matre est totidem, totidem cum conjugè menses.
 Vertitur extemplo facies & mentis & oris.
 Nam modò quæ poterat Diti quoque mœsta videri,
 Lata Dea frons est; ut Sol, qui tectus aquosis
 Nubibus antè fuit, visis è nubibus exit.

Exigit alma Ceres, natâ secura receptâ,
 Quæ tibi causa fugæ? cur sis, Arethusa, sacer fons?
 Conticuere undæ: quarum Dea sustulit alto
 Fonte caput, viridisque manu siccata capillos,
 Fluminis Alphei veteres narravit amores.

Pars ego Nympharum quæ sunt in Achæide, dixit,
 Una fui: nec me studiosius altera salus
 Legit, nec posuit studiosius altera casses.
 Sed quamvis forma nunquam mihi fama petita est,
 Quamvis fortis eram, formosa nomen habebam.
 Nec mea me facies nimium laudata juvabat.
 Quæque alia gaudere solent, ego rustica dote
 Corporis erubui, crimenque placere putavi.
 Lassa revertabar, memini, Stymphalide sylva:
 Æstus erat, magnisque labor geminaverat æstum.
 Invenio sine vortice aquas, sine murmure euntes,
 Perspicuas ad humum, per quas numerabilis altæ
 Calculus omnis erat, quas tu vix ire putares.
 Cana salictæ dabant nutritæque populus undâ
 Sponte suâ natas ripæ declivibus umbras.
 Accessi, primumque pedis vestigia tinxî;
 Poplite deinde tenui: neque eo contenta recingor,
 Molliaque impono salici velamina curvæ,
 Nudæque mergor aquis: quos dum serioque traboque,
 Mille modis labens, excussæque brachia jacto,
 Nescio quod medio sensi sub gurgite murmur,
 Territæque insisto propioris margine fontis.
 Quò properas, Arethusa? suis Alphæum ab undis,
 Quò properas? iterum ranco mihi dixerat ore.
 Sicut eram fugio sine vestibus (altera vestes
 Ripa meos habuit:) tantò magis instat, & ardet:
 Et quia nuda fui, sum visa paratior illi.
 Sic ego currebam, sic me ferus ille premebat
 Ut fugere accipitrem pennâ trepidante columba,
 Ut solet accipiter trepidos urgere columbas.
 Usque sub Orchomenon, Psophidæque, Cyllenæque,
 Manaliôsque finis gelidumque Erymanthon & Elim.
 Currere sustinui; nec me volocior ille.
 Sed tolerare diu cursus ego viribus impar
 Non poteram; longi patiens erat ille laboris.
 Per tamen & campos, & opertos arbore montes,
 Saxa quoque, & rupes, & quæ via nulla cecurrit.

Sol erat à tergo : vidi præcedere longam
 Ante pedes umbram ; nisi si timor illa videbat.
 Sed certè sonitûque pedum terrebar, & ingens
 Crinales virtus afflabat anhelitus oris.
 Fessa labore fuga, Fer opem, deprêndimur, inquam,
 Armigera, Diana, tuæ, cui sæpe dedisti
 Ferre tuos arcus, inclusaque tela pharetrâ.
 Mota Dea est, sparsisque ferens è nubibus unam,
 Me super iniecit. Lustrat caligine rectam
 Amnis, & ignarus circum cava nubila querit ;
 Bisque locum quo me Dea texerat inscius ambit,
 Et bis, Io Arethusa, Io Arethusa, vocavit.
 Quid mihi tunc animi misera fuit ? Anne quod agna,
 Siqua lupos audit circum stabula alta frementes ?
 Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit,
 Ora canum, nullòsque audet dare corpore motus ?
 Non tamen abscedit, neque enim vestigia cernit
 Longius ulla pedum ; servat nubemque locumque,
 Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus,
 Ceruleaque cadunt toto de corpore gutta.
 Quæque pedem movi manus locus, eque capillis
 Ros cadit ; & citius quàm nunc tibi fata renarro
 In latice mutior. Sed enim cognoscit amatas
 Amnis aquas ; positòque viri, quod sumpserat, ore,
 Vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
 Delta rupit humum : cecis ego mersa cavernis
 Advehor Ortygiam ; qua me, cognomine Diva
 Grata mihi, superas eduxit prima sub auras.

Hac Arethusa tenus, Geminos Dea fertilis angues
 Curribus admovit, frenisque coërcuit ora,
 Et medium cali terræque per aëra vecta est :
 Atque levem currum Tritonida misit in urbem
 Triptolemo ; paritumque rudi data semina iussu
 Spargere humo, paritum post tempora longa reculta.
 Jam super Europen sublimis & Asida terram
 Vectus erat juvenis, Scythicasque advertitur oras,
 Rex ubi Lynceus erat : regis subit ille penates,

Qua veniat, causamque via, noménque rogatus,
Et patriam; Patria est clara mihi, dixit, Athena,
Tripolemus nomen: veni nec puppe per undas,
Nec pede per terras; patuit mihi pervius æther.

Dona fero Cereris, latos qua sparsa per agros
Frugiferas messes alimentaque mitia reddant.
Barbarus invidit, tantique ut muneris autor
Ipse sit, hospitio recipit, somnoque gravatum
Aggreditur ferro. Conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit; rursusque per aëra iussit
Mopsopium juvenem sacros agitare jugales.

Finierat doctos è nobis maxima cantus.
At Nymphæ vicisse Deas Heliconæ colentes
Concordi dixere sono. Convitia viæ
Cum facerent, Quoniam, dixit, certamine vobis
Supplicium mernisse parum est, maledictaque culpa
Additis, Et non est patientia libera nobis;
Ibimus in pœnas, Et, quæ vocat ira, sequemur.
Rident Pœonides, spernuntque minantia verba:
Conataque loqui, Et magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Adspexere suos, operire Et brachia plumis;
Alteraque alterius rigido concreescere rostro
Ora videret, volucresque novas accedere sylvis.
Plangere dumque volunt, per brachia mota levate
Aëre pendebant, nemorum convitia, pica.
Nunc quoque in alitibus facundia prisca remansit,
Raucæque garrulitas, studiisque immane loquendi.

P. OVID.

P. OVID. NASONIS

METAMORPHOSEON

Liber VI.

Prabuerat diis Tritonia talibus aures ;
 Carminaque Aonidum justamque probaverat iram.
 Tum secum ; Laudare parum est ; laudemur & ipsa ;
 Numina nec sperni sine poena nostra sinamus.
 Maoniaque animum fatis intendit Aracnes,
 Quam sibi lanifica non cedere laudibus artis
 Audierat. Non illa loco nec origine gentis
 Clara, sed arte fuit. Pater huic, Colophonius Idmon,
 Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
 Occiderat mater ; sed ex hac de plebe, suoque
 Aequa viro, fuerat. Lydias tamen illa per urbes
 Quasierat studio nomen memorabile, quamvis,
 Orta domo parva, parvis habitabat Hypapis.
 Hujus ut adspicerent opus admirabile, saepe
 Deservere sui Nympha vineta Timoli ;
 Deservere suas Nympha Paetolides undas.
 Nec factas solum vestes spectare juvabat ;
 Tunc quoque cum fierent. Tantus decor adsuit arti.
 Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes ;
 Seu digitis subigebat opus, repetitaque longo
 Vellera molliabat nebulos aequantia tractu ;
 Sive levi teretem versabat pollice fusum ;
 Seu pingebat acu : scires à Pallade doctam.
 Quod tamen ipsa negat ; tantaque offensa magistrâ,
 Certes,

Certet, ait, mecum: nihil est quod victa recussem.
 Pallas animum simulat, falsaque in tempora canos
 Addit, & infirmos baculo quoque sustinet artus.
 Tunc sic orsa loqui: NON omnia gradior etas
 Quae fugiamus habet. SERIS venit usus ab annis.
 Consilium nē sperne meum. Tibi fama petatur
 Inter mortales faciendae maximae telae:

Cede Deae; veniamque tuis temeraria dictis
 Supplice voce roga: veniam dabit illa roganti.

Adspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit;
 Vixque manus retinens, confessaque vultibus iram,
 Talibus obscuram rescuta est Pallada dictis:

Mentis inops, longaque venis confecta senectū,

Et nimium vixisse diu nocet, Audiat istas,

Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces;

Consilii satis est in me mihi: nēve monendo

Profecisse putes; eadem est sententia nobis.

Cur non ipsa venit; cur haec certamina vitat?

Tūc Dea, Venit, ait: formamque removit anilem;

Palladaque exhibuit. Venerantur numina Nymphae,

Mygdonidēsque nurus: sola est interrita virgo.

Sed tamen erubuit, subitūque invita notavit

Ora rubor, rursusque evanuit: ut solet aer

Purpureus fieri cum primum Aurora movetur,

Et breve post tempus candescit Solus ob ortu.

Perstat in incepto, stolidaque cupidine palma

In sua fata ruit: neque enim Jove nata recusat.

Nec moner ulterius, nec jam certamina differt.

Haud mora: consistant diversis partibus ambo,

Et gracili geminas intendunt stamine telas.

Tela augo juncta est; stamen secernit arundo;

Inseritur medium radius subtegmen acuis,

Quod digiti expediunt; atque inter stamina ductum

Percusso feriant insecti pectine dentes.

Utraque festinat, cinctaque ad pectora vestes,

Brachia docta movent, studio fallente laborem.

Illic & Tyrium quae purpura sensit aheum

Texitur, & tenues parvi discriminis umbrae:
 Qualis ab imbre solet percussas Solibus arcus
 Inficere ingenti longum curvamine caelum;
 In quo diversi niteant cùm mille calores,
 Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit,
 usque adeo quod tangit idem est, tamen ultima distat.
 Illic & lentum filis immititur aurum,
 Et vetus in tela deducitur argumentum.

Cecropia Pallas scopulum Marvortis in arce
 Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
 Bis sex caelestes, medio Jove, sedibus altis
 Augusta gravitate sedent: sua quemque Deorum
 Inscribit facies: Jovis est regalis imago.
 Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente
 Aspera saxa facit; mediisque è vulnere saxi
 Exsiluisse fretum, quo pignore vendicer urbem.
 At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam,
 Dat galeam capiti, defenditur ægide pectus:
 Percussamque sua simulat de cuspide terram
 Edere cum baccis factum canentis olive;
 Mirarique Deos. OPERIS victoria finis.

ut tamen exemplis intelligas æmula laudis,
 Quod pretium speret pro tam furialibus ausis;
 Quattuor in partes certamina quattuor addis,
 Clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
 Threiciam Rhodopen habet angulus unus & Æmum,
 Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
 Nomina summorum sibi qui tribuere decorum.
 Altera Pygmææ fatum miserabile matris
 Pars habet: hanc Juno jussit certamine vixtam
 Esse gruem, populisq; suis indicere bellam.
 Pinxit & Antigonem ausam contendere quondam
 Cum magni consortis Jovis: quam regia Juno
 In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi.
 Laomedonve pater, sumptis quin candida pennis
 Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
 Qui superest solus Cynarum habet angulus urbem:

Isque gradus templi, natarum membra suarum,
Amplectens, saxoque jaceas, lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pocalibus oras.

Is modus est, operis que sua facit arbore finem.

Mæonis elusam designat imagine Tauri

Europam. Verum taurum, freta vera putares.

Ipsa videbatur terras spectare relictas,

Et comites clamare suas, tactumque vereri

Adsilientis aquæ, timidæque recondere plantas:

Fecit & Asterien aquilâ luctante ceceri:

Fecit olivinis Ledam recubare sub alis.

Addidit, ut, Satyri cælatus imagine, pulchram

Jupiter impleret gemino Nyctejda sætu:

Amphitryon furit; cum te, Tirynthia, cepit:

Aureus ut Danaen, Asopida luserit Igais,

Mnemosynen Pastor, variis que Deoïda Serpens.

Te quoque mutatam torvo, Neptune, Juvenco

Virgine in Aolia posuit. Tu visus Enipeus

Gignis Aloëdas Aries Bisaltida fallis,

Et te flava comas, frugum mitissima mater,

Sensit Equum. Te sensit Equum crinita colubris

Mater equi volucris; sensit Delphina Melantho.

Omnibus his faciémque suam, faciémque locorum

Reddidit. Est illic agrestis imagine Phæbus:

utque modò Accipitris pennas, modò terga Leonis

Gesserit; ut Pastor Macareïda luserit Iphen.

Liber ut Erigonem falsâ deceperit uvâ.

ut Saturnus equo geminum Chirona credidit.

ultima pars telæ, tenui circumdata limbo,

Nexilibus flores hederis habet intertextos.

Non illud Pallas, non illud carpere Livet

Possit opus. Doluit succissu flava virago;

Et rupit pictas, cælestia crimina, vestes:

utque Cytoraço radium de monte tenebat,

Ter quater Idmonie frontem percussit Arachnes.

Non tulit infelix; laqueoque animosa ligavit

Gutturâ. Pendentem Pallas miserâ levavit,

Atque ita; Vive quidem, pende tamen, improba, dixit &
 Læxque eadem pœne, nè sis secura futuri,
 Dicta tuo generi scripsque nepotibus estq.
 Postea discedens succis Hecate idos herbe
 Sparsit. & exemplo tristi medicamine tactæ
 Defluxere comæ; cum quæd & naris & aures.
 Sitque caput minimum & toto quoque corpore parva est.
 In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
 Cætera venter habet; de quo tamen illa remittit
 Stamen, & antiquas exercet Aranea telas.

Lydia tota fremit, Phrygiæque per oppida facti
 Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbem.
 Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
 Tum cum Mæoniam virgo Sipylamque colebat:
 Nec tamen admonita est pœnâ popularis Arachnes
 Cedere Cælitibus, verbisque minoribus ui.
 Multa dabant animosa. Sed enim nec conjugis arces,
 Nec genus amborum, magnique potentia regni,
 Sic placere illi (quamvis ea cuncta placerent)
 ut sua progenies; & felicissima matrum
 Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
 Nam fata Tiresiâ venturi præscia Manto
 Per medias fuerat, divino concita motu,
 Vaticinata vias; Ismenides ite frequentes,
 Et date Latona Latonigenisque duobus
 Cum prece thura pla, lauroque innectite crinem:
 Ore meo Latona iubet. Paretur: & omnes
 Thura ides iussis sua tempora frondibus ornant,
 Thuraque dant sanctis & verba precantia flammis.

Ecce, venit comitum Niobe celeberrima turba,
 Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro;
 Et, quantum ira finit; formosa; & morèdque decoro
 Cum capite immisos humerum per utrumque capillos,
 Constitit. atque oculos circumtulit alta superbos,
 Quis furor auditos, inquit, præponere visis
 Cælestes? aut, cur colitur Latona per aras?
 Numen adhuc sine thure meum est? Mihi Tantalus autor,

Cui licuit soli Superiorum tangere mensas;
 Pleiadam soror est genitrix mea; maximus Atlas
 Est arvis, ætheream qui fert cervicibus axem;
 Jupiter alter arvis; socero quoque glorior illo.
 Me gentes metuant Phrygiæ; me regia Cadmi
 Sub domina est, fidibusque mei commissa marito
 Mænia cum populis à meque virisque reguntur.
 In quamcunque domus adverti lumina partem,
 Imensæ spectantur opes. Accedit ebdem
 Digna Deæ facies. Huc natas adice septem,
 Et totidem juvenes, & mox generosque, nurusque.
 Querite nunc, habeat quam nostra superbia causam.
 Quoque modo audetis genitam Titanida Cæo
 Latonam præferre mihi, cui maxima quondam
 Exiguam sedem paritura Terra negavit?
 Nec cælo, nec humo, nec aquis Dea vestra recepta est.
 Exsul erat mundo; donec miserata vagantem,
 Hospita in terris erras, ego, dixit, in undis;
 Instabilemque locum Delos dedit. Illa duorum
 Facta parens, uteri pars hæc est septima nostri.
 Sum felix & quis enim neget hoc? felixque manebo:
 Nec quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
 Major sum quam cui possit fortuna nocere;
 Multaque ne eripiat, multo mihi plura relinquet.
 Excessere metum mea jam bona. Fugite demum
 Huic aliquid populo natorum posse meorum;
 Nos tamen ad numerum redigar spoliata duorum.
 Ne satis propere sacris, laurumque capillis
 Ponite. Deponunt, & sacra infecta relinquunt:
 Quodque licet, tacito venerantur murmure numen
 Iovæ. Turba quantum distabat ab orba,
 Tum animosa sui furis agitata doloris
 Iactata Dea est, summæque in vertice Cynthi
 Talis est dictis gemina cum prole locuta:
 Et, vestra parens, vobis animosa creatis,
 Et, non ideo, nulli cessura Deorum,
 An Dea dubitor; perque omnia secula cultis

Arceor, o nati, nisi vos succaritis, arvis.
 Nec dolor hic solus: divo convitia facto
 Tantalus adiecit, vósque est postponere natis
 Ausa suis, & me (quod in ipsam decidat!) orbam
 Dixit, & exhibuit linguam scelerata pateraam.

Adjectura preces erat his Latona relatis,
 Desine, Phæbus ait; POENÆ mora longa querela est!
 Dixit idem Phœbe. Celerique per aëra lapsu
 Contigerant tecti cadmeïda nubibus arcem.
 Planus erat latæque patens prope mœnia campus,
 Assiduus pulsatus equis, ubi turba votarum
 Duræque mollierat subjectas ungula glebas.
 Pars ibi de septem genitis Amphione sortes
 Conscedant in equos, Tyrioque rubentia succo
 Terga premunt; auro gravidis moderantur habenis,
 Et quibus Ismeno, qui matri sarcina quondam
 Prima sue fuerat, dum certum flectit in orbem
 Quadrupedis cursus, spumantiæque ora coercet,
 Hei mihi! exclamat; mediisque in pectore fixa
 Tela gerit, frænsque manu moriente remissis,
 In latus à dextro paulatim defluit armo.
 Proximus, audito sonitu per inane pharetræ,
 Fræna dabat Sipylus: veluti cum præsciis imbres
 Nube fugit visâ, pendentiæque undique rector
 Carbasa deducit, nè quâ levis effluat aura.
 Fræna tamen dantem non evitabile telum
 Consequitur; summaque tremens cervice sagitta
 Hæsit, & exstabat nudum de gutture ferrum.
 Ille, ut erat pronus, per crura admissa jubasque
 Volvitur, & calido tellurem sanguine fœdat.
 Phœdimus infelix, & aviti nominis hæres
 Tantalus, ut solito faciem imposuere labori,
 Transferant ad opus nitidæ juvenile palæstræ:
 Et jam contulerant arcto luctantia nexu
 Pectora pectoribus; cùm tento concita nervo,
 Sicut erant juncti, trajecit utramque sagitta.
 Ingemuere simul; simul incurvata dolore

*Membra solo posuere; simul suprema jacentes
Lumina versarunt; animum simul exhalarunt.
Adspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Evolat, ut gelidos complexibus allevet artus;
Inque pio cadit officio: nam Delius illi
Intima satifero rupit praeordia ferro.*

*Quod simul eductum est, pars est pulmonis in hamis
Eruta; cumque anima cruor est effusus in auras,
At non introsum simplex Damascithona vulnus
Afficit: ictus erat quâ crus esse incipit, & quâ
Mollia nervosus facit internodia poples.*

*Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
Altera per jugulum pennis tenus acta sagitta est.
Expulit hanc sanguis, seque ejaculatus in altum
Emicat, & longe terebratâ profluit aurâ.
ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia sustulerat; Diique & communiter omnes,
Dixerat, ignarus non omnes esse rogandos,
Parcite. Motus erat, cum jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens. Minimo tamen occidit ille
Vulnere, non altè percusso corde sagittâ.*

*Fama mali, populique dolor, lacrymaeque suorum,
Tam subitæ matrem certam fecere ruinae,
Mirantem potuisse, irascentemque quod ausi
Hoc essent Superi, quod tantam juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adactô,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Hen! quantum hæc Niobe Niobe distabat ab illa,
Que modò Latois populam submoverat aris,
Et mediam tulerat gressus resupina per urbem
Invidiosa suis; at nunc, miseranda vel hosti,
Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo
Oscula dispensat natas suprema per omnes!
A quibus ad cælum liventia brachia tollens,
Parcere crudeles nostro Latona dolore,
Pascere, ait, satiâque meo tua pectora luctu,
Corque ferum satia, dixit. Per funera septam*

Effert. Exsulta, victrixque inimica triumphas.
 Cur autem victrix? Misera mihi plura supersunt
 Quam tibi felici: post tot quoque fuxera vinco.
 Dixerat; & sonuit contento nervus ab arcu,
 Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
 Illa malo est audax. Stabant cum vestibus atris
 Ante toros fratrum demisso crine sorores.
 E quibus una trahens hærentia viscere tela,
 Imposito fratri moribunda relanguit ore.
 Altera solari miseram conata parentem,
 Contigit subitò, duplicatâque vulnere cæco est,
 Oraque compressit, nisi postquam spiritus ibat.
 Hæc frustra fugiens collabitur; illa sorori
 Immoitur; latet hæc; illam trepidare videres.
 Sæxque datis letho, diversâque vulnera passis,
 Ultima restabat; quam toto corpore mater,
 Totâ veste tegens, unam minimâque relinque,
 De multis minimam posco, clamavit, & unam.
 Dumque rogat, pro qua rogat occidit. Orba resedit
 Exanimis inter natos natâsque virûmque;
 Dirigitque malis. Nullos movet aura capillos;
 In vultu color est sine sanguine; lumina mæstis
 Stant immota genis; nihil est in imagine virum.
 Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
 Congelas, & venæ desistunt posse moveri.
 Nec flecti cervix, nec brachia reddere gestus,
 Nec pes ire potest: intra quoque viscera saxum est.
 Flet, gæmen, & validâ circumdata turbine venti
 In patriam raptâ est: ubi fixa cacumine montis
 Liquitur; & lacrymis etiam nunc marmora manant
 Tunc verò cuncti manifestam Numinis iram
 Fæmina virque timent, cultûque impensius omnes
 Magna gemelliparæ venerantur numina Divæ.
 Utque sit, à factis propiore priora renarrant,
 E quibus unus ait; Lyciæ quoque fertilis agris
 Non impunè Deam veteres præverre coloni.
 Res obscura quidem est ignobilitate virorum,

Mira tamen. Vidi præsens stagnūque locūque
 Prodigio notam. Nam me jam grandior ævo,
 Impatiēsq̃ue viæ, genitor deducere lectos
 Jusserat indè boves, gentisq̃ue illius eunti
 Ipse ducem dederat; cum quodum pascua lūstro
 (Ecce) lacu medio sacrorum nigra favilla
 Ara vetus stabat, tremulis circumdata canis.
 Restitit, & parvo, Faveas mihi, murmure dixit
 Dux meus: & simili, Faveas mihi murmure dixi.
 Nācadum Fannine foret tamen ara rogabam,
 Indigenæve Dei: Cū talia rettulit hospes.

Non hac, & juvenis, montanum Numen in ara est.
 Illa suam vocat hanc cū quondam regia conjux
 Orbem interdixit, quam vix erratica Delos
 Errantem accepit, tunc cum levis insula nabat.
 Illic incumbens cum Palladis arbore palme,
 Edidit invisa geminos Latona novercā.
 Hinc quoque Junonem fugisse puerpera fecit,
 Inque suo portasse sinu dno Numina, natos.
 Jamque Chimærisera, cū Sol gravis ureret arva,
 Finibus in Lyciæ, longo Dea fessa labore,
 Sidereo siccata sitim collegerat aestu,
 ubæque ebiberant avidi lactantis nati.
 Fortè lacum mediocris aquæ prospexit in imis
 Vallibus: agrestes illic fraticosa legebant
 Vimina cum juacis, gratāque paludibus ulvam.
 Accessit, positoque genu Titania terram
 Pressit, ut hauriret gelidos potura liquores
 Rustica turba vetat. Dea sic affata vetātes:
 Quid prohibetis aquas? usus communis aquarum est.
 Nec Solem proprium natura, nec aëra fecit,
 Nec tennes undas: ad publica munera veni.
 Quæ tamen ut actis, supplex peto. Non ego nostros
 Abluere hic artus lassatæque membra parabam;
 Sed relevare sitim. Caret os humore loquentis.
 Et fauces arent, vixque est via vocis in illis.
 Haustus aquæ mihi nesciar erit, vitæque fatebor

Accepisse;

Accepisse : simul vitam dederitis in undis.
 Hi quoque vos moveant qui nostro brachia tendunt
 Parva sinu, & casu tendebant brachia nati.

Quem non blanda Deæ potuissent verba movere ?
 Hi tamen orantem perstant prohibere, minasque,
 Ni procul abscedat, convitiisque insuper addunt.
 Nec satis est : ipsos etiam pedibusque manisque
 Turbavere lacus, imoque e gurgite mollem
 Huc illuc limum saltu movere maligno.
 Distulit ira sitim : neque enim jam filia Cæi
 Supplicat indignis, nec dicere sustinet ultra
 Verba minora Deæ ; tollensque ad sidera palmas,
 Aeternum stagno, dixit, vivatis in isto.
 Eveniunt optata Deæ. Juvat esse sub undis ;
 Et modò tota cavâ summergere membra palude,
 Nunc proferre caput, summo modò gurgite nare,
 Sæpe super ripam stagai consistere, sæpe
 In gelidos resiliere lacus. Sed nunc quoque turpes
 Litibus exercent linguas ; pulsoque pudore,
 Quamvis fiat sub aqua, sub aqua maledicere tentant.
 Vox quoque jam rauca est, inflatæque colla tumescunt ;
 Ipsæque dilatant patulos convitiâ rictus.
 Terga caput tanguunt, colla intercepta videntur ;
 Spina virescit ; venter, pars maxima corporis, albet ;
 Limosque novæ salinæ in gurgite Rane.

Sic ubi nescio quis Lycia de gente virorum
 Rettulit ; exitium Satyri reminiscitur alter,
 Quem Tritoniacâ Latous arundine victum
 Affecit pœnâ. Quid me mihi detrahitis ? inquit.
 Ab ! piget ; ab ! non est, clamabat, tibia tanti.
 Clamanti cutis est summos direpta per artus ;
 Nec quicquam nisi vulnus erat : cruor undique manat,
 Detectique patent nervi, trepidæque sine ulla
 Pelle micant venæ. Salientia viscera posses,
 Et perlucentes numerare in pectore fibras.
 Illum ruricolæ sylvarum Numina Fauni,
 Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,

Et Nymphæ flêrnat, & quisquis montibus illis
 Lanigerôsque greges armentâque bucera pavit.
 Fertilis immaduit, madefactâque terra caducas
 Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis:
 Quas ubi fecit aquas, vacuas emisit in auras.
 Inde petens rapidum ripis declivibus æquor,
 Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus annis.

Talibus exemplis redit ad præsentia dictis
 Vulgus, & extinctum cum stirpe Amphiona lugêt.
 Mater in invidia est. Hanc tunc quoque dicitur anus
 Flêsse Pelops. ; (humerôque suas à pectore postquam
 Deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro,
 Concolor huic humerus nascendi tempore dextro,
 Corporeûsque fuit. Manibus mox cæsa paternis
 Membra ferunt junxisse Deos : aliisque repertis,
 Qui locus est juguli medius summique lacerti
 Desuit : impositum est non comparentis in usum
 Partis ebur ; factôque Pelops fuit integer illo.

Finitimi proceres coëunt ; urbésque propinque
 Oravêre suos ire ad solâtia reges,
 Argôsque, & Sparte, Peloponadésque Mycenæ,
 Et nondum torvæ Calydon invisæ Dianæ,
 Orchonerosque ferax, & nobilis ære Corinthos,
 Messenêque ferox, Patraque, humilésque Cleonæ
 Et Neleæ Pylos, nec adhuc Pittheïa Trœzen,
 Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo,
 Exteriûsque sitæ bimari spectantur ab Isthmo,
 Credere quis possit ? solæ cessâstis Athenæ.
 Obstitit officio bellum ; subjectâque Ponto
 Barbara Cecropios terrebant agmina maros.
 Threïcius Tereus hæc auxiliariis armis
 Fnderat, & clarum vincendo nomen habebat.
 Quem sibi Pandion opibûsque virisque potentem,
 Et genus à magno ducentem fortè Gradiivo,
 Coanubio Prognês junxit. Non pronuba Juno,
 Non Hymenæus adest, non illi Gratia lecto.
 Eumenides tenuêre faces de funere raptas :

Eumenides stravere torum ; tectoque profanus
 Incubuit hūdo, thalamique in culmine sedit.
 Hāc ave conjuncti Progne Tereusque, parentes
 Hāc ave sunt facti. Gratata est scilicet illis
 Toracia, diisque ipsis grates egere ; diemque,
 Quoque data est claro Pandione nata tyranno,
 Quoque erat ortus Itys, festum jussere vocari.
 usque adeo latet utilitas. Jam tempora Titan
 Quinque per Autumnos repetitis duxerat annis ;
 Cum blandita viro Progne, Si gratia, dixit,
 ulla mea est, vel me visendam mitte sorori ;
 Vel soror huc veniat : redituram tempore parvo,
 Promittes socero. Magni mihi muneris instar
 Germanam vidisse dabis. Jubeat ille carinas
 In freta deduci ; veloque & remige portus
 Cecropios intrat, Pira æque littora tangit.

ut primum soceri data copia, dextera dextræ
 Jurgitur, infausito committitur omne sermo.
 Ceperat adventus causas, mandata referre
 Conjugis, & celeres missæ spondere recursus.
 Ecce, venit dives magno Philomela paratu,
 Divitior formâ : quales audire soleamus
 Naiadas & Dryadas mediis incedere sylvis ;
 Si modò des illis cultus similisque paratus.
 Non secus exarsit conspectû virgine Tereus,
 Quam si quis canis ignem supponat aristis,
 Aut frondem, positaque cremet familibus herbas.
 Digna quidem facies. Sed & hunc innata libido
 Estimulat, pronumque genus regionibus illis
 In Venerem ; flagrat visio gentisque suoque.
 Impetue est illi comitum corrumpere curam,
 Nutricisque fidem, nec non ingentibus ipsam
 Sollicitare datis, totumque impendere regnum ;
 Aut rapere, & sevo raptam defendere bello.
 Et nihil est quod non effreno captus amore
 Ausit ; nec capiunt inclusas pectora flammæ.
 Jamque moras malè fert, cupidoque revertitur ore

Mandata ad Prognem, & agit sua vota sub illa.
FACIENDUM faciebat amor: quotiesque rogabat
 ulterius iussu, Prognem ita velle ferebat.
 Addidit & lacrymas, tanquam mandasset & illas.
 Proh Superi! **QUANTUM** mortalia pectora cæce
 Noctis habent! Ipso sceleris molimine Tereus
 Creditur esse pius, laudemque à crimine sumit.
 Quid quodd idem Philomela cupit? patriisque lacertis
 Blanda tenens humeros, ut ear visura sororem,
 Perque suam, contraque suam petit illa salutem.
 Spectat eam Tereus, præconsectatque videndo;
 Osculæque, & collo circumdata brachia cernens,
 Omnia pro stimulis facibusque ciboque furoris
 Accipit; & quoties amplectitur illa parentem,
 Esse parens vellet: neque enim minus impius esset.
 Vivitur amborum genitor prece. Gaudet, agitque
 Illa patri grates; & successisse duabus
 Id putat infelix, quod erat lugere duabus.
 Jam labor exiguus Phæbo restabat, equique
 Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi:
 Regales epulæ mensis & Bacchus in auro
 Ponitur. Hinc placido traçant sua corpora somno:
 Atrex Odrysus, quamvis secessit ab illa,
 Astnat, & repetens faciem motumque manisque,
 Qualia vult fingit quæ nondum vidit, & ignes
 Ipse suos nutrit, curâ removente soporem.

Lux erat, & generi dextram complexus euntis,
 Pandion comitem lacrymis commendat orotis:
 ut voluere ambæ, voluisti tu quoque, Tereu;
 Haec ego, charè gener, quoniam pia causa coëgit,
 Do tibi; perque fidem cogitatæque pectora supplex,
 Per Superos oro, patrio ut tuearis amore,
 Et mihi sollicito lenimen dulce senectæ
 Quam primum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
 Ita quoque quam primum (satis est procul esse sororem)
 Si pietas ulla est, ad me, Philomela, redito.
 Mandabat, pariterque sue dabat oscula natæ:

Et

Et lacryma mites inter mandata cadebant.
 Ut pignus fidei dextras utrasque poposcit,
 Inter seque datas junxit, natamque nepotemque
 Absentes pro se memori, rogat ore salutent :
 Supremumque Vale pleno singultibus ore
 Vix dixit, timuitque suae praesagia mentis.

ut simul imposita est picta Philomela carinae,
 Admotumque fretum remis, tellusque repulsa est,
 Vicinus, exclamat, mecum mea vota feruntur,
 Exultatque, & vix animo sua gaudia differt
 Barbarus, & nusquam lumen detorquet ab illa.
 Non aliter quam cum pedibus praedator aduncis
 Deposuit nido leporem Jovis ales ab alto:
 Nulla fuga est capto : spectat sua premia raptor.
 Jamque iter effectum est, jamque in sua littora fessis
 Puppibus exierant : cum rex Pandione natam
 In stabula alta trahit sylvis obscura vetustis,
 Atque ibi pallentem, trepidamque, & cuncta timentem,
 Et jam cum lacrymis ubi sit germana rogantem,
 Includit ; passusque nefas, & virginem, & nam
 Vi superat : frustra clamato saepe parente,
 Saepe sorore sua, magnis super omnia divis.
 Illa tremit, velut agna pavens, quae, saucia cani
 Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur :
 utque columba suo madescentis sanguine plumis
 Horret adhuc, avidosque timet quibus haeserat ungues.
 Mox ubi meas rediit, passos laxata capillos,
 Lugenti similis, caesis plangore lacertis,
 Intendens palmas, O divis Barbare factis !
 O crudelis ! ait : nec te mandata parentis
 Cum lacrymis movere piis, nec cura sororis,
 Nec mea virginitas, nec conjugalium iura ?
 Omnia turbasti. Pellex ego facta sororis,
 Tu geminus conjux, hostis mihi, debita poena.
 Quin animam hanc (ne quod facinus tibi, perfide, restet)
 Eripis ? Atque utinam fecisses ante nefandos
 Concubitus : vacuas habuissem criminis umbras.

Si tamen hoc Superi cernunt, si numinia Divum
 Sunt aliquid, si non perierunt omnia tecum,
 Quandounque mihi pœnas dabis, ipsa pudore
 Profecto tua facta loquar: si copia detur,
 In populos veniam; si sylvis clausa tenebor,
 Implebo sylvas, & conscia saxa movebo.
 Audiet hoc æther, & si Deus ullus in illo est.

Talibus ira feri postquam commota tyranni,
 Nec minor hâc metus est, causâ stimulatus utrâque,
 Quo fuit accinctus vaginâ liberat ense;
 Arreptâque comâ, flexis post terga lacertis,
 Vincula pati cogit. Fugulum Philomela parabat,
 Spemque suæ mortis viso conceperat ense.
 Ille indignantem, & nomen patris usque vocantem,
 Lactantemque loqui, comprênsam forcipe linguam
 Abstulit ense ferox: radix micat ultima lingue;
 Ipsa jâcet, terræque tremens immurmurat atræ;
 utque salire solet mutilatæ cauda colubræ,
 Palpitat, & moriens Domine vestigia quærit.
 Hoc quoque post facinus (vix ausim credere) fertur
 Sæpe suâ lacerum repetisse libidine corpus.

Sustinet ad Progenem post talia facta reverti,
 Conjuge quæ viso germanam quærit. At ille
 Dat gemitus fictos, commentâque funera narrat:
 Et lacrymæ fecere fidem. Velamina Progne
 Diripit ex humeris auro fulgentia lato,
 Induiturque atras vestes, & inane sepulchrum
 Constituit, falsisque piacula manibus infert,
 Et luget non sic lugendæ fata sororis.

Signa Deus bis sex actō lustraverat anno.
 Quid faciat Philomela? Fugam custodia claudit:
 Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo;
 Os mutum facti caret indice. GRANDE doloris
 Ingenium est, miseris que venit solertia rebus.
 Stamina barbaricâ suspendit candida telâ,
 Pupureâsque notas filis intexuit albis,
 Iudicium sceleris; perfectâque tradidit uni,

utque

atque ferat domine, gestu rogat. Illa rogata
 Pertulit ad Progenem, nec scit quid tradat in illam
 Evolvit vestes seculi matrona tyranni,
 Fortunaque sua carmen miserabile legit,
 Et (mirum potuisti) silet: dolor ora repressit;
 Verbaque quarenti satis indignantis lingue
 Desuerant. Nec flere vacat; sed fasque nefasque
 Confusura ruit, pœneque in imagine tota est.

Tempus erat quo sacra solent Trieterica Bacchi
 Sithonia celebrare nuptus: nox conscia sacri.
 Nocte sonat Rhodope tinnitibus aris acuti:
 Nocte sua est egressa domo regina; Deique
 Ritibus instruitur, furialiæque accipit arma.
 Vite caput tegitur, lateri cervina sinistro
 Vellera dependent, humero levis incubat hasta.
 Concita per sylvas, turbâ comitante suarum,
 Terribilis Progne, furiis que agitata doloris;
 Bacche, tuas simulat. Venit ad stabula avia tandem;
 Exultatque, Eucæque sonat, portasque refringit,
 Germanamque rapit, raptæque insignia Bacchi
 Induit, & vultus hederarum fronsibus abdit;
 Attonitamque trahens intra sua mœnia ducit.

ut se sit tetigisse domum Philomela nefandam,
 Horruit infelix, totoque expalluit ore.
 Nacta locum Progne, sacrorum pignora demit,
 Oraque develat misera pudibunda sororis,
 Amplexumque petit. Sed non attollere contra
 Sustinet hæc oculos, pellex sibi visa sororis:
 Dejectoque in humum vultu jurare volenti
 Testarique Deos, per vim sibi dedecus illud
 Illatum, pro voce manus fuit. ardet, & iram
 Non capit ipsa suam Progne; fletumque sororis
 Corripuens, Non est lacrymis hoc, inquit, agendum,
 Sed ferro; seu, si quid habes quod vincere ferrum
 Possit. In omne nefas ego me; germana, paravi.
 Aut ego cum sacibus regalia cœca cremabo,
 Artificem mediis immittam Tereæ flammis;

Aut linguam atque oculos, & quæ tibi membra pudorem
 Abstulerant, ferro rapiam; aut per vulnera mille (vi :
 Sonrem animam expellam. Magnum est quodcunq; para-
 Quid sit, adhuc dubito. Peragit dum talia Progne,
 Ad matrem veniebat Itys. Quid possit, ab illo
 Admonita est; oculisque tuens immitibus, Ah! quàm
 Es similis patri! dixit: nec plura locuta
 Triste parat facinus, racitâque exastuat irâ.
 Ut tamen accessit natus, matrique salutem
 Attulit, & parvis adduxit colla lacertis,
 Mistâque blanditiis puerilibus oscula junxit;
 Mota quidem est genitrix, infraâque constitit ira;
 Inuitque oculi lacrymis maduere coactis.
 Sed simul ac nimiam mentem pietate labare
 Sensit, ab hoc iterum est ad vulnus versa sororis :
 Inque vicem spectans ambos, Cur admovent, inquit,
 Alter blanditias, raptâ filet altera linguâ?
 Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem?
 Cui sis nupta vide, Pandione nata, marito.
 Degeneras: scelus est pietas in conjugè Tereo.

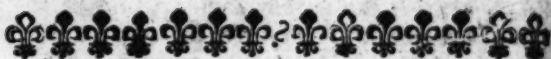
Nec mora; traxit Ityn veluti Gangetica cerva
 Lactantem fœtum per sylvas tigris opacas.
 Utque domus alta partem tenuere remotam,
 Tendentemque manus, & jam sua fata videntem,
 Et, Mater, Mater, clamantem, & colla petentem,
 Ense ferit Progne, lateri quâ pectus adhaeret,
 Nec vultum vertit. Satis illi ad fata vel unum
 Vulnus erat: jugulum ferro Philomela resolvit;
 Vivâque adhuc, animaque aliquid retinentia, membra
 Dilaniat. Pars indè cavis exultat ahenis,
 Pars veribus stridet: manant penetrabilia tabo.
 His adhibet conjux ignarum Terea mensis:
 Et patrii moris sacrum mentita, quod uni
 Fas sit adire viro, comites famulosque removit.
 Ipse sedens solio Tereus sublimis avito
 Vescitur, inque suam sua viscera congerit alvum.
 Tantâque nox animi est, Ityn huc accersite, dixit.

Dissimulare nequit crudelia gaudia Progne ;
 Jamque suæ cupiens existere nuntiâ cladis,
 Intus habes quod poscis, ait. Circumspicit ille,
 Atque ubi sit querit. Quarenti, iterumque vocanti,
 Sicut erat sparsis furiali cade capillis,
 Profiluit, Ityosque caput Philomela cruentum
 Misit in ora patris : nec tempore maluit ullo
 Posse loqui, & meritis testari gaudia dictis.
 Thracius ingenti mensas clamore repellit,
 Vipereasque ciet Stygia de valle sorores :
 Et modo, si posset, reserato pectore, diras
 Egerere inde dapes demersaque viscera gestit ;
 Flet modo, seque vocat bustum miserabile nati,
 Nunc sequitur nudo genitos Pandione ferro.

Corpora Cecropidum pennis pendere putares.
 Pendebant pennis : quarum petit altera sylvas,
 Altera tecta subit ; neque adhuc de pectore cadis
 Excessere nota, signataque sanguine pluma est.
 Ille, dolore suo pœnaque cupidine velox,
 Vertitur in volucrem, cui stant in vertice crista :
 Prominet immodicum pro longa cuspide rostrum,
 Nomen Epops volucris : facies armata videtur.
 Hic dolor ante diem longaue extrema senectæ
 Tempora Tartareas Pandiona misit ad umbras.

Sceptra loci rerumque capit moderamen Erichtheus,
 Justitiâ dubium est, validissæ potentior armis.
 Quattuor ille quidem juvenes totidemque crearat
 Fœminæ sortis : sed erat par forma duarum,
 Ex quibus Æolides Cephalus te conjuge felix,
 Procri, fuit. Boreæ Terens Thracæque nocebant,
 Dilectæque diu caruit Deus Orithyæ,
 Dum rogat, & precibus mavult quàm viribus uti.
 Ast ubi blanditiis agitur nihil ; horridus irâ,
 Quæ solita est illi nimiumque domestica venro,
 Et merito dixit ; Quid enim mea tela reliqui,
 Savitiam, & vires, iramque, animosque minaces ;
 Admovique preces, quarum me dedecet usus ?

Aptā mihi vis est : hāc tristia nubila pello;
 Hāc freta concutiō, nodosāque roborā verto,
 Indurōque nives, & terras grandine pulso.
 Idem ego, cū fratres cēlosūm nātus aperto,
 (Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
 Ut mediū nostris concursibus insonet æther,
 Exsiliāntque cavū elisi nubibus ignes.
 Idem ego, cū subii convexa foramina terræ,
 Supposuīque ferox imis mea terga cavernis,
 Sollicito Manes totūmq; tremoribus orbem.
 Hāc ope debueram thalamos petiisse ; socerque
 Non orandus erat mihi, sed faciendus, Erichtheus,
 Hæc Boreas, aut his non inferiora, locutus,
 Excussit pennas ; quarū iactatibus omnis
 Affata est tellus, latūmq; perhorruit æquor :
 Puduerāmq; trahens per summa cacumina pallam,
 Verrit humum, pavidāmq; metu caligine tectus
 Oribusq; adamans fulvis completitur alis.
 Dum volat, arserunt agitati fortius ignes :
 Nec prius aërii cursūs suppressit habenas,
 Quā Ciconum tenuit populos & mœnia raptor.
 Illic & gelidi conjux Aëtæa tyranni,
 Et genitrix facta est, pariūque enixi gemellos,
 Cetera qui matrū, pennas genitoris habebant.
 Nontamen has memorant unā cū corpore natas ;
 Barbāque dum rutilis aberat subnixa capillis,
 Implumes Calaisque puer Zetēsque fuerant.
 Mox pariter penna ritu cōpère volucrum
 Cingere utrumque latus, pariter flavescere mala.
 Ergo ubi concessit tempus puerile iuventa,
 Vellera cū Minyis nitido radiantia villo
 Per mare non notum primā petiēre carinā.

P. OVID. NASONIS

METAMORPHOSEON^A

Liber VII.

JAmque fretum Minya Pagasaâ puppe secabant,
 Perpetuâque trahens inopem sub nocte senectam
 Visus erat Phineus; juvenesque Aquilone creati
 Virginêas volucres miseri senis ore fugârant;
 Multâque perpeffi claro sub Iasone, tandem
 Contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
 Dûmque adeunt regem, Phryxêaque vellera poscunt,
 Voxque datur. Minyis magnorum horrenda laborum;
 Concipit interea validos Ætias ignes:
 Et luctata diu, postquam ratione furorem
 Vincere non poterat, Frustrâ, Medea, repugnas;
 Nescio quis Deus obstat, ait; mirûmque quid hoc est,
 Aut aliquid certè simile huic quod Amare vocatur.
 Nam cur jussa patris nimium mihi dura videntur?
 Sunt quoque dura nimis. Cur, quem modo deniq; vidi,
 Nè pereat, timeo? qua tanti causa timoris?
 Excute virgineo conceptas pectore flammâs,
 Si potes, infelix. Si possem, sanior essem.
 Sed trahit invitam nova vis; aliudque Cupido,
 Mens aliud suadet. Video meliora, probôque;
 Deteriora sequor. Quid in hospite regia virgo
 Ureris, & thalamos alieni concipis orbis?
 Hâc quoque terra potest quod ames dare. Vivat, an ille
 Occidat, in Diis est: vivat tamen: idque precari

Vel

Vel sine amore licet : quid enim commisit Iason ?
 Quem, nisi crudelem, non tangat Iasonis atas,
 Et genus, & virtus ? quem non, ut cetera desint,
 Forma movere potest ? certè mea pectora movit.
 At, nisi opem tulero, taurorum afflabitur ore,
 Concurrètque sua segeti, tellure creatis
 Hostibus, aut avido dabitur fera prada draconi.
 Hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
 Tum ferrum & scopulos gestare in corde fatebor.
 Cur non exspecto pereuntem oculosque videndo
 Conscelero ? cur non tauros exhortor in illum,
 Terrigenasque feras, insopitumque draconem ?
 Dii meliora velint. Quanquam non ista precanda,
 Sed facienda mihi. Prodámne ego regna parentis ?
 Atque ope nescio quis servabitur advena nostrá,
 Ut per me sospes, sine me det lintea ventis,
 Virque sit alterius ? pœna Medea relinquitur ?
 Si facere hoc, aliámve potest proponere nobis,
 Occidat ingratus. Sed non is vultus in illo,
 Non ea nobilitas animo est, ea gratia forma,
 Ut timeam fraudem, meritiq; obliviam nostri.
 Et dabit ante fidem, cogámque in fœdera testes
 Esse Deos. Quid tuta times ? accingere, & omnem
 Pelle moram. Tibi se semper debet Iason,
 Te face solemni junget sibi : pèrque Pelasgas
 Servatrix urbes matrum celebrabere turbá.
 Ergò ego germanam, fratrémque, patrémque, deosque,
 Et natale solum ventis ablata relinquam ?
 Nempe pater servus, nempe est mea barbara tellus,
 Frater adhuc infans : stant mecum vota sororis.
 Maximus intra me deus est. Non magna relinquam :
 Magna sequar ; ritulum servata puppis Achivæ,
 Notiriámque loci melioris, & oppida quorum
 Hic quoque fama viget, cultusque artesque viro-
 rum,
 Quémque ego cum rebus quas totus possidet orbis,
 Æsonidem, mutásse velim ; quo conjuge felix
 Et Diis chara ferar, & vertice sidera tangam.

Quid, quod nescio qui mediis occurrere in undis
 Dicuntur montes? raribusque inimica Charybdis
 Nunc sorbere fretum, nunc reddere; tinctaque saxis
 Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
 Nempe tenens quod amo, gremioque in Iasonis harena,
 Per freta longa ferar. Nihil illum amplexa timebo:
 Aut, si quid metuum, metuum de conjuge solo.
 Conjugiumne putas? speciosaque nomina culpæ
 Imponis, Medea, tua? Quin aspice quantum
 Aggrediare nefas; & dum licet, effuge crimen.
 Dixit; & ante oculos, rectum pietasque pudorque
 Constiterant; & victa dabat jam terga Cupido.

Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras,
 Quas nemus umbrosus secretaque sylva tegebat:
 Et jam fractus erat pulsusque resederat ardor.
 Cum videt Aesoniden, extinctaque flamma reluxit,
 Erubescere genæ, totoque recanduit ore.

Ut solet à ventis alimenta resumere, quæque
 Parva subinductâ latuit scintilla favillâ,
 Crescere, & in veteres agitata resurgere vires.
 Sic jam lenis amor, quem jam languere putares,
 Ut vidit juvenem, specie præsentis inarsit.

Et casu solito formosior Aëone natus
 Illâ luce fuit: posses ignoscere amanti.
 Spectat, & in vultu, velut tum denique viso,
 Lumina fixa tenet: nec se mortalia demens
 Ora videre putat, nec se declinat ab illo.

Ut verò cæpitque loqui, dextramque prehendit
 Hospes, & auxilium summissâ voce rogavit.
 Promisitque torum; lacrymis ait illa profusis,
 Quid faciam video, nec me ignorantia veri
 Decipiet, sed amor. Servabere munere rostro:
 Servatus promissa dato. Per sacra triformis
 Ille Deæ, lucosque foret quod Numen in illo,
 Perque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
 Edentisque suos & tanta pericula, jurat.
 Creditus accepit contatas protinus herbas,

Edidicitque usum, latiusque in tecta recessit.

Postera depulerat stellis Aurora micantes :
 Conveniunt populi sacrum Mavortis in arvom,
 Consistuntque jugis. Medio rex ipse resedit
 Agmine purpureus, sceptroque insignis eburno.
 Ecce, adamantem Vulcanum naribus efflant
 Eripedes tauri ; tactaque vaporibus herba
 Ardent. utque solent pleni resonare camini,
 Aut ubi terrenâ filices fornace soluti
 Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum ;
 Pedora sic intus clausas volventia flammâs
 Gutturâque usta sonant. Tamen illis Æsone natus
 Obovis it. Veriè truces venientis ad ora
 Terribiles vultus, præfixâque cornua ferro ;
 Pulveremque solum pede pulsavere bisulco,
 Fumificisque locum mugitibus implevere.
 Dirigere metu subito Minya. Ille nec ullos
 Sensit anhelatus, (tantum medicamina possunt)
 Pendulâque audaci mulcet palearia dextrâ,
 Suppositosque jugo pondus grave cogit aratri
 Ducere, & insuetum ferro proscindere campum.

Mirantur Colchi : Minya clamoribus augent,
 Adjiciuntque animos. Galeâ tum sumit abená
 Vipereos dentes, & aratos spargit in agros.
 Semina mollit humus valido pratincta veneno ;
 Et crescunt, stuntque sati nova corpora dentes.
 Utque hominis speciem materna sumit in alvo,
 Perque suos intus numeros componitur infans,
 Nec nisi maturus communes exit in auras :
 Sic ubi visceribus gravis telluris imago
 Effusa est hominis, sæto consurgit in arvo ;
 Quodque magis mirum est, simul edita concutit arma.
 Quos ubi viderunt præacuta cuspide hastas
 In caput Æmonii juvenis torquere parantes,
 Demisere metu vulumque animumque Pelasgi.
 Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum :
 Utque peti vidit juvenem tot ab hostibus unum,

Palluit, & subito sine sanguine frigida sedit.
 Nève parùm valeant à se data gramina, carmen
 Auxiliare canit, secretâsque advocat artes.
 Ille gravem medios filicem jaculatus in hostes,
 A se depulsum Martem convertit in ipsos.
 Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres,
 Civilique cadunt acie. Gratantur Achivi,
 Victoremque tenent, avidisque amplexibus hærent.
 Tu quoque victorem complecti, barbara, velles :
 Obstiit incepto pudor. At complexa fuisses :
 Sed te, nè faceres, tenuit reverentia fama.
 Quod licet, affectu tacito lataris, agisque
 Carminibus grates, & Diis autoribus horum.
 Pervigilem superest herbis sopire draconem,
 Qui cristâ linguisque tribus præsignis, & uncis
 Denjibus horrendus, custos erat arboris aureæ.
 Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi,
 Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
 Quæ mare turbatum, quæ conscita flumina sistunt,
 Somnus in ignotos oculos advenit ; & auro
 Heros Æsonius potitur, spoliòque superbus,
 Muneris autorem secum spolia altera portans,
 Victor Iolchiacos tetigit cum conjuge portus.

Æmonia matres pro natis dona receptis
 Grandæque ferunt patres, congestaque flammâ
 Thura liquefaciunt ; indutæque cornibus aurum
 Victimæ vota facit, sed abest gratantibus Æson,
 Jam propior letho, fessûsque senilibus annis.
 Tunc sic Æsonides ; O cui debere salutem
 Confiteor, conjux, quanquam mihi cuncta dedisti,
 Excessitque fidem meritorum summa tuorum ; (sunt ?)
 Si tamen hoc possunt, (QUID enim non carmina pos-
 Dem meis annis, & demptos adde parenti.
 Nec tenuit lacrymas. Mota est pietate rogantis,
 Dissimilemque animum subiit pater Æta relinquit.
 Non tamen affectus tales confessa, Quod, inquit,
 Exgredit ore tuo, conjux, scelus ? Ergo ego cuiquam

Posse

Posse tua videor spatium transcribere vita?

Non sinat hoc Hecate, nec tu petis aqua: sed ista

Quod petis experiar majus dare munus, Iason.

Arte meâ soceri longum tentabimus ævum,

Non annis revocare tuis; modò Diva triformis

Adjuvet, & præsens ingentibus adnuat ausis.

Tres aberant noctes, ut cornua tota coïrent,

Efficerentque orbem, postquam plenissima fulsit,

Et solidâ terras spectavit imagine Luna,

Egreditur tellû, vestes induta recinctas,

Nuda pedem, nudos humeris infusa capillos;

Fertque vagos mediâ per muta silentia noctis

Incomitata gradus. Homines volucresque ferâsque

Solverat alta quies, Nullo cum murmure serpens,

Sopito similis, nullo cum murmure serpit;

Immotæque silent frondes, filet humidus aër.

Sidera sola micant: ad quæ sua brachia tendens,

Ter se convertit, ter sumptû flumine crinem

Irroravit aquis, ternis & hiatibus ora

Solvit; & in dura summisso poplite terra.

Nox, ait, arcanis fidissima, quæque diurnis

Aurea cum Luna succeditis ignibus astra,

Tâque, triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris

Adjutrixque venis, cantûsque artésque magorum,

Quæque magos Tellus pollentibus instruis herbis,

Auræque, & venti, montésque, amnésque, lacûsque,

Diique omnes nemorum, diique omnes noctis, adeste:

Quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes

In fontes rediêre suos; concessâque sisto,

Stantia concutio cantu freta; nubila pello,

Nubilâque induco: ventos abigôque, vocôque;

Vipereas rumpo verbis & carmine fauces;

Vivâque saxa suâ convulsâque robora terrâ,

Et sylvas moueo; jubeoque tremiscere montes,

Et mugire solum, manésque exire sepulcris;

Te quoque, Luna, trabam quamvis semerata labores

Æra tuos minuan; Currus quoque carmine nostro

Pallent,

Pallent, ac pallet nostris Aurora venenis.
 Vos mihi taurorum flammam hebetastis, & unco
 Haud patiens oneris collum pressistis aratro.
 Vos serpentigenis in se fera bella dedistis,
 Custodemque rudem somno sopistis, & aurum,
 Vindice decepto, Graias misistis in urbes.
 Nunc opus est succis per quos renovata senectus
 In florem redeat, primosque recolligat annos.
 Et dabitur: neque enim micuerunt sidera frustra;
 Nec frustra volucrum tractus cervice draconum
 Curvus adest. Aderat demissus ab aethere curvus.
 Quò simul ascendit, frangatque colla draconum
 Perpulset, manibusque leves agitavit habenas;
 Sublimis rapitur, subiectaque Thessala Tempe
 Despicit. In cretis regionibus applicat angues.
 Et quas Cyta tulit, quas altus Pelion herbas,
 Othrysq; & Pindus, & Pindo major Olympus,
 Perspicit; & placidas partim radice revellit,
 Partim succidit curvamine falcis athena.
 Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,
 Multa quoque Amphrysi; nec eras immunis, Enipeu:
 Nec non Penëus, nec non Sperchiades undae
 Contribuere aliquid, juncosque littora Boëbes.
 Carpsit & Euboicâ vivax Anthedone gramen,
 Nondum vulgatum mutato corpore Glauci.
 Nona dies illam curru pennisque draconum,
 Nonaque nox omnes lustrantem viderat agros,
 Cum rediit. Nec erant tacti nisi odore dracones;
 Et tamen annosa pellem posuere senectae.
 Constitit adveniens citra limenque foresque,
 Et tantum caelo tegitur, refugitque viriles
 Contactus, statuitque aras de cespite binas,
 Dexteriore Hecates, at lavâ parte Juventa.
 Hos ubi verbenis sylvâque incinxit agresti;
 Haud procul egesta scrobibus tellure duabus
 Sacra facit: cultroque in guttura velleris arri
 Conjicit, & patulas perfundit sanguine fossas.

Tum super invergens tepidi carchesia lactis,
 Alteraque invergens liquidi carchesia mellis,
 Verba simul fundit, terrenaque numina poscit,
 Umbrarūque rogat rapta cum conjugē regem,
 Nē properent artus animā fraudare senili.
 Quos ubi placavit precibūque & murmure longo,
 Æsonis effærum proferri corpus ad aras
 Jussit; & in plenos resolutum carmine somnos
 Exanimi similem stratis porrexit in herbis.
 Hinc procul Æsonidem, procul hinc jubet ire ministros;
 Et monet arcanis oculos removere profanos.
 Diffugiunt jussi. Sparsis Medea capillis
 Bacchantum ritu flagrantēs circuit aras;
 Multifidāsque faces in fossa sanguinis atra
 Tingit, & insectas geminis accendit in aris;
 Tërque senem flammā, ter aquā; ter sulphure lustrat.

Interea calido positum medicamen abeno
 Fervet, & exsultat, spumisque tumentibus albet.
 Illic Æmonia radices valle resectas,
 Seminaque & flores & succos incoquit atros.
 Adjicit extremo lapides Oriente petitos,
 Et quas Oceani refluxum mare lavit arenas.
 Addidit exceptas Lunæ de nocte pruinas,
 Et strigis infames ipsis cum carnibus alas,
 Inque virum soliti vultus mutare ferinos
 Ambigui profecta lupi: nec defuit illi
 Squamea Cinyphii tenuis membrana chelydri,
 Vivacisque jecur cervi: quibus insuper addit
 Ora caputque novem cornicis secula passæ.
 His & mille aliis postquam sine nomine rebus
 Propositum instruxit mortali barbara munus;
 Arenti ramo jam pridem mitis olivæ
 Omnia confudit, summisque immiscuit ima.
 Ecce, vetus calido versatus stipes abeno
 Fit viridis primò, nec longo tempore frondes
 Induit, & subito gravidis oneratur olivis.
 At quacunque cavo spumas ejecit abeno

Ignis,

Ignis, & in terram gutta cecidere calentes,
 Vernat humus, floresque & mollia pabula surgunt.
 Quae simul ac vidit, stricto Medea recludit
 Ense senis jugulum, veteremque exire cruorem
 Passa, replet succis: quos postquam combibit Aeson,
 Aut ore exceptos, aut vulnere, barba comaeque,
 Canitie posita, nigrum rapuere colorem;
 Pulsa fugit macies; abeunt pallorque sitisque;
 Adjectoque cava supplentur corpore ruga,
 Membraque luxuriant. Aeson miratur, & olim
 Ante quater denos hunc se reminiscitur annos;
 Dissimilemque animum subiit, etate relicta.

Viderat ex alto tanti miracula monstri
 Liber, & admonitus juvenes nutricibus annos
 Posse suis reddi, capit hoc à Colchide munus.

Nève doli cessent, odium cum conjugè falsum
 Phasias adsimulat, Peliaque ad limina supplex
 Confugit: atque illam (quoniam gravis ipse senectus est)
 Excipiunt natae, quas tempore callida parvo
 Colchis amicitia fallacis imagine cepit.

Dumque refert inter meritorum maxima, demptos
 Aesonis esse situs, atque hac in parte moratur;
 Spes est virginibus Pelia subiecta creatis,
 Arte suum parili revirescere posse parentem.
 Idque petunt, pretiumque iubent sine fine pacisci.
 Illa brevi spatio silet, & dubitare videtur,
 Suspenditque animos fida gravitate rogantum.
 Mox ubi pollicita est, Quò sit fiducia major
 Muneris hujus, ait, qui vestri maximus avo est
 Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.

Protinus innumeris effœtus laniger annis
 Attrahitur; flexo circum cava tempora cornu:
 Cujus ut Aemulo marcentia guttura cultro
 Fodit, & exiguo maculavit sanguine ferrum,
 Membra simul pecudis validosque venefica succos
 Mergit in are cavo. Minuunt ea corporis artus,
 Cornuque exurunt, nec non cum cornibus annos;

Et tener auditur medio balatus abeno.

Nec mora; balatum mirantibus exsilit agnus;
Lascivisque fugâ, lactantiâque ubera querit.
Obsupnere sata Peliâ, promissâque postquam
Exhibuere fidem, tum verò impensius instant.

Ter juga Phœbus equis in Ibero flumine merfis
Dempserat, & quartâ radiantia nocte micabant
Sidera; cùm rapido fallax Æetias igni
Imponit purum laticem & sine viribus herbas.
Jamque neci similis, resoluta corpore, regem,
Et cum rege suos custodes, somnus habebat,
Quem dederat cantus, magicæque potentia lingua;
Intrârant jussa cum Colchide limina nata,
Ambierantque torum: Quid nunc dubitatis, inertes?
Stringite, ait, gladios, veteremque haurite cruorem
Ut repleam vacuas juvenili sanguine venas.
In manibus vestris vita est etâsque parentis.
Si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes,
Officium præstate patri, telisque senectam
Exigite, & saniem conjecto emitte ferro.
His, ut quæque pia est, hortatibus impia prima est,
Et, nè sit scelerata, facit scelus. Haud tamen illius
Vlla suos spectare potest, oculosque reflectunt,
Cacâque dant savis aversa vulnere dextris.
Ille cruore fluens subito tamen allevat artus,
Sevilacérque toro tentat consurgere; & inter
Tot medios gladios pallentia brachia tendens,
Quid facitis, nata? quis vos in sata parentis
Armat, ait? Cecidere illis animique manisque.
Plura locuturo cum verbis guttura Colchis
Abstulit, & calidis laniatum merfit in undis.

Quæ nisi pennatis serpentibus issset in auras,
Non exempta foret pœna. Fugit alta, superque
Pelion umbrosum Philyræâque tellus, superque
Oibryn, & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope Nympharum sublatus in aëra pennis,
Cùm gravis infuso tellus foret obruta ponto,

Deus

Dencalionem effugit inobrutus undas.
 Æliam Pitane à læva parte reliquit,
 Factaque de saxo longi simulacra draconis;
 Idaumque nemus, quo nati furta, juvencum
 Occuluit Liber falsi sub imagine cervi;
 Quaque pater Coryti parvâ tumulatus arenâ est;
 Et quos Mora novo latratu terruit agros:
 Eurypilique urbem, quâ Coæ cornua matres
 Gesserunt, tunc cum discederet Herculis agmen:
 Phœbeamque Rhodon, & Ialysios Telchinas;
 Quorum oculos ipso mutantes omnia visu
 Juppiter exosus, fraternis subdidit undis.
 Transiit & antiquæ Carthæia mœnia Cææ,
 Quâ pater Alcidas placidam de corpore nata
 Miraturus erat nasci potuisse columbam.

Indè lacus Hyries videt, & Cycneia Tempe
 Quæ subitus celebravit olor. Nam Phyllius illic,
 Imperio pueri, volucresque ferumque leonem
 Tradiderat domitos: taurum quoque vincere jussus
 Vicerat; & stricto toties iratus amori,
 Præmia poscenti taurum suprema negavit.
 Ille indignatus, Cupies dare, dixit: & alto
 Desiluit saxo. Cuncti cecidisse putabant.
 Factus olor niveis pendebat in aëre pennis.
 At genitrix Hyrie, servatum nescia, flendo
 Delicuit, stagnumque suo de nomine fecit.

Adjacet his Pleuron; in qua trepidantibus alia
 Ophias effugit natorum vulnera Combe.
 Indè Calauræ Latoïdos aspicit arva,
 In volucrem versi cum conjuge conscia regis.
 Dexterâ Cyllene est; in qua cum matre Menephron
 Concubiturus erat sararum more ferarum.
 Cephison procul hinc desilentem fata nepotis
 Respicit in tumidam Phocen ab Apolline versi;
 Eumelique domum lugentis in aëre natam.
 Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
 Contigit. Hic ævo veteres mortalia primo

Corpora vulgârunt pluvialibus edita fungis.
 Sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis,
 Flagrantemque domum regis malè vidit, utroque
 Sanguine natorum perfunditur impius ensis;
 Ultrâque se malè mater, Iasonis effugit arma.
 Hinc Tiraniacis ablata draconibus, intrat
 Palladias arces, qua te, justissime Phineu,
 Tèque, senex Peripha, pariter vidère volantes;
 Innexamque novis neptem Polyphemonis alis.

Excipit hanc Ægeus, factò dampnandus in uno.
 Nec satis hospitium est, thalami quoq; sedere jungit.
 Jamque aderat Theseus, proles ignota parenti,
 Qui virtute suâ bimarem pacaverat Isthmon.
 Hujus in exitium miscet Medea quod olim
 Attulerat secum Scythicis aconiton ab oris.
 Illud Echidneæ memorant è dentibus ortum
 Esse canis. Specus est tenebroso cæcus hiatu,
 Et via declivis, per quam Tyrinthus heros
 Restantem, contrâque diem radiosque micantes
 Obliquantem oculos, nexis adamante catenis
 Cerberon attraxit; rabidâ qui concitus irâ
 Implevit pariter ternis latratibus auras,
 Et sparsit virides spumis albenibus agros.
 Hoc concrêsse putant, nascasque alimenta feracis
 Fecundique soli, vires cepisse nocendi.
 Qua quia nascuntur durâ vivacia caute,
 Agrestes Aconita vocant. Ea conjugis astu
 Itha parens Ægeus nato porrexit, ut hosti.
 Sumpserat ignarâ Theseus data pocula dextrâ;
 Cum pater in capulo gladii cognovit eburno
 Signa sui generis, facinûsque excussit ab ore.
 Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.

At genitor, quanquam letatur sospite nato,
 Attonitus tamen est geniti discrimine parvo
 Committi potuisse nefas. Fovet ignibus aram,
 Muneribusque Deos implet; feriântque secures
 Colla torosa boum vinearum cornua vitis.

Nullus

Nullus Erichthidis fertur celebratio illa
 Illuxisse dies. Agitant convivia patres
 Et medium vulgus : nec non & carmina, vino
 Ingenium faciente, canunt. Te, maxima Theſeu,
 Mirata eſt Marathon Cretæ ſanguine tauri.
 Quædque ſuam ſecurus arat Cremiona colonis,
 Munus opæque tuum eſt. Tellus Epidauria per te
 Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem :
 Vidit & immitem Cephifias ora Procruſten :
 Cercyonis lethum vidit Cerealis Eleuſis.
 Occidit ille Scinis, magnis malè viribus uſus ;
 Qui poterat curvare trabes, & agebat ab alto
 Ad terram latè ſparſurus corpora pinus.
 Tutus ad Alcathoën Lelegeia mœnia limen
 Compoſito Scirone patet : ſparſiſque latronis
 Terra negat ſedem, ſedem negat offibus unda,
 Quæ jaſtata diu fertur durâſſe vetuſtas
 In ſcopulos : ſcopulis nomen Scironis inhiaret.
 Si titulos annosque tuos numerare velimus,
 Facta prement annos. Pro te, fortiſſime, vota
 Publica ſuſcipimus : Bacchi tibi ſumimus hauſtus,
 Conſonat aſſenſu populi precibusque faventium
 Regia : nec tota triſtis locus ullus in urbe eſt.
 Nec tamen (USQUE adeo nulla eſt ſincera voluptas
 Sollicitumque aliquid latius intervenit) Ægeus
 Gaudia percepit nato ſecura recepto.
 Bella parat Minos : qui quanquam milite, quanquam
 Claſſe valet ; patriâ tamen eſt firmiſſimus irâ,
 An trogoique necem juſtis ulciſcitur armis.
 Antè tamen bello vires acquirit amicas ;
 Quæque patent aditus volucris feta claſſe pererrat.
 Hinc Anapben ſibi jungit, & Aſtypaleia regna :
 Promiſſi Anapben, regna Aſtypaleia bello.
 Hinc humilem Myconen, cretoſaque rura Cimoli,
 Florentem Cytbnon, Scyron, planamque Seriphon,
 Marmoreamque Paron, quàmque impia prodidit Arne
 Sithonis, accepto, quod avara popoſcerat, auro.

Mutat

Matata est in avem, quæ nunc quoque diligit aurum;
Nigra pedes, nigris velata monedula pennis.

At non Oliaros, Didyméque, & Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidaque ferax Pepareithos oliva,
Gnossiacas juvère rates. Latere indè sinistro

Oenopiam Minos perit Æacideia regna.

Oenopiam veteres appellavère: Sed ipse

Æacus Æginam genitricis nemine dixit.

Turba ruit, tantaque virum cognoscere fama

Experit: Occurrunt illi Telamónque, minorque

Quàm Telamon Peleus, & proles tertia Phocus.

Iste quoque egreditur tardus gravitate senili

Æacus, & qua sit veniendi causa requirit.

Admonitus patrii luctus suspirat. & illi

Dista refert rector populorum talia centum:

Arma juves oro pro nato sumpta, piaque

Pars sis militia: Tumulo solatia posco.

Hinc Æopiades, Peis irrita, dixit, & urbi

Non facienda mea: Neque enim conjunctior ulla

Cecropidis hæc est tellus: Ea fœdera nobis.

Tristis abit; Stabantque tibi tua fœdera magno,

Dixit: Et utilius bellum putat esse minari

Quàm gerere, atque suos ibi praconsumere vires.

Classis ab Oenopiis etiam nunc Lydia muris

Spehari poterat; cum pleno concita velo

Antica puppis adest, & portus intrat amicos,

Quæ Cephalum patriæque simul mandata ferebat.

Æacida longo juvenes post tempore visum

Agnovère tamen Cephalum, dextrâsque dedère,

Inque patris duxère domum. Spectabilis heros,

Et veteris retinens etiam nunc pignora forma,

Ingreditur, ramumque tenens popularis oliva,

Et dextrâ levâque duos ætate minores

Major habet, Cliton & Buten, Pallante creatos.

Postquam congressi, primi sua verba tulerunt

Cecropida. Cephalus peragit mandata, rogâtque

Auxilium; fœdâsque refert, & jura parentum:

Imperiumque peti totius Achæidos addit.
 Sic ubi mandatam juvit sacundia causam,
 Æacus, in capulo regni nitente sinistra,
 Nè petite auxilium sed sumite, dixit, Athene.
 Nec dubia vires : quas hæc habet insula, vestras
 Ducite, & omnis eat rerum status iste mearum.
 Robora non desunt : superat mihi miles, & hosti,
 Gratia Diis, felix & inexcusabile tempus.
 Immo ita sit Cephalus, crescat tua civibus opo
 Urbs, ait adveniens equidem modo gaudia cepi,
 Cum tam pulchra mihi, tam par ætate juvenis
 Obvia processit. Multos tamen inde requiro,
 Quos quondam vidi vestra prius urbe receptus.

Æacus ingemuit, tristisque ita voce locutus :
FLEBILE principium melior fortuna secuta est.
 Hanc utinam vobis possem memorare. Sine ullo
 Ordine nunc repetam. Neu longâ ambage morer vos,
 Ossa cinisque jacent memori quos mente requiris.
 Et quæta pars illi rerum periëre mearum !
 Dira lues populis irâ Junonis iniquæ
 Incidit exosa dictas à pellice terras.
 Dum visum est mortale malum, tantaque latebat
 Causa nocens cladis, pugnatum est arte medendi.
 Exitium superabat opem, quæ victa jacebat.
 Principio cælum spissâ caligine terras
 Pressit, & ignavos inclusit nubibus æstus.
 Dùmque quater plenis explevit cornibus orbem
 Luna, quater plenum tenuata retexit orbem,
 Lethiferis calidi spirârunt æstibus Austri.
 Constat & infantes vitium venisse lacisque,
 Milliæque incultos serpentum multa per agros
 Errasse, atque sui fluvios temerasse venenis.
 Strage canum primo. Volucrumque, oviumque, bovisque,
 Inque feris subiti depræsa potentia morbi est.
 Concidere infelix validos miratur arator
 Inter opus tauros, medioque recumbere sulco.
 Lanigeris gregibus, balatus dantibus agros,

Sponte

Sponte sui lanæque cadunt, & corpora tabent.
 Acer equus quondam, magnæque in pulvere fama,
 Degenerat; palma veterumque oblitus honorum,
 Ad præsepe gemit morbo moriturus inerti.
 Non aper irasci meminit, nec fidere cursu
 Cerva, nec armentis incurrere fortibus urfi.
 Omnia languor habet. Sylvis, agrisque, visque
 Corpora fœda jacent: visantur odoribus aura.
 Mira loquar. Non illa canes, avidæque volucres,
 Non cani tetigere lupi: dilapsa liquecunt,
 Afflatique nocent, & agunt contagia latè.
 Pervenit ad miseros damno graviore colonos
 Pestis, & in magna dominatur mœnibus urbis.
 Viscera torrentur primo, flammisque fatiscunt:
 Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni.
 Aspera lingua tumet, tepidisque arentia ventis
 Ora patent, auræque graves captantur hiati.
 Non stratum, non ulla pati velamina possunt;
 Dura sed in terra ponunt præcordia: nec fit
 Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
 Nec moderator adest: inque ipsos sæva medentes
 Erumpit clades, obsuntque autoribus artes.
 Quò propior quisque est, servitque fidelis agro;
 In partem leibi citius venit: atque salutis
 Spes abiit; finemque vident in funere morbi.
 Indulgent animis; & nulla, quid vile, cura est:
 Vile enim nihil est. Passim, positæque pudore,
 Fontibus & fluviiis puteisque capacibus hærent.
 Nec sitis est extincta prius, quàm vita, bibendo.
 Indè graves morbo nequeunt consurgere, & ipsis
 Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas.
 Tantæque sunt miseris invisæ tædiæ lætæ,
 Profiliunt; aut, si prohibent consistere vires,
 Corpora devolvunt in humum; fugiuntque penates
 Quisque suos: sua cuique domus funesta videtur:
 Et, quia causa latet, locus est in crimine notus.
 Semianimes errare viis, dum stare valebant,

Aspiceres; flentes alios, terrâque jacentes,
 Lassâque versantes supremo lumina motu.
 Membrâque pendêntis tendunt ad sidera cæli,
 Hic, illic, ubi mors deprênderat, exhalantes.
 Quid mihi tunc animi fuit? aut quid debuit esse?
 Ut vitam odissem, & cuperem pars esse meorum
 Quò se cunque acies oculorum flexerat, illic
 Vulgus erat stratum: veluti cùm patria motis
 Pomâ cadunt ramis, agitâtque ilice glandes.
 Templâ vides contrâ gradibus sublimia longis:
 Jupiter illa tenet. Quis non altaribus illis
 Irrita thura dedit, quoties pro conjuge conjux,
 Pro nato genitor dum verba precantia dixit,
 Non exoratis animam finivit in aris,
 Inque manu thuris pars inconsumpta reperta est?
 Admoti quoties templis, dum vota sacerdos
 Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
 Haud expectato ceciderunt vulnere tauri?
 Ipse ego sacra Jovi pro me, patriâque, tribusque
 Cùm facerem natis, mugitus víctima dixos
 Edidit, & subito collapsa sine ictibus illis,
 Exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.
 Fibra quoque agra notas veri monitusque deorum
 Perdiderat: tristes penetrant ad viscera morbi.
 Ante sacros vidî projecta cadavera postes;
 Ante ipsas, quò mors foret invidiosior, aras.
 Pars animam laqueo claudunt, mortisque timorem
 Morte fugant, ulroque vocant venientia fata.
 Corpora missa neci nullis de more feruntur
 Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
 Aut inhumata premunt terras, aut dantur in altos
 Indotata rogos. & jam reverentia nulla est;
 Deque rogis pugnant, alienisque ignibus ardent.
 Qui lacryment, desunt; indefletæque vagantur
 Natorum matrumque animæ, juvenumque senumque.
 Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.
 Aitonius tanto miserarum turbine rerum,

Jupiter

Jupiter ô, dixi, si te non falsa loquuntur
 Ille sub amplexus *Ægina* *Asopidos* olim,
 Nec te magne Pater, nostrû pudes esse parentem;
 Aut mihi redde meos, aut me quoque conde sepulchro.
 Ille notam fulgore dedit tonitruque secundo.
 Accipio, Sintque ista precor felicia mentis
 Signa tua dixi. qua das mihi pignoris omen.

Fortè fuit juxta patulis rarissima ramis
 Sacra Jovi quercus de semine Dodonæo:
 Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
 Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
 Rugosâque suum servantes cortice callem.
 Dum numerum miror, Toridem, Pater optime, dixi,
 Tu mihi da cives, & inania mœnia supple.
 Intremuit, ramisque sonum sine flamine motis
 Alta dedit quercus. Pavidò mihi membra timore
 Horruerant, stabântque comæ. Tamen oscula terra
 Roboribûsque dedi: nec me sperare fatebar.
 Sperabam tamen, atque animo mea vota fovebam.
 Nox subit, & curis exercita corpora somnus
 Occupat. Ante oculos eadem mihi quercus adesse,
 Et ramos totidem totidémque animalia ramis
 Ferre suis visa est, paritèrque tremiscere motu,
 Graniferâmq; agmen subiectis spargere in arvis;
 Crescere quod subito majus majûsque videtur,
 Ac se tollere humo, relictâque adsistere trunco,
 Et maciem, numerûmq; pedum, nigrûmq; colorem
 Ponere, & humanam membris inducere formam.
 Somnus abit: damno vigilans mea visa, querorq;
 In Superis opis esse nihil. Sed in adibus ingens
 Murmur erat, vocèsque hominum exaudire videbar
 Jam mihi desuetas. Dum suspicor hæc quoque somni
 Esse, venit *Telamon* properus, foribûsque reclusis,
 Spèque fidèque, pater, dixit, majora videbis.
 Egredere. Egredior: qualèsque in imagine somni
 Visus eram vidisse viros, ex ordine tales
 aspicio noscòque. Adcunt, regemque salutant.

Vota Jovi solvo, populisque recentibus urbem
 Partior, & vacuos priscis cultoribus agros;
 Myrmidonasque voco, nec origine nomine frando.
 Corpora vidisti: mores quos antè gerebant
 Nunc quoque habent. Parcum genus est, patiènsque laborum,
 Quasitque tenax, & quod quasita reseruet.
 Hi te ad bella pares annis animisque sequentur,
 Cum primum, qui te feliciter attulit, Eurys
 (Eurys enim attulerat) fuerit mutatus in Austros.
 Talibus atque aliis longum sermonibus illi
 Implevere diem. Lucis pars optima mensæ
 Est data, nox somnis. Jubar aureus extrulerat Sol:
 Flabat adhuc Eurys, redituræque vela tenebat.
 Ad Cephalum Pallante sati, cui grandior ætas;
 Ad regem Cephalus simul & Pallante creati
 Conveniunt: sed adhuc regem sopor altius habebat.
 Excipit Æacides illos in limine Phocus:
 Nam Telamon fraterque viros ad bella parabant.
 Proci in interius spatium pulchrosque recessus
 Cecropidas duxit, cum quæis simul ipse resedit.
 Aspicit Æoliden ignota ex arbore factum
 Ferre manu jaculum, cuius fuit aurea cuspis.
 Pauca prius mediis sermonibus ille locutus,
 Sum nemorum studiosus, ait, cædisque ferina:
 Qua tamen è sylva teneas hastile recisum,
 Jamdudum dubito. Certè, si fraxinus esset,
 Fulva colore foret; si cornus, nodus inesset.
 Unde sit ignoro: sed non formosius isto
 Viderunt oculi telum jaculabile nostri.
 Excipit Atëis è fratribus alter, & Usus
 Majorem specie mirabere, dixit, in isto:
 Consequitur quodcunque petit; fortunæque missum
 Non regit; & revolat nullo referente cruentum.
 Tum verò juvenis Nereius omnia quærit;
 Cur sit, & unde datum, quis tanti muneris autor.
 Qua petit ille refert, & cætera nota pudore,
 Quâ tulerit mercede, silet; tacitisque dolore

Conjugis omisse, lacrymis ita satur abortis :

Hoc me, nate Dea, (quis posset credere?) telum
Flere facit, facietque diu, si vivere nobis

Fata diu dederint : hoc me cum conjugē chara

Perdidit : hoc utinam caruissem munere semper.

Procris erat, si fortè magis pervenit ad aures

Orithyæ tuas, magnæ soror Orithyæ.

Si faciem morēsque velis conferre duarum,

Dignior ista rapi. Pater hanc mihi junxit Erichthēus :

Hanc mihi junxit amor. Felix dicebar, erāmque.

Non ita Diis visum est : at nunc quoque forsitan essem.

Alter agebatur post sacra jugalia mensis,

Cū me, cornigeris tendentem retia cervi,

Vertice de summo semper florentis Hymetti

Lutea manē videt pulsas Aurora tenebris,

Invitūmq; rapit. Liceat mihi verā referre

Pace Deæ ; quod sit roseo spectabilis ore.

Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,

Nescireis quod alatur aquis. Ego Procrin amabam :

Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore,

Sacratōri, coitūsque novos, thalamosque recentes,

Primāque deserti referebam fœdera lecti.

Mota Dea est ; Et, Siste tuas, ingrate, querelas ;

Procrin habe, dixit : quod si mea provida mens est,

Non habuisse voles. Mēque illi irata remisit.

Dum redeo, mecūmq; Deæ memorata retracto,

Esse metus cœpit, nē jura jugalia conjux

Non bene servasset. Facies atq; que jubebant

Credere adulterium ; prohibebant credere mores.

Sed tamen adfueram ; sed Et hæc erat, unde redibam,

Criminis exemplum, sed CUNCTA timemus amantes.

Quærere quod doleam statuo, donisque pudicam

Sollicitare fidem. Favet huic Aurora timori,

Immutatque meam (videor sensisse) figuram ;

Palladiasque in eo non cognoscendus Athenas,

Ingrediórque domum. Culpâ domus ipsa carebat,

Castâque signa dabat, dominóque erat anxia rapto.

Vix aditus, per mille dolos, ad Erechthida factus
 Ut vidi, obstupui, meditatæque penè reliqui
 Tentamenta fide. Malè me, quin vera faterer,
 Continui; malè, quin, ut oportuit, oscula ferrem.
 Tristis erat: sed nulla tamen formosior illa.
 Esse potest tristi; desiderioque dolebat
 Conjugis erepti. Tu collige qualis in illa,
 Phoece, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
 Quid referam quoties tentamina nostra pudici
 Repulerint mores? quoties, Ego, dixerit, uni
 Servor, ubicunque est; uni mea gaudia servo?
 Cui non ista fide satis experientia sano
 Magna foret? Non sum contentus, & in mea pugno
 Vulnera. Dum census dare me promitto, loquendo,
 Muneraque augendo, tandem dubitare coegi.
 Exclamo, Mala! pectora detego; si quis adulter
 Verus eram conjux: me, perfida, teste teneris.
 Illa nihil; tacito tantummodo vieta pudore
 Insidiosa malo cum conjuge limina fugit;
 Offensa que mei genus omne perosa virorum,
 Montibus errabat, studiis operata Diana:
 Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
 Peruenit. Orabam veniam, & peccasse fatebar,
 Et potuisse datis simili succumbere culpe
 Me quoque muneribus, si munerata tanta darentur.
 Hac mihi confesso laesum prius ulta pudorem
 Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
 Dat mihi præterea, tanquam si parva dedisset
 Dona, canem munus: quem cum sua traderet illi
 Cynibia, Currendo superabit, dixerat, omnes.
 Dat simul & jaculum manibus quod cernis habere.
 Muneris alterius quæ sit fortuna requiris?
 Accipe mirandum: novitate movebere facti.
 Carmina Naiades non intellecta priorum
 Solvunt ingenis; & præcipitata jacebat
 Immemor ambagum vates obscura suarum,
 Scilicet alma Thebis; nec talia liquit inulta.

Proterius

Protinus Aoniis immissa est bellua Thebis,
 Cessit & exitio mulus, pecorumque, suorumque,
 Rusticola pavere feram. Vicina juvenis
 Venimus, & latos indagine cinximus agros.
 Illa levi velox superabat retia saltu,
 Summaque transibat positarum lina plagarum.
 Copula detrahitur canibus; quos illa sequentes
 Effugit, & cœtum non segnior alite ludit.
 Foscor & ipse meum consensu Lalapa magno,
 (Muneris hoc nomen) Jamdudum vincula pugnat
 Exuere ipse sibi, colloque morantia tendit,
 Vix bene missus erat, nec jam poteramus ubi esset
 Scire: pedum calidus vestigia pulvis habebat;
 Ipse oculis ereptus erat. Non ocyor illo
 Hasta, nec exuta contorto verberare glandes,
 Nec Gortiniaco calamus levis exit ab arcu.
 Collis apex medii subjeclis imminet arvis:
 Tollor in hunc capioque novi spectacula cursus;
 Quo modo deprêndi, modo se subducere ab ipso
 Vulnere visa fera est; nec limite callida recto,
 In spatiumque fugit, sed decipit ora sequentis,
 Et redit in gyrum, nè sit suus impetu hosti.
 Imminet hic, sequiturque pacem, similisque tenenti
 Non tenet, & vanos exercet in aëre morsus.
 Ad jaculi vertebat opem: quod dextera librat
 Dum mea, dum digitos amentis addere, tento
 Lumina deflexi, revocatâque rursus eodem
 Retuleram: & medio (mirum) duo marmora campo
 Aspicio; fugere hoc, illud latrare putares.
 Scilicet invictos ambos certamine cursus
 Esse Deus voluit; si quis Deus adfuit illis.
 Hætenus; & tacuit. Jaculo quod crimen in ipso est?
 Phocus ait. Jaculi sic crimina reddidit ille.
 Gaudia principium nostri sunt, Phoece, doloris:
 Illa prius referam. Juvat ô meminisse beati
 Temporis, Æacide, quo primos vitæ per annos
 Conjuge eram felix, felix erat illa marito.

Mutua cura duos & amor socialis habebat.

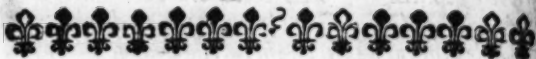
*Nec Jovis illa meo thalamos praeferret amori ;
Nec me qua caperet, non si Venus ipsa veniret,
Ulla erat. aequales urebant pectora flammæ.*

*Sole ferè radiis feriente cacumina primis,
Venatum in sylvas juveniliter ire solebam.
Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina sequi nodosa solebant.
Tutus eram jaculo. sed cùm satiata ferina
Dextera cadis erat, repetebam frigus & umbram,
Et, qua de gelidis exibat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æstu ;
Auram exspectabam; requies erat illa labori :
Aura, (recordor enim) venias, cantare solebam,
Mèque juves, intrésque sinus gratissima nostros ;
Utque facis, relevare velis quibus urimur æstus.
Forsitan addideram (sic me mea fata trahebant)
Blanditias plures ; & Tu mihi magna voluptas,
Dicere sum solitus ; tu me reficisque fovésque ;
Tu facis ut sylvas, ut amem loca sola, meoque
Spiritus iste tuus semper capiatur ab ore.*

*Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Nescio quis, noménque Aura tam sepe vocatum
Esse putat Nymphæ : Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo fidei temerarius index
Procrin adit, linguæque refert audita susurrâ.
CREDULA res amor est. Subitò collapsa dolore,
Ut mihi narratur. cecidit ; longoque resecta
Tempore, se miseram, se fati dixit iniqui,
Dèque fide quæstæ est, & crimine concita vano,
Quod nihil est metuit, metuit sine corpore nomen,
Et dolet infelix, veluti de pellice vera.
Sape tamen dubitat, metuitque miserrima falli,
Indiciòque fidem negat, & nisi viderit ipsa,
Damnatura sui non est delicta mariti.*

*Postera depulerant Aurora lumina noctem :
Egredior, sylvasque peto, victorque per herbas,*

Aura, veni, dixi, nostroque medere labori.
 Et subito gemitus inter mea verba videbar
 Nescio quos audisse: Veni tamen, optima, dicent,
 Fronde levem rursus strepitum faciente caduca
 Sumratus esse feram, telumque volatile misi.
 Procris erat: mediòque tenens in pectore vulnus,
 Hei mihi! conclamat. Vox est ubi cognita fida
 Conjugis, ad vocem praeceps amensque cucurri.
 Semianimem, & sparsas fœdantem sanguine vestes,
 Eisua (me miserum!) de vulnere dona trabentem
 Invenio: corpisq; meo mihi charius ulnis
 Mollibus attollo, scissâque à pectore veste
 Vulnere seva ligo, conorq; inhibere cruorem.
 Neu me morte suâ sceleratum deferat, oro.
 Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
 Hac se pauca loqui; Per nostri fœdera lecti,
 Perque Deos supplex oro Superosque, meosque,
 Per si quid merui de te bene, perque manentem
 Nunc quoque, cum pereò, causam mihi mortis, amorem;
 Nè thalamis Auram patiârè incumbere nostris.
 Dixit: & errorem tum denique nominis esse
 Et sensi, & docui. Sed quid docuisse juvabat?
 Labitur, & parva fugiunt cum sanguine vires.
 Dumque aliquid spectare potest, me spectat, & in me
 Infelicem animum nostroque exhalat in ore.
 Sed vultu meliore mori secura videtur.
 Flentibus hæc lacrymans heros memorabat: & (ecce)
 Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
 Milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

P. OVID. NASONIS

METAMORPHOSEON

Liber VIII.

JAM nitidum retegente diem noctisque fugante
 Tempora Lucifero, cadit Eurys, & humida surgunt
 Nubila : dant placidi cursum redeuntibus Austri
 Æacidis Cephaloque ; quibus feliciter aëti
 Ante expectatum portus tenere petitos.
 Interea Minos Lelegeia littora vastat,
 Pratentatque sui vires Mavortis in urbe
 Alcatheë, quam Nisus habet, cui splendor ostro
 Inter honoratos medio de vertice canos
 Crinis inharebat, magni fiducia regni.
 Sexta resurgebant orientis cornua Luna :
 Et pendebat adhuc belli fortuna, diuque
 Inter utrumque volat dubiis victoria pennis.
 Regia turris erat vocalibus addita muris,
 In quibus auratam proles Latomia fertur
 Deposuisse lyram, saxo sonus ejus inhasit.
 Sape illic solita est ascendere filia Nisi,
 Et petere exiguo resonantia saxa lapillo,
 Tunc cum pax esset : bello quoque saepe solebat
 Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
 Jamque mirra belli procerum quoque nomina narat,
 Armæque, equosque, habitusque, Cydoneasque pharetras.
 Noverat ante alios faciem ducis Europæi ;
 Plus etiam, quam nosse sat est. Hæc judice, Minos,

Seu caput abdiderat cristatâ casside pennis,
 In galea formosus erat; seu sumpserat are
 Fulgentem clypeum, clypeum sumpsisse decebat:
 Torserat adductis hastilia lenta laçertis;
 Laudabat virgo junctam cum viribus artem:
 Impositis calamis patulos sinuaverat arcus;
 Sic Phœbum sumptis jurabat stare sagittis.
 Cum verò faciem dempto nudaverat are,
 Purpurensque albi stratis insignia pîllis
 Terga premebat equi. spumantiâque ora regebat,
 Vix sua, vix sanè virgo Niseïa compos
 Mentis erat. Felix juculum quod tangere ille,
 Quaque manu premeret felicia fræna vocabat.
 Imperus est illi (liceat modò) ferre per agmen
 Virgineos hostile gradus: est impetus illi
 Turribus è summis in Gnossia mittere corpus
 Castra vel aratos hosti recludere portas,
 Vel si quid Minos aliud velit. Utque sedebat
 Candida Diçtæi spectans tentoria regis,
 Latet, ait, doleâmne, geri lacrymabile bellum,
 In dubio est. Doleo, quòd Minos hostis amanti est:
 Sed nisi bella forent, nunquam mihi cognitus esset.
 Me tamen acceptâ poterat deponere bellum
 Obside: me comitem, me pacis pignus haberet.
 Si qua se peperit, talis, pulcherrime regum,
 Qualis es ipse fuit, merito Deus arsit in illa.
 O ego ter felix, si pennis lapsa per auras
 Gnossiaci possem castris insistere regis!
 Falsâque me flammâsque meos, Quâ dote, rogarem,
 Veller emi: tantùm patrias nè posceret arces.
 Nam pereant potiùs sperata cubilia, quàm sim
 Proditore potens: quàmvis SÆPE utile vinci
 Victoris placidi fecit clementia multis.
 Justa gerit certè pro nato bella perempto;
 Et causâque valet, causâque tventibus armis.
 Ut puto, vincemur. Qui si manet exitus urbem,
 Cur suus hac illi reseret mea mœnia Mavors,

Et

Et non noster amor? Melius sine cadè morâque
 Impensâque sui poterit superare cruoris.
 Nam metuo certè, nè quis tua pectora, Minos,
 Vulneret imprudens. Quis enim tam durus, ut in te
 Dirigere immitem non inscius audeat hastam?
 Cæpta placent: & stat sententia, tradere mecum
 Dotalem patriam, finemque imponere bello.
 Verùm VELLE parùm est. Aditus custodia servat,
 Claustraq; portarum genitor tenet. Hunc ego solum
 Infelix timeo, solus mea vota moratur.
 Dii facerent sine patre forem. SIBI quisque profectus
 Est Deus. IGNAVIS precibus fortuna repugnat.
 Altera jamdudum, succensa Cupidine tanto,
 Perdere gauderet quodcunque obstaret amori:
 Et cur ulla foret me fortior? Ire per ignes
 Et gladios ausim; nec in hoc tamen ignibus ullis
 Aut gladiis opus est: opus est mihi crine paterno,
 Ille mihi est auro pretiosior; illa beatam
 Purpura me votique mei factura potentem.

Talia dicenti CURARUM maxima nutrix
 Nox intervenit: tenebrisque audacia crevit.
 Prima quies aderat, quâ curis fessa diurnis
 Pectora somnus habet. Thalamos taciturna paternus
 Intrat. & (heu facinus!) fatali nata parentem
 Crine suum spoliat; prædâque potita nefandâ.
 Fert secum spoliū sceleris; progressâque portâ
 Per medios hostes (meriti fiducia tanta est)
 Pervenit ad regem, quem sic affata parentem est;
 Snafit amor facinus: Proles ego regia Nisi,
 Scylla, tibi trado patriamque meosque penates.
 Præmia nulla peto nisi te. Cape pignus amoris
 Purpureum crinem. Nec me nunc tradere crinem,
 Sed patrium tibi, crede, caput. Sceleratâque dextra
 Munera porrexit. Minos porrecta refugit,
 Turbatâque novi respondit imagine facti;
 Dii te summoveant (d nostri infamia sæcli!)
 Orbe suo, tellusque tibi pontusque negetur.

Certe ego non patiar Jovis incunabula, Creten,
 Qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
 Dixit: & ut leges captis justissimus auctor
 Hostibus imposuit, classis retinacula solvi
 Jussit, & aratas impleri remige puppes.

Scylla, feto postquam deductas nare carinas,
 Nec prestare ducem sceleris sibi pramira vidit,
 Consumptis precibus violentam transit in iram,
 Intendensque manus passis furibunda capillis,
 Quò fugis, exclamat, meritorum autore relicta?
 O patria praelate mea, praelate parenti,
 Quò fugi immitis? cujus victoria nostrum
 Et scelus & meritum est. Nec te data munera, nec te
 Noster amor movit, nec, quòd spes omnis in usum
 Te mea congesta est? Nam quò desertam revertar?
 In patriam? superata jacer. Sed finge manere:
 Proditione meà clausa est mihi. Patris ad ora,
 Qua tibi donavi? Cives odère merentem:
 Finitimi exemplum meruunt. Obstruximus orbem
 Terrarum nobis, ut Crete sola pateret.
 Hanc quoque si prohibes, & nos, ingrate, relinquis,
 Non genitrix Europatibi est, sed inhospita Syrtis,
 Armeniaque tigres, Austròque agitata Charybdis.
 Nec Jove tu natus, nec mater imagine tauri
 Lusa tua est; generis falsa est ea fabula: verum
 Et ferus & captus nullius amore juventa,
 Qui te progenuit, taurus fuit. Exige pœnos,
 Nise pater; gaudete malis modò prodita nostris
 Mœnia: nam fateor, merui, & sum digna perire.
 Sed tamen ex illis aliquis quos impia lasi
 Me perimat. Cur, qui vicisti crimine nostro,
 Insequeris crimen? Scelus hoc patriæque patrique
 Officium tibi sit. Te verò conjugè digna est
 Quæ torvum ligno decepit adultera taurum,
 Discordemque utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
 Perveniant mea dicta tuas? an inania venti
 Verba ferunt, iidemque tuas, ingrate, carinas?

Jam

Jam jam Pasiphaëa non est mirabile taurum
 Præpsumisse tibi. Plus tu feritatis habebas.
 Me miseram! properare juvat; disrulsæque remis
 Unda sonat, mecumque simul mea terra recedit.
 Nil agis, ô frustra meritorum oblite meorum.
 Insequar invitum, puppimque amplexa recurvam
 Per freta longa trahar. Vix dixerat; insilit undis,
 Consequiturque ratem, faciente Cupidine vixes,
 Gnosfiacæque hæret comes invidiosa carina.
 Quam pater ut vidit, (nam jam pendebat in auris,
 Et modo factus avis fulvis Hælietus in alis)
 Ibat, ut hærentem rostro laceraret adunco.
 Illa metu puppim dimisit; & aura cadentem
 Sustinuisse levis, nè tangeret æquora, visa est.
 Pluma fuit: Plumæ in avem mutata vocatur
 Ciris; & à tonsa est hoc nomen adepta capillo.

Vota Jovi Minos taurorum sanguine centum
 Solvit, ut egressus ratibus Curetida terram
 Contigit, & spoliis decorata est regia fixis.
 Creverat opprobrium generis, fœdumque patebat
 Matris adulterium monstri novitate biformis.
 Destinât hunc Minos thalami remove pudorem
 Multiplicique domo cæcis includere tellis.
 Dadalus ingenio fabra celeberrimus artis
 Ponit opus, turbatque notas, & limina flexu
 Ducit in errorem variarum ambage viarum.
 Non secus ac liquidis Phrygius Maandrus in undis
 Ludit, & ambiguo lapsu refluitque fluitque,
 Occurrénsque sibi venturas adspicit undas;
 Et nunc ad fontes, nunc ad mare versus apertum,
 Incertus exercet aquas: Ità Dadalus implet
 Innumeras errore vias, vixque ipse reverti
 Ad limen potuit: Tanta est fallacia telli.
 Quo postquam geminam tauri juvenisque figuram
 Clausit, & Aëteo bis pastum sanguine monstrum
 Tertia fors annis domuit repetita novenis;
 Utque ope virgineâ, nullis iterata priorum

Janua difficilis filo est inventa relicto ;
 Protinus *Ægides*, raptâ *Minoïde*, *Diam*
Vela dedit, comitemque suam crudelis in illo
Littorè destituit. *Deserta*, & multa querenti,
Amplexisque & opem *Liber* tulit : atque perenni
Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
 Immisit cælo. *Tenues* volat illa per auras,
Dumque volat, gemma nitidos vertuntur in ignes,
Consistuntque loco (specie remanente *Corona*)
 Qui medius *Nixique* genu est *Anguemque* tenentis.

Dadalus interea *Creten* longumque perosus
Exilium, tantisque loci natalis amore,
Clausus erat pèlago. *Terras* licet, inquit, & undas
 Obscruat ; at *Cælum* certè patet : *Ibimus* illac.
Omnia possideat, non possidet aëra *Minos*.
 Dixit ; & *ignotas* animum dimittit in artes,
Naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas,
 A minima cœptas, longam breviorè sequente :
 Ut clivo crevisse putes : sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit *avenis*.
 Tunc lino medias, & ceris alligat imas.
 Atque ita compositas parvo curvamine flectit,
 Ut veras imitetur aves. *Puer* *Icarus* una
 Stabat ; & ignarus sua se tractare pericla,
 Ore venidenti, modò quas vaga moverat aura,
 Captabat plumas ; flavam modò pollice ceram
 Mollibat ; lusuque suo mirabile patris
 Impediebat opus. Postquam manus ultima cœpto
 Imposita est, geminas opifex libravit in alas
 Ipse suum corpus, motaque pependit in aura.
 Instruit & natum : Medioque ut limite curras,
 Icare, ait, moneo & Nè, si demissior ibis,
 Unda gravet pennas ; si celsior, ignis adurat.
 Inter utrumque vola. Nec te spectare Booten
 Aut *Helicen* jubeo, strictumque *Orionis* ense.
 Me duce carpe viam. Pariter præcepta volandi
 Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.

Inter opus monitisque gena maduere seniles,
 Et patriæ tremuere manus. Dedit oscula nato
 Non iterum repetenda suo; pennisque levatus
 Antè volat, comitisque timet, (velut ales ab alto
 Quæ tenerem prolem produxit in aëra nido)
 Hortaturque sequi, damnosasque erudit artes;
 Et movet ipse suas, & nati respicit alas.
 Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
 Aut pastor baculo, strigæque innixus arator,
 Vidit, & obstupuit; quique aethera carpere possent,
 Credidit esse Deos. Et jam Funonia levâ
 Parte Samos fuerat, Delosque Parosque relieta;
 Dextra Lebynthos erat, fœcundâque melle Calydne;
 Cùm puer audaci cœpit gaudere volatu,
 Deseruitque ducem, cœlique cupidine tactus,
 Alius egit iter. Rapidi vicinia Solis
 Mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
 Tabuerant cera; nudos quatit ille lacertos
 Remigioque carens non ullas concipit auras:
 Orâque ceruleâ patrium clamantia nomen
 Excipiuntur aquâ, quæ nomen traxit ab illo.
 At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
 Icare, dixit, ubi es? quâ te regione requiram?
 Icare, dicebat, pennas conspexit in undis;
 Devovitque suas artes, corpisque sepulcro
 Condidit; & tellus à nomine dicta sepulti est.

Hunc miseri tumultoponentem corpora nati
 Garrula ramosa prospexit ab ilice perdix,
 Et plausit pennis, testatâque gaudia cantu est:
 Unica tum volucris, nec visa prioribus annis,
 Fœdâque nuper avis, longum tibi, Dadale, crimen.
 Namque huic tradiderat, fatorum ignara, docendam
 Progeniem germana suam, natalibus ætis
 Bis puerum senis, animi ad præcepta capaci.
 Ille etiam medio spinas in pisce notatas
 Traxit in exemplum, ferroque incidit acuto
 Perpetuos dentes, & ferra repperit usum

Primus:

Primus : & ex uno duo ferrea brachia nodo
 Junxit, ut, aequali spatio distantibus illis,
 Altera pars itaret, pars altera duceret orbem.
 Dadalus invidit sacrâque ex arce Minerva
 Precipitem misit, lapsum mentitus. at illum,
 Quæ favet ingeniis, excepit Pallas, avêmque
 Reddidit, & medio velavit in aëre pennis.
 Sed vigor ingeni quondam velocis in alas
 Inque pedes abiit : nomen quod & antè remansit.
 Non tamen hæc altè volucris sua corpora tollit,
 Nec facit in ramis aliòque cacumine nidos :
 Propter humum volitat, ponitque in sepibus ova,
 Antiquique memor metuit sublimia casus.

Jamque fatigatum tellus Ætnæa tenebat
 Dadalon : & sumptis pro supplice Cocalus armis
 Miti habebatur. Jam lamentabile Athenæ
 Pendere desierant, Theseiâ laude, tributum.
 Tempia coronantur ; bellatricemque Minervam
 Cum Jove Diisque vocant aliis, quos sanguine voto,
 Muneribusque datis, & acerris thuris honorant,
 Sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes
 Theseos, & populi quos dives Achæia cepit,
 Hujus opem magnis imploravère periculis.
 Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
 Sollicitâ supplex petiit præce. causa petendi
 Sus erat, infesta famulus vindæque Diana.
 Oeneæ namque ferunt plenis successibus anni
 Primitias frugum Cereri, sua vina Lyæo,
 Palladios flava latices libasse Minervæ.
 Captus ab agricolis Superos pervenit ad omnes
 Ambitiosus honor : solæ sine thure relictas
 Præteritas cessasse ferunt Latoïdos aras.
TANGIT & ira Deos. At non impunè feremus ;
 Quæque inbonorata, non & dicemur inulta,
 Inquit : & Oeneios ultorem spreta per agros
 Misit aprum, quanto majores herbida tauros
 Non habet Epirus ; sed habent Sicula arva minores.

Sanguine & igne micant oculi, riger horrida cervix,
 Et setæ densis similes hastilibus horrent,
 Stantque velut vallum, velut alta hastilia setæ:
 Fervida cum raucis latos stridore per armos
 Spuma fluit; dentes æquantur dentibus Indis;
 Fulmen ab ore venit, frondes afflatibus ardent.
 Is modo crescentes segetes proculcat in herba;
 Nunc matura metit fleturi vota coloni,
 Et Cere in spicis intercipit. Area frustra,
 Et frustra expectant promissas horrea messes.
 Sternuntur gravidæ longo cum palmite sætus,
 Baccæque cum ramis semper-frondentis olivæ.
 Scivit & in pecudes: Non hæc pastore canisve,
 Non armenta truces possunt defendere tauri.
 Diffugiunt populi, nec sese in mœnibus urbis
 Esse putant tutos: Donec Meleagros & unda
 Læta manus juvenum caluere cupidine laudis.

Tyndaridæ gemini præstantes, castibus alter,
 Alter equo, primæque ratis molitor Iason,
 Et cum Pirithoo felix concordia Theseus,
 Et duo Thestiadæ, & proles Aphareia Lynceus,
 Læcippusque ferox, jaculoque insignis Acastus;
 Et velox Idas, & jam non sæmina Caneus,
 Hippothoosque, Dryasque, & cretus Amyntore Phœnix,
 Astoridæque pares, & missus ab Elide Phileus.
 Nec Telamon aberat, magnique creator Achillis,
 Cùmque Pheretiadæ, & Hyanteo Iolao,
 Impiger Eurytion, cursuque invictus Echion,
 Neritisque Lelex, Panopeus, Hyleusque, feroxque
 Hippasus, & primis etiam nunc Nestor in annis,
 Et quos Hippocoön antiquis misit Amyclis,
 Penelopæque socer, cum Parrhasio Anceus,
 Ampycidæque sagax, & adhuc à conjugis tutus
 Oeclydes: Nemorisque decus Tegæa Lycæi
 Venit Atalante, Schœnei pulcherrima virgo.
 Rasilis huic summam mordebat fibula vestem;
 Crinis erat simplex, nodum collectus in unum;

Ex humero pendens resonabat eburnea larva
Telorum custos ; arcum quoque larva tenebat.
Talis erat cultus facies, quam dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente Deo, flammâsque latentes
Hansit : Et, O felix, si quem dignabitur, inquit,
Ista virum ! nec plura sinis tempusque pudorque
Dicere : Majus opus magni certaminis urget.

Sylva frequens trahibus, quam nulla ceciderat atas,
Incipit à plano, devexâque prospicit arva.

Quò postquam venère viri, pars retia tendunt,
Vincula pars adimunt canibus, pars pressa sequuntur
Signa pedum, cupiuntque suum reperire peric'lum.
Concava vallis erat, quò se demittere rivi

Assuèrant pluvialis aqua : Teneat ima lacuna
Lenta salix, ulvæque leves, juncique palustres,
Viminâque, & longa parva sub arundine canna,
Hinc aper exitus medios violentus in hostes
Fertur, ut excussis elisus nubibus ignis.

Sternitur in cursu nemus, & propulsa fragorem
Sylva dat. Exclamant juvenes, protentiâque forti
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro.

Ille ruit, spargitque cunæ, ut quisque furenti
Obstat, & obliquo latrantes dissipat iëtu.

Cuspis Echioneo primùm contorta lacerto
Vana fuit, truncòque dedit leve vulnus acerno.

Proxima, si nimis mittentis viribus usa
Non foret, in tergo visa est basura petito.

Longius it. Autor teli Pagasæus Iason.

Phæbe, ait Ampycides, si te coluique coluquo,
Da mihi quod petitur certo contingere telo.

Quà potuit, precibus Deus admittit. Illus ab illo est,
Sed sine vulnere, aper, ferrumque Diana volanti
Abstulerat jaculo : Lignum sine acumine venit.

Ira feri mota est, nec fulmine lenius arsit :

Emicat ex oculis ; spirat quoque pectore flammæ.

Utque volat moles adlucto concita nervo,
 Cum petit aut muros, aut plenos milite turres :
 In juvenes certo sic impete vulnificus sus
 Fertur, & Eupalamon Pelagonaque dextra tuentes
 Cornua prostermit : socii rapuere jacentes.
 At non lethiferos effugit Enasimus ictus
 Hippocoonte satius trepidantem, & terga parantem
 Vertere, succiso liquerunt poplite nervi.
 Forsitan & Pylius citra Trojana perisset
 Tempora : sed, sumpto posita conamine ab hasta,
 Arboris insiluit qua stabat proxima ramis,
 Despexitque loco tutus quem fugerat hostem.
 Dentibus ille ferox in querno stipite trisus,
 Imminet exitio ; fidensque recentibus armis,
 Oribus magni rostro femur hausit adunco.
 At gemini, nondum caelestia sidera fratres,
 Ambo conspicui, nive candidioribus ambo
 Vestabantur equis ; ambo vibrata per auras
 Hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
 Vulnera fecissent, nisi setiger inter opacas
 Nec jaculis isset, nec equo loca pervia, sylvas.
 Persequitur Telamon, studioque incautus eundi
 Pronus ab arborea cecidit radice retentus.

Dum levat hunc Peleus, celerem Tegae sagittam
 Imposuit nervo, sinuatoque expulit arcu.
 Fixa sub aure feri summum distinxit arundo
 Corpus, & exiguo rubescit sanguine setas.
 Nec tamen illa sui successu latior ictus
 Quam Meleager erat. Primus vidisse putatur,
 Et primus sociis visum ostendisse cruorem ;
 Et meritum, dixisse, feres virtutis honorem.
 Erubescere viri, seque exhortantur, & addunt
 Cum clamore animos, jactantque sine ordine tela.
 Turba nocet jactis, & quos petit, impedit ictus.
 Ecce, furens contra sua fata bipennis fer Arcas,
 Discite femineis quid tela virilia praestent,
 O juvenes, operique meo concedite, dixit.

Issa suis licet hunc Latonia protegat armis,
 Inuita tamen hunc perimet mea dextra Diana.
 Talia magniloquo tumidus memoraverat ore;
 Ancipitemque manu tollens utraq; securim
 Institit digitis primos suspensus in artus.
 Occupat audentem, quâque est via proxima letho,
 Summa fers geminos direxit ad inguina dentes.
 Concidit Ancaus, glomeratâque sanguine multo
 Viscera lapsa fluunt, madesactâque terra cruore est.

Ibat in adversum proles Ixionis hostem
 Pirithous, validâ quatiens venabula dextrâ.
 Cui procul Ægides, O me mihi charior inquit,
 Pars anima consistite mea. Licet eminus esse
 Fortibus: Ancaeo nocuit temeraria virtus.
 Dixit; & aratâ torsit grave cuspide cornu:
 Cui bene librato, votique potente futuro,
 Obstiit asculea frondosus ab arbore ramus.
 Misit & Æsonides jaculum; quod casus ab illo
 Verit, & in mentum fixit latrantis: & inter
 Ilia coniectum tellure per ilia fixum est.
 At manus Oenida variat; missisque duabus,
 Hasta prior terrâ, medio stetit altera tergo.
 Nec mora: dum scavit, dum corpora versat in orbem,
 Stridentemque novo spumam cum sanguine fundit,
 Vulneris autor adest, hostemque irritat ad iram,
 Splendidâque adversos venabula condit in armos.

Gaudia testantur socii clamore secundo;
 Vitricemque petunt dextra conjungere dextram,
 Immanemque feram multâ tellure jacentem
 Mirantes spectant: neque adhuc contingere tutum
 Esse putant; sed tela tamen sua quisque cruentat.
 Ipse pede imposito, caput exitiabile pressit,
 Atque ita, Summe mei spoliū, Nonacria, iuris,
 Dixit, & in partem veniet mea gloria tecum.
 Protinus exuvias rigidis horrentia setis
 Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
 Illi latitiæ est cum munere muneris autor.

Invidere alii, totoque erat agmine murmur.
 E quibus ingenti tendentes brachia voce,
 Pone age, nec titulos intercipe, fœmina, nostros,
 Thestiada clamant; nec te fiducia forma
 Decipiat, nè sit longè tibi captus amore
 Autor. & huic adimunt munus, jus muneris illi.

Non tulit, & tumida frendens Mavortius irâ,
 Discite, raptores alieni, dixit, honoris,
 Facta minis quantum distent. Hausitque nefando
 Reflora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
 Toxea quid faciat dubium, pariterque volentem
 Ulcisci fratrem, fraternaque fata timentem,
 Haud patitur dubitare diu; calidumque prioris
 Cade recalsecit consorti sanguine telum.

Dona Deum templum nato victore ferebat,
 Cum videt extinctos fratres Althea referri:
 Quæ, plangore dato, mœstis clamoribus urbem
 Implet, & auratas mutavit vestibus atris.
 At simul est autor necis editus, excidit omnis
 Luctus, & à lacrymis in pœna versus amorem est.

Stipes erat quem, cum partus enixa jaceret
 Thestias, in flammam triplices posuere Sorores;
 Staminaque impresso fatalia pollice nentes,
 Tempora dixerunt eadem lignoque tibi que,
 O nate, nate, damus. Quo postquam carmine dicto
 Excessere Dea, flagrantem mater ab igne
 Eripuit rimum, sparsitque liquentibus undis.
 Ille diu fuerat penetralibus abditus imis,
 Servatusque tuos, juvenis, servaverat annos.
 Protulit hunc genitrix, tectasque & fragmina poni
 Imperat, & positos inimicos admovent ignes.
 Tum conata quater flammis imponere rimum,
 Cœpta quater tenuit: Pugnat materque, sororque,
 Et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
 Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri;
 Sæpe suum servens oculus dabat ira ruborem:
 Et modò nescio quid similis crudele minanti

Vultus erat, modò quem misereri credere posses.
 Cùmque ferus lacrymas animi siccauerat ardor,
 Inveniebantur lacryma tamen. Utque carina,
 Quam ventus ventòque rapit contrarius aestus,
 Vim geminam sentit, parètque incerta duobus :
 Thestias haud aliter dubiis affectibus errat,
 Inque vices ponit, positàmque resuscitat iram.
 Incipit esse tamen melior germana parente :
 Et, consanguineas ut sanguine leniat umbras,
 Impietate pia est : Nam postquam pestifer ignis
 Convaluit, Rogus iste cremet mea viscera, dixit,
 Utque manu dirà lignum fatale tenebat,
 Ante sepulcrales infelix astitit aras,
 Pœnarumque Deæ triplices, furialibus, inquit,
 Eumenides, sacris vultus advertite vestras.
 Ulciscor, faciòque nosas. Mars morte pianda est ;
 In scelus addendum scelus est, in funera funus.
 Per coacervatos pereat domus impia luctus.
 An felix Oeneus nato victore fruetur ?
 Thestius orbis erit ? Melius lugebitis ambo.
 Vos modò, fraterni manes, animaque recentes,
 Officium sentite meum, magnòque paratas
 Accipite inferias, uteri mala pignora nostri.
 Hei mihi ! quò rapior ? Fratres, ignoscite matri.
 Deficiunt ad cœpta manus. Meruisse fatemur
 Illum cur pereat ; mortis mihi displicet auctor.
 Ergò impunè feret ? vivísque, & victor, & ipso
 Successu tumidus, regnum Calydonis habebit ?
 Vos cinis exiguus gelidaque jacebitis umbra ?
 Haud equidem patiar. Pereat sceleratus ; & ille
 Spemque patris, regnùmque trahat, patriæque ruinam.
 Mens ubi materna est ? ubi sunt pia vota parentum,
 Et quos sustinui bis mensùm quinque labores ?
 O utinam primis arsisset ignibus infans,
 Idque ego passa forem. Vixisti munere nostro ;
 Nunc merito moriere tuo. Cape pramia facti ;
 Bisque datam, primùm partu, mox stipite rapto

Red.

Redde animam; vel me fraternis adde sepulchris.
 Et cupio, & nequeo. Quid agam? Modò vulnera fratrum
 Ante oculos mihi sunt, & tanta cadis imago:
 Nunc animum pietas maternaque nomina frangunt.
 Me miserum! Malè vincetis; sed vincitey fratres:
 Dummodo qua dederò vobis solatia vósque
 Ipsa sequar. Dixit; dextraque aversa trementi
 Funerem torrem medios conjecit in ignes.

Aut dedit, aut visus gemitus est ille dedisse
 Stipes, & invitis correptus ab ignibus arsit.

Inscius atque absens flamma Meleagrus ab illa
 Uritur; & cecis torreri viscera sentit
 Ignibus; ac magnos superat virtute dolores.
 Quòd tamen ignavo cadat & sine sanguine letho,
 Mæret, & Ancai felicia vulnera dicit:
 Grandævumque patrem, fratresque, piásque sorores,
 Cum gemitu, sociamque tori vocat ore supremo;
 Forsitan & matrem. Crescunt ignisque dolorque;
 Languescuntque iterum: simul est extinctus uerque;
 Inque leves abiit paulatim spiritus auras,
 Paulatim canâ prunam velante favillâ.

Alta jacet Calydon: lugent juvenesque senesque,
 Vulgusque proceresque gemunt, scissaque capillos
 Plangunt ora simul matres Calydonides. Eheu!
 Pulvere canitiem genitor vultusque seniles
 Fœdat humi fufos, spatiosumque increpat avum.
 Nam de matre manus diri sibi conscia facti
 Exegit pœnas, actò per viscera ferro.
 Non, mihi si centum Deus ora sonantia linguis,
 Ingeniumque capax, totumque Heliconâ dedisset,
 Tristia persequerer miserarum vota sororum.
 Immemores decoris viventia pectora tundunt:
 Dùmque manet corpus, corpus reseruentque fovèntque:
 Oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto.
 Post cinerem, cineres haustos ad pectora pressant,
 Affusaque jacent tumulo; signatâque saxo
 Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt.

Quas, postquam Oeneâ tandem Latonia clade
Est satiata domûs, præter Gorgénque nûrûmque
Nobilis Alcmena, natis in corpore pennis
Allevat, & longas per brachia porrigit alas,
Corneâque ora facit; versâsque per aëra mittit.

Interea Theseus sociati parte laboris
Functus, Erechtheas Tritonidas ibat ad arces.
Clausit iter fecitque moras Acheloüs eundi
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte, tellus,
Cecropide, nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes solidas obliquâque volvere magno
Murmure saxa solent. Vidi contermina ripe
Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus esse.
Multa quoque hic torrens, nivibus de monte solutis,
Corpora turbineo juvenilia vortice misit.
Tutior est requies solito dum flumina currant
Limite, dum tennes capiet sinus alveus undas.
Annuit Ægideus; Uirque, Acheloë, domoque
Consilioque tuo, respondit: & usus utroque est.
Pumice multivoco nec levibus atria topis
Structa subit: molli tellus erat humida musco:
Summa lacunabant alterno murice concha.
Jamque duas lucis partes Hyperione mensa,
Discubere toris Theseus comitesque laborum,
Hâc Ixionides, illâ Træzenius heros
Parte Lelex. raris jam sparsus tempora canis;
Quosque alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, latissimus hospite tanto.
Protinus appositas nuda vestigia Nympha
Instruxere epulis mensas: dapibusque remotis
In gemma posuere merum. Tum maximus heros
Æquora prospiciens oculis subiecta, Quis, inquit,
Ille locus? (digitoque ostendit) & Insula nomen
Quod gerit illa, doce; quanquam non una videtur.
Amnis ad hæc, Non est, inquit, quod cernimus, unum.
Quinque jacent terra: spatii discrimina fallunt:

Quoque

Quoque minus spreta factum mirere Diana,
 Naiades ha fuerant; qua cum bis quinque iuvenco
 Maclâssent, rurisqûe Deos ad sacra vocâssent,
 Immemores nostri festas duxere choreas.
 Intumui, quantisque feror cum plurimus, unquam,
 Tantus eram; pariterque animis immanis et undis,
 A sylvis sylvas, et ab arvis arva revulsi;
 Cumque loco Nymphas, memores tum denique nostri,
 In freta provolvi. Fluctus nostrerque marisque
 Continuum diduxit humum, pariterque revulsit
 In totidem, mediis quos cernis Echinados undis.

Ut tamen ipse vides, procul (en) procul una recessit
 Insula, grata mihi: Perimelen navita dicit.
 Huic ego virgineum dilecta nomen ademi,
 Quod pater Hippodamus agrè tulit, inque profundum
 Propulit è scopulo paritura corpora nata.
 Excepi, natiemque ferens, O proxima terra
 Regna; vage, dixi, sortite Tridentifer, unda,
 In quo desinimus, quò sacri currimus amnes,
 Huc ades, atque audi placidus, Neptune, precantem.
 Huic, ego, quam porto, nocui: sis mitis et aquus.
 Si pater Hippodamas, aut si minus impius esset,
 Debuit illius misereri, ignoscere nobis.
 Cui quondam tellus clausa est feritate paternâ
 Affer opem, mersa que, precor, feritate paternâ
 Da, Neptune, locum: Vel sic locus ipsa licebit,
 Hunc quoque complectar. Movit caput aquoreus rex,
 Concussitque suis omnes assensibus undas.
 Extimuit Nymphæ; nabat tamen. Ipse natantis
 Pectora tangebam trepido salientia motu.
 Dumque ea contrecto, totum durescere sensi
 Corpus, et inductâ condi præcordia terrâ.
 Dum loquor, amplexa est artus nova terra natantes,
 Et gravis increvit mutatis insula membris.
 Annis ab his tacuit. Factum mirabile cunctos
 Moverat. Irridet credentes, atque deorum
 Spretor erat, mentisque ferax l'ixione natus,

Ficta refers, nimisq; putas, Achelœe, potentes
 Esse Deos, dixit, si dant adimuntque figuras.
 Obstupere omnes, nec talia dicta probant.
 Ante omnesque Lelex, animo maturus & evo,
 Sic ait, IMMENSA est, finemque potentia Cœli (est.
 Non habet; & QUID QUID Superi voluere, peractum
 Quoque minis dubites, rilia contermina quercus
 Collibus est Phrygiis, medio circumdata muro.
 Ipse locum vidi: Nam me Pelopœia Pittheus
 Misit in arva, suo quondam regnata parenti.
 Haud procul hinc stagnum est, tellus habitabilis olim,
 Nunc celebres mergis fulicisque palustribus unda.
 Juppiter huc specie mortalis, cœmque parente
 Venit Atlantiades, positus caducifer alis.
 Mille domos adire, locum requiemque petentes:
 Mille domos claudere fera. Tamen una recepit,
 Parva quidem, stipulis & cannâ tecta palustri.
 Sed pia Baucis anus, parilique atate Philemon,
 Illa sunt annis juncti juvenilibus, illa
 Consuere casâ; PAUPERIATEMque ferendo
 Effecere levem, nec iniquâ mente ferendam.
 Nec refert dominos illic famulosve requiros:
 Tota domus duo sunt, iidem parèntque jubèntque.

Ergo ubi cœlicola parvos terigere penates,
 Summissoque humiles intrarunt vertice postes;
 Membra senex posito jussit relevare sedili,
 Quod super injecit textum rude sedula Baucis.
 Inde foco tepidum cinerem dimovit, & ignes
 Suscitât besternos, foliisque & cortice sicco
 Nutrit, & ad flammam animâ perducit anili;
 Multifidâsque faces, ramalîaque arida tecto
 Detulit, & minuit, parvòque admovit abeno.
 Quodque suum conjux riguo collegerat horto,
 Truncat olus foliis. Furcâ levat ille bicorni
 Sordida terga suis nigro pendentia rigno;
 Servatòque diu resecat de tergore partem
 Exiguam, sectâmq; domat ferventibus undâ.

Interea

Interea medias fallant sermonibus horas,
 Sentirique moram prohibent. Erat alveus illic
 Fagineus, dura clavo suspensus ab ansa :
 Is tepidis impletur aquis, artibusque fovendos
 Accipit. In medio torus est de mollibus ulvis
 Impositus lecto spondâ pedibusque salignis.
 Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
 Sternere consueverant : sed & hac villisque verisque
 Vestis erat, lecto non indignanda saligno.
 Accubere Dei. Mensam succincta tremensque
 Ponit anus : mensa sed erat pes tertius impar :
 Testa parem fecit : qua postquam subdita cliuvm
 Sustulit, equarum mentibus extersere virenti.
 Ponitur hic bicolor sincera bacca Minerva,
 Conditâque in liquida corna autumnalia face,
 Intybaque, & radix, & lactis massa coacti,
 Ovaque non acri leviter versata favilla :
 Omnia fidelibus. Post hac, cœlatus eodem
 Sistitur argento crater, fabricatâque fago
 Pocula, quæ cava sunt flaventibus illita ceris.
 Parva mora est, epulasque foci misere calentes ;
 Nec longa rursus referuntur vina senecta :
 Dantque locum mensis paulum seducta secundis.
 Hic nux, hic mista est rugosis carica palmis,
 Prunâque, & in patulis redolentia mala canistris ;
 Et de purpureis collecta vitibus uvæ :
 Candidus in medio fœvus est. Super omnia, vultus
 Accessere boni, nec iners pauperque voluntas.
 Interea quoties haustum cratera repleri
 Sponte sua, per seque vident succrescere vina,
 Attoniti novitate pavent, manibusque supinis
 Concipiunt Baucisque preces timidâsque Philemon,
 Et veniam dapibus nullisque paratibus orant.
 Unicus anser erat, minimæ custodia ville,
 Quem Diis hospitibus domini maculare parabant.
 Ille celer pennâ tardos arate fatigat,
 Eluditque diu ; tandemque est visus ad ipsos

Confugisse Deos. Superi vetuere necari ;
 Diique sumus, meritasque luet vicinia pœnas
 Impia, dixerunt : Vobis imminibus huius
 Esse mali dabitur, modò vestra relinquitte tecta,
 Ac nostros comitate gradus, & in ardua montia
 Ite simul. Parent ; & Diis praeuntibus ambo
 Membra levant baculis, tardique senilibus annis
 Nituntur longo vestigia ponere cliuo.
 Tantum aberant summo quantum semel ire sagitta
 Missa potest ; flexere oculos, & mersa palude
 Caetera prospiciunt, tantum sua tecta manere.

Dumque ea mirantur, dum descent fata suorum,
 Mersa vident, quarantque sua pia culmina villa :
 Sola loco stabant. Dum descent fata locorum,
 Illa vetus, dominis & jam casa parva duobus,
 Vertitur in templum : furcas subiere columna,
 Stramina flavescent, aurataque tecta videntur,
 Celataque fores, adopertaque marmore tellus.
 Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon ;
 Talia cum placido Saturnius edidit ore :
 Dicite, iuste senex, & femina conjuge iusto
 Digna, quid optetis. Cum Baucide pauca locutus,
 Iudicium Superis aperit commune Philemon ;
 Esse Sacerdotes, delubraque vestra tueri,
 Poscimus : & quoniam concordēs egimus annos,
 Auferat hora duos eadem ; nec conjugis unquam
 Busta mea videam, neu sim tumultandus ab illa.
 Vota fides sequitur : templi tutela fuere,
 Donec vita data est. Annis avoque soluti,
 Ante gradus templi cum starent fortè, locique
 Narrarent casus, frondere Philemona Baucis,
 Baucida conspexit senior frondere Philemon.
 Jamque super geminos crescente cacumine vultus,
 Mutua, dum licuit, reddebant dicta ; Valèque,
 O conjux, dixere simul : simul abdita texit
 Ora frutex. Ostendit adhuc Tyaneus illic
 Incola de gemino vicinos corpore truncos.

Hæc

*Hæc mihi non vani (nec erat cur fallere vellent)
Narravere senes. Equidem pendentia vidi
Serta super ramos; ponensque recentia, dixi,
Cura Deum Dii sint, & qui coluere colantur.*

*Desierat; cunctosque & res & moverat autor;
Thesea præcipue; quem, facta audire volentem
Mira Deum, nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: Sunt, ô fortissime, quorum
Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit.
Sunt quibus in plures jus est transire figuras;
Ut tibi, complexi terram maris incola, Proteu.
Nam modò te juvenem, modò te videre leonem:
Nunc violentus aper, nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras; modò te faciebant cornua taurum:
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri:
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras; interdum undis contrarius ignis.*

*Nec minus Autolyci conjux Erisichthone nata
Juris habet. Pater hujus erat, qui nomina Divam
Sperneret, & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violasse securi
Dicitur, & lucos ferro temerasse vetustos.
Stabat in his ingens annofo robore quercus,
Una, nemus: Vitta mediam memoresque tabellæ
Sertaque cingebant, voti argumenta potentis.
Sæpe sub hac Dryades festas duxere choreas;
Sæpe etiam, manibus nexis ex ordine, trunci
Circumiere modum: Mensuræque roboris plenas
Quinque ter implebat, nec non & cætera tantum
Sylvæ sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa.
Nec tamen idcirco ferrum Dryopeus illa
Abstinnit; famulosque jubet succidere sacrum
Robur. & ut jussos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc raptâ sceleratus verba securi:
Non dilecta Dea solkm, sed & ipsa licebit
Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit, & obliquos dum telum librat in iussus,*

Contremuit gemitumque dedit decidua quercus ;
Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
Cepere, ac longi pallorem ducere rami.

Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus,
Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,
Quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abrupta cruor è cervice profundì.

Obstupere omnes ; aliquisque ex omnibus audet
Deterrere nefas, savamque inhibere bipennem.
Adspicit hunc, Mentisque pia cape præmia, dixit
Thessalus : inque virum convertit ab arbore ferrum,
Detruncatque caput, repetitæque robora cadit.

Editus & medio sonus est de robore talis :
Nympha sub hoc ego sum, Cereri gratissima, ligno,
Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
Vaticinor moriens nostri solatia lethi.
Persequitur scelus ille suum : labefactæque tandem
Lævis innumeris, adductæque funibus, arbor
Corruit, & multam prostravit pondere sylvam.

Attonitæ Dryades damno nemorumque suorumque,
Omnes germanæ, Cererem cum vestibus atris
Mœrentes adeunt, pœnamque Erichthonis orant,
Annuit his, capitisque sui pulcherrima motu
Concussit gravidis oneratos messibus agros,
Moliturque genus pœnæ miserabile, (si non
Ille suis esset nulli miserabilis actis)
Pestiferâ lacerare fame ; quæ quatenus ipsi
Non adeunda Deæ, Cnece enim Cereremque Famemque
Fata coire sinunt) montani Numinis unam
Talibus agrestem compellat Oreada diætas.

Est locus extremis Scythia glacialis in oris,
Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore, tellus ;
Frigus iners ; illic habitant Pallorque Tremorque
Et jejuna fames ; ea se in præcordia condant
Sacrilegi scelerata jube ; nec copia rerum
Vineat eam, superetque meas certamine vires,
Nève via spatium te terreat, accipe curru s ;

M

Accipe

Accipe quos frangis alitè moderè dracones,
 Et dedit. Illa dato subuecta per aëra curru,
 Devenit in Scythiam, rigidique cacumina montis,
 (Caucasum appellant;) serpentum colla levavit;
 Quasitàmque famem lapidoso vidit in agro,
 Unguibus & raris vellentem demibz herbas.
 Nitens erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
 Labra in cana situ, scabri rubigine dentes,
 Dura cutis, per quam Spectari viscera possent.
 Ossa subincurvis exstabant arida lumbis.
 Ventris erat pro ventra locus pendèxe putares
 Pectus, & à spina tantummodo crate teneri.
 Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
 Orbis & immodico prodibant tubere tali.
 Hanc procul at vidit, neque enim est accedere juxta
 Ausa) refert mandata Dea: paulùmq; morata,
 Quamquam aberat longè, quamquam modò venerat illuc,
 Viso tamen sensit Famen; retròq; dracones
 Egit in Aemoniam versis sublimis habenis.

Dieta Fames Cereris (quamvis contraria semper
 Illius est operi) peragit, pèrque aëra vento
 Ad jussam delata domum est: & protinus intrat
 Sacrilegi thalamos, aliòque sopore solutum
 (Noctis enim tempus) geminis amplectitur alnis,
 Sequè viro inspirat, faucesque & pectus & ora
 Afflat, & in vacuis peragit jejuna venis.
 Functàque mandata facundum deferit orboni,
 Inque domos inopes affnetàque vertitur antra.

Lenis adhuc somnus placidis Eristichthomæ pennis
 Mulcebat: petit ille d'apes sub imagine somni,
 Oràque vana mover; dentemque in dente fatigat,
 Exercetque cibo delusum guttur inani,
 Pròque epulis tennas nequicquam devorat auror.
 Ut vero est expulsa quies, furit ardor edendi,
 Pèrque avidas fauces immensàque viscera regnat.
 Nec mora; quod pontus, quod terra, quod educat aër,
 Poscit; & appositis queritur jejuna mensis,

Inque

Inque epulis epulas quærit : quòdque artibus esse,
 Quòdque satis poterat populo, non sufficit uni;
 Plùsque cupit, quò plura suam demittit in alvum.
 Uique fretum recipit de tota flumina terra,
 Nec satiatur aquis, peregrinòsque ebibit amnes;
 Uique rapax ignis non unquam alimenta recusat,
 Innumeràsque faces cremat, & quò copia major
 Est data, plura cupit; turbàque voracior ipsà est:
 Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
 Accipiunt poscuntque simul, cibus omnis in illo
 Causa cibi est, sempèrque locus fit inanis edendo.

Fàmque fame patris altique voragine ventris
 Attenuarat spes : sed inattenuata manebat
 Tam quoque dira famès, implacataque vigeat
 Flamma gule tandem, demisso in viscera censu,
 Filia restabat non illo digna parente.
 Hanc quoque vendit inops, Dominum generosa recusat,
 Et vicina suas tendens super aquora palmas,
 Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
 Virginitatis habes, ait. Hæc Neptunus habebat;
 Qui, prece non prætâ, (quamvis modò visa sequenti
 Esset herò) formamque novat, vultumque virilem
 Induit, & vultus pisces cabientibus aptos.
 Hanc dominus spectans, O qui pendenti a parvo
 Æra cibo celas moderator arundinis, inquit,
 (Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in unda
 Credulus & nullo nisi fixus sentiat hamos)
 Quæ modò cum vili turbatis veste capillis
 Littore in hoc steterat (nam stantem in littore vidi)
 Dic ubi sit ; neque enim vestigia longius existant.
 Illa Dei munus se cedere sensit ; & à se
 Sequari gaudens, his est rescripta rogantem :
 Quisquis es, ignoscas : in gullam lumina partem
 Eurgite ab hac flexi, studioque oneratus in basi.
 Quòdque minùs dubites, sic has Deus aquoris artes
 Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in isto,
 (Me tamen excepto) nec femina consistit ulla.

*Credidit, & verso dominus pede pressit arenam,
Elusisque abiit. Illi sua re dita forma est.*

*Ast ubi habere suam transformia corpora sensit,
Sæpe pater dominis Triopëida tradit : at illa
Nunc equa, nunc ale, modo bos, modo cervus abibat,
Præbebâtque avido non iusta alimenta parenti,
Vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem
Materiam, dederâtque gravi nova pabula morbo ;
Ipse suos artus lacero divellere morfu
Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat.*

*Quid moror externis ? etiam mihi sæpe novandi
Corporis, ô juvenes, numero finita potestas. (quem,
Nam modò quod nunc sum videor, modò flector in an-
Armenti modò dux vires in cornua sumo.
Cornua dum sumpsi, nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipse vides. Gemitus sunt verba secuti.*

P. OVID. NASIONIS
METAMORPHOSEON

Liber IX.

QUÆ gemitus truncaque Deo Neptunius heros
Causa rogat frontis : cum sic Calydonius amnis
Cœpit, inornatos redimitus arundine crines.
Triste petis munus : **QUIS** enim sua prælia victus
Commemorare velit ? Referant tamen ordine, nec tam
Turpe fuit vinci, quàm contendisse decorum est.
Magnaque dat nobis tantis solatia victor.
Nomine si qua suo tandem pervenit ad antro

Deianira

Deianira tuas ; quondam pulcherrima virgo,
 Multorumque fuit spes invidiosa procorum.
 Cum quibus ut soceri domus est intrata petiti,
 Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.
 Dixit & Alcides. Alii cessere duobus.
 Ille Jovem socerum dare se ; famamque laborum,
 Et superata suae referebat iussa novercae.
 Contra ego, TURPE Deum mortali cedere, dixi ;
 (Nondum erat ille Deus) dominum me cernis aquarum
 Carsibus obliquis inter tua regna fluentem.
 Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
 Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
 Tantum ne noceat, quod me nec regia Juno
 Odit, & omnis abest iussorum poena laborum.
 Nam, quod te iactas Alcmena matre creatum ;
 Juppiter aut falsus pater est. aut crimine verus.
 Matris adulterio patrem petis. Elige, fictum
 Esse Jovem malis, aut te per dedecus ortum.
 Talia dicentem jamdudum lumine torvo
 Spectat, & accensa non fortiter imperat ira ;
 Verbaque tot reddit : Melior mihi dextera lingua est :
 Dummodo pugnando superem, tu vince loquendo.
 Congrediturque ferox : Puduit modo magna locutum
 Cedere, rejeci viridem de corpore vestem,
 Brachiaque opposui, tenuique à pectore varas
 In statione manus. & pugna membra paravi.
 Ille cavis hausto spargit me pulvere palmis ;
 Inque vicem fulvae tactu flavescit arena :
 Et modo cervicem modo crura micantia captat,
 Aut captare putes, omni que à parte lacescit.
 Me mea defendit gravitas, frustra que petebar :
 Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
 Oppugnant ; manet illa, subque est pondere tuta.
 Digredimur paulum, rarsisque ad bella coimus,
 Inque radissetimus, certi non cedere, eratque
 Cum pede pes junctus ; totoque ego pectore pronus,
 Et dignos digitis, & frontem fronte premebam,

Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cum pretium pugna toto nitidissima saltu
Expetitur conjux : spectant armenta, paventque,
Nescia quem maneat tanti victoria regni.

Ter sine profectu voluit nitentia contra
Rejicere Alcides à se mea pectora ; quare
Excutit amplexus, adductaque brachia solvit,
Impulsūque manu (certum est mihi vera fateri)
Protinus avertit, tergoque onerosus inhaesit.
Siqua fides, (neque enim ficta mihi gloria voce
Quæritur) imposito pressus mihi monte videbar.
Vix tamen inferui sudore fluentia multo
Brachia, vix solvi duos à corpore nexus ;
Instat anhelanti, prohibetque resumere vires,
Et cervice meâ potitur. tum denique tellus
Pressa genu nostro est & arenas ore momordi.

Inferior virtute meas divertor ad artes,
Elaborque viro, longum formatus in Anguem,
Qui postquam flexas sinuavi corpus in orbes,
Cumque fero movi linguam stridore bisulcam,
Risit, & illudens nostras Tyrynthias artes,
Cunarum labor est angues superare mearum,
Dixit : & , ut vincas alios, Achelœ, dracones,
Pars quæta Lerneæ serpens eris unus Ecbidna ?
Vulneribus fecunda suis erat illa : nec ullum
De centum numerum caput est impunè recisum,
Quingemino cervice hæc de valentior esset.
Hanc ego ramosam natæ è cæde colubris,
Crescentemque malo, dimui, domitramque reduxi.
Quid fore te credis, falsum qui versus in anguem
Arma aliena moves, quem forma precaria celat ;
Dixerat ; & summo digitorum vincula collo
Injicit. Angebar, cum guttura forcipe pressus,
Pollicibꝫque meas pugnabam evellere fauces.

Sic quoque devicto restabat tertia Tantal
Forma truci. tauro mutatus membra, relicto
Induit ille toris à leva parte lateris,

Admissamque

Admissumque trabens sequitur, depressâque durâ
Cornua sigit humo, mēque altâ sternit arenâ,
Nec satis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu
Cum tenet, infregit, truncâque à fronte reuellit.
Naiades hoc pomis & odore flore repletum
Sacrârunt; divēsque meo bona copia cornu est.

Dixerat; & Nympe, ritu succincta Diana,
Una ministrarum, fufis utrinque capillis,
Incessit, totâmq; tulit præditi cornu
Autumnum, & mensas, felicia poma, secundas.
Lux subit; & primo feriente cacumina Sole,
Di cedunt juvenes, neque enim dum flumina pacem
Et placidos habeant lapsus, totaque residant,
Opperruntur, aque, Vultus Achelöus agrestes
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis,
Hanc tamen ablari domuit jactura decoris:
Cetera sospes habet, capitis quoque fronde salignâ,
Aut superimpositâ celatur arundine damnum.

At te, Nesse ferox, ejusdem virginis ardor
Perdiderat, volucris trajectum terga sagittâ.
Namque nova repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat Eueni rapidos fove natum ad undos,
Uberior solito, nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibusque frequens erat atque impervius amnis.
Intrepidum pro se, curam de conjuge agentem,
Nessus adit, membrisque valens, scirisque vadorum;
Officiòque meo ripa sistetur in illa

Hac, ait, Alcide; tu viribus utere nando.
Tradidit Aonius pavidam Calydonida Nesso,
Pallēmque metū, fluviumque ipsâmq; timentem.
Mox, ut erat pharetrâque gravis spoliòque leonis,
(Nam clavam & curvos trans ripam jecerat arcus,
Quandoquidem cepti, superentur flumina, dixit.
Nec dubitat, nec quâ sit clementissimus amnis
Quærit, & obsequio deferri spernit aquarum.
Jamque tenens ripam, missos cùm tolleret arcus,
Conjugis agnovit vocem: Nessoque paranti

Fallere depositum, Quò te fiducia, clamar.
 Vana pedum, violente, rapit? Tibi, Nesses biformis,
 Dicimus: exaudi, nec res intercipe nostras.
 Si te nulla mei reverentia movet, at orbes
 Concubitus veritos poterant inhibere paterni.
 Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equinâ.
 Vulnere, non pedibus, te consequar. Ultima dicta
 Re probat, & missâ fugientia terga sagittâ
 Trajicit. exiabat ferrum de pectore aduncum.
 Quod simul evulsum est, sanguis per utrumque foramen
 Emicuit mistus Lernæi tæbe veneni.
 Excipit hunc Nesses, (Neque enim moriemur inulti,
 Secum ait) & calido velamina tincta cruore
 Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.

Longa fuit mediû mora temporis; astâque magni
 Herculis implerant terras, odiûque novercæ.
 Victor ab Oechalia Ceneos sacra parabat
 Vota Jovi; cùm fama loquax pervenit ad aures.
 Deianira, tuas, (quæ VERIS addere falsa
 Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit)
 Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
 Credit amans, Venerisque novæ perterrita famâ,
 Indulsit primò lacrymis, stendòque dolorem
 Diffudit misera sua: mox deinde, Quid autem
 Fletus? ait; pellex lacrymis lat abitur istis. (dum est,
 Quæ quoniam advenit, properandum aliquidque novan.
 Dum licet, & thalamos nondum tenet altera nostros.
 Conquerar, an fileam? repetam Calydonæ, morerne?
 Excedam testis? ac sic nihil ampliù obstem?
 Quid si me, Meleagre, tuam memorem esse sororem?
 (Forte paro facinus) quantumque injuria possit
 Fœmineûsque dolor, jugulatâ pellice testar?
 In cursus animus varios abit. Omnibus illis
 Prætulit, imbutam Nessæo sanguine vestem
 Mittere, quæ vires defecto reddat amori;
 Ignaròque Lyche, quid tradat nescia, luctus
 Ipsa suos tradit, blandisque miserrima verbis

*Donā dat illa viro mandat. Caput inscius heros.
Induiturque humeris Lernæ virus Echidnæ.*

*Thura dabat primis & verba precantia flammis,
Vinâque marmoreas paterâ fundebat in aras.
Incaluit vis illa mali, resolutâque flammis
Herculeos abiit latè diffusa per artus.*

*Dum potuit, solitâ gemitum virtute repressit.
Viâta malis postquam est patientia, reppulit aras,
Implevit que suis nomorosum vocibus Oeten.
Nec mora; lethiferam conatur scindere vestem.
Quâ trahitur, trahit illa cutem; fœdumque relatu,
Aut hæret membris frustra tentata revelli,
Aut laceros artus & grandia detegit ossa.*

*Ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu, stridet, coquiturque ardente veneno,
Nec modus est: sorbent avidæ præcordia flammæ;
Ceruleusque fluit toto de corpore sudor;
Ambustique sonant nervi: cecâque medullis
Tabe liquefactis, tollens ad sidera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia, pascere nostris;
Pascere, & hanc pestem spectâ, crudelis, ab alto,
Corque ferum satia; vel si miserandus & hosti,
(Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram
Invisamque animam natamque laboribus aufer.
Mors mihi munus erit; decet hæc dare dona novercam.*

*Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Basim domui? sævôque alimenta parentis
Antæ eripui? nec me pastoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
Vosne, manus, validi pressistis cornua tauri?
Vestrum opus Elis habet, vestrum Stympthalides unda,
Partheniumque nemus; vestrâ virtute relatus
Thermodoontiacæ cælatus baltheus auro,
Pomâque ab insomni non custodita dracone.
Nec mihi Centauri potuere resistere, nec mi
Arcadia vastator aper: nec profuit Hydra
Crescere per damnum, geminâque resurgere vires.*

Quid

Quid, quòd Thracia equos humano sanguine pinguis,
 Plenâque corporibus laceris præsepia vidi,
 Visâque deieci, dominumque ipsoque peremi?
 His elisa jacet moles Nemea lacertis;
 His Cacus, horrendum Tyberino gurgite monstrum;
 Hâc calum cervice tuli. Defessa jubendo est
 Sæva Jovis conjux: ego sum indefessus agendo.
 Sed nova pestis adest, cui nec virtute resisti,
 Nec telis armisque potest: pulmonibus errat
 Ignis edax imis, pèrque omnes pascitur artus
 At valet Eurystheus, & sunt qui credere possint
 Esse deos. Dixit, & pèrque altum saucius Oeten
 Haud aliter graditur, quàm si venabula taurus
 Corpore fixa gerat; fastique refugerit autor.
 Sæpe illum gemirus edentem, sæpe trementem,
 Sæpe retentantem totas infringere vestes,
 Sternentemque irabes, irascentemque videres
 Montibus, aut patrio tendentem brachia calo.
 Ecce, Lycham trepidum & latitantem rupe cavata
 Afficit: atque dol & iracundiam collegerat omnem,
 Tunc, Lycha, dixit, fatalia dona dedisti:
 Tunc mea necis autor eris? Tremis ille, pavetque
 Pallidus, & timidè verba excusantia dicit.
 Dicentem, genibusque manus adhibere parentem,
 Corripit Alcides, & terque quaterque rotatum
 Mittit in Euboicas, tormento fortius, undas.
 Ille per aëreas pendens induruit auras.
 Utque ferunt imbres gelidis concrevere ventis,
 Indè nives fieri; nivibus quoque mole rotatis,
 Astringi, & spissâ glomerari grandine corpus:
 Sic illum validis jactum per inane lacertis,
 Exsanguemque meru, nec quicquam humoris habentem,
 In rigidos versum silices prior edidit, atas.
 Nunc quoque in Euboico scopulus brevis eminet altè
 Gurgite, & humana servat vestigia forma;
 Quem, quasi sensurum, nauta calcare verentur,
 Appellântque Lychan, At in, Jovis inclita proles,

Arboribus caesis quas ardua gesserat Oete,
Inque pyram struētis, arcum, pharetrāque capācem,
Regnāque visuras iterum Trojana sagittas,
Ferre jubes Pæante satum, quo flamma ministro est
Subdita? dūque avidis comprehenditur ignibus agger,
Congeriem sylvæ Nemeæo vellere summā
Sueris, & imposuā clava cervice recumbis;
Haud alio vulu; quā si conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula fertis.

Jāque valens, & in omne laus diffusa, sonabat,
Securō, que artus contemptorēque petebat
Flamma suum. Timēre Dei pro vindice terræ.
Quos ita (sensit enim) lato Saturnius ore
Jupiter alloquitur; Nostra est timor iste voluptas,
O Superi. totōque libens mihi pætor grator;
Quod memoris populi dicor restorque patrēque,
Et mea progenies vestro quoque iura favore est.
Nam quanquam ipsius datis hoc immanibus astis,
Obligor ipse tamen. sed enim nē pætor vano
Fida metu paveant, Oetæas pœnit flammæ;
Omnia qui vicit. vincet quos cernitis ignes,
Nec nisi maternā Vulcanum parte potentem
Sentiet: æternum est à me quod traxit, & expers
Atque immune necis, nullāque domabile flammā
Idque ego defunctum terrā cælestibus oris
Accipiam; cunctisque meum letabile factum
Diis fore confido. Si quis tamen Hercule, si quis
Fortē Deo doliturus erit, data præmia nollit;
Sed meruisse dari sciet, invitūque probabit.

Assensere Dei. conjux quoque regiā visa est
Cetera non duro, duro tamen ultima, vultu
Dista tulisse Joves, seque indoluisse notatam.

Interea quodcunque fuit populabile flammæ,
Muciber abstulerat; nec cognoscenda remansit
Herculis, effigies, nec quicquam ab imagine ductum
Mæris habet; tantūque Jovis vestigia servat.
Utque novus serpens, posita cum pelle senectâ,

Luxuriare

Luxuriare solet, squamâque nitere recenti :
 Sic ubi mortales Tirynthius exiit artus,
 Parte sui meliore viget, majorque videri
 Cœpit, & angustâ fieri gravitate verendus.
 Quem Pater omnipotens, inter cava nubila raptum,
 Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.

Sensit Atlas pondus, neque ad huc Sthenelæus iras
 Solverat Eurystheus, odiûmque in prole paternum
 Exercebat atrox. At longis anxia curis
 Argolis Alcmenæ questus ubi ponat aniles,
 Cui referat nati testatos orbe labores,
 Cui ve suos casus, Iolæ habet. Herculis illam
 Imperio thalamoque animoque receperat Hyllus,
 Implêrâtque uterum generoso semine : cùm sic
 Incipit Alcmenæ ; Faveant tibi Numina saltem ;
 Corripiantque moras tunc cùm matura vocabis
 Præpositam timidis parientibus Ilithyâ ;
 Quam mihi difficilem Junonis gratia fecit.
 Namque laboriferi cùm jam natalis adesset
 Herculis, & decimum premeretur sidere signum,
 Tendebat gravitas uterum mihi, quodque ferebam
 Tantum erat, ut posses autorem dicere tanti
 Ponderis esse Jovem ; nec jam tolerare labores
 Ulterius pateram : quin nunc quoque frigidus artus,
 Dum loquor, horror habet, parsque est meminisse doloris,
 Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
 Fessa malis, tendensque ad cælum brachia, magno
 Lucinam ad nexos partus clamore vocabam.
 Illa quidem venit, sed præcorrupta, meumque
 Quæ donare caput Junoni vellet iniquæ.
 Utque meos audit gemitus, subsedit in illâ
 Ante fores arâ ; dextrâque est poplite laevum
 Pressa genu, digitisque inter se pectine junctis
 Sustinuit partus. tacitâ quoque carmina voce
 Dixit. & inceptos tenuerunt carmina partus,
 Nitor, & ingrato facio convitia demens
 Vana Jovi, cupioque mori, moturâque duos

Verba queror filices: matres Cadmeïdes adsunt,
 Potaque suscipiunt, exhortanturque dolentem,
 Una ministrarum mediâ de plebe Galanthis,
 Flava comas, aderat, faciendis strenua iussis,
 Officiis dilecta suis, ea sensit iniquâ
 Nescio quid Junone geri: dumque exit & intrat
 Sepe fores, Divam residentem vidit in arâ,
 Brachiaque in genibus digitis connexa tenentem;
 Et, Quæcunque es, ait domina gratare; levata est
 Argolis Alcmena, potiturque puerpera voto.
 Exsiliit, junctasque manus pavescita remisit
 Diva potens, uteri vinclis levor ipsa remissis.

Numine decepto risisse Galanthida fama est.
 Ridentem præsensamque ipsis Dea seva capillis
 Traxit; & à terra corpus relevare volentem
 Arcuit, Inque pedes mutavit brachia primos.
 Strenuitas antiqua manet, nec terga colorem
 Amisere suum: forma est diversa priori,
 Qua, quia mendaci patientem juverat ore,
 Ore parit, nostrasque domus, velut antè, frequentat.

Dixit, & admonitu veteris commota ministra
 Ingemuit: quam sic nurus est affata dolentem:
 Te tamen, ô genitrix, aliena à sanguine vestro
 Raptâ movet facies? quid si tibe mira sororis
 Fata mea referam? quanquam lacrymeque dolorque
 Impediunt prohibentque loqui. Fuit unica matri
 (Me pater ex aliâ genuit) notissima formâ
 Oechalidum Dryope quam virginitate carentem,
 Vimque Dei passam Delphos Delonque tenentis,
 Excipit Andramon, & habetur conjuge felix,
 Est lacus acclivis, devexo margine forman
 Littoris efficiens; summum myrteta coronant.
 Venerat huc Dryope fatorum nescia; quoque
 Indignere magis, Nymphis latura coronas:
 Inque sinu puerum, qui nondum impleverat annum,
 Dulce ferebat onus tepidique ope lactis alebat.
 Hand procul à stagno, Tyrios imitata colores,

In spem baccharum florebat aquatica Lotus.
 Carperat hinc Dryope, quas oblectamina nato
 Porrigeret, flores; & idem futura videbar,
 (Namque aderam.) Vidi guttas ex flore cruentas
 Decidere, & tremulo ramos horrore moveri.
 Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
 Lotus in hanc Nymphe, fugiens obscena Priapi,
 Contulerat versos servato nomine vultus.
 Nescierat soror hoc: quæ cum perterrita retro
 Iret, & oratis vellet discedere Nymphis,
 Haerunt radice pedes. convellere pugnât;
 Nec quicquam nisi summa movet. succrescit ab imo,
 Torâque paulatim lentus premit inguina cortex.
 Ut vidit, conata manu laniare capillos,
 Fronde manum implevit; frondes caput omne tegebant.
 At puer Amphifus (namque hoc avus Eurytus illi
 Addiderat nomen) materna rigescere sensit
 Ubera, nec sequitur ducentem lacteus humor.
 Spectatrix adam fati crudelis, opemque
 Non poteram tibi ferre, soror: quantùmque valebam,
 Crescentem truncum ramosque amplexa morabar;
 Et, fateor, volui sub eodem cortice condi.

Ecce, vir Andramon genitorque miserrimus adsunt;
 Et querunt Dryopen. Dryopen quærentibus illis
 Ostendi Laton. Tepido dant oscula ligno;
 Affusique suæ radicibus arboris hærent.
 Nil nisi hæc faciem, quod non foret arbor, habebas,
 Chæra soror; lacrymæ misero de corpore factis
 Irrorant foliis; ac, dum licet, orâque præstant
 Vocis iter, tales effundis in aëra questus:
 Siqua fides miseri, hoc me per numina iuro
 Non mervisse nefas: pætor sine crimine penam.
 Viximus innoctua. Si mentior, arida perdam
 Quos habeo frondes, & caesa securibus urar.
 Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
 Et date nutriti; nostrâque sub arbore sape
 Tac facitote bibat, nostrâque sub arbore ludat.

Crimque

Cumque loqui poterit, matrem facitote saluter,
 Et tristis dicat, Luctet hoc in aspite mater,
 Stagna tamen timeat, nec carpet ab arbore flores;
 Et frutices omnes corpus patet esse Deorum,
 Chære, vale, conjux, & tu, germana, patérque:
 Et, si qua est pietas, ab acuta vulnere falcis,
 A pecoris morsu frondes defendite nostras
 Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est,
 Erigite huc artus, & ad oscula nostra venite,
 Dum tangi possam, parvumque attollite natum.
 Plura loqui nequeo: nam jam per candida mollis
 Colla liber serpit, summoque cacumine condor.
 Ex oculis removete manus: sine munere vestro
 Conregit inductus morientia lumina cortex,
 Deserat simul ore loqui, simul esse; dixque
 Corpore mutato rami caluere recentes.

Dumque refert Iole factum miserabile, dūmque
 Eurytidos lacrymas admoto pollice ficit
 Alcmena (flet & ipsa tamen) compefcuit omnem
 Res nova tristitiam: nam limine constitit alto
 Pend puer, dubiæque regens lanugine malas,
 Ora reformatum primos Iolæus in annos.

Hoc illi dederat Junonia numeris Hebe,
 Vistâ viri precibus, qua cum jurare pararet,
 Dona tributuram post hunc se talia nulli,
 Non est passa Themis: Nam jam discordia Theba
 Bella movent, dixit, Cupaneisque nisi ab Jove vincit
 Haud poterit, fiéntque pares in vulnera fratres;
 Subductâque suos manes tellure videbit
 Vivus adhuc vates; aliusque parente parentem,
 Natus erit factio pins & sceleratus eodem;
 Attonitisque malis, exsul menisque domusque,
 Valtibus Eumenidum matrisque agitabitur umbris,
 Donec eum conjux fatale poposcerit aurum,
 Cognatūque latus Phlegæus hauserit ensis.
 Tum demum magno petet hoc Achelôia supplex
 Ab Jove Callirhoë, natis infantibus annos

Addat

Addat, neve necem sinat esse ultoris inultam.
 Juppiter his motus privigna dona nurasque
 Præcipiet, faciétque viros impubibus annis.

Hæc ubi fatricano venturi præscia dixit
 Ore Themis vario Superi sermone fremebant,
 Et, Cur non aliis eadem dare dona liceret,
 Murmur erat. Queritur veteres Pallantias annos
 Conjugis esse sui: queritur canescere mitem
 Iasiona Ceres: repetitum Mulciber ævum
 Poscit Erichthonio: Venerem quoque curæ futuri
 Tangit, & Anchisa renovare paciscitur annos.
 Cui studeat Deus omnis habet; crescitque favore
 Turbida seditio: donec sua Juppiter ora
 Solvit, & O nostri siqua est reverentia, dixit,
 Quò ruitis? tantùmne aliquis sibi posse videtur,
 Fata quoque ut superet? Fatis Iolais in annos
 Quos egit rediit: fatis juvenescere debent
 Callirhoë geniti, non ambitione nec armis.
 Vos etiam, quòque hoc animo meliore feratis,
 Me quoque fata regunt: que si mutare valerem,
 Nec nostrum serî curvarent Æacon anni,
 Perpetuùmque ævi florem Rhadamanthus haberet
 Cum Minoë meo, qui propter amara senectæ
 Pondera despicitur, nec quo prius ordine regnat.

Dicta Jovis movere Deos, ne sustinet ullas,
 Cum videat fessos Rhadamanthon & Æacon annis,
 Et Minoa, queri, qui, dum fuit integer ævi,
 Terruerat magnas ipsa quoque nomine gentes.
 Tunc erat invalidus, Deionidém que juvenæ
 Robore Miletum Phœbòque parente superbum
 Pertimuit; credénsque suis insurgere regnis,
 Haud tamen est patris arcere penatibus ausus.
 Sponte fugis, Milete, tuâ, celerique carinâ
 Ægeas metiris aquas; & in Afide terrâ
 Mœnia constituis positoris habentia nomen.
 Hic tibi, dum sequitur patriæ curvamina ripæ,
 Filia Meandri toties redeuntis eadem

Cognita Cyaneæ, præstanti corpore Nympha,
Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.

Byblis in exemplo est, ut ament concessa puella.
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non, soror ut fratrem, nec quâ debebat, amavit.
Illa quidem primo nullos intelligit ignes;
Nec peccare putat, quod sæpius oscula jungat;
Quod sua fraterno circumdet brachia collo:
Mendacique diu pietatis fallitur umbra.
Paulatim declinat amor, visuraque fratrem
Cula rvenit, nimiumq; cupit formosa videri;
Et, si quâ est illic formosior, invidet illi.
Sed nondum manifesta sibi est, nullumq; sub illo
Igne facit votum; veruntamen æstuat intus.
Jam dominum appellat, jam nomina sanguinis odit;
Byblida jam mavult, quam se vocet ille sororem.
Spes tamen obscenæ animo demittere non est
Ausus suo vigilans. placida resoluta quiete
Sepe videt quod amat; visa est quoque jungere fratri
Corpus, & erubuit, quamvis sopita jaceret.
Somnus abit, silet illa diu, repetitq; quietis
Ipsa suæ Speciem, dubiaq; ita mente profatur.
Me miseram! tacitæ quid vult sibi noctis imago?
Quam nolim rata sit? cur hæc ego somnia vidi?
Ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis;
Et placet, & possit, si non sit frater, amari;
Et me dignus erat: verum nocet esse sororem.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem,
Sepe licet simili redeat sub imagine somnus.
Testis abest somno, nec abest imitata voluptas
Proh Venus, & tenera volucer cum matre Cupido!
Gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
Contigit! ut jacui totis resoluta medullis!
Ut meminisse juvat! quamvis brevis illa voluptas,
Noxq; fuit præceps, & cæcis invida nostris.
O ego, si liceat mutato nomine jungi,
Quam bene, Canthæ, tuo poteram nūrus esse parenti!

Quam bene, Ca' nne, meo poteris gener esse parenti?
 Omnia Dii facerent essent communia nobis,
 Præter avos! tu me vellem generasior esses.
 Nescio quam facies igitur, pulcherrime, matrem.
 Hei mihi, quæ malè sum, quos tu, sortita parentes!
 Nil nisi frater eris; quod obest, id habebimus unum.
 Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem
 Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?
 Dii melius: Dii nempe suas habuere sorores.
 Sic Saturnus Opim' iunctam sibi sanguine duxit,
 Oceanus Terhyn, Junonem Rector Olympi.
 Sunt Superis sua jura; quid ad cœlestia ritus
 Exigere humanos diversaque fœdera tenso?
 Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
 Aut hæsi nequeo, peream precor ipsa, toroque
 Mortui componar: positaque det oscula frater.
 Et tamen arbitrium querit res ista duorum.
 Finge placere mihi: scelus esse videbitur illi.
 At non Æolide thalamos timuere sororum.
 Unde sed hos novi? cur hæc exempla paravi?
 Quo feror? obscœna procul hinc discedite flammæ:
 Nec, nisi qua fas est germana, frater ametur.
 Si tamen ipse mei captus prior esset amore,
 Forsitan illius possem indulgere furori.
 Ergo ego, quæ fueram non reje&nt a petentem,
 Ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
 Cogit amor; patero: vel, si pudor ora tenebit,
 Litera celatos arcana fatebitur ignes.
 Hoc placet; hæc dubiam viciit sententia mentem,
 In latus erigitur, cubiteque innixa sinistro,
 Viderit, insanos, inquit, fateamur amores.
 Hei mihi! quo labor? quem mens mea concipit ignem?
 Et meditata manu componit verba trementi.
 Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.
 Incipit, & dubitat; scribit, damnatque tabellas;
 Et notat, & delet; mutat, culpatque, probatque:
 Inque vicem sumptas ponit, p̄fisaque resumat.

Quid

Quid vultis, ignoratis, quicquid factura videtur,
 Displicet. in vulnū est audacia missa pudori,
 Scripta Soror fuerat; visum est delere Sororem,
 Verbaque correptis incidere talia ceris:
 Quam, posset videris, non est habitura salutem,
 Hanc tibi mittit amans, pudet, ab! pudet edere nomen.
 Et si, quid cupiam, queris, sine nomine vellem
 Posset agi mea causa mea; nec cognita Byblis
 Ante forem, quam spes votorum certa fuisset.
 Esse quidem laesi poterat tibi pectoris index;
 Et color, & macies, & vultus, & humida sepe
 Lumina, nec causa suspiria mora patenti,
 Et crebri amplexus, & quae si forte notasti,
 Oscula sentiri non esse sororia possent.
 Ipsa tamen, quamvis animi grave vulnus habebam,
 Quamvis intus erat furor igneus, omnia feci
 (Sunt mihi Dii testes) ut tandem sanior essem;
 Pervenique diu violenta Cupidinis arma
 Effagere infelix; & plus quam ferre puellam
 Posse putes, ego dura suli, superata fateri
 Cogor, operumque tuam timidis exposcere votis.
 Tu servare potes, tu perdere solus amantem.
 Elige utrum faciam, non hic inimica precatur,
 Sed quae, cum tibi sit junctissima, junctior esse
 Expetit, & vinclo tecum proprio ligari.
 Jura senes norint, & quid liceatque, nefasque
 Fasque sit, inquirant, legumque examina servant:
 Conveniens Venus est annis temeraria nostris.
 Quid liceat nescimus adhuc; & cuncta licere
 Credimus; & sequimur magnorum exempla Deorum.
 Nec nos aut durus pater, aut reverentia fama,
 Aut timor impedit: tantum absit caput timendi.
 Dulcia fraterno sub nomine furtiva tegemus.
 Est mihi libertas tecum secreta loquendi;
 Et damus amplexus, & jungimus oscula coram.
 Quantum est quod desit? misere fatentis amorem,
 Et non factura, nisi cogeret infans ardor:

Neve merere meo subscribi causa sepulchro,
 Talia nequicquam perarantem plena reliquit
 Cera manum, summoq; in margine versus adhesit,
 Protinus impressa signat sua crimina gemma,
 Quam tinxit lacrymis: lingua defecerat humor.
 Deq; suis unum famulis pudibunda vocavit,
 Et paulum blandita, Fer has, fidissime, nostris,
 Dixit, & adiecit longo post tempore, fratri,
 Cum daret, elapse manibus cecidere tabella.
 Omine turbata est; misit tamen. apta minister
 Tempora nactus adit, traditq; latentia verba.
 Attonitus subita juvenis Meandrius ira,
 Projicit acceptas, lecta sibi parte, tabellas.
 Vixq; manus retinens trepidantis ab ore ministri,
 Dum licet, o verita scelerate libidinis auctor,
 Effuge, ait, qui, si nostrum tua fata pudorem
 Non traherent tecum, pœnas mihi morte dedisses;
 Ille fugit pavidus, dominaq; ferocia Canni
 Dicta refert. palles audita, Bybli, repulsa;
 Et pavet obsessum glaciali frigore corpus.
 Mens tamen ut rediit, pariter rediere furores;
 Linguaq; vix tales isto dedit aëre voces.
 Et merito: quid enim temeraria vulneris hujus
 Indicium feci? quid, quæ celanda fuerunt,
 Tam cito commisi properatis verba tabellis?
 Ante erat ambiguis animi sententia dictis
 Prætentanda mihi, ne non sequeretur euntem.
 Parte aliqua veli, qualis foret aura, notare
 Debueram, tutoq; mari decurrere, quæ nunc
 Non exploratis implevi linthea ventis.
 Nunc feror in scopulos igitur, submersaq; toto
 Obruior Oceano, nec habent mea vela recursus.
 Quid, quod & ominibus certis prohibebat amor
 Indulgere meo tunc cum mihi ferre jubenti
 Excidit; & fecit spes nostras cæca caducas?
 Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluptas,
 Sed potius miranda dies? Deus ipse monebat,

Signa q; certa dabat, si non male sana fuisset.
 Et tamen ipsa loqui, nec me committere cere,
 Debueram, praesensq; meos aperire furores.
 Vidisset lacrymas, vultus vidisset amantiis :
 Plura loqui poteram quam quae cepere tabella.
 Invito potui circumdare brachia collo :
 Et, si rejiceret, potui moritura videri.
 Amplectiq; pedes, adfusaq; poscere vitam.
 Omnia fecissem, quorum si singula duram
 Fletere non poterant, poterant tamen omnia, mentem.
 Forsitan & missi sit quaedam culpa ministri :
 Non adiit apte, nec legit idonea, credo,
 Tempora, nec petiit horamq; animumq; vacantem,
 Hec nocuere mihi : neq; enim de trigride nasus,
 Nec rigidos filices solidumve in pectore ferrum
 Aut adamantina gerit, nec lac bibit ille leaena.
 Vincetur : repetendus erit : nec radia capiti
 Ulla mei capiam, dum Spiritus iste manebit.
 Nam primum, si facta mihi revocare liceret,
 Non coepisse fuit ; coepa expugnare, secundum est.
 Quippe nec ille potest, ut jam mea vota relinquam,
 Non tamen auctorum semper memor esse meorum.
 Et, quia desierim, leviter voluisse videbor ;
 Aut etiam tentasse illum, insidiisq; petisse :
 Vel certe non hoc, qui plurimus urget & urit
 Pectora nostra, Deo, sed victa libidine credax.
 Denique, jam nequeo nil commisisse nefandum.
 Et scripsi, & p. ii. temerata est nostra voluntas :
 Ut nihil adjiciam, non possum innoxia dici.
 Quod superest, multum est in vota, in crimina parvum.
 Dixit, & (incerta tanta est discordia mentis,)
 Dum pigeat tentasse, libet tentare ; modumq;
 Exit, & infelix committit saepe repelli.
 Mox, ubi finis abest, pariam fugit ille nefasque,
 Inq; peregrina ponit nova moenia terra.
 Tum vero maestam tota Mileiida mente
 Defecisse serunt ; tum veto à pectore vestem

Diripuit, planxitque suos faribunda lacertos.
 Jamque palam est demens: inconcessamque fatetur
 Spem Veneris, sine qua patriam inuictosque penates
 Deserit, & profugi sequitur vultigia fratris,
 Utque tuo mota, proles Semeleia, thyrso
 Ismaria celebrant repetita triennia Baccha:
 Byblida non aliter latos ululasse per agros
 Bubasides videre nurus; quibus illa relictis
 Caras & armiferos Lelegas Lyciamque pererrat.
 Jam Cragon, & Lymiram, Xanthique reliquerat undas,
 Quoque Chimera jugum mediis in patribus ignem,
 Pectus & ora Lea, caudam Serpentis habebat.
 Deficiunt sylva, cum tu lassata sequendo
 Concidis, & dura positis tellure capillis,
 Bybli, jaces, frondesque tuo premis ore caducas,
 Sepe illam Nympha teneris Letegeides ulnis
 Tollere conantur, sepe ut medeatur amor
 Precipiunt, surdaque adhibent solatia menti.
 Muta jacer, viridesque suis tenet unguibus herbas
 Byblis, & humectat lacrymarum gramina rivo.
 Naiadas his venam, quæ nunquam arescere posset,
 Supposuisse ferunt: quid enim dare majus habebant?
 Protinus, ut secto piceæ de cortice gutta,
 Uique tenax gravida manat tellure bitumen,
 Uiq; sub adventum spirantis lenè Favoni
 Sole remollefcit quæ frigore constitit unda:
 Sic lacrymis consumpta suis Phœbeia Byblis
 Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
 Nomen habet Domina, nigraq; sub ilice manat.
 Fama novi centum Creteas forsitan urbes
 Implebet monstrî, si non miracula nuper
 Iphide multo Crete propiora tulisset.
 Proxima Gnossiacæ nam quondam Phaestia regno
 Progeniuit tellus ignotum nomine Lygdam,
 Ingenuâ de plebe virum, nec census in illo
 Nobilitate suâ major, sed vita fidesq;
 Inculpata fuit; gravida qui conjugis aures

Vocibus his monuit, cum jam prope parvus adesset.
 Qua voceam duo sunt : minimo ut relevere dolore,
 Utque marem parias ; onerosior altera fors est :
 Et vires fortuna negat ; quod abominor ergo,
 Edita forte tuo fuerit si femina partu,
 (Invitus mando, pietas ignosce) necetur.
 Dixerat : & lacrymis vultum lavere profusis,
 Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
 Sed tamen usque suum vanis Telethusa maritum
 Sollicitat precibus, ne spem sibi ponat in arto.
 Certa sua est Lygdo sententia ; jamque ferendo
 Vexerat illa gravem maturo pondere ventrem :
 Cum medio noctis spatio sub imagine somni
 Inachis ante torum, pompa comitata sacrorum,
 Aut sterit, aut visa est. inerant lunaria fronti
 Cornua, cum spicis nitido flaventibus auro,
 Et regale decus ; cum qua latrator Anubis,
 Sanctaque Bubastis, variisque coloribus Apis,
 Quique premit vocem, digitoque silentia suadet ;
 Sistraque erant, nunquamq; satis quasitus Osiris,
 Plenaque somniferis serpens peregrina venenis.
 Tum velut excussam somno, & manifesta videntem,
 Sic affata dea est ; Pars ò Telethusa mearum,
 Pone graves curas, mandataque falle mariti.
 Nec dubita, cum te partu Lucina levarit,
 Tollere quicquid erit. Dea sum auxiliatrix, opemq;
 Exorata fero ; nec te coluisse quereris
 Ingratum numen ; monuit, thalamoque recessit.
 Leta toro surgit, durasque ad sidera supplex
 Cressa manus tollens, rata sint sua visa precatur.
 Ut dolor increvit, seque ipsum pondus in auras
 Expulit, & nata est ignaro femina patri,
 Fussi ali mater, puerum mentita ; fidemq;
 Res habuit : neque erat facti nisi conscia nutrix.
 Vota pater solvit, nomenque imponit avitum :
 Iphis avus fuerat ; gavisæ est nomine mater,
 Quod commune foret, nec quenquam falleret illo.

Impercepta pia mendacia fraude latebant;
 Cultus erat pueri : facies, quam sive puella,
 Sive dares puero, fieret formosus uterque.
 Tertius interea decimo successerat annus,
 Cum pater, Iphi, tibi flavam despondet Iantben,
 Inter Phœtiadas quæ laudatissima formæ
 Dote fuit virgo, Diſſeo nata Theleste.
 Par ætas, par forma fuit, primasq; magistris
 Accepere artes elementa ætatis ab iisdem.
 Hinc amor amborum tetigit rude pectus, & æquum
 Vulnus utriq; dedit : sed erat fiducia dispar.
 Conjugium pactæq; expectant tempora tædæ;
 Quemq; virum putat esse, suum fore credit Iantbe.
 Iphis amat quâ posse frui deſperat, & auget
 Hoc ipsum flammæ, ardetque in virgine virgo
 Vixque tenens lacrymas, Quis me manet exitus ? inquit.
 Cognita quam nulli, quam prodigiosa novæque
 Cura tenet Veneris ! si Dii mihi parcere vellent,
 Perdere debuerant. si non & perdere vellent,
 Naturale malum saltem & de more dedissent.
 Nec vaccam vacca, nec equas amor urit equarum.
 Urit oves aries : sequitur sua fœmina cervum;
 Sic & aves coeunt : interque animalia cuncta
 Fœmina fœmineo correpta Cupidine nulla est.
 Vellem nulla forem. ne non tamen omnia crete
 Monstra ferat, taurum dilexit filia Solis,
 Fœmina nempe marem. meus est furiosior illo,
 Si verum profitemur, amor, tamen illa secuta est
 Spem Veneris ; tamen illa dolis & imagine vacce
 Passa bovem est ; & erat qui deciperetur adulter.
 Huc licet ex toto solertia confluat orbe,
 Ipse licet revolet ceratis Dædalus alis,
 Quid faciet ? num me puerum de virgine doctis
 Artibus efficiet ? num te mutabit, Iantbe ?
 Quin animum firmas, teque ipsa recolligis, Iphi ?
 Consellique inopes & stultos excutis ignes ?
 Quid sis nata, vides, nisi te noque decipis ipsam.

Et pete quod fas est, & ama quod sœmina debes.
 Spes est quæ capiat, spes est quæ pascat amantem :
 Hanc tibi res adimit, non te custodia charo
 Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti ;
 Non patris asperitas, nec se negat ipsa roganti :
 Nec tamen est potiunda tibi, nec, ut omnia stant,
 Esse potes felix, ut Diique hominesq; laborent.
 Nunc quoque votorum pars nulla est vana meorum ;
 Diique mihi faciles quicquid valere dederunt.
 Quod volo vult genitor, socer & vult ipse futurus :
 At non vult natura, potentior omnibus istis,
 Quæ mihi sola nocet, venit, ecce, optabile tempus,
 Luxque jugalis adest, & jam mea fiet lantbe,
 Nec mihi continget. mediis sitiemus in undis.
 Pronuba quid Juno ; quid ad hæc, Hymenæe, venitis
 Sacra, quibus qui ducat abest, ubi nubimus ambe ?
 Preffit ab his vocem : nec lenius altera virgo
 Æstuat, utque celer venias, Hymenæe, precatur.
 Quod petit hæc Teletbusa timens, modo tempora differt ;
 Nunc fœto languore moram trahit ; omnia sæpe
 Visaq; causatur. sed jam consumpserat omnem
 Materiam fœti, dilataq; tempora tædæ
 Institerant, unusq; dies restabat, at illa
 Crinalem capiti vittam nataq; sibi
 Detrahit, & passis aram complexa capillis,
 Isi, Paratoniæ Mareoticæq; arva Phæonq;
 Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum,
 Fex, precor, (inquit) opem, nostraq; medere timori.
 Te, Dea, te quondam tuaq; hæc insignia vidi,
 Cunctaq; cognovi, sonitum comitesq; facesq;
 Sistrorum, memorique animæ tuæ jussa notavi.
 Quod videt hæc lucem, quod non ego punior ipsa,
 Consilium monitumq; tuum est. miserere duarum,
 Auxilioq; juva. lacrymæ sunt verba secuta.
 Visa Deo est movisse suas (& moverat) aras,
 Et templi tremuere fores, imitataq; Lunam
 Cornua fulserunt, crepuitq; sonabile sistrum,

Non

Non secunda quidem, fausto tamen omine leta,
 Mater abiit templo; sequitur comes Iphis euntem,
 Quam solita est majore gradu: nec candor in ore
 Permanet, & vires augentur, & acrior ipse est
 Vultus, & incomptis brevior mensura capillis;
 Plusq; vigoris adest habuit quam femina: nam quæ
 Femina nuper eras, puer es; date munera templis,
 Nec timidâ gaudete fide; dant munera templis.
 Addunt & titulum; titulus breve carmen habebat:
 Vota puer solvit, quæ femina voverat, Iphis.
 Postera lux radiis totam patefecerat orbem;
 Cum Venns & Juno sociusq; Hymeneus ad ignes
 Conveniunt, positurque sua puer Iphis Ianthe.

P. OVID. NASONIS

METAMORPHOSEON

Liber X.

I Nde per immensum, croceo velatus amictu,
 Æthæra digreditur, Ciconumq; Hymeneus ad oras
 Tendit, & Orpheæ nequicquam voce vocatur.
 Affuit ille quidem; sed nec solemnia verba,
 Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
 Fax quoque, quam tenuit, lacrimoso stridula fumo
 Usque fuit, nullosque invenit motibus ignes.
 Exitus auspicio gravior; nam nupta per herbas
 Dum nova, Naxadum turba comitata, vagatur,
 Occidit in ralem serpentis dente recepto.
 Quam sati, ad superas postquam Rhodopeius antas

Descevit

Dessevit vates, ne non tentaret & umbras,
 Ad Styga Tanar'ia est ausus descendere porta;
 Perque levès populos simulacraque sancta sepulcro,
 Persephonen adit, inamœnæque regna tenentem
 Umbrarum Dominum; pulsisque ad carmina nervis
 Sic ait: O positi sub terra numina mundi,
 In quem decidimus quicquid mortale creatur,
 Si licet, & falsi positis ambagibus oris.
 Vera loqui finitis, non hæc ut opaca viderem
 Tartara descendi, nec uti virosa colubris
 Terna Medusæ vincirem guttura monstri.
 Causa viæ est conjux, in quam calcata venenam
 Vipera diffudit, crescentesque abstulit annos.
 Posse pati volui; nec me tentasse negabo:
 Vicit Amor. supera Deus hic bene notus in ora est.
 An sit & hic, dubito: sed & hic tamen auguror esse,
 Famaque si veteris non est mentis a rapina,
 Vos quoque junxit Amor. per ego hæc loca plena timoris,
 Per Chaos hæc ingens, vastique silentia regni,
 Evidices oro properata retexite fata,
 Omnia debentur vobis; paulumque morati,
 Serius aut citius sedem properamus ad unam;
 Tendimus huc omnes; hæc est domus ultima; vosque
 Hamani generis longissima regna tenetis.
 Hæc quoque, cum justos matura peregerit annos,
 Juris erit vestri: pro munere poscimus usum.
 Quod si fata negant veniam pro conjuge; certum est
 Nolle redire mihi: lero gaudere duorum.
 Talia dicentem, nervosque ad verba moventem,
 Exsangues flebam animæ: nec Tantalus undam
 Captavit refugam, stupuitque Ixionis orbis,
 Nec carpere jecur volucres, urnisque vacarunt
 Belides, inque cui sedisti, Sisyphæ, saxo.
 Tum primum lacrymis victarum carmine fama est
 Eumenidum maduisse genas: nec regia conjux
 Sustinet oranti, nec qui regi ima, negare;
 Euridicemque vocant, umbras erat illa recentes

Inter,

Inter, & incessit passu de vulnere tardo.
 Hanc simul & legem Rhodopeius accipit Orpheus,
 Ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
 Exierit valles: aut irrita dona futura.
 Carpitur acclivis per muta silentia trames,
 Arduus, obscurus, caligine densus opaca;
 Nec procul absfuerant telluris margine summae.
 Hic, ne deficeret, metuens, avidusq; videndi,
 Flexit amans oculos; & protinus illa relapsa est;
 Brachiaq; intendens, prendiq; & prendere certans,
 Nil nisi cedentes infelix arripit auras.
 Jamq; iterum moriens non est de conjugē quicquam
 Quaestus suo, quid enim nisi se quereretur amatam?
 Supremumq; vale, quod jam vix auribus ille
 Acciperet, dixit, revolutaq; rursus eodem est.
 Non aliter stupuit gemina nece conjugis Orpheus,
 Quam tria qui timidus, medio portante catenas,
 Colla canis vidit, quem non pavor ante reliquit,
 Quam natura prior, saxo per corpus oborto:
 Quiq; in se traxit crimen, voluitq; videri
 Olenus esse nocens; ruque ô confisa figura,
 Infelix Lethaea, tua, junctissima quondam
 Corpora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide.
 Orantem frustra; iterum transire volentem
 Portitor arcuerat, septem tamen ille diebus
 Squalidus in ripa, Cereris sine munere sedit:
 Cura dolorq; animi lacrymaq; alimenta fuere.
 Esse deos Erebi crudeles questus in altam
 Se recipit Rhodopen, pulsamq; Aquilonibus Hamum,
 Tertius equoreis inclusum piscibus annum
 Finierat Titan; omnemq; refugerat Orpheus
 Femineam Venerem; seu quod male cesserat illi,
 Sive fidem dederat, multas tamen ardor habebat
 Jungere se vati, multa doluere repulse.
 Ille etiam Thoracum populis fuit auctor, amorem
 In teneros transferre mares, citraq; juvenem
 Aetate breve ut & primos capere flores,

Collis erat, collemque super planissima campi
 Area, quam viridem faciebant graminis herbae.
 Umbra loco deerat. qua postquam parte resedit
 Diis genitus vates, & fila sonantia movit,
 Umbra loco venit. non Chaonis abfuit arbor,
 Non nemus Heliadum, non frondibus asculus altis,
 Nec tilia molles, nec fagus, & innuba laurus,
 Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis,
 Enodisq; abies, curvataq; glandibus ilex,
 Et platanus genialis, acerq; coloribus impar,
 Amnicolaq; simul salices, & aquatica lotos,
 Perpetuoq; virens buxus, tenuesq; myrica,
 Et bicolor myrtus, & baccis carula ficus,
 Vos quoque, flexibiles hederæ, venistis, & una
 Pampinea vites, & amicta vitibus ulmi,
 Ornique, & piceæ, pomoq; onerata rubenti
 Arbutus, & lenta victoris præmia palma,
 Et succincta comas hirsutaq; vertice pinus,
 Grata Deum matri: siquidem Cybeleius Atys
 Exiit hæc hominem, truncoq; induruit illo.

Affuit huic turba metas imitata Cupressus,
 Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
 Qui cittharam nervis, & nervis temperat arcum.
 Namq; sacer Nymphis Carthæa tenentibus arua
 Ingens servus erat, lateq; patentibus altis
 Ipse suo capiti præbebat cornibus umbras.
 Cornua fulgebant auro; demissaq; in armos
 Pendebant tereti gemmata monilia collo.
 Bulla super frontem parvis argentea loris
 Vincula movebatur; pariliq; atato nitebant,
 Auribus è geminis, circum caua tempora bacca,
 Ipse metu vacuus, naturaliq; pavore
 Deposito, celebrare domos, mulcendaq; colla,
 Quamlibet ignotis manibus, præbere solebat.
 Sed tamen ante alios, Cæa pulcherrime gentis,
 Gratus erat, Cyparisse, tibi: tu pabula cervum
 Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undas,

Tu modo texebas varios per cornua flores;
Nunc eques in tergo residens, huc laetus & illuc
Mollia purpureis frangebam ora capistris.

Æstus erat, mediusque dies, Solisque vapore
Concava litorum fervebant brachia Cancræ.
Fessus in herbosa posuit sua corpora terra
Cervus, & arborea frigus ducebat ab umbras
Hunc puer imprudens jaculo Cyparissus acuto
Fixit: & ut seculo morientem vulnere vidit,
Velle mori statuit. quæ non solatia Phœbus
Dixit? &, ut leviter pro materiaque doleret,
Admonuit, gemit ille tamen; munusque supremum
Hoc petit à superis, ut tempore luceat omni.
Jamque per immensos egesto sanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra calorem;
Et modo qui nivea pendebant fronte capilli,
Horrida casarier fieri, sumptoque rigore
Sidereum gracili spectare caenamine cælum.
Ingemuit, tristisque Deus, Lugebere nobis,
Lugebisque alios, aderisque dolentibus, inquit.

Tale nemus vates attraxerat: inque ferarum
Concilio medius turba volucrumque sedebat.
Ut satis impulsas tenuit pollice chordas,
Et sensit varias, quamvis diversa sonarent,
Concordare modos; hac vocem carmine movit:
Ab Fove musa parens (cedunt Fovis omnia regno)
Carmina nostra move: Fovis est mihi sæpe potestas
Dicta. prius cecini plethro graviore Gigantes,
Sparsaque Phlegræis victricia fulmina campis:
Nunc opus est levioræ lyra, puerosque canamus
Dilectos superis, inconcessisque puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine penam.
Rex superum Phrygiæ quondam Ganymedis amore
Arsit: & inventum est aliquid quod Juppiter esse,
Quam quod erat, mallet: nulla tamen alio verti
Dignatur, nisi quæ posset sua fulmina ferre.
Nec mora: percussit mendacibus aëre pennis,

Arripit Iliaden, qui nunc quoq; pocula miscet,
Invitatq; Jovi nectar Junone ministrat.

Te quoque, Amyclide, posuisset in æthere Phæbus,
Tristia si Spatium ponendi fata dedissent.

Qua licet, æternus tamen es; quotiesq; repellit
Ver hyemem, Pesciq; Aries succedit aquoso,
Tu loties oeris, viridiq; in cespite flores.

Te meus ante omnes genitor dilexit; & orbe
In medio positi caruerunt præside Delphi,
Dum Deus Eurotan immunitamq; frequentat
Sparten; nec cythara, nec sunt in honore sagittæ;

Immemor ipse sui, non rētia ferre recusat,
Non tenuisse canes, non per juga montis iniqui
Ire comes, longaq; alit assuetudine flammæ.

Jamq; fere medius Titan venientis & æthe
Noctis erat, Spatioq; pari distabat utrinque:

Corpora veste levant, & succo pinguis olive
Splendescunt, latiq; ineunt certamina disci.

Quem prius æreas libratum Phæbus in auras
Misit, & appositas disjecit pondere nubes.

Decidit in solidam longo post tempore terram
Pondus, & exhibuit junctam cum viribus artem.

Protinus imprudens, ætusq; cupidine lusus,
Tollere Tanarides orbem pro perabat: at illum

Dura repercusso subjecit in ære tellus

In vulnus, Hyacinthe, tuos; expalluit aque

Quam puer ipse Deus, collapsosq; excipit artus,

Et modo te refovet, modo tristia vulnera siccant;

Nunc animam ad mortis fugientem sustinet herbis.

Nil prosunt artes, erat immedicabile vulnus.

Ut, si quis violas riqueque papavera in horto,

Liliaq; infringat fulvis hærentia linguis,

Marcida demittam subito caput illa gravatum,

Nec se sustineam, spectentq; cacumine terram:

Sic vultus moriens jacet; & defecta vigore

Ipsa sibi est oneri cervix, humeroq; recumbit.

Laberis, Oebalide, prima fraudate juvenia,

Phæbus

Phœbus ait, videoq; tuum mea crimina vulnus.
 Tu dolor es, facinusq; meum; mea dextera leibo
 Inscribenda tuo est; ego sum tibi funeris auctor.
 Quæ mea culpa tamen? nisi si lusisse vocari
 Culpa potest? nisi culpa potest & amasse vocari?
 Atq; utinam pro te vitam tecumq; liceret
 Reddere. quod quoniam fatali lege vetamur,
 semper eris mecum, memoriq; hærebis in ore,
 Te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt;
 Flosq; novus scripto gemitus imitabere nostros.
 Tempus & illud erit, quo se fortissimus heros
 Addat in hunc florem, folioq; legatur eodem.
 Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
 Ecce cruor, qui fusus humi signaverat verbas,
 Desinit esse cruor; Tyrioq; nitentior ostro
 Flos oritur, formamq; capit quam lilia, si non
 Purpureus color his, argenteus esset in illis.
 Non satis hoc Phœbo est; (is enim fuit auctor honoris)
 Ipse suos gemitus foliis inscribit, & Ai ai
 Flos habet inscriptum, funestaq; li'era ducta est.
 Nec gemuisse pudet Sparten Hyacinthon; honorq;
 Durat in hoc ævi, celebrandaq; more priorum
 Annua pralata redeunt Hyacinthia pompa.

At si forte roges sæcundam Amathuntæ metallis,
 Angenuisse velit Propætidas? annuat, aque
 Atq; illos gemino quondam quibus aspera cornu
 Frons erat, unde etiam nomen traxere Cerastra.
 Ante fores horum stabat Jovis hospitis ara,
 Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
 Advenæ vidisset, mactatos crederet illic
 Læcentes vitulos Amathusiacasq; biden'es.
 Hospes erat cæsus, sacris offensa nefandis,
 Ipsa suas urbes Ophiusiaq; arva parabat
 Deferere alma Venus, sed quid loca grata, quid urbes
 Peccavere mea? quod, dixit, crimen in illis?
 Exilio pœnam potius gens impia pendat,
 Vel nece, vel si quid medium est mortisq; fugæque.

*Idque quid esse potest, nisi versa pœna figura?
Dum dubitat quo mutet eos, ad cornua vultum
Flexit, & admonita est hac illis posse relinqui;
Grandiâque in torvos transformat membra iuencos.*

*Sunt tamen ot scœna Venerem Proxetides ausa
Esse negare deam. pro qua sua numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgâsse feruntur:
Uique pudor cessit, sanguisque induruit oris,
Inrigidum parvo silicem discrimine versa.*

*Quas quia Pygmalion ævum per crimina agentes
Viderat, offensus viitiis, qua plurima menti
Faminea natura dedit, sine conjuge cœlebs
Vivebat, thalamique diu consorte carebat.*

*Interea niveum mirâ feliciter arte
Sculpserit ebur, formamque dedit quâ fœmina nasci
Nulla potest; operisque sui concepit amorem,
Virginis est veræ facies, quam vivere credas,
Et, si non obftet reverentia, velle moveri.
Ars adeo latet. arte suâ miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes:
sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse faterur.
Oscula dat, reddique putat; loquiturque, tenetque;
Et credit tactis digitos infidere membris,
Et metuit pressos veniat nè livor in artus:
Et modo blanditias adhibet, modò grata puellis
Munera fert illi, conchas teretesque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Liliâque, pictâsque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrimas: ornat quoque vestibus artus;
Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo;
Aure leves bacce, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent, nec nuda minùs formosa videtur.
Collocat hanc stratis conchâ Sidonide tinctis,
Appellâque tori sociam; acclinatâque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura repmit,
Festâ dies Veneris totâ celebrissima Cypro*

Venerat; & blandis induta cornibus aurum
 Conciderant istæ niveâ cervice iuvenca,
 Thurâq; fumabant: cum munere functus ad aras
 Constitit, & timide, Si, Dii, dare cuncta potestis.
 Sit conjux opto, (non ausus, eburnea virgo,
 Dicere) Pygmalion, similis mea, dixit, eburnæ.
 Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
 Vota quid illa velint: &, amici numinis omen,
 Flamma ter accensa est, apicemq; per aëra duxit.
 Ut rediit, simulacra sua petit ille puella;
 Incumbensq; toro dedit oscula, visa repere est.
 Admover os iterum, manibus quoq; pectora tentat.
 Tentatum mollescit ebur, posuâq; rigore
 Subsedit digitis, ceditq; ; ut Hymettia sole
 Cera remollescit, tractataq; pollice multas
 Vertitur in facies, ipsoq; fit utilis usu.
 Dum stupet, & dubiè gaudet, falliq; veretur,
 Rursus amat, rursusq; manu sua vota retrahat.
 Corpus erat; salient tentatæ pollice venæ.
 Tum verò Paphius plenissima concipit heros
 Verba, quibus Veneri grates agit; orâq; tandem
 Ore suo non falsa premit, datâq; oscula virgo.
 Sensit, & erubuit; timidumq; ad lumina lumen
 Atollens, pariter cum cælo vidit amantem.
 Conjugio, quod fecit, adest Dea. jamque coactis
 Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
 Illa Paphum genuit, de quo tenet insula nomen.
 Editus hoc ille est, qui, si sine prole fuisset,
 Inter felices Cinyras potuisset haberi.
 Dira canam: procul hinc natæ, procul este parentes.
 Aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
 Desit in hac mihi parte fides, nec credite factum:
 Vel, si credetis, facti quoq; credite pœnam.
 Si tamen admissum finit hoc natura videri,
 Gentibus Ismariis & nostro gratulor orbi,
 Gratulor huic terra, quod abest regionibus illis,
 Quæ tantum gennere nefas, Sit dives amomo,

Cinnamâq; costâq; suum sudataq; ligno
 Thura ferat florêsq; alios Panchaia tellus,
 Dum ferat & Myrrham. tanti nova non fuit arbor.
 Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
 Myrrha, facêsq; suas à crimine vindicat isto.
 Stipite te Stygio tumidisq; afflavit Echidnis
 E tribus una soror. Scelus est odisse parentem:
 Hic amor est odio majus scelus. Undiq; lecti
 Te cupiunt proceres, totôq; Oriente juvenus
 Althalam! certamen adest. ex omnibus unum
 Elige, Myrrha, virum, dum non sit in omnibus unus.
 Illa quidem sentit, fædôq; repugnat amor:
 Es secum, quò mente feror? quid molior? inquit.
 Dii, precor, & pietas, sacratâq; jura parentum,
 Hoc prohibete nefas, sceleriq; resistite nostro:
 Si tamen hoc scelus est. sed enim damnare negatur
 Hanc Venerem pietas; coeantq; animalia nullo
 Cætera delicto: non habetur turpe juuence
 Ferre patrem tergo; sit equo sua filia conjux;
 Quasq; creavit imit pecudes caper; ipsâque, cujus
 Semine concepta est, ex illo concipit ales.
 Felices quibus ista licent, humana malignas
 Cura dedit leges; & quod natura remittit,
 Invida jura negant, gentes tamen esse feruntur,
 In quibus & nato genitrix, & nata parenti
 Jungitur, & pietas geminato crescit amore.
 Me miseram, quòd non nasci mihi contigit illic!
 Fortunâq; loci ledor! quid in ista revolvor?
 Spes interdicta, discedite, dignus amari
 Ille, sed ut pater, est. ergo si filia magni
 Non essem Cinyra, Cinyra concumbere possem.
 Nunc, quia jam meus est, non est meus; ipsaque damno
 Est mihi proximitas: aliena potentior essem.
 Ire libet procul hinc, patriâque relinquere fines,
 Dum scelus effugiam: retinet malus ardor amantem,
 Ut præsens spectem Cinyram, tangâmq; loquârque,
 Osculâq; admoveam, si nil conceditur ultra.

Ultra autem sperare aliquid potes, impia virgo?
 Nec quod confundas & iura & nomina sentis?
 Tunc eris & matris pellex, & adultera patris?
 Tunc soror nati, genitrixque vocabere fratris?
 Nec metues torto crinitas angue sorores,
 Quas facibus sevis oculos atque ora petentes
 Nova corda vident? atque, dum corpore non es
 Passa nefas, animo ne concipe, neve parentis
 Concubitu vetito natura pollue fœdus.
 Velle puta, res ipsa vetat: pius ille, memorque
 Moris. & O vellem similis furor esset in illo!
 Dixerat. at Cinyras, quem copia digna procorum
 Quid faciet dubitare facit, scitatur ab ipsa,
 Nonnibus dictis, cuius velit esse mariti.
 Ille silet primo, patrisque in vultibus hærens
 Æstuat, & tepido suffundit lumina rore.
 Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
 Flere vetat, siccatque genas, atque oscula iungit.
 Myrrha datis nimium gaudet; consultaque qualem
 Optet habere virum, similem tibi, dixit. at ille
 Non intellectionem vocem collaudat, & Est
 Tam pia semper, ait. Pietatis nomine dicto,
 Demisit vultum scelestis sibi conscia virgo.
 Noctis erat medium, curasque & corpora somnus
 Solverat; at virgo Cinyreia pervigil igne
 Carpitur indomito, furiosaque vota retrahat:
 Et modo desperat, modo vult tentare; pudetque,
 Et cupit; & quid agat non invenit. atque securi
 Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
 Quo cadat in dubio est, omni que a parte timetur:
 Sic animus vario labefactus vulnere nutat
 Huc levis, atque illuc, momentaque sumit utrinque.
 Nec modus & requies, nisi mors, reperitur amoris.
 Mors placet. eri, iur, laqueoque innectere fauces
 Destinavit: & non summo de poste revincta,
 Chære vale Cinyra, causamque intellige mortis,
 Dixit; & aptabat pallenti vincula collo

Marmura verborum fidas nutricis ad aures
 Peruenisse ferunt limen servantis alumnae.
 Surgit anus, referatq; fores, mortisq; parata
 Instrumenta videns, Paterio conclamat eodem,
 Séque ferit, scinditq; sinus, ereptaq; collo
 Vincula dilaniat, tum deniq; flere vacavit,
 Tum dare complexus, laqueique requirere causam.
 Muta silet virgo, terramq; immota suctur,
 Et deprênsa dolet tarda conamina mortis.
 Instat anus, canôsq; suos & inania nudans
 Ubera, per cunas alimentaq; prima precatur,
 Ut sibi committat quicquid dolet, illa rogantem
 Aversata, gemit. certa est exquirere nutrix;
 Nec solam spondere fidem. Eic, inquit, opémq;
 Me sine ferre tibi: non est mea pigra senectus.
 Seu furor est, habeo quod carmine sanet & herbis:
 Sive aliquis nocuit, magico lustrabere ritu:
 Ira Deum sive est, sacris placabimus iram.
 Quid rear ulterius? certè fortuna domusq;
 Sospes ab incurso est: vivunt genitrixq; paterque.
 Myrrha, patre audito, suspicia duxit ab imo
 Pectore; nec nutrix etiamnum concipit ullum
 Mente nefas; aliquemq; tamen presentis amorem;
 Propositaq; tenax, quodcunq; est, orat ut ipsi
 Indicet: & gremio lacrymantem tollit anili.
 Atq; ita complectens infirmis membra lacertis,
 Sensimus, (inquit) Amas: & in hoc mea (pone timorem)
 Sedulitas erit apta tibi, nec sentiet unquam
 Hoc pater, exsiliit gremio furibunda, torumq;
 Ore premens, Discede, precor, miserôq; pudori
 Parce, ait instanti, discede, aut desine, dixit,
 Querere quid doleam: scelus est quod scire laboras.
 Horret anus, tremulâsq; manus annisq; metûq;
 Tendit, & ante pedes supplex procumbit alumna:
 Et modo blanditur; modo, si non conscia fiat,
 Terret, & indicium laquei cœptaq; minatur
 Mortis; & officium commissio spondet amori,

Extulit illa caput, lacrymisq; implevit obortis
 Pectora nutricis; conatq; sepe fateri,
 Sæpe tenet vocem, pudibundâq; vestibus ora
 Texit; Et, O, dixit, felicem conjuge matrem!
 Haestonus, Et gemuit. gelidos nutricis in artibus
 Ossâq; (sensit enim) penetrat tremor, albâq; toto
 Vertice canities rigidis sterit hirta capillis,
 Multâque, ut excu'eret diros, si posset, amores,
 Addidit. at virgo scit se non falsa moneri:
 Certa mori tamen est, si non potiat'ur amore.
 Vive, ait hæc, potiere tuo. non ausa, parente,
 Dicere, conticuit; promissâq; Numine firmat.
 Festa pia Cereris celebrabant annua matres,
 Illa quibus niveâ velatæ corpora veste
 Primitias frugum, dant spicae sarta suarum;
 Perq; novem noctes Venerem tactâsq; viriles
 In vetitis numerant. turba Cynreis in illa
 Regis adest conjux, a canâq; sacra frequentat:
 Ergo legitimâ vacuus dum conjuge lectus,
 Nacta gravem vino Cinyram malè sedula nutrix,
 Nimine mentito veros exponit amores;
 Et faciem laudat. quæsitæ virginis annis,
 Par, ait, est Myrrha. quam postquam adducere jussa est,
 Uq; domum rediit, Gaude, mea (dixit) alumna;
 Vicimus. infelix non toto pectore sentit
 Letitiam virgo, præsaq; pectora mærent:
 Sed tamen Et gaudet; tanta est discordia mentis.
 Tempus erat quo cuncta silent, interq; Triones
 Flexerat obliquo plaustrum remone Bootes:
 Ad facinus venit illa suum. fugit aurea cælo
 Luna, tegunt nigræ latitantia sidera nubes.
 Nox caret igne suo; primus regis, Icare, vultus,
 Erigonêq; pio sacra a parentis amore.
 Ter pedis offensi signo est revocata; ter omen
 Funereus bubo letali carmine fecit.
 It tamen, Et tenebræ minuunt nûxq; atra pudorem;
 Nutricisq; manum levâ tenet, altera motu

cacum iter explorat, thalami jam limina tangit,
 Jamq; fores aperit; jam ducitur intrus. At illi
 Poplite succiduo genua intremuere, fugitq;
 Et color, & sanguis, animusq; reliquit euntem.
 Quôq; suo proprior secleri est, magis horret, & ausi
 Penitet; & vellet non cognita posse reverti,
 Cunctantem longeva manu deduxit; & alto
 Admotam lecto ckm traderet, Accipe, dixit,
 Ista tua est, Cinyra; devotâq; pectora junxit.
 Accipit obsceno genitor sua viscera lecto,
 Virgineosq; metus levat, hortaturq; timentem.
 Forsitan atatis quoque nomine, Filia, dixit;
 Dixit & illa, Pater; scelere nê nomina desint.
 Plena patris thalamis excedit, & impia diro
 Semina fert utero, conceptâq; crimina portat.

Postera nox facinus geminat; nec finis in illa est.
 Cum tandem Cinyras, avidus cognoscere amantem
 Post tot concubitus, illato lumine vidit
 Et scelus, & natam, verbisq; dolore retentis,
 Pendenti nitidum vaginâ deripit enses.
 Myrrha fugit, tenebrisq; & caca munere noctis
 Intercepta neci est; latosq; vagata per agros,
 Palmiferos Arabas Panchæaque rura reliquit,
 Pérque novem erravit redeuntis cornua Luna.
 Cum tandem terrâ requievit fessa Sabæa,
 Vixque uteri portabat onus, tum nescia voti,
 Atque inter mortisque metus & tædia vitæ,
 Est tales complexa preces: O si qua patetis
 Numina confessis, merui; nec triste recuso
 Supplicium: sed, nê violem vivosque superstes,
 Mortuâque extinctos, ambobus pellite regnis,
 Mutateque mihi vitâque necemque negate.
 Numen confessis aliquod patet. ultima certè
 Vota suos habuere Deos, nam crura loquentis
 Terra supervenit; ruptosque obliqua per ungues
 Porrigitur radix, longi firmamina trunci;
 Ossaq; robur agunt; mediâque manente medullâ,

Sanguis it in succos, in magnos brachia ramos,
 In paruos digiti; duratur cortice pellis.
 Jamque gravem crescens uterum præcinxerat arbor,
 Pectorâque obruerat, collumque operire parabat.
 Non tulit illa moram, venientique obvia ligno
 Subsedit, mersitque suos in cortice vultus.
 Quæ quanquam amisit veteres cum corpore sensus,
 Flet tamen, & tepidæ manans ex arbore gutta.
 Est honor & lacrymis; stillatâque cortice Myrrha
 Nomen herile tenet, nulloque tacebitur ævo.

At malè conceptus sub robore creverat infans,
 Quarebâtque viam, quâ se, genitrice relicta,
 Exsereret: mediâ gravidus tumet arbore venter,
 Tendit onus matrem; neque habent sua verba dolores,
 Nec Lucina potest parientis voce vocari.
 Nitenti tamen est similis, curvatâque crebros
 Dat gemitus arbor, lacrymisque cadentibus humet.
 Constat ad ramos mitis Lucina dolentes,
 Admovitque manus, & verba puerpera dixit.
 Arbor agit rimas, & scisso cortice, vivum
 Reddit onus, vagitque puer; quem mollibus herbis
 Naiades impositum lacrymis unxere parentis.
 Laudaret faciem liyor quoque: qualia namque
 Corpora nudorum tabulâ pinguntur Amorum,
 Talis erat. sed nè faciat discrimina cultus,
 Aut huic adde leves, aut illis deme, pharetras
 Labitur occultè fallitque volatilis ætas;
 Et nihil est annis velocius. ille, sorore
 Natus avoque suo, qui conditus arbore nuper,
 Nuper erat genitus, modò formosissimus infans.
 Jam juvenis, jam vir, jam se formosior ipso est;
 Jam placet & Veneri, matrisque ulciscitur ignes.
 Namque pharetratus dum aat puer oscula matri,
 Inscius exstanti distrinxit arundine pectus.
 Lesa manu natum Dea reppulit. aliis ætæ
 Vulnus erat specie, primòque fefellerat ipsam.
 Capta viri formâ non jam Cythereia curat

Litora; non alto repetit Paphon a quore cinctam;
 Piscosâque Gnidon, gravidâmq; Amathunta metallis.
 Abstinet & cælo; cælo præfertur Adonis:
 Hunc tenet, huic comes est, assuetâq; semper in umbra est
 Indulgere sibi, formâque augere colendo.

Per iuga, per sylvas dumosâque saxa vagatur,
 Nuda genu, vestem ritu succincta Diana,
 Hortaturque canes; ruteque animalia præde,
 Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum,
 Aut agitat damas. at fortibus abstinet apris;
 Raptorésque lupos armatosque unguibus urso
 Vitat, & armenti saturatos cæde leones.
 Te quoque, ut hós timeas, si quid prodesse monendo
 Posset, Adoni, monet; Fortisque fugacibus esto,
 Inquit; in audaces non est audacia tuta.

Parce meo, juvenis, temerarius esse periclo:
 Nève feras, quibus arma dedit natura, laceſſe;
 Ster tibi nè magno tua gloria. non movet ætas,
 Nec facies, nec quæ Venerem movère, Leones,
 Setigerosque suos, oculosque animosque ferarum,
 Fulmen habent acres in aduncis dentibus apris.
 Impetus est fulvis & vasta leonibus ira,
 Invisumque mihi genus est. quæ causa, roganti,
 Dicam, ait, & veteris monstrum mirabile culpe.
 Sed labor insolitus jam me lassavit, & ecce,
 Opportuna suâ blanditur populus umbrâ.
 Dátque torum cespes: libet híc requiescere tecum.
 Et requievit humo, pressitque & gramen & ipsum;
 Inque sinu juvenis positâ cervice reclinis
 Sic ait; ac mediis interserit oſcula verbis:

Forſitan audieras aliquam certamine cursûs
 Veloces superâſſe viros. non fabula rumor
 Ille fuit; superabat enim: nec dicere possis.
 I laude pedum, formæne bono, præstantior esset.
 Scitanti Deus huic de conjuge, Conjuge, dixit,
 Nil opus est, Atalanta, tibi; fuge conjugis usum:
 Nec tamen effugies, tæque ipsâ viva carebis.

territâ

Territa sorte Dei per opacas innuba sylvas
 Vivit, & instantem turbam violenta procorum
 Conditione fugat : Nec sum posienda, nisi, inquit,
 Vincta prius cursu, pedibus contendite mecum.
 Præmia veloci conjux thalamique dabuntur ;
 Mors pretium tardis : ea lex certaminis esto.
 Illa quidem immitis : sed (tanta potentia formæ est)
 Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
 Sederat Hippomenes cursûs spectator iniqui ;
 Et, Petitur cuiquàm per tanta pericula conjux ?
 Dixerat ; ac nimios juvenum damnarat amores.
 Ut faciem, & posito corpus velamine vidit,
 Quale meum, vel quale tuum, si fœmina fias,
 Obstupuit ; tollensque manus, Ignoscite, dixit,
 Quos modò culpavi : nondum mihi præmia nota
 Quæ peteretis erant. laudando concepit ignem ;
 Et, nè quis juvenum currat velociùs, optat ;
 Invidiamque timet. Sed cur certaminis hujus
 Intentata mihi fortuna relinquitur ? inquit.
 Audentes, Deus ipse juvat. dum talia secum
 Exigit Hippomenes, passu volat alite virgo.
 Quæ quanquam Scythicâ non segniùs ire sagittâ
 Aonio visa est juveni ; tamen ille decoris
 Mirator magis est. cursus facit ipse decorem.
 Aura refert ablata ciliis talaria plantis,
 Tergæque jactantur crines per eburnea, quæque
 Poplitibus suberant picto genualia limbo ;
 Inq; puellari corpus candore ruborem
 Traxerat : haud aliter quàm cùm super atria velum
 Candida purpureum similem dat & insidet umbram.
 Dum notat hæc hospes, decursa novissima meta est,
 Et tegitur festâ victrix Atalanta coronâ.
 Dant gemitum victi, penduntq; ex fœdere pœnas.
 Non tamen eventu juvenum deterritus horum,
 Constitit in medio, vultûq; in virgine fixo,
 Quid facilem ritulum superando queris inertes ?
 Mecum confer, ait, seu me fortuna potentem

Fecerit ; à tanto non indignabere vinci :
 (Namq; mihi genitor Megareus, Onchestius illi ;
 Est Neptunus avus, pronepos ego Regis aquarum :
 Nec virtus citra genus est :) seu vincat, habebis,
 Hippomene victo, magnum & memorabile nomen.
 Talia dicentem molli Schœneia vultu
 Aspicit, & dubitat superari an vincere malit,
 Atq; ita, Quis Deus hunc formosum (dixit) iniquus
 Perdere vult, charaq; jubet discrimine vitæ
 Conjugium petere hoc ? non sum, me iudice, tanti.
 Nec formâ tangor ; poteram tamen hâc quoque tangi :
 Sed quod adhuc puer est ; non me movet ipse, sed ætas,
 Quid ? quod inest virtus, & mens interrita lethi ?
 Quid ? quod ab æquorea numeratur origine quartus ?
 Quid ? quod amat, tantiq; putat connubia nostra,
 Ut pereat, si me fors illi dara negarit ?
 Dum licet, hospes, abi, thalamosq; relinque cruentos :
 Conjugium crudele meum, tibi nubere nulla
 Noller, & optari potes à sapiente puella.
 Cur tamen est mihi cura tui, tot jam antè peremptis ?
 Viderit : intereat ; quoniam tot cadè procorum
 Admonitus non est, agiturq; in tædia vitæ.
 Occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum ?
 Indignamq; necem pretium patietur amoris ?
 Non erit invidiæ victoria nostra ferenda.
 Sed non culpa mea est. utinam desistere velles ?
 Aut, quoniam es demens, utinam velocior esses.
 Ah ! quàm virgineus puerili vultus in ore est !
 Ah miser Hippomene ! nollem tibi visa fuisset,
 Vivere dignus eras. quod si felicior essem,
 Nec mihi conjugium fata importuna negarent,
 Unus eras cum quo sociare cubilia vellem.
 Dixerat : utque rudis, primòque cupidine tæssa,
 Quod facit ignorans, amat, & non sentit amorem,
 Jam solitos poscunt cursus populiq; patérque,
 Cùm me sollicitâ proles Neptunia voce
 Invocat Hippomenes ; Cylhereâque, comprecor, quis
 Adsit,

Adsit, ait, nostris, & quos dedit adjuvet ignes.
 Detulit aura preces ad me non invida blandas;
 Motaq; sum, fateor, nec opis mora longa dabatur.

Est ager, indigenæ Damascenum nomine dicunt,
 Telluris Cypria pars optima, quam mihi præsci
 Sacravère senes, templisq; accedere dotem
 Hanc jussere meis: medio nitet arbor in arvo
 Fulva comas, fulvo ramis crepitantibus auro.
 Hinc tria fortè meâ veniens decerpta ferebam
 Aurea poma manu, nulliq; videnda nisi ipsi.
 Hippomenen adii, docuiq; quis usus in illis.
 Signa rubæ dederant, cum carcere pronus uterque
 Emicat, & summam celeri pede libat arenam.
 Posse putes illos sicco freta radere passu,
 Et segetis canastantes percurrere aristas.
 Adjiciunt animos juveni clamorq; favorque,
 Verbaq; dicentium, Nunc, nunc incumbere tempus;
 Hippomene, propera, nunc viribus utere totis:
 Pelle moram; vinces. dubium Megareius heros
 Gaudeat an virgo magis his Schœneia dictis.
 O quoties, cum jam posset transire, mora est,
 Spectatorq; diu vultus invita reliquit!
 Aridus à lasso veniebat anhelitus ore,
 Metaq; erat longè: tum deniq; de viribus unum
 Fœtibus arboreis proles Neptunia misit.
 Obstupuit virgo, nitidq; cupidine pomi
 Declinat cursus, aurumq; volubile tollit.
 Præterit Hippomenes: resonant spectacula plausu.
 Illa moram celeri cessatq; tempora cursu
 Corrigit, atq; iterum juvenem post terga relinquit:
 Et rursus pomi jactu remorata secundi
 Consequitur transitq; virum. pars ultima cursûs
 Restabat. Nunc, inquit, ades, Dea muneris auctor;
 Inq; laus campi, quò tardius illa rediret,
 Fecit ab obliquo liquidum juveniliter aurum.
 An peteret virgo visa est dubitare, coegi
 Tollere, & adjeci sublato pondera malo;

Impediq; oneris pariter gravitate, morâque.
 Nève meus sermo cursu sit tardior ipso,
 Præterita est virgo, duxit sua premia victor,
 Dignâne chi grates ageret, cui thuris honorem
 Ferret, Adoni, fui? nec grates immemor egit,
 Nec mihi thura dedit, subitam convertor in iram;
 Contempnâq; dolens, nè sim spernenda futuris,
 Exemplo caveo, meq; ipsam exhortor in ambos.
 Tempia Deûm matri quæ quondam clarus Echion
 Fecerat ex voto, nemorosus abdita sylva,
 Transibant; & iter longum requiescere suâsit.
 Illic concubitus intempestiva cupido
 Occupat Hippomenen à numine concita nostro.
 Luminis exigui fuerat prope templa recessus
 Spelunca similis, nativo pumice testus,
 Religione sacer priscâ, quò multa sacerdos
 Lignea contulerat veterum simulacra deorum.
 Hunc inquit, & vetito temerat sacraria probro.
 Sacra reitorserunt oculos; turritâq; mater
 An Stygia fontes dubitavit mergeret undâ.
 Pœnaq; levius visa est. ergo modo levius fulvae
 Colla iuba velant; digiti curvantur in ungues;
 Ex humeris armi fiunt; in pectora totum.
 Pondus abit; summa caudâ verruntur arena:
 Iram vultus habet; pro verbis murmurare reddunt,
 Pro thalamis celebrant sylvas; Aliisq; timendi,
 Dente premunt demito Cybeleia fræna leones.
 Hos tu, chære mihi, cùmq; his genus omne ferarum
 Quod non terga fuga, sed pugna pectora prabet,
 Effuge, nè virtus tua sit damnosa duobus.
 Illa quidem monuit, junctisq; per aëra cygnis
 Carpit iter: sed stat monitus contraria virtus.
 Fortè suam latebris vestigia certa secuti
 Excivere canes; sylvisq; exire parantem
 Fixerat obliquo juvenis Cinyreius ictu.
 Protinus excussit pando venabula rostro,
 Sanguine tincta suo; trepidumq; & ruita petentem

Trux aper insequitur, totòsque sub inguine dentes
 Abdidit, & fulvâ moribundum stravit arenâ.
 Vesta levi currum medias cytherea per auras
 Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
 Agnovit longè gemitum morientis, & albas
 Flexit aures illuc. atque æthere vidit ab alto
 Exanimem, inque suo jactantem sanguine corpus,
 Desiliit, pariterque sinum pariterque capillos
 Rupit, & indignis percussit pectora palmis:
 Quæstaque cum fatis, Ex non tamen omnia vestri
 Juris erunt, dixit: luctus monumenta manebunt
 Semper, Adoni, mei; repetitâque mortis imago
 Annua plangoris peraget simulamina nostri.
 At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
 Fæmineos artus inolentes vertere menthas,
 Persephone, licuit? nobis Cinyreus heros
 Invidia mutatus erit? Sic, ita, cruorem
 Nectare odorato sparsit; qui tactus ab illo
 Intumuit, sicut pluvio perlucida cælo
 Surgere bulla solet. nec plenâ longior horâ
 Facta mora est, cùm flos de sanguine concalor ortus,
 Qualem, quæ lento celant sub cortice granum,
 Punica ferre solent, brevis est tamen usus in illo:
 Namq; malè hærentem, & nimîâ levitate caducum,
 Excitant iidem qui perslant omnia venti,

P. OVID. NASONIS
METAMORPHOSEON

Liber XI.

C Armine dum tali sylvas, animosq; ferarum,
Threïcius vates, & saxa sequentia traxit;
Ecce, natus Ciconum, tellus lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percussis sociantem carmina nervis.
Equibus una, leves jactato crine per auras
En ait, en hic est nostri contemptor: & hastam
Vatis Apollinei vocalia misit in ora;
Qua foliis presuta, notam sine vulnere fecit.
Aterius telum lapis est; qui, missus, in ipso
Aëre concentu victus vocisq; lyraq; est,
Ac, veluti supplex pro tam furialibus ausis,
Ante pedes jacuit. Sed enim temeraria crescunt
Vella, modusq; abiit, insanâq; regnat Erinys.
Cunctâque tela forent cantu mollita; sed ingens
Clamor, & inflato Bercynthia tibia cornu,
Tympanâque, & plausus, & Bacchæi ululatus
Obstrepuere sono citharæ, tum deniq; saxa
Non exauditi ruerunt sanguine Vatis.
Ac primum attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volacres, anguesq; agmenq; ferarum,
Menades Orphæi titulum rapuere Theatri.
Indè cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et coeunt, ut aves, si quando lace vagantem

Noctis avem cernunt ; struſſoque utrinque theatro,
 Ut matutinâ cervus periturus arenâ
 Præda canum eſt ; vatémq; petunt, & fronde virentes
 Conjiciunt thyrfos non hæc in munera factò.

Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
 Pars torquent ſilices. neu diſint tela furori,
 Fortè boves preſſo ſubigebant vomere terram ;
 Nec procul hinc, multo fructum ſudore parantes,
 Dura lacertoſi fodiebant arva coloni :

Agmine qui viſo fugiunt, operiſque relinquunt
 Arma ſui ; vacuòſque jacent diſperſa per agros
 Sarculâque, raſtriſque graves, longique ligones.
 Qua poſt quam rapuère fera, cornûque minaces
 Divulſère boves, ad vatis fata recurrunt ;
 Tendentémque manus, atque illo tempore primùm
 Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem,
 Sacrilegæ perimunt : pèrque os (proh Jupiter !) illud
 Auditum ſaxis, intelleſtúmque ferarum
 Senſibus, in ventos anima exhalata receſſit.

Te mæſtæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,
 Te rigidi ſilices, tua carmina ſepe ſecutæ
 Fleverunt ſylvæ ; poſitis te frondibus arbos
 Tonſa comas luxit : lacrymis quoq. flumina dicunt
 Increviſſe ſuis ; obſcurâq; carbafa pullo
 Naiades & Dryades paſſòſque habuère capillos.
 Membra jacent diſverſa locis : caput, Hebre, lyrámq;
 Excipis. &, (mirum) medio dum labitur amne,
 Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
 Murmurat exanimis : reſpondenti flebile ripæ.
 Jamque mare inveſtæ flumen populare relinquunt,
 Et Methymnæ pitiuntur littore Leſbi.

Hic ferus expoſitum peregrinis anguis arenis
 Os petit, & ſparſos ſtillantè rore capillos.
 Lambit, & hymniſeros inhiat diſvellere vultus.
 Tandem Phæbus adeſt, morſûſque inferre parat : m
 Arcet, & in lapidem riſtus ſerpentiſ apertos
 Congelat, & parulos (ut erant) indurat hiatus.

Umbra

Umbra subit terras, & quæ loca viderat ante
Cuncta recognoscit; quærēnsque per arua piorum,
Inuenit Eurydicen, cupidisque amplectitur ulnis.
Hic modò conjunctis spātiantur passibus ambo;
Nunc præcedentē sequitur, nunc præuius anteit:
Eurydicēque suam jam tutò respicit Orpheus.

Non impunè tamen scelus hoc finit esse Lyæus:
Amisæque dolens sacrorum vate suorum,
Protinus in syluis matres Edonidas omnes,
Quæ vidēre nefas, tortâ radice ligauit.
Quippe pedum digitos, in quantum est quæque secuta,
Traxit, & in solidam detrusit acumine terram.
Vique suum laqueis, quæ callidus abdidit anceps,
Crus ubi commisit volucris, sensitque teneri,
Plangitur, ac trepidans adstringit vincula motu:
Sic, quæcunque solo defixa cohaeserat harum,
Exsternata fugam frustra tentabat; at illam
Lenta tenet radix, exsultantēque coercet.
Dumque ubi sint digiti, dum pes ubi quærit & iunguet,
Aspicit in teretes lignum succedere furas.
Et conata semur mærenti plangere dextrâ,
Robora percussit: pectus quoque robora fiunt;
Robora sunt humeri: porrectæque brachia veros
Esse putes ramos, & non fallare putando.

Nec sat is hoc Baccho est, ipsos quoque deserit agros;
Cumque choro meliore sui vineta Timoli
Pactolūque petit: quamuis non aureus illo
Tempore, nec charis erat inuidiosus arenis.
Hunc, assuetæ cohors, Satyri Baccheque frequentant:
At Silenus abest. titubantem annis que meròque
Ruricola cepere Phryges, vindictamque coronis
Ad regem duxere Midam, cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui simul agnouit socium, comitēque sacrorum,
Hospitis ad ventu festum genialiter egit
Per his quinque dies & iunctas ordine noctes.
Et jam stellarum sublime cœgerat agmen

Lucifer undecimus, Lydos cum latus in agros
 Rex venit, & juveni Silenum reddit alumno.
 Haic deus optanti gratum, sed inutile, fecit
 Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
 Ille, male usurus donis, ait, Effice, quicquid
 Corpore contigero, fulvum veriat in aurum.
 Annuit optatis, nocituraque munera solvit
 Liber; & indoluit quod non meliora petisset.
 Letus abit, gaudetque malo Berecynthius heros,
 Pollicitiq; fidem, tangendo singula, tentat.
 Vixque sibi credens, non alta fronde virentem
 Illice detraxit virgam; virga aurea facta est:
 Tollit humo saxum; saxum quoque palluit auro:
 Contigit & glebam; contactu gleba potenti
 Massa fit: arentes Cereris decerpssit aristas;
 Aurea messis erat: demptum tenet arbore pomum;
 Hesperidas donasse putes: si postibus altis
 Admovit digitor; postes radiare videntur.
 Ille etiam liquidis palmos ubi laverat undis,
 Unda fluens palmis Danaen eludere possit.
 Vix spes ipse sui animo capit, aurea fingens
 Omnia, gaudenti mensos posuere ministri
 Exstructis dapibus, nec rostra frugis egentes.
 Tum vero, siue ille sua Cerealia dextrâ
 Munera contigerat; Cerealia dona rigeant:
 Sive dapes avido convellere dente parabat;
 Lamina fulva dapes admoto dente nitebat.
 Miscuerat puris autorem muneris undis;
 Fusile per victus aurum stultare videres.
 Attonitus novitate mali divæque miserque,
 Effugere optat opes, & quæ modo voverat, odit.
 Copia nulla famem relevat; sitis arida guttur
 Urit: & invisio meritis torquetur ab aure.
 Ad cælumque manus & splendida brachia tollens,
 Da veniam, Lenæ pater, peccavimus, inquit;
 Sed mihi crede, precor, speciosaque eripe damno.
 Mite Deum, numen, Bacchus peccasse fatentem

Restituit, fassitque sicut data munera solvit;
 Neve male operato maneat circumlitus auro,
 Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus, amnem,
 Perque jugum vipa libentibus obuius undis
 Carpe vitam, donec venias ad fluminis ortus;
 Spumigeroque tuum fonti, quâ plurimas exit,
 Subde caput, corpusque simul, simul elue crimen.
 Rex iussæ succedit aquæ. vis aurea tinxit
 Flumen, & humano de corpore cessit in amnem,
 Nunc quoque jam veteris perceptio semine vene
 Arua rigent, auro madidis pallentia glebis;
 Ille perosus opes, sylvasque & rura colabat,
 Panâque montanis habitantem semper in antris,
 Pingue sed ingenium mansit; nociturâque, ut ante,
 Rursus erant domino stolidæ præcordia mentis.
 Nam freta prospiciens latè riget arduus alto
 Imolus in ascensu, clivôque extensus utroque,
 Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
 Pan ibi dum teneris jactat sua carmina Nymphis,
 Et leve ceratâ modulatur arundine carmen,
 Ausus Apollineos præ se contemnere canus,
 Judice sub Imolo certamen venit ad impar.
 Monte suo senior judex confedit, & aures
 Liberat arboribus: quercu corna cerula tantum
 Cingitur, pendent circum cava tempora glandes.
 Ilque deum pecoris spectans, In judice, dixit,
 Nulla mora est. Calamis agrestibus insonat ille,
 Barbaricôque Midan (aderat nam fortè caneni)
 Carmine deliniit. Post hunc sacer ora retorfit
 Imolus ad os Phœbi; vultum sua sylva secuta est.
 Ille, caput flavum lauro Parnasside victus,
 Verrit humum Tyrio saturatâ murice pallâ;
 Distinctâque lyram gemmis & dentibus Indis
 Sustinet à læva, tenuit manus altera plectrum.
 Artificis status iste fuit, tum stamina docto
 Pollice sollicitat: quorum dulcedine caprus
 Pana jubet Imolus citharæ summittere cannas.

Judicium sanctique placet sententia monitis
 Omnibus : arguitur tamen atque injusta vocatur
 Unus sermone Mida, nec Delius aures
 Humanam solidas patitur retinere figuram ;
 Sed trahit in spatium, villisq; albenibus implet,
 Instabilisq; illas facit, & dat posse moveri,
 Cætera sunt hominis ; partem damnatur in unam,
 Induiturq; aures lentæ gradientis æfelli.

Ille quidem celare cupit, turpiq; pudore
 Tempora purpureis tentat velare tiaris.
 Sed solitus longos ferro refecare capillos
 Viderat hoc famulus : qui, cùm nec prodere visum
 Nedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
 Nec posset reticere tamen, secedit, humumq;
 Effodit, & domini quales aspexerit aures,
 Voce refert parvâ, terræq; immarmurat hausta ;
 Indiciûmq; suæ vocis tellure regestâ
 Obruit, & scrobibus tacitus discedit opertus.
 Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
 Cæpit, & ut primum pleno maturuît anno,
 Prodidit agricolam ; leni nam motus ab Austro
 Obruta verba refert, dominiq; coarguit aures.

Ultus abit Imolo, liquidumq; per aëra vultus
 Angustum citra pontum Nepheleïdos Helles
 Laomedontæis Latoïus adstitit arvis.
 Dexterâ Sigei, Rhætei læva profundî,
 Ara Panomphæo vetus est sacra a Tonanti.
 Inde novæ primum moliri mœnia Trojæ
 Laomedonta vidit, susceptaq; magna labore
 Crescere difficili, nec opes exposcere parvus :
 Cùmq; Tridientigero tumidi genitore profundî
 Mortalem induitur formam ; Phrygiaeq; tyranno
 Ædificat muros, pacto pro mœnibus auro.
 Stabat opus : pretium rex inficiatur, & addit
 Perfidia cumulum, falsis perjurâ verbis.
 Non impunè feres rector maris inquit : & omnes
 Inclinauit aquas ad avara littora Trojæ,

Inque

Inque freti formam terras convertit, opēsque
 Abstulit agricolis, & fluctibus obruit agros.
 Pœna neque hac satis est. regis quoque filia monstro
 Poscitur equoreo: quam dura ad saxa revinctam
 Vindicat Alcides, promissaque munera dictos
 Poscit equus: tantique operis mercede negata,
 Bis perjura capit superata mœnia Troja.
 Nec pars militia Telamon sine honore recessit,
 Hesionēque datā potitur. Nam conjuge Peleus
 Clarus erat diva: nec avi magis ille superbit
 Nomine, quādm̄ soceri: siquidem Jovis esse nepotem.
 Contigit haud uni, conjux dea contigit uni.

Namque senex Theridi Proteus prœdixerat udae,
 Concipe: mater eris juvenis, qui fortibus armis
 Acta patris vincet, majorque vocabitur illo.
 Ergo, nē quicquam mundus Jove majus haberet,
 Quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes
 Juppiter, equoreæ Theridis connubia fugit,
 Inque sua Æaciden succedere vota nepotem
 Jussit, & amplexus in virginis ire marine.
 Est sinus Æmonia curvos falcatus in arcus,
 Brachia procurrunt, ubi, si foret altior unda,
 Portus erat; summis inductum est equor arenis:
 Littus habet solidum, quod nec vestigia servet,
 Nec remoretur iter, nec opertum pendeat algæ.
 Myrtea sylva subest bicoloribus obsita baccis:
 Est specus in medio, naturā factus, an arte,
 Ambiguum; magis arte tamen; quò sæpe venire
 Franato delphine sedens, Theri, nuda solebas.
 Illic te Peleus, ut somno viſta jacebas,
 Occupat; & quoniam precibus tentata repugnas,
 Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
 Quòd nisi venisses, variatis sæpe figuris,
 Ad solitas artes, auso foret ille potitus.
 Sed modo tu volucris; volucrem tamen ille tenebat:
 Nunc gravis arbor eras; hærebat in arbore Peleus.
 Tertia forma fuit maculose tigridis: illā

Territus *Æacides* à corpore brachia solvit,
 Isque deos pelagi vincto super aquora fuso,
 Et pecoris fibris & fumo thuris, adorat;
 Donec *Carpathius* medio de gurgite vates,
Æacide, dixit, *thalamis* potière petitis.
 Tu modo, cum gelido sopita quiescit in anero,
 Ignaram laqueis vincloque innecte tenaci.
 Nec te decipiat centum mentita figuras;
 Sed preme quicquid erit, dum quod fuit ante, reformet,
 Dixerat hæc *Proteus*, & condidit aquore vultum.
 Admisitque suos in verba novissima fluctus.
 Pronus erat *Titan*, inclinatioque prebat
Hesperium temone fretum, cum pulchra relicto
Nereis ingreditur consueta cubilia fluctu.
 Vix bene virginæ *Peleus* invaserat artus,
 Illa novæ formas; donec sua membra teneri
 Sensit, & in partes diversas brachia tendit.
 Tum demum ingemuit, Neque. ait, sine numine vincis,
 Exhibita estque *Thetis*. confessam amplectitur heros,
 Et potitur vinctis, ingentique implet *Achille*.

Felix & nato, felix & conjugæ *Peleus*,
 Et cui, si demas jugulati crimina *Phoci*,
 Omnia contigerant. Fraterno sanguine fontem,
 Expulsumque domo patriâ, *Trachinia* tellus
 Accipit. hic regnum sine vi, sine cade regebat
 Lucifero genitore satus, patriâque nitorem
 Ore ferens, *Ceyx*, illo qui tempore mæstus,
 Dissimilisque sui, fratrem lugebat ademptum.
 Quo postquam *Æacides*, fessus curâque viâque,
 Venit, & intravit paucis comitantibus urbem,
 Quosque greges pecorum, quæ secum armenta trahebat,
 Haud procul à muris sub opaca valle reliquit;
 Copia cum facta est adveniendi tecta tyranni,
 Velamenta manu prætendens supplice, qui sit,
 Quoque satus, memorat: tantum sua crimina celat,
 Mentiturque fugæ causam. petit viles vel agros,
 Se juvet. hunc contra placida *Trachinia* ore

Tali-

Talibus alloquitur : Media quoque commoda plebi
 Nostra patent, Pelen, nec inhospita regna tenemus.
 Adjici; huic animo monimenta potentia, claram
 Nomen, avâmq; Jovem. nâ tempora perde precando:
 Quod petis omne feres, tuâque hæc proprie vocatio,
 Qualiâcunque vides : utinam meliora videres,
 Et flebat. Moveat tantos quæ causa dolores,
 Et Peleus comitésque rogans, quibus ille profatur;
 Forsitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
 Terret aves, semper pennas habuisse putetis.
 Vir fuit, (& tanta est animi constantia, quantum
 Acer erat, bellôque ferox, ad vimque paratus)
 Nomine Dædalion, illo genitore creatus
 Qui vocat Auroram, cæloque novissimus exit.
 Culta mihi pax est; pacis mihi cura tuenda
 Conjugiique fuit : fratri fera bella placebant,
 Illius virtus gentes regésque subegit,
 Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas.
 Nata erat huic Chione, quæ dotatissima formâ
 Mille procis placuit, bis septem nubilis annis.
 Fortè revertentes Phæbus Maiâque creatus,
 Ille suis Dèlphis, hic vertice Cylleneo,
 Vidère hanc pariter, pariter traxère calorem.
 Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo :
 Non fert Ille moras, virgâque movente soporem
 Virginis os tangit. tactu jacet illa potenti,
 Vimque Dei patitur. Nox cælum sparserat astris :
 Phæbus anum simulat, præceptâque gaudia sumit.
 Ut sua maturus complevit tempora venter,
 Alipedis de stirpe Dei versuta propago
 Nascitur Antolycus, furtum ingeniosus ad omne,
 Qui facere assuërat (patria non degner artis)
 Candida de nigris, & de candentibus atra.
 Nascitur è Phæbo (namque est enixa gemellos)
 Carmine vocali clarus citbarâque Philæmon.
 Quid peperisse duos, & diis placuisse duobus,
 Et forti genitore, & progenitore Tonante,

Esse satam prodest? an obest quoque gloria multis?
 Obsuit huic certè, quæ se præferre Dianæ
 Sustinuit, facièmq; Dea culpavit, At illi
 Ira ferox mota est: Factisque placebimus, inquit.
 Nec mora: curvavit cornu, nervoque sagittam
 Impulit, & meritam trajecit arundine linguam.
 Lingua jacet; nec vox tentatæque verba sequuntur:
 Conantemque loqui cum sanguine vita reliquit.
 Quam miser amplexans ego tunc, patrioque dolorem
 Corde tuli, fratrique pio solatia dixi.
 Quæ pater haud aliter quàm cautes murmura ponti
 Accipit, & natam delamentatur ademptam:
 Ut verò ardentem vidit, quater impetus illi
 In medios fuit ire rogos; quater inde repulsus,
 Concita membra fuga mandat, similisque juvenco
 Spicula crabronum pressâ cervice gerenti,
 Quâ via nulla ruit: jam tum mihi currere visus
 Plūs homine est, alasque pedes sumpsisse putares.
 Effugit ergo omnes, veloxque cupidine leti
 Vertice Parnassi positur, miseratus Apollo,
 Cùm se Dadalion saxo misisset ab alto.
 Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis,
 Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
 Virtutem antiquam, majores corpore vires,
 Et nunc accipiter nulli satis æquus, in omnes
 Scivit aves, aliisque dolens sit causa dolendi.
 Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
 De consorte suo; cursu festinus anhelò
 Advolat armenti custos Phœceus Anetor,
 Et, Pelen, Pelen, magnæ tibi nuncius adsum
 Cladis, ait. quodcunque ferat, jubet edere Pelen:
 Pendet & ipse metu trepidi Trachinius oris,
 Ille refert; Res sos ad littora curva juvencos
 Appuleram, medio cùm sol altissimus orbe
 Tantum respiceret quantum superesse videret:
 Pârsque boum fulvis genua inclinârat arenis,
 Latantemque jacens campos spectabat aquarum;

Pars gradibus tardis illuc errabat & illuc;
 Nant alii, celsòque exstant super aquora collo.
 Tempia mari subsunt, nec marmore clara nec auro,
 Sed irabibus densis, lucòque umbrosa vetusto;
 Nereides Nereisque tenent. hos navita templi
 Edidit esse Deos, dum reia littore siccant.
 Sancta palus huic est densis obsessa salictis,
 Quam restagnantis fecit maris undæ paludem.
 Indè fragore gravi strepitans loca proxima terret
 Bellua vasta, lupus, sylvisque palustribus exit,
 Oblitus & humis & crasso sanguine rictus
 Fulmineos, rubrà suffusus lumina flammâ.
 Qui quanquam sevit pariter rabieque fameque,
 Acrior est rabie, neque enim jejunia curat
 Cade boum diramque famem finire, sed omne
 Vulnerat armentum; sternitque hostiliter omnes.
 Pars quoque de nobis funesto saucia morsu,
 Dum defensamus, leto est data. sanguine littus
 Undaque prima rubet, demugitque paludex;
 Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
 Dum superest aliquid, cuncti coeamus ad arma:
 Arma capeamus, conjunctaque tela feramus.
 Dixerat agrestis. nec Pelea damna movebant:
 Sed, memor admissi, Nereida colligit orbam
 Damna suo inferias extincto mittere Phoco.
 Induere arma viros violentaque sumere tela
 Rex jubet Oetaus; cum quæis simul ipse parabat
 Ire. sed Halcyone conjux excita tumultu
 Profilit, & nondum totos ornata capillos,
 Disjicit hos ipsos, colloque infusa mariti,
 Mittat ut auxilium sine se verbisque precatur
 Et lacrymis, animisque duas ut servet in una.
 Eacides illi, Pulchros, Regina, piòsque
 Pone metus; plena est promissi gratia vestri.
 Non placet arma mihi contra nova monstra moveri;
 Numen adorandum pelagi est. Erat ardua turris,
 Arce locus summâ, fessis loca grata carinis.

Ascen-

Ascendunt illuc, stratosque in littore & auros
 Cum gemitu aspiciunt, vastatoremque cruento
 Ore feram, longos infestum sanguine villos.
 Indè manus tendens in aperti littora ponti,
 Cæruleam Peleus Psamathen, ut finiat iram,
 Orat, opemque ferat, nec vacibus illa rogantis
 Flebitur Æcidea; Theiis hanc pro conjuge supplex
 Accepit veniam. sed enim irrevocatus ab acri
 Cæde lupus perstat, dulcedine sanguinis asper;
 Donec inherentem lacera cervice juvenca
 Marmore mutavit corpus, præterque colorem
 Omnia servavit. lapidis color indicat illum
 Jam non esse lupum, jam non debere timeri.
 Nec tamen hæc profugum consistere Pelea terrâ
 Fata sinunt: Magnetæ adit vagus exsul, & illic
 Sumit ab Æmonio purgamina cadis Acasto.

Interea fratrisque sui fratremque secutis
 Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
 Consulat ut sacras hominum oblectamina sortes,
 Ad Clarum parat ire Deum: nam templa profanum
 Invia cum Phlegysis faciebat Delphica Phorbas.
 Consilii tamen antè sui fidissima certam
 Te facit Halcyone: cui protinus intima frigus
 Ossa receperunt, baxoque simillimus ora
 Pallor obit, lacrymisque genæ maduere profusis.
 Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit;
 Singultique pias interrumpente querelas,
 Quæ mea culpa tuam, dixit, charissime, mentem
 Vertit? ubi est quæ cura mei prior esse solebat?
 Jam potes Halcyone securus abesse relicta?
 Jam via longa placet? jam sum tibi charior absens?
 At puto per terras iter est? tantumque dolebo?
 Non etiam metuum? curaque timore carebunt?
 Æquora me terrent, & ponti tristis imago.
 Et laceras nuper tabulas in littore vidi;
 Et sæpe in tumultis sine corpore nomina legi.
 Næve tuum fallax animum fiducia tangat,

Quòd socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
contineat ventos, & cum velit, æquora placet:
Cum semel emissi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum est; incommendatæque tellus
Omnis, & omne fretum est: cæli quoque nubila vexant,
Excitantque feris rutilos concursibus ignes.
Quò magis hos novi (nam novi, & sæpe paternâ
Parva domo vidi) magis hos reor esse timendos.
Quod tua si flecti precibus sententia nullis,
Chære, potest, conjux, nimiumque es certus eundi;
Me quoque tolle simul: certè jactabimur unâ:
Nec, nisi quæ patiar, metnam: pariterque feremus
Quicquid erit, pariter super æquora lata feremur.
Talibus Æolidis dictis lacrymisque movetur
Sidereus conjux: neque enim minor ignis in ipso est.
Sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli;
Multâque respondit timidum solantia pectus.
Non tamen idcirco causam probat. addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amanti.
Longa quidem est nobis omnis mora: sed tibi juro
Per patrios ignes, (si me modo fata remittant)
Antè reversurum quàm Luna bis impleat orbem.
His ubi promissis spes est admota recursus,
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
Aptarique suis pinum jubet armamenti.
Quâ rursus visâ, veluti præfaga futuri,
Horruit Halcyone, lacrymâsque emisit obortas,
Amplexûsque dedit, tristisque miserrima tandem
Ore Vale, dixit, collapsâque corpore toto est.
At juvenes, quarente moras Ceyce, reducant
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos,
Æqualique ietu sciunt freta. Sustulit illa
Humentes oculos, stantemque in puppe recurva,
Concussâque manu dantem sibi signa, maritum
Prima videt, redditque notas, ubi terra recessit
Longius, atque oculi nequeunt cognoscere vulnus;

Dum

Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
 Hæc quoque ut haud poterat spatio summo a videri,
 Vela tamen spectat summo fluitantia malo.
 Ut nec vela videt, vacuum petit anxia lectum,
 Sæque toro ponit. renovat lectum, que locisq;
 Halcyones lacrymas, & quæ pars admonet absit.
 Portibus exierant, & moverat aura rudentes:
 Obvertit lateri pendentes navita remos,
 Cornuæque in summa locat arbore, totaque malo
 Carbasa deducit, venientisque excipit auras,
 Aut minus, aut certè medium non amplius aquor
 Puppe secabatur, longæque erat utraque tellus;
 Cum mare sub noctem tumidis albescere cœpit
 Fluctibus, & præceps spirare valentius Eurus.
 Ardua jamdudum demittite cornua, rector
 Clamat, & antennis totum subnectite velum.
 Hic jubet: impediunt adverse iussa procelle,
 Nec finit audiri vocem fragor aquoris ullam.
 s. pontè tamen properant, alii subducere remos,
 Pars munire latus, pars ventis vela negare.
 Egerit hic fluctus, aquorque refundit in aquor:
 Hic rapit antennas; quæ dum sine lege geruntur,
 Aspera crescit hyems, omniq; a parte feroces
 Bella gerunt venti, fretaque indignantia miscent.
 Ipse pavet, nec se, quis sit status, ipse fatetur
 Scire ratis rector, nec quid jubeatve velutve:
 Tanta mali moles, tantoque potentior arte est,
 Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
 Undarum incurso gravis unda, tonitribus æther.
 Fluctibus erigitur cœlumque equare videtur
 Pontus, & inductas aspergine tangere nubes.
 Et modò, cum fulvas ex imo vertit arenas,
 Concolor est illis; Stygiâ modò nigrior undâ:
 Sternitur interdum, spumisque sonantibus albet.
 Ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis;
 Et nunc sublimis veluti de vertice montis
 Despicere in valles imâmq; æcheronta videtur:

Nunc,

Nunc, ubi demissam curvum circumfletit equor,
 Susplicere inferno summum de gurgite cælum,
 Sæpe dat ingentem fluctu latus ista fragorem :
 Nec levis pulsata sonat quàm ferreus olim
 Cùm laceras aries ballistæve concutit arces.
 Urq; solent, sumptis incursu viribus, ire
 Pectore in arma feri protentq; tela leones :
 Sic ubi se ventis commiserat unda coortis,
 Ibat in arma ratis, multq; erat altior illis.
 Jamq; labant cunei, spoliatq; tegmine ceræ
 Rima patet, præbetq; viam letalibus undis.
 Ecce, cadunt largi resolutis nubibus imbres :
 Inq; fretum credas totum descendere cælum ;
 Inq; plagas cæli tumefactum ascendere pontum.
 Vela madent nimbis, & cum cælestibus undis
 Equorea miscentur aquæ. caret ignibus æther,
 Cacq; nox premitur tenebris hyemisq; suisq;
 Discutiunt tamen has præbentq; micantia lumen
 Fulmina : fulmineis ardescunt ignibus undæ.
 Dat quòq; jam saltus intra cava texta carinæ
 Fluctus. & ut miles numero præstantior omni,
 Cùm sæpe affiliit defensione mœnibus urbis,
 Spe potitur tandem, laudisq; accensus amore,
 Inter mille viros, murum tamen occupat unus :
 Sic ubi pulsârunt celsi latera ardua fluctus,
 Vastis insurgens decima ruit impetus undæ ;
 Nec prius absistit sessam oppugnare carinam,
 Quàm velut in capite descendat mœnia navis.
 Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum,
 Pars maris intus erat. trepidant haud segnius omnes,
 Quàm solet urbs, aliis murum fodientibus extrâ,
 Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
 Deficit ars, animiq; cadunt : totidémq. videntur,
 Quot veniunt fluctus, ruere atq; irrumpere mortes.
 Non tenet hic lacrymas ; stupet hic ; vocat ille beator
 Funera quos maneat ; hic votis rumen adorat,
 brachiaq; ad cælum, quod non videt, irrita tollens,

Poscit opem : subeunt illi fraterque parénsque ;
 Huic cum pignoribus domus, & quod cuiq; relictum est.
 Halcyone Ceyca mover ; Ceycis in ore
 Nulla nisi Halcyone est : & cum desideret unam,
 Gaudet abesse tamen, patriæ quoque vellet ad oras
 Respicere, inque domum supremos vertere vultus ;
 Verùm ubi sit nescit : tantâ verrigine pontus
 Fervet, & inductâ piceis è nubibus umbrâ
 Omne latet cælum, duplicatâque noctis imago est.
 Frangitur incursum nimborum turbinis arbor,
 Frangitur & regimen ; spoliisque animosa superbit
 Unda, velut victrix, sinuatâque despicit undas :
 Nec levius quàm si quis Athon Pindumque, revulsos
 Sede sua, totos in apertum verteret aquor,
 Precipitata cadit : pariterque & pondere & ictu
 Mergit in imaratem : dum qua pars magna virorum
 Gurgite pressa gravi, neque in aëra reddita, fato
 Functa suo est ; alii partes & membra rarina
 Trunca tenent. tenet ipse manu, quòd sceptrum solebat,
 Fragmina navigii Ceyce, socerumque patremque
 Invocat (heu!) frustrâ. sed plurima nantis in ore
 Halcyone est conjux : illam meminitque refertque.
 Illius ante oculos ut agant sua corpora fluctus
 Optat, & exanimis manibus tumuletur amicis.
 Dum natat, absentem, quoties finit hircere fluctus,
 Nominat Halcyonen ; ipsisque immurmurat undis.
 Ecce, super medios fluctus niger arcus aquarum
 Frangitur, & ruptâ intersum caput obruit undâ.
 Lucifer obscurus, nec quem cognoscere posses,
 Illâ nocte fuit ; quoniamque excedere cælo
 Non licuit. densis texit sua nubibus ora.

Æolis interea, tantorum ignara malorum,
 Dinumerat noctes : & jam quas induat ille
 Festinat vestes ; jam quas, ubi venerit ille,
 Ipsa gerat : reditusque sibi promittit inanes.
 Omnibus illa quidem superis pia iura ferebat :
 Ante tamen cunctos Junonis templa colebat ;

Pròque

Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras:
Utque foret sospes conjux sauis, utque rediret,
Optabat, nullamque sibi praeferret. at illi
Hoc de tot votis poterat contingere solum.

At Dea non ultra pro funesto morte rogari
Sustinet: utque manus faneſtas arceat aris,
Iri, mea, dixit, fidissima nuncia vocis,
Vise soporiferam Somni velociter anlam,
Exinſitque iube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonen veros imitantia casus.
Dixerat. Induitur velamine mille colorum
Iris, & arcuato cælum curvamine signans,
Teſta petit juſſi ſub nube latentia regis.

Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cauius, ignavi domus & penetrabilia Somni,
Quò nunquam radiis oriens, mediùſve, cadensve
Phœbus adire poteſt: nebula caligine miſta
Exhalantur humo, dubiaque crepuſcula lucis.
Non vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Evocat Auroram; nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitivæ canes, canibusve ſagacior anſer.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve ſonum reddunt convitiis lingua.
Muta quies habitat: ſaxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Leibes, per quem cum murmure labens
Invitat ſomnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri ſecunda papavera florent,
Innumeraque herba, quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opacos humida terras.
Janua, nè verſo ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo tota eſt, cuſtos in limine nullus.
At medio torus eſt hebeno ſublimis in antro |
Plumens, unicolor, pullo velamine teſtus,
Quo cubat ipſe Deus membris languere ſolutis.
Hanc circa paſſim varias imitantia formas
Somnia vana jacent totidem, quot meſſis arifas,
ſylva gerit frondes, reſſat liſtus arenas.

Quò simul intravit, manibúsque obstantia virgo
 Somnia dimovit; vestis fulgore relaxit
 Sacra domus: tardâque Deus gravitate jacentes
 Vix oculos tollens, iterúmque iterúmque relabens,
 Summâque percutiens nutanti pectora mento,
 Excussit tandem sibi se; cubitòque levatus,
 Quid veniat (cognovit enim) scitatur. at illa;
 Somne, quies rerum, placidissime, Somne, deorum,
 Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
 Fessa ministeriis mulces, reparâsque labori,
 Somnia quæ veras æquant imitamine formas
 Hérculeam Trachina jube, sub imagine regis,
 Haleyonen adæant, simulacrâque naufraga fingant.
 Imperat hoc Juno. Postquàm mandata peregit
 Iris, abit; neque enim ulterius tolerare soporis
 Vim poterat: labique ut somnum sensit in artus,
 Effugit, & remeat per quos modo venerat arcus.
 At pater è populo natorum mille suorum
 Excitat artificem simulatorémque figura,
 Morpheæ: non illo jussos sollertiùs alter
 Exprimit incessus, vultúmque, sonúmque loquendi.
 Adjicit & vestes, & consuetissima cuique
 Verba. sed hic solos homines imitatur. at alter
 Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
 Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
 Nominat. est etiam diversa tertius artis (béique,
 Phantasos: Ille in humum, saxúmque, undámque, tra-
 Queque vacant animâ fallaciter omnia transit.
 Regibus hi ducibusque suos ostendere vultus
 Nocte solent: populos alii plebéique pererrant.
 Præterit hos senior; cunctisque è fratribus unum
 Morpheæ. qui peragat Traumantidos edita, Somnus
 Eligit: & rursus, mollî languore solutus,
 Deposuitque caput, stratòque recondidit alto.
 Ille volat, nullis strepitus facientibus alis,
 Per tenebras, intrâque miræ breve tempus in urbem
 Pervenit Hemoniam; positisque è corpore penitus

In faciem Ceycis abit; sumptâq; figurâ
 Luridus, exanimi similis, sine vestibus ullis,
 Conjugis ante torum misera stetit. uda videtur
 Barba viri, madidâq; gravis fluere unda capillis.
 Tum lecto incumbens, fletu super ora profuso.
 Hac ait: A; noscis Ceyca, miserrima conjux?
 An mea mutata est facies nece? respice: nosces;
 Inveniâq; tuo pro conjuge conjugis umbram.
 Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt;
 Occidimus: falso tibi me promittere noli.
 Nubilus Ægeos deprêndit in aquore navem
 Auster, & ingenti jactatam flamine solvit;
 Drâq; nostra tibi frustra clamantia nomen
 Implêrunt fluctus. Non hac tibi nunciat autor
 Ambiguus; non ista vagis rumoribus audis:
 Ipse ego fata tibi præsens meanaufragus edo.
 Surge age, da lacrymas, lugubriâq; indue: nec me
 Indeploratum sub inania Tartara mitte.
 Adjicit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
 Crederet esse sui; fletus quoq; fundere veros
 Visus erat, gestûmq; manûs Ceycis habebat.
 Ingemit Halcyone, lacrymas movet atq; lacertos
 Per somnum; corpûsq; petens, amplectitur auras:
 Exclamâtque, Mane, quo te rapis? ibimus una.
 Voce suâ speciêq; viri turbata soporem
 Excutit; & primò si sit circumspicit illic
 Qui modo visus erat (nam moti voce ministri
 Intulerant lumen.) postquam non invenit usquam,
 Percutit ora manu, laniâtq; à pectore vestes,
 Pectorâq; ipsa ferit, nec crines solvere curans
 Scindit: & alvici, qua luctûs causa, roganti,
 Nulla est Halcyone, nulla est, ait; occidit unâ
 Cum Ceyce suo; solantia tollite verba.
 Naufragus interit: vidi, agnovique; manûsq;
 Ad discedentem, cupiens retinere tetendi.
 Umbra fuit; sed & umbra tamen manifesta, viriq;
 Vera mei. non ille quidem, si quærâs, habebat

Assuetos vultus, nec quo prius ore nitebat.
 Pallentem, nudamq; & adhuc humente capillo,
 Infelix vidit. sterit hec miserabilis ipso,
 Ecce, loco. (& quæit vestigia siqua supersint)
 Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam;
 Et, nè me fugiens ventos sequere, rogabam.
 At certe vellem, quoniam periturus abibas,
 Me quoq; duxisses. Fuit, ab ! fuit utile, tecum
 Ire mihi : neq; enim vitæ de tempore quidquam
 Non simul egissem, nec mora discreta fuisset.
 Nunc absens perit, iactor quoq; fluctibus absens ;
 Et sine me te pontus habet. crudelior ipso
 Sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitar
 Longius, & tanto pugnem superesse dolori.
 Sed neq; pugnabo, nec te, miserande, relinquam :
 Et tibi nunc saltem veni am comes, inq; sepulchro
 Si non urna, tamen junget nos ligera ; si non
 Ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
 Plura dolor prohibet ; verbôq; intervenit omni
 Plangor, & attonito gemitus à corde irahuntur.
 Manè erat : egreditur tectis ad littus, & illum
 Mæsta locum repetit de quo spectarat euntem.
 Dùmq; moratur ibi, dùmque, Hinc retinacula solvit,
 Hoc mihi discedens dedit oscula littore, dixit,
 Dùmq; notata oculis reminiscitur acta, fretamq;
 Prospicit ; in liquida, spatio distante, tuetur
 Nescio quid, quasi corpus, aqua ; primòque, quid illud
 Esset, erat dubium. postquam paulum appulsi unda,
 Et, quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat ;
 Quis foret, ignorans, quia naufragus, omine moto est :
 Et tanquam ignoto lacrymas daret, Hæu, miser, inquit,
 Quisquis es, & siqua est conjux tibi ! fluctibus actum
 Fit propius corpus : quod quò magis illa tuetur,
 Hoc minus & minus est mentis. jam jamq; propinquat
 Admotum terræ ; jam quod cognoscere posset
 Cerhit : erat conjux. Ille est, exclamat ; & unda
 Ora, & comas, vestem laterat ; tendensq; trementes

Ad Ceyca manus, Sic, & obarissime conjux,
Sic ad me, miserande, redi? ait. Adjacet undis
Facta manu moles, quæ primas æquoris undas
Frangit, & incurfus quæ prædelassat aquarum.
Insilit huc; mirumq; fuit potuisse: volabat,
Percutiensq; levem modò natis aëra pennis,
Stringebat summas alæ miserabilis undas.

Dumq; volat, mæsto similem plenimq; querela
Ora dedere sonum tenui crepitantia rostrò.

Ut verò tetigit murum & sine sanguine corpus,
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oscula rostrò.
Senserit hoc Ceyx, an vultum motibus unde
Tollere sit visus, populus dubitabat: at ille
Senserat. tandem, superis miserantibus, ambo
Alite mutantur, fatiæ obnoxius iisdem.

Tunc quoq; mansit amor, nec conjugiale solutum est
Fœdus in alitibus: cœunt, fiuntq; parentes:
Pérq; dies placidos hyberno tempore septem
Incubat Halcyone pendentibus aquore nidis.
Tum via tuta maris: ventos custodit, & arcet
Æolus egressu, præstatque nepotibus aquor.

Hos aliquis senior circum freta lata volantes
Spektat, & ad finem servatos laudat amores,
Proximus, aut idem, sis fors tulit, Hic quoq; dixit,
Quem mare carpentem substriktâq; crura gerentem
Aspicis, (ostendens spatiosum inguttura mergum)
Regia progenies, & si descendere ad ipsam
Ordine perpetuo quæris, sunt hujus origo
Ille & Assaracus, raptusq; Jovi Ganymedes,
Laomedonq; senex, Priamûsq; novissima Troje
Tempora sortitus, frater fuit Hæctoris iste:
Qui, nisi sensisset primâ nova fata juventâ,
Forsit an inferius non Hæctore nomen haberet:
Quamvis est illum proles enixa Dymantis.
Æsa con umbrôsa furtim peperisse sub Ida
Fertur Alixorthoë gracili conata bicorni.

Oderat hic urbes, nitidâq; remotus ab aula,
 Secretos montes & inambitiosa colebat
 Rura; nec Iliacos cœtus, nisi rarus, adibat.
 Non agreste tamen, nec inexpugnabile amori,
 Pectus habens, sylvas captatam sepe per omnes
 Aspicit Hesperien patriâ Cebrenida ripâ,
 Ingestos humeris siccantem sole capillos.
 Visa fugis Nymphæ, veluti perterrita fultum
 Cerva lupum, longeq; lacu deprênsa relicto
 Accipitrem fluvialis anas; quam Troïus heros
 Insequitur, celerémq; metu celer urget amore.
 Ecce, latens herbâ coluber fugientis adunco
 Dente pedem strinxit, virûsque in corpore liquit.
 Cum vita suppressa fuga est. amplectitur amens
 Exanimem; clamâtque, Piget, piget esse securum:
 Sed non hoc timui, nec erat mihi vincere tanti.
 Perdidimus miseram nos te duo; vulnus ab angue,
 A me causa data est. ego sum sceleratior illo;
 Qui tibi morte meâ mortis solâtia mittam.
 Dixit: & è scopulo, quem rancæ subederat unda,
 Decidit in pontum. Tethys miserata cadentem
 Molliter excepit, nantémq; per æquora pennis
 Texit: & optata non est data copia mortis.
 Indignatur amans invitum vivere cogi,
 Obstarique anima misera de sede volenti
 Exire: utq; novas humeris assumpserat alas,
 Subvolat, atque iterum corpus super æquora mittit.
 Pluma levat casus. furit Æacus, inque profundum
 Pronus abit, letiq; viam sine fine retentat.
 Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
 Longa manet cervix; caput est à corpore longè.
 Æquor amat, noménq; manet, quia mergitur illo:

P. OVID. NASIONIS
METAMORPHOSEON

Liber XII.

Nescius assumptis Priamus pater Æsacon alis
Vivere, lugebat : tumulo quoq; nomen habenti
Inferias dederat, cum fatribus, Hector inanes.
Defuit officio Paridis presentia tristi,
Postmodo qui rapta longum cum conjuge bellum
Attulit in patriam; conjurataq; sequuntur
Mille rates, gentisq; simul commune Pelasgæ.
Nec dilata foret vindicta, nisi æquora sævi
Invia fecissent venti, Ecce atq; tellus
Aulide piscosâ puppes tenuisset ituras.
Hic patrio de more Jovi cum sacra parassent;
Ut vetus accensis incanduit ignibus ara,
Serpere cæruleum Danaï vidēre draconem
In platānum, cœptis, quæ stabat proxima sacris.
Nidus erat volucrum bis quattuor arbore summâ:
Quas, simul & matrem circum sua damna volāntem,
Corripuit serpens, avidaq; recondidit alvo.
Obstupuere omnes. at veri providus angur
Thestorides, Vincemus, ait; gaudete, Pelasgi.
Troja cadet: sed erit nostri mora longa laboris.
Atque novem volucres in belli digerit annos.
Ille, ut erat virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis; & servat serpentis imagine saxum.
Permanet Aoniis Nereus violentus in undis,
Bellâq; non transfert, & sunt qui parcere Troja

Neptunum credant, quia mœnia fecerat urbis.
 At non Thestorides: neq; enim nescitve, tacetve,
 Sanguine virgineo placandam virginis iram
 Esse dea. Postquam pietatem publica causa,
 Réxq; patrem vicit, castumq; datura cruorem
 Flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris;
 Victa dea est, nubemq; oculis objecit, & inter
 Officium turbamq; sacri, vocésq; precantum,
 Suppositâ fertur mutâsse Mycenida cervâ.
 Ergo ubi, quâ decuit, lenita est cede Diana,
 Et pariter Phœbes, pariter maris ira recessit;
 Accipiunt ventos à tergo mille carinae,
 Multiq; perpeffe Phrygiâ potiuntur arenâ.
 Orbe locus medio est inter terrâsq; fretumq;
 Cœlestesq; plagas, triplicis confinia mundi;
 Unde quod est usquam, quamvis regionibus absit,
 Inspicitur, penetrâtq; cavae vox omnis ad aures.
 Fama tenet, summâq; domum sibi legit in arce;
 Innumerôsq; aditus ac mille foramina testis
 Addidit, & nullis inclusit limina portis.
 Nocte diq; patet. tota est ex ære sonanti;
 Tota fremit; vocésq; refert, iterâtq; quod audit.
 Nulla quies intus, nullâq; silentia parte:
 Nec tamen est clamor, sed parva marmura vocis;
 Qualia de pelagi (si quis procul audiat) undis
 Esse solent; qualémve sonum cùm Juppiter atrae
 Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
 Atria turba tenet; veniunt leve vulgus euntq;
 Mistâq; cum veris passim commenta vagantur
 Millia rumorum, confusâq; verba volutant.
 E quibus hi vacuas implent sermonibus aures
 Hi narrata ferunt alio: mensurâq; ficti
 Crescit, & auditis aliquid novus adjicit autor,
 Illic Credulitas, illic temerarius Error,
 Vanâq; Latitæ est, consternatiq; Timores,
 Seditioq; recens, dubioq; autore Susurrus.
 Ipsa quod in cælo rerum pelagôq; geratur

Et tellure videt; totūq; inquirat in orbem.

Fecerat hæc notum, Graias cum milite forti
Adventare rates: neq; inexspectatus in armis
Hostis adest; prohibentq; aditus littusq; ruentur
Troës: & Hectore à primis fataliter hastâ,
Protesilaë, cadit; commissaq; prælia magno
Stant Danaïs, fortēsque animæ: neq; cognitus Hector;
Nec Phryges exiguo quid Achaica dextera possit
Sanguine senserunt. & jam Sigæa rubebant

Littora: jam leto proles Neptunia Cycnus
Mille viros dederat: jam curru stabat Achilles,
Totaq; Peliace sternebat cuspide istu

Agmina, perq; acies aut Cycnum aut Hectora querens
Congreditur Cycno: decimum dilatus in annum
Hector erat, tum colla jugo canentia pressos
Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
Concutiensq; suis vibrantia tela lacertis,

Quisquis es, ò juvenis, dixit, solamen habeto
Mortis, ab Æmonio quod sis jugulatus Achille,
Hactenus Æacides, vocem gravis hasta secuta est.

Sed quanquam certa nullus fuit error in hasta,
Nil tamen emissi profecit acumine ferri.

Utq; hebeti pectus tantummodo contudit istu;
Nate dea, (nam te famâ prænovimus) inquit
Ille, quid à nobis vulnus miraris abesse?

(Mirabatur enim.) non hæc, quam cornu, equinis
Fulva jubis cassis, nec onus cava parma sinistra
Auxilio mihi sunt: decor est quaesitus ab istis.

Mars quoq; ob hoc capere arma solet, removebitur omne
Tegminis officium; tamen indistinctus abibo,

Est aliquid, non esse satum Nereïde, sed qui
Nereaq; & natos & totum temperat equor.

Dixit: & hesurum clypei curvamine telum

Misit in Æaciden; quod & es, & proxima rupit
Terga novena bouum; decimo tamen orbe moratum est.

Excipit hoc heros, rursusq; trementia forti
Tela manu torfit: rursus sine vulnere corpus

Sincerumq; fuit, nec tertia cuspis apertum
 Et se praeberentem valuit distringere Cycnum.
 Haud secus exarsit quam circo taurus aperto.
 Cum sud terribili petit irritamina cornu
 Phœnicias vestes, elusâque vulnere sentit.
 Num tamen exciderit ferrum considerat hasta.
 Hærebat ligno. Manus est mea debilis ergo?
 Quasque, ait, antè habuit vires effudit in uno?
 Nam certè valuit, vel cum Lyrnessia primum
 Mœnia dejeci; vel cum Tenedonq; suôq;
 Eetioneas implevi sanguine Thebas;
 Vel cum purpureus populari cade Caycus
 Fluxit, opusq; mea bis sensit Telephus hasta.
 Hic quoq; tot casis, quorum per littus acervos
 Et feci & video, valuit mea dextra, valètique.
 Dixit: &, antè actis veluti malè crederet, hastam
 Misit in adversum Lycia de plebe Meneten;
 Loricamq; simul subiectâq; pectora rupit.
 Quò plangente gravem moribundo pectore terram,
 Extrahit illud idem calido de vulnere telum,
 Atq; ait. Hæc manus est, hæc, quâ modò vicimus, hasta,
 Utar in hoc iisdem: sit in hoc, precor, exitus idem.
 Sic fatur, Cycnumq; petit: nec fraxinus errat;
 Inq; humero sonuit non evitata sinistro,
 Idè, velut muro solidâq; à caute, repulsa est.
 Quâ tamen ietus erat, signatum sanguine Cycnum
 Viderat; & frustra fuerat gavisus Achilles.
 Vulcanus erat nullum: sanguis fuit ille Menetæ.
 Tum verò præceps curru fremebundus ab alto
 Desilit, & nitido securum comminus hostem
 Ense petens, parmam gladio galeamq; cavari
 Cernit, & in duro ladi quoq; corpore ferrum.
 Haud tulit ulterius; gladioq; adversa reducto
 Ter quatrer ora viri capulo & cava tempora pulsar;
 Cœdentemq; sequens instat, turbâque, ruitque,
 Attonitôq; negat requiem, pavor occupat illum,
 Ante oculosq; nātant tenebra; retrôq; ferenti

Aversos

Aversos passus medio lapis obstitit arvo :
 Quem super impulsus resupino corpore Cycnum
 Vi multâ vertit, terraq; affixit Achilles.
 Tum clypeo genibûsq; premens pratordia duris,
 Vinc' la trahit galea ; qua presso subdita mento
 Elidunt fauces, & respiramen itérq;
 Eripiunt animæ. victum spoliare parabat:
 Arma relicta videt : corpus Deus aquoris albam
 Contulit in volucem, cujus modò nomen habebat.

Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
 Attulit, & postis pars utraq; substitit armis.
 Dùmq; vigil Phrygios servat custodia muros,
 Et vigil Argolicas servat custodia fossas ;
 Festa dies aderat, quâ Cycni victor Achilles
 Pallada mactare placabat sanguine vacca.
 Cujus ut imposuit profecta calentibus aris,
 Et Diis acceptus penetravit in athera nidor ;
 Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.
 Discubere ioris proceres, & corpora tosta
 Carne replent, vinôq; levant curâsq; sitimque.
 Non illos cithara, non illos carmina vocum,
 Longâq; multiferi delectat tibia buxi :
 Sed noctem sermone trahunt, virtûsq; loquendi
 Materia est ; pugnas referunt hostiûsq; suasque.
 Inq; vices adita atq; exhausta pericula sæpe
 Commemorare juvat. quid enim loqueretur Achilles ?
 Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem :

Proxima præcipuè domito victoria Cycno
 In sermone fuit, visum mirabile cunctis.
 Quod juvenis corpus nullo penetrabile telo
 Inviçumq; à vulnere erat, ferrumq; terebat.
 Hoc ipse Æacides, hoc mirabantur Achivi.
 Cùm sic Nestor ait ; Vestro fuit unicus ævo
 Contemptor ferri, nulloq; forabilis ictu,
 Cycnus : at ipse olim patientem vulnera mille
 Corpore non læso Perrhabum Canea vidi,
 Canea Perrhabum, qui, factus inclutus, Othryn.

Incoluit :

Incoluit : quôq; id mirum magis esset in illo,
 Fœmina natus erat. Monstri novitate moventur,
 Quisquis adest, narrâtq; rogant : quos inter Achilles,
 Dic age, (nam cunctis eadem est audire voluntas)
 O facunde senex, avi prudentia nostri,
 Quis fuerit Ceneus, cur in contraria versus;
 Quâ tibi militiâ, cujus certamine pugne
 Cognitus; à quo sit victus, si victus ab ullo est.
 Tum senior; Quamvis obftet mihi tarda vetustas;
 Multaq; me fugiant primis spectata sub annis;
 Plura tamen memini : nec quæ magis hareat ulla
 Hectore res nostra est inter belliq; domûsq;
 Acta tot. ac si quem potuit spatioſa senectus
 Spectatorem operum multorum reddere; vixi
 Annos bis centum, nunc tertia vivitur ætas.
 Clara decore fuit proles Elateia Cenis,
 Thessalidum virgo pulcherrima; pèrq; propinquas,
 Pèrq; tuas urbes (tibi enim popularis, Achille)
 Multorum frustra votis optata procorum.
 Tentasset Pelæus thalamos quoq; forsitan illos :
 Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
 Aut fuerant promissa, tuæ. nec Cenis in ullos
 Denupsit thalamos; secretaq; littora carpens
 Equorei vim passa Dei est : ita fama ferebat.
 Utq; novæ Veneris Neptunus gaudia sensit,
 Sint tuæ vota licet, dixit, secura repulse;
 Elige quid voveam. eadem quoq; fama ferebat.
 Magnum, Cenis ait, facit hæc injuria votum;
 Tale pati jam posse nihil, da fœmina nè sim :
 Omnia præstiteris. Graviore novissima dixit
 Verba sono, poterâtq; viri vox illa videri :
 Sicut erat, nam jam voto Deus æquoris alti
 Annuerat; dederâtq; super, nè saucius ullis
 Vulneribus fieri, ferrôve occumbere, posset.
 Munere letus abit, studiisq; virilibus ævum
 Exigit, Atracides, Peneiâq; arva peverrat.
 Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus;

Nubigenasq; feros, positis ex ordine mensis,
 Arboribus tecto discumbere iusserat antro.
 Aemonii proceres aderant, aderamus & ipsi;
 Festasq; confusa resonabat regia turba.
 Ecce, canunt Hymenæon, & ignibus atria fumant;
 Cinctasq; adest virgo matrâmq; nurumq; catervâ,
 Prasignis faciem: felicem diximus illâ
 Coniuge Pirithoum: quod penè sefellimus omen.
 Nam tibi, sævorum sævissime Centaurorum,
 Euryte, quàm vino pectus tam virgine visâ
 Ardet; & ebrietas geminata libidine regnat.
 Proinus eversa turbant convivia mensæ,
 Raptatârq; comis per vim nova nupta prehenfis.
 Eurytus Hippodamen, alii quam quisq; probabat,
 Aut poterat, rapiunt: captaq; erat urbis imago.
 Famineo clamore sonat domus. ocyus omnes
 Surgimus: & primus, Quæ te vecordia, Theseus,
 Euryte, pulsât, ait, qui me vivente lacestas
 Pirithoum, violasq; duos ignavis in uno?
 Nève ea magnanimus frustra memoraverit heros.
 Summovet instantes, raptamq; furentibus aufert.
 Ille nihil contrâ; neq; enim defendere verbis
 Talia facta potest; sed vindicis ora protervis
 Insequitur manibus, generosâq; pectora pulsât.
 Fortè fuit juxta signis exstantibus asper
 Antiquus crater, quem vastum vastior ipse
 Sustulit Ægides, adversâq; misit in ora.
 Sanguinis ille globos pariter cerebrumq; merumq;
 Vulnere & ore vomens madidâ resupinus arenâ
 Calcitrât, ardescunt germani cæde bimembres,
 Certatimq; omnes uno ore, Arma, arma, loquuntur.
 Vina dabant animos: & primâ pocula pugnâ
 Missa volant, fragilesq; cadi, curvîq; lebetes;
 Res epulis quondam, tum bello & cadibus, aptæ.
 Primus Ophionides Amycus penetralia donis
 Haud timuit spoliare suis, & primus ab ade
 Lampadibus densum rapuit funale coruscis;

Elatūmq; altē, veluti qui candida tanvi
 Rumpere sacrificā molitur colla securi,
 Illisit fronti Lapitha Celadontis, & ossa
 Non agnoscendo confusa reliquit in ore.
 Exfiliēre oculi, disiectisq; ossibus oris,
 Aetha retro navis, mediūq; est fixa palato.
 Hunc pede convulso mense Pelleus acerna
 Stravit humi Pelates, dejecto in pectora mento;
 Cūmq; atro mistos fumantem sanguine dentes
 Vulnere Tartareas geminato misit ad umbras,
 Proximus ut steterat, spectans altaria vultu
 Fumida terribili, Cur non, ait, utimur istis?
 Cūque suis Gryneus immanem sustulit aram
 Ignibus, & medium Lapitharum jecit in agmen;
 Oppressitq; duos, Brotean, & Orion. Orii
 Mater erat Mycale; quam deduxisse canendo
 Sepe reluctantis constabat cornua luna.
 Non impunè feres, teli modò copia detur,
 Dixerat Exadius: relique habet instar, in aliq;
 Quae fuerant pinu, votivi cornua cervi.
 Figitur hinc duplici Gryneus in lumine ramo,
 Eruiturque oculos: quorum pars cornibus haeret,
 Pars fluit in barbam, concretāq; sanguine pendet.
 Ecce, rapit mediis flagrantem Rhæus ab aris
 Primitium torrem, dextrāq; à parte Charaxi
 Tempora perfringit fulvo protecta capillo.
 Corrupti rapidā, veluti seges arida, flammā
 Arserunt crines; & vulnere sanguis inustus
 Terribilem stridore sonum dedit: ut dare ferrum
 Igne rubens plerumque solet, quod forcipe curvā
 Cū faber eduxit, lacubus dimittit; at illud
 Stridet, & in tepida submersum sibilat unda.
 Saucius hirsutis avidum de crinibus ignem
 Excutit, inque humeros limen tellure revulsum
 Tollit, onus plaustrī: quod nē permittat in hostem,
 Ipsa facit gravitas. sociam quoque saxea moles
 Oppressit spatio stantem proprio Cometen.

Gaudia nec retinet Rhetus : Sic comprecor, inquit,
 Cætera sit fortis castorum turba tuorum ;
 Semicremòq; nodat repetitum stipite vulnus
 Tèrque quatèrque. gravi iuncturas verticis ictu
 Rupit ; & in liquido sederunt ossa cerebro.
 Victor ad Evagrum, Coritùmque Dryantàque transit.
 Equibus ut primà testus lanugine malos
 Procubuit Coritus ; Puerò quæ gloria fuso
 Parta tibi est ? Evagrus ait. nec dicere Rhetus
 Plura finit ; rutilasque ferox in aperta loquentis
 Condidit ora viri, pèrque os in pectora, flammæ.
 Te quoque, sæva Drya, circum caput igne rotato,
 Insequitur : sed non in te quoque, constitit idem
 Exitus. assidue successit cadis ovantem,
 Quà iuncta est humero cervix, sude figis obustâ.
 Ingemuit, duròque sudem vix osse revellit,
 Rhetus, & ipse suo madefactus sanguine fugit.
 Fugit & Orneus, Lycabásque, & saucius armò
 Dexteriore Medon, & cum Pisenore Thaumás,
 Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
 Mermèros, (accepto tum vulnere tardius ibat,) 710
 Et Pholus, & Menelæus, & Abas prædator aprorum.
 Quique suis frustra bellum dissuaserat augur 715
 Astylos, ille etiam metuenti vulnera Nesso,
 Nè fuge, ad Herculeos, inquit, servaberis arcus.
 At non Eurynius Lycidásque, & Aræus & Imbreus
 Effugère necem, quos omnes dextra Dryantis
 Perculit adversos. adversum tu quoque, quamvis 720
 Terga fugæ dederas, vulnus, Cænee, iulisti.
 Nam grave, respiciens, inter duo lumina ferrum,
 Quà navis fronti committitur, accipis, ima :
 In tantò fremitu cunctis sine fine jacebat
 Sopitus venis & inexperrectus Aphidas.
 Languentiq; manu carchesia mista tenebat;
 Fusus in Ossæ villosis pellibus urse : 725
 Quem procul ut vidit frustra nulla arma moventem,
 Inserit armento digitos, Miscendâque, dixit, 730

Cum Stryge vina bibes, Phorbas, nec plura locutus,
 In juvenem torsit jaculum : ferratq; collo
 Fraxinus, ut casu jacuit resupinus, adacta est.
 Mors carnit sensu : plenóq; è gutture fluxit
 Inq; toros inq; ipsa niger carchesia sanguis.
 Vidi ego Petraum conantem evellere terrâ
 Glandiferam quercum ; quam dum complexibus ambis,
 Et quatit huc illuc, labefactaq; robora jactat,
 Lancea Pirithoi costis immissa Petrai
 Pectora cum duro luctantia robore fixit,
 Pirithoi cecidisse Lycum virtute ferebant,
 Pirithoi virtute Chromin, sed uterq; minorem
 Victori titulum quàm Diælys Helopsq; dederunt.
 Fixus Helops jaculo est, quod per via tempora fecit,
 Et missum à dextra lævam penetravit ad aurem.
 Diælys, ab ancipiti delapsus acumine montis,
 Dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
 Decidit in præceps, & pondere corporis onum
 Ingentem fregit, suâq; induit ilia fracta,
 Ulterior adest Phareus, saxumq; è monte revulsum
 Mittere conatur, mittentem stipite querno
 Occupat Ægides, cubitiq; ingentia fregit
 Ossa ; nec ulterius dare corpus inutile leto
 Aut vacat, aut curat : tergoq; Bianoris atq;
 Infilis, haud solito quemquam portare nisi ipsum ;
 Opposuitq; genu costis, prensamq; sinistra
 Casariam retinens, vultum minitantiq; ora
 Robore nodoso prædurâq; tempora fregit.
 Robore Nedyminum jaculatorémq; Lycoten
 Sternit, & immissâ protectum pectora barbâ
 Hippason, & summis exstantem Rhiphea sylvæ,
 Thereâque, Æmonii qui prænso montibus urso
 Ferre domum vivos indignantésq; solebat,
 Haud tulit uientem pugna successibus ultra
 Thesea Demoleon ; solidóq; revellere dumo
 Annsam pinum magni molimine tentat.
 Quod quia non potuit, præfractam misit in hostem,

*Sed procul à rebo Theseus veniente recessit
 Pallados admonitu, (credi sic ipse volebat,)
 Non tamen arbor iners cecidit : nam Crantoris alii
 Abscidit jugulo pectusq; humerumq; sinistrum.
 Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille;
 Quem Dolopum rector bello superatus Amyntor
 Æacida dederat pacis pignusq; fidemque.
 Hunc procul ut fœdo dejectum vulnere Peleus
 Viderat, Inferias, juvenum gratissime Crantor,
 Accipe, ait : validòq; in Demoleonta lacerto
 Fraxineam misit, mentis quoq; viribus, hastam;
 Qua laterum cratem perrupit, & ossibus hærens
 Intremuit, trahit ille manu sine cuspide lignum :
 Id quoq; vix sequitur : cuspis pulmone reventa est.
 Ipse dolor vires animo dabat ; ager in hostem
 Erigitur, pedibusq; virum proculcat equinis.
 Excipit ille idus gateâ chypeòq; sonanti,
 Defensatq; humeros, prætentatq; sustinet arma;
 Pèrqi armos ano duo pectora perforat idu.
 Ante tamen leto dederat Phlegraon & Hylen
 Eminus, Iphinoùm collato Marte Danimque,
 Additur his Dorylos, qui tempora testa gerebat
 Pelle lupi, sævique vicem præstantia teli
 Cornua dura bonum multo rubefacta cruore.
 Huic ego, (nam vires animus dabat,) Aspice, dixi,
 Quantum concedant nestro tua cornua ferro :
 Et jaculum torfi. quod cum vitare nequiver,
 Opposuit dextram passura vulnere fronti.
 Affixa est cum fronte manus, fit clamor. at illum
 Hærentem Peleus, & acerbo vulnere visum,
 (Stabat enim propior) mediam ferit ense sub alvum.
 Profiliit, terraq; feræ sua viscera traxit,
 Tractatq; calcavit, calcataq; rupit, & illis
 Crura quoq; impediit, & inani conceidit alvo.
 Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit.
 Si modò naturæ formam concedimus illi.
 Barba erat incipiens, barba color aureus; aurea*

Ex humeris medios coma dependebat in armos;
 Gratus in ore vigor: cervix humeriq; manſq;
 Peſtorâq; artificum laudatis proxima ſignis:
 Ex qua parte vir eſt. nec equi mendosa ſub illo
 Deſeriôrq; viro facies. da colla capîque,
 Caſtore dignus erit; ſic tergum ſeſſile, ſic ſunt
 Peſtora celfa toris. totus pice nigrîor atrâ;
 Candida cauda tamen. color eſt quoq; cruribus albus.
 Multa illum petiêre ſua de gente; ſed una
 Abſtulit Hylonome; quâ nulla decentior inter
 Semiſeras altis habitavit fœmina ſylvis.
 Hæc & blanditiis, & amando, & amare fatendo,
 Cyllarôn una tenet. cultus quoq; quantus in illis
 Eſſe poteſt membris; ut ſit coma peſtine levis;
 Ut modò rore maris, modò ſe violâve roſâve
 Implicet, interdum canentia lilia geſtet;
 Biſq; die lapſis Pagasæ vertice ſylvæ
 Fontibus ora lavet, biſ flumine corpora tingat;
 Nec, niſi quæ deceant electarûmq; ferarum,
 Aut humero aut lateri prætendat vellera lavo:
 Par amor eſt illis: errant in montibus unâ,
 Antra ſimul ſubeunt; & ium Lapithæia teſta
 Intrabant pariter, pariter fera bella gerebant.
 Autor in incerto eſt: jaculum de parte ſiniſtra
 Venit, & inferiûs, quâ collo peſtora ſubſunt,
 Cyllare, te fixit. parvo cor vulnere leſum
 Corpore cum toto poſt tela educta refrixit.
 Protinus Hylonome morientes excipit artus,
 Impoſitâq; manu vulnus fovet, orâq; ad ora
 Admoveret, atq; animæ fugienti obſiſtere tentat.
 Ut videt extinctum, dictis quæ clamor ad aures
 Arcuit ire meas, telo quod inhaſerat illi
 Incubuit, moriêſq; ſuum complexa maritum eſt.
 Ante oculos ſtat & ille meos, qui ſæva leonum
 Vinxerat inter ſe connexis vellera nodis,
 Phæcomes, hominêmq; ſimul protectus equûmq;
 Codice qui miſſo, quem vix iuga bina moverent

Juncta,

*Juncta, Phœnolœniden summo de vertice fregit.
 Fracta volubilitas capitis latissima; perque os,
 Perque cavas nares, oculosque, aurisque, cerebrum
 Molle fuit: veluti concretum vimine querno
 Lac solet; neve liquor rari sub pondere cribri
 Manat, & exprimitur per densa foramina succus.
 Ast ego, dum parat hic armis nudare jacentem,
 (Scit tuus hoc genitor) gladium Phœliantis in ima
 Ilia demisi, Chthonius quoque Telebeasque
 Ense jacent nostro. ramum prior ille bifurcum
 Gesserat; hic jaculam: jaculo mihi vulnera fecit:
 Signa vides; apparet adhuc vetus indè cicatrix.
 Tunc ego debueram capienda ad Pergamam mitti:
 Tunc poteram magni, si non superare, morari
 HecTORis arma meis. illo sed tempore nullus,
 Aut puer, HecTOR erat; nunc me mea deficit atas,
 Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreii,
 Ampyca quid referam, qui quadrupedantis Oicli
 Fixit in adverso cornum sine cuspide vultu?
 Veste Pelethronius Macareus in pectus adactus.
 Stravit Erigdupum. memini & venabula condi
 Inguine Nesei manibus conjecta Cymeli.
 Nec tu credideris tantum cecinisse futura
 Ampyciden Mopsam. Mopso jaculante biformis
 Occubuit frustra que loqui tentavit Odites,
 Ad mentum linguam, mentoque ad guttura fixo.
 Quinq; neci Ceneus dederat, Stiphelumque, Bromumque,
 Antimachumque, Helimumque, securiferumq; Pyracmon.
 Vulnera non memini; numerum nomenque notavi.
 Provocat Amathii Phœliis armatus Alefi,
 Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
 Maximus. huic atas inter juvenemque senemque,
 Vis juvenilis erat: variabant tempora cani.
 Qui, clypeo gladioque Macedoniâque sarissa
 Conspicuis, faciemque obversus in agmen utrumquo,
 Armâque concussit, certumque equitavit in orbem;
 Verbaque tot fudit vacuas animosus in auras:*

Et te, Cæni, feram? nam tu mihi fœmina semper.
 Tu mihi Cænis eris, nec te natalis origo
 Commonuit; mentemq; subit, quo præmia facta,
 Quâq; viri falsam Speciem mercede parâris?
 Quid sis nata vide, vel quid sis passa; colūmque,
 I, cape cum calambis, & stamina pollice torque:
 Bella relinq; viris. Factanti talia Cæneus
 Extentum cursu missâ latus eruit hastâ,
 Quâ vir equo commissus erat, furit ille dolore,
 Nudâq; Phylleï juvenis ferit ora sarissâ.
 Non secus hæc refillit quam tecti à culmine grando;
 Aut si quis parvo feriat cava tympana saxo,
 Comminus aggreditur, lateriq; recondere duro
 Luctatur gladium; gladio loca pervia non sunt.
 Haud tamen effugies; medio jux ulaberis ense,
 Quandoquidē nunc micro est hebes, inquit: & in latus ensem
 Obliquat, longâq; amplectitur illa dextrâ.
 Plaga facit gemitus, ut corpore marmoris iesto,
 Fractâq; diffisit percusso lamina collo,
 Ut satius illasq; miranti præbuit arvis,
 Nunc age, ait Cæneus, nostro tua corpora ferro
 Tentemus: capuloq; tenuis demisit in armos
 Ensem fatiferum; cacâmq; in viscera movit
 Versavitq; manum, vulnûsq; in vulnere fecit.
 Ecce, ruunt vasto rapidi clamore Bimembres,
 Telâq; in hunc omnes unum mittuntq; ferûnique.
 Tela retusa cadunt; manet imperfectus ab omni
 Inque cœuenturus Cæneus & lateus iestu.
 Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens!
 Atonychus exclamat; populus superamur ab uno,
 Vixq; viro. quanquam ille vir est: nos segnibus actis,
 Quod fuit ille, sumus. quid membra immania profuit?
 Quid gemina vires? & quid ferissima rerum
 In nobis duplex natura animalia juxxit?
 Nec nos matre Deâ, nec nos Ixione natos
 Esse reor, qui tantus erat, Junonis ut alta
 Spem caperet: nos seminari superamur ab hoste.

Saxa trabesq; super totosq; involvite montes,
 Vivacemq; animam missis elidite sylvis :
 Sylva premat fauces : & exit pro vulnere pondus.
 Dixit : & insani dejectam viribus Austri
 Fortè trabem nactus, validum coniecit in hostem :
 Exemplumq; fuit. parvòq; in tempore nudus
 Arboris Oibrys erat, nec habebat Pelion umbras.
 Obrutus immani cumulo sub pondere Caneus
 Æstuat arboreo, congestaq; robora duris
 Fert humeris, sed enim postquam super ora capitisq;
 Crevit onus, nec habet quas ducat Spiritus auras,
 Deficit interdum ; modo se super aëra frustra
 Tollere conatur, jactasq; evolvere sylvas.
 Interdumq; movet ; veluti, quam cernimus, ecce,
 Ardua, si terræ quatiatur motibus. Idem.
 Exitus in dubio est. alii sub inania corpus
 Tartara detrusum sylvarum mole ferebant.
 Abnuat Amphycides, mediòq; ex aggere fulvis
 Vidit avem pennis liquidas exire sub auras :
 Quæ mihi tunc primùm, tunc est conspecta supremùm,
 Hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
 Mopsus, & ingenti circum clamore sonantem,
 Aspexit, pariterq; animo est oculisq; secutus ;
 O salve, dixit, Lapithæ gloria gentis,
 Maxime vir quondam, sed avis nunc unica, Caneus.
 Credita res auctore suo est. dolor addidit iram :
 Oppressumq; agre tulimus tot ab hostibus unum.
 Nec prius abstitimus ferro exercere dolorem,
 Quam data pars leto, partem fuga nôxq; removit.
 Hæc inter Lapithas & semihomines Cent auros
 Prælia, Tlepolemus, Pylis referente, dolorem
 Præteriti Alcide tacito non pertulit ore,
 Atq; ait, Herculeæ mirum est oblivia laudis
 Absa tibi, senior, certè mihi sæpe referre
 Abigenas domitos à se pater esse solebat.
 Tristis ad hæc Pylus ; Quid me meminisse malorum
 Scis ; & obductos annis restringere luctus ?

Inq; tuum genitorem odium offensâsq; fateri ?
 Ille quidem majora fide quoq; gessit, & orbem
 Implevit meritis : quod mallet posse negare.
 Sed neque Deiphobum, nec Polydamanta, nec ipsum
 Hectora laudamus : quis enim laudaverit hostem ?
 Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam
 Stravit, & immeritos urbes, Elinq; Pylamq;
 Diruit, inque meos ferrum flammâsq; penates
 Impulit. utq; alios taceam quos ille peremit ;
 Bis sex Neleïda fuimus conspecta juventus :
 Bis sex Herculeis ceciderunt, me minùs uno,
 Viribus, atq; alios vinci potuisse ferendum est :
 Mira Periclymeni mors est, cui posse figuras
 Sumere quas vellet, rursûsq; reponere sumptas,
 Neptunus dederat, Neleï sanguinis autor.
 Hic, ubi nequicquam est formos variatus in omnes,
 Vertitur in faciem volucris, quæ fulmina curvis
 Ferre solet pedibus, divûm gratissimâ Regi.
 Viribus usus avis, pennis rostroq; redunco,
 Hamatisq; viri laniaverat unguibus ora.
 Tendit in hanc nimium certos Tirynthius arcus ;
 Atq; inter nubes sublimia membra ferentem,
 Pendentemq; ferit, lateri quâ jungitur ala.
 Nec grave vulnus erat : sed rupti vulnere nervi
 Deficiunt, motûmq; negant, viresq; volandi.
 Decidit in terram, non concipientibus aurâs
 Infirmis pennis : &, quæ levis hæserat ala,
 Corporis affixi pressa est gravitate sagitta,
 Pêrque laus summum jugulo est exacta sinistro.
 Num videor debere tui præconia rebus
 Herculis, ô Rhodiæ ductor pulcherrime classis ?
 Nè tamen ulterius quàm fortia facta silendo
 Ulciscar fratres, solida est mihi gratia tecum.
 Hac postquam dulci Neleïus edidit ore,
 A sermone senis reperito munere Bacchi.
 Surrexere toris : nox est data cætera somno.
 At Deus æquoreas, qui cuspide temperat undas,

In volucrem corpus nati Cycneïda versum
 Mente dolet patriâ : sævumq; perosus Achillem,
 Exercet memores plûs quàm civîliter iras.
 Jamq; serè tracto duo per quinquennia bello,
 Talibus intonsum compellat Sminthea dictis ;
 O mihi de fratris longè charissime natis,
 Irrita quî mecum posuisti mœnia Troja ;
 Ecquid, ubi Asiacas casuras aspicias arces,
 Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
 Millia casa doles? ecquid (nè persequar omnes)
 HecTORis umbra subit circum sua Pergama tracti ;
 Cùm tamen ille ferox, bellôq; cruentior ipso,
 Vivit adhuc operis nostri populator Achilles ?
 Det mihi se : faxo, triplici quid cuspide possim,
 Sentiat. at quoniam concurrere comminus hosti
 Non datur ; occultâ nec opinum perde sagittâ.
 Annuit ; atque animo pariter patruiq; suôq;
 Delius indulgens, nebulâ velatus, in agmen
 Pervenit Iliacum ; mediâque in cade virorum
 Rara per ignotos spargentem cernit Achivos
 Tela Parin : fassusq; Deum, Quid Spicula perdis
 Sanguine plebis, ait ? si qua est tibi cura tuorum,
 Vertere in Æacidem, cæsosq; ulciscere fratres.
 Dixit : & ostendens sternentem Troïca ferro
 Corpora Peliden, arcumq; obvertit in illum,
 certâq; letiferâ direxit Spicula dextrâ.
 Quo Priamus gaudere senex post HecTORa posset
 Hoc fuit. ille igitur tantorum victor, Achille,
 Victus es à timido Graïa raptore marito,
 At si sæmineo fuerat tibi Marte cadendum,
 Thermodoontiacâ malles cecidisse bipenni.
 Jam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelasgi
 Nominis, Æacides, caput insuperabile bello,
 Arserat : armârat Deus idem, idemq; cremârat.
 Jam cinis est, & de tam magno restat Achille
 Nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam :
 At vivit totum quæ gloria compleat orbem.

*Hæc illi mensura viro respondet; & hæc est
 Par tibi, Pelide, nec inania Tartara sentit.
 Ipse etiam, ut cujus fuerit cognoscere posses,
 Bella movet clypeus, deq; armis arma ferantur.
 Non ea Tydides, non audet Oïleus Ajax,
 Non minor Atrides, non bello major ævo,
 Poscere, non alii: soli Telamone creato
 Laërteq; fuit tantæ fiducia laudis,
 A se Tantalides onus invidiamq; removit,
 Argolicosq; duces mediis considere castris
 Fussit, & arbitrium litis trajecit in omnes.*

P. OVID. NASONIS
 METAMORPHOSEON

Liber XII.

Confedere duces, & vulgi stante coronâ
 Surgit ad hos clypei dominus septemplex Ajax,
 Utque erat impatiens ire, Sigeia toro
 Littora prospexit, classémq; in litore, vultu:
 Intendensq; manus, agimus, proab Juppiter inquit,
 Ante rates causam; & mecum confertur Ulysses?
 At non Hecforeis dubitavit cedere flammis,
 Quas ego sustinui, quas hæc d' classe fugavi.
 Tutius est igitur fectis contendere verbis,
 Quam pugnare manu, sed nec mihi dicere promptum,
 Nec facere est isti: quantumq; ego Marte feraci
 Inque acie valeo, tantum valet iste loquendo.
 Neo memoranda tamen vobis mea facta, Pelagæ

Esse reor, (vidistis enim:) sua narret Ulysses,
 Qua sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.
 Præmia magna peti fateor: sed demit honorem
 Æmulus ajaci: non est tenuisse superbum,
 Sit licet hoc ingens, quicquid speravit Ulysses.
 Ipse tulit pretium jam nunc certaminis hujus,
 Quod, cum victus erit, mecum certasse feretur.
 Atq; ego: si virtus in me dubitabilis esset,
 Nobilitate potens essem. Telamone creatus,
 Mœnia qui forti Trojana sub Hercule cepit,
 Littorâq; intravit Pagasæa Colcha carinâ.
 Æacus huic pater est, qui jura silentibus illic
 Reddit, ubi Æliden saxum grave Sisyphon urget.
 Æacon agnovit summus, prolemq; fateatur
 Juppiter esse suam. sic à Jove tertius Ajax:
 Nec tamen hæc series in causam profit, Ahi vi,
 Si mihi cum magno non sit communis Achille.
 Frater erat: fraterna peto. quid sanguine cretus
 Sisyphio, furtisq; & fraude simillimus illi,
 Inferis Æacidis alienæ nomina gentis?
 An quod in arma prior, nulloq; sub indice, veni,
 Arma neganda mihi? potiorq; videbitur ille,
 Ultima qui cepit, detrectavitq; furore
 Militiam flecto, donec, sollertior isto,
 Et sibi inutilior, timidi commenta retexit
 Naupliades animi, vitasq; traxit ad arma?
 Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla:
 Nos inhonorati, & donis patrum libus orbi,
 Oblivimus quia nos ad prima pericula, simus.
 Atq; usitatum aut verum suar ille, aut creditus esset,
 Nec comes hic Phrygiæ unquam venisset ad arces
 Horreat scelus. nan te, Pirænia proles,
 Expositum Demnos nostro cum crimine haberet
 Qui nunc (ut memorant) sylvestribus additus ambris,
 Voxa movet gemitu, Lærtiadq; precari
 Quæ meruit: quæ (si dii sunt) non vana precaris.
 Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,

(Heu!) pars una ducum, quo successore sagittæ
 Herculis utuntur, fractus morboque famæque,
 Venaturque, aliturque avibus, volucresque petendo
 Debita Trojanis exercet spicula fati.
 Ille tamen vivit, quia non comitatur Ulysses.
 Vellet & infelix Palamedes esse relictus:
 Viveret; aut certè letum sine crimine haberet.
 Quem, malè convicti nimium memor iste furoris,
 Proderè rem Danaum finxit; fictumque probavit
 Crimen, & ostendit, quod jam præfoderat, aurum.
 Ergò aut exilio vires subduxit Achivis,
 Aut nece: sic pugnat, sic est metuendus Ulysses.
 Qui, licèt eloquio fidum quoque Nestora vincat,
 Haud tamen efficiet desertum ut Nestora crimen
 Esse rear nullum, qui, cum imploraret Ulysses,
 Vulnere tardus equi, fessisque senilibus annis,
 Proditus à socio est. non hæc mihi crimina fingi;
 Scit bene Tydides, qui nomine sæpe vocatum
 Corripuit, trepidoque fugam exprobravit amico.
 Aspiciunt oculis superi mortalia iustis.
 En, eget auxilio, qui non tulit; atque reliquit,
 Sic linquendus erat: legem sibi dixerat ipse.
 Conclamat socios, adsum, videoque trementem,
 Pallentemque metu, & trepidantem morte futurâ.
 Opposui molem clypei, textique jacentem,
 Servavique animam (minimum est hic laudis) inertem,
 Si perstas certare, locum redeamus ad illum:
 Redde hostes, vulnusque tuum, solitumque timorem;
 Post clypeumque late, & mecum contende sub illo,
 At postquam eripui, cui standi vulnera vires
 Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
 Hector adest, secumque deos in prælia ducit;
 Quaque ruit, non tu tantum terreris, Ulysses,
 Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
 Hunc ego sanguinea successu cadis orantem
 Eminus ingenti resupinum pondere fudi.
 Hunc ego, poscentem cum quo concurreret, unus

Sustinui. sortemque meam vouistis, Achivi:
 Et vestra valere preces. si queritis hujus
 Fortunam pugnae; non sum superatus ab illo.
 Ecce, ferunt Troes ferrumque ignemque Jovemque
 In Danaas classes, ubi tunc facundus Ulysses?
 Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
 Spem vestri reditus. dare pro tot navibus arma,
 Quod si vera licet mihi dicere, queritur istis,
 Quam mihi, major honos; conjunctaq; gloria nostra est:
 Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
 Conferat his Ithacus Rhesus, imbellemque Dolonem,
 Priamidemque Helenum raptam cum Pallade captum.
 Luce nihil gestum est, nihil est Diomede remoto.
 Si semel ista datis meritis tam vilibus arma,
 Dividite; & pars sit major Diomedis in illis.
 Quotamen haec Ithaco, qui clam, qui semper inermis
 Rem gerit, & furtis incautum decipit hostem?
 Ipse nitore galeae claro radiantis ab auro
 Infidias prodeat, manifestabitque latentem,
 Sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex
 Pondera tanta feret; nec non onerosa gravisque
 Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis;
 Nec clypeus vasti calatas imagine mundi
 Conveniet timida nateque ad furta sinistra.
 Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
 Quod tibi si populi donaverit error Achivi,
 Cur spolieris, erit; non, cur metuaris ab hoste.
 Et fuga, quam sola cunctos, timidissime, vincis.
 Tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti,
 Adde quod iste tuus tam raro praelia passus
 Integer est clypeus: nostro, qui tela ferendo
 Mille patet plagis, novus est successor habendus,
 Denique, quid verbis opus est? Spectemur agendo.
 Arma viri fortis medios mittantur in hostes:
 Inde iubete peti, & referentem ornate relatis.
 Finierat Telamone satius, vulgusque secutum
 Ultima murmur erat: donec Laertius heros

Assistit,

Adstitit, atque oculos paulum tellure moratos
Sustulit ad proceres. exspectatq; resolvit
Ora sono: neq; abest facundis gratia dictis.

Si mea cum vestris valuissent vota, Pelasgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis heres;
Tūq; tuis armis, nos te potiremur, Achille.
Quem quoniam non aqua mihi vobisq; negarunt
Fata, (manūq; simul veluti lacrymantia terfit
Lumina) quis magno melius succedet Achilli,
Quam per quem magnus Danaïs successit Achilles?
Huic modo nē profit, quod, ut est, hebes esse videtur:
Nēve mihi noceat, quod vobis semper, Achivi,
Profuit ingenium. meāq; hec facundia, si qua est,
Que nunc pro domino, pro vobis sepe locuta est,
Invidiā careat: bona nec sua quisq; recuset.
Nam genus & proavos, & que non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco. sed enim, quia reitulit Ajax
Esse Iovis pronepos, nostri quoq; sanguinis autor
Fidetur est, totidemq; gradus distamus ab illo.
Nec mihi Laertes pater est, Arceſius illi,
Iuppiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exsul.
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Alter a nobilitate. Deus est in utroq; parente.
Sed neq; maternō quod sum generescor ortu,
Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis inſons,
Proposita arma peto; meritis expendite causam.
Dummodo, quod fratres Telamōn Pelēsq; fuerunt,
Ajacis meritum non sit, nec sanguinis ordo,
Sed virtutis honor, spoliis queratur in istis.
Aut si proximitas primisq; requiritur heres;
Est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi:
Quis locus Ajaci? Phibiam hac Scyrdone ferantur,
Nec minū est isto Teucer patruelis Achilli;
Non petit ille tamen: num, si petat, auferat illa?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur,
Plura quidem feci quā quæ comprehendere dicitis
In promptu mihi sit: rerum tamen ordine ducar.

Præscia venturi genitrix Nereia lethi,
 Dissimulat cultu natum; & deceperat omnes,
 In quibus Ajacem, sumpta fallacia vestis.
 Arma ego fœmineis, animum motura virilem,
 Mercibus inferni: neq; adhuc projecerat heros
 Virgineos habitus, cum parmam hastamq; tenenti,
 Nate dea, dixi, tibi se peritura reservant
 Pergama; quid dubitas ingentem evertere Trojam?
 Injeciq; manum, fortémq; ad fortia misi.
 Ergo opera illius mea sunt. ego Telephon hastâ
 Pugnanti domui; victum orantémq; refeci.
 Quod Thebæ cecidère, meum est. me credite Lesbon,
 Me Tenedon, Chrysénque, & Cyllan, Apollinis urbes,
 Et Scyron cepisse: meâ concussa putare
 Procubuisse solo Lynceia mœnia dextrâ.
 Utq; alios taceam, qui seivum perdere posset
 Hectora nempe dedi: per me jacet inclitus Hector.
 Illis hæc armis, quibus est inventus Achilles,
 Arma peto: vivo dederam, post fata reposco.
 Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes,
 Aulidâq; Euboicam complerunt mille carinæ:
 Expectata diu, nulla, aut contraria, classi
 Flamina sunt; diraq; jubent Agamemnona sortes
 Immeritam seve natam mactare Diane.
 Denegat hoc genitor, divi q; irascitur ipsis;
 Atque in rege tamen pater est. ego mite parentis
 Ingenium verbis ad publica cômmoda verti.
 Nunc equidem fateor, fassôq; ignoscat Atrides,
 Difficilem tenui sub iniquo iudice causam.
 Hunc tamen utilitas populi, fraterq;ue, datiq;
 Summa movet sceptri, laudem nâ cum sanguine perferi.
 Mitto & ad matrem, quæ non horrenda, sed astu
 Decipiendâ, fuit, quò si Telaminius isset,
 Orba suis essent etiam nunc linthea ventis.
 Mitto & Iliacas audax orator ad arces:
 Visâq; & intrata est alta mihi curia Troja:
 Plenaq; adhuc exanilla viris: interitum eg:

Quam

Quam mihi mandarat communis Græcia causam;
 Accusoq; Parin, prædâmq; Helenâmq; reposco,
 Et moveo Priamum, Priamq; Antenora junctum.
 At Paris & fratres, & qui rapuere sub illo,
 Vix tenuere manus (scis hac, Menelaë) nefandos,
 Primâq; lux nostri tecum fuit illa petiti li.
 Longa referre mora est quæ consilioq; manûq;
 Utilliter feci Spatiofi tempore belli.
 Post acies primas, urbis se mœnibus hostes
 Continuere diu; nec aperti copia Martis
 Ulla fuit: decimo demum pugnavimus anno.
 Quid facis interea, qui nil nisi prælia nosti?
 Quis tuus usus erat? nam si mea facta requiris;
 Hostibus insidior: fossas munimine cingo:
 Consolor socios, ut longi tædia belli.
 Mente ferant placidâ: doceo quo simus alendi
 Armandiq; modo: mittor quò postulat usus.
 Ecce, Jovis monitu deceptus imagine somni
 Rex jubet incepti curam dimittere belli
 Ille potest autore suam defendere vocem:
 Non sinat hoc Ajax, delendâq; Pergama poscat,
 Quodq; potest pugnet: cur non remoratur ituros?
 Cur non arma capit? det quod vaga turba sequatur?
 Non erat hoc nimum nunquam nisi magna loquenti.
 Quid quod & ipse fugit? vidi, puduitq; videre,
 Cum tu terga dares, inhonestâq; vela parares.
 Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,
 Concitat, ô socii, captam dimittere Trojam?
 Quidve domum fertis decimo nisi dedecus anno?
 Talibus atq; aliis, in quæ dolor ipse desertum
 Fecerat, aversos profuga de classe reduxi,
 Convocat Atrides socios terrore paventes:
 Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam
 Audet: & ausus erat reges incescere dictis
 Ipersites etiam per me haud impune prætervius.
 Erigor, & trepidos ciues exhortor in hostem,
 Amissâmq; meâ virtutem voce reposco.

Tempore ab hoc quodcunq; potest fecisse videri
 Fortiter iste, meum est, qui dantem terga retraxi.
 Deniq; de Danaïs quis te laudatve petitve?
 At sua Tydides mecum communicat acta.
 Me probat, & socio semper confidit Ulysse;
 Est aliquid, de tot Graiorum millibus unum
 A Diomede legi: neo me fors ire jubebat.
 Sed tamen &, spreto noctisq; hostisq; peric'lo,
 Ausum eadem quæ nos Phrygia de gente Dolona
 Interimo; non antè tamen, quàm cuncta cœgi
 Prodere, & edidici quid perfida Troja pararet.
 Omnia cognoram, nec quid Specularer habebam:
 Et jam promissa poteram cum laude reverti,
 Haud contentus eo, petii tentoria Rhesi,
 Inq; suis ipsum castris comitesq; peremi.
 Atq; ità captivo, victor votisq; potitus,
 Ingredior curru latos imitante triumphos.
 Cujus equos pretium pro nocte poposcerat hostis,
 Arma negare mihi; fueritq; benignior Ajax.
 Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
 Devastata meo? cum multo sanguine fudi
 Cæranon, Ipbitidenque, Alastorâque, Chromiumque,
 Alexandrumque, Haliumque, Noëmonâque Prytanimumque?
 Exitioq; dedi cum Chersidamante Thoona,
 Et Charopen, fatiq; immitibus Eunomon actum;
 Quiq; minùs celebres nostrâ sub manibus urbis
 Procubuerè manu. Sunt & mihi vulnera, cives,
 Ipso pulchra loco, nec vanis credite verbis;
 Aspicite en, (vestemq; manu diduxit;) & hæc sunt
 Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
 At nihil impendit per tot Telamonius annos
 Sanguinis in socios, & habet sine vulnere corpus.
 Quid tamen hoc refert, si se pro classe Relasga
 Arma tulisse refert contra Troâsq; Jovemque?
 Confiteorque, tulit: neque enim benefacta malignè
 Detrectare meum est; modo nè communia solus
 Depuper, atque aliquem nobis quq; reddat honorem.
Reppulit

Reppulit Aëtorides, sub imagine tutus Achillis,
 Troas ab arsuris cum defensore carinis.
 Ansum etiam Hecloreis solum concurrere telis
 Se putat, oblitus regisque, ducisque, meique,
 Nonus in officio, & prelatum munere sortis,
 Sed tamen eventus vestrae, fortissime, pugnae
 Quis fuit? Hector abi: violatus vulnere nullo.
 Me miserum! quanto cogor meminisse dolore
 Temporis illius quo Graiùm murus, Achilles,
 Procubuit! nec me lacryma luctusq; timorq;
 Tardârunt, quin corpus humo sublime referrem
 His humeris: his, inquam, humeris ego corpus Achillis,
 Et simul arma, tali, quæ nunc quoq; ferre laboro.
 Sænt mihi quæ valeant in talia pondera vires:
 Est animus certè vestros sensurus honores.
 Scilicet idcirco pro nato cæcula mater
 Ambitiosa suo fuit, ut cælestia dona,
 Artis opus tantæ, rudis & sine pectore miles
 Indueret? neque enim clypei calamina novit,
 Oceanum, & terras, cùmq; alio sidera cælo,
 Pleiadesq; Hyadesq; immunemq; equorû Arcton,
 Diversasq; urbes, nitidumq; Orionis ense.
 Postulat ut capiat quæ non intelligit arma.
 Quid, quid me duri fugientem munera belli
 Arguit incepto serum accessisse labori?
 Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
 Si simulasse vocas crimen, simulavimus ambo:
 Si mora pro culpa est, ego sum maturior illo.
 Me pia detinuit conjux, pia mater Achillem;
 Primâq; sunt illis data tempora, cætèra vobis.
 Haud timeo, si jam nequeam defendere crimen
 Cum tanto commune viro, deprênsus Ulyssis
 Ingenio tamen ille. at non Ajacis Ulysses.
 Nève in me stolidæ convitia fundere lingue
 Admiremur eum, vobis quoq; digna pudore
 Objicit. An falso Palameden crimine turpe est
 Accusasse mihi? vobis damnasse decorum?

Sed neque Naupliades facinus defendere tantum
 Tamque patens valuit: nec vos audistis in illo
 Crimina; vidistis, pretioque objecta patebant.
 Nec, Paantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
 Esse reus merui: crimen defendite vestrum;
 Consensistis enim: nec me suasisse negabo,
 Ut se subtraheret bellique viaque labori,
 Tentaretque feros requie lenire dolores.
 Paruit, & vivit, non hac sententia tantum
 Fida, sed & felix cum sit, facit esse fidelem.
 Quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt,
 Nè mandate mihi; melius Telamonius ibit,
 Eloquioque virum morbisque iraque furem
 Molliet, aut aliquā perducet callidus arte.
 Ante retro Simois fluet, & sine frondibus Ide
 Stabit, & auxilium promittet Achæia Troja.
 Quam, cessante meo pro vestris pectore rebus,
 Ajacis stolidi Danaïs sollertia prosit.
 Sis licet infestus seciis, regique, mihi que
 Dure Philoctete; licet exsecrere, meumque
 Devoveas sine fine caput, cupiasque dolenti
 Me tibi fortè dari, nostramque haurire cruorem;
 Uique tui mihi, sic fiat tibi copia nostri:
 Tetamen aggrediar, mecumque reducere nitar;
 Tamque tuis potiar (faveat fortuna) sagittis,
 Quam sum Dardanio, quem cepi, vase potitus;
 Quam responsa deum Trojanæque fata retexi;
 Quam rapui Phrygia signum penetræ Minervæ
 Hostibus è mediis. & se mihi comparat Ajax?
 Nempe capi Trojam prohibebant fata sine illo.
 Fortis ubi est Ajax! ubi sunt ingentia magni
 Verba viri? cur hîc matuit? cur audet Ulysses
 Ite per excubias, & se committere nocti?
 Perque feros enses, non tantum mœnia Troja,
 Verum etiam summas arces intrare, suaque
 Arripere adeo deam, raptamque efferre per hostes?
 Quæ nisi fecissem, frustra Telamone creatus

Gestasset

Gestâsset levâ taurorum tergora septem;
 Illâ nocte mihi Trojæ victoriâ parta est :
 Pergama tunc vici, cùm vinci posse coëgi.
 Desine Tydiden vultûque & murmure nobis
 Ostentare meum : pars est sua laudis in illo;
 Nec tu, cùm socia clypeum pro classe tenebas,
 Solus eras, tibi turba comes : mihi contigit unus,
 Qui, nisi pugnacem sciret sapiente minorem
 Esse, nec indomita deberi præmia dextra,
 Ipse quoque hac peteret ; peteret moderatior Ajax,
 Eurypilûsque ferox, clarôque Andremone natus ;
 Nec minùs Idomeneus, patriâque creatus eâdem
 Meriones ; peteret majoris frater Atrida ;
 Quippe manu fortes, nec sunt tibi Marte secundi.
 Consiliis cessêre meis. Tibi dextera bello
 Utilis : ingenium est, quod eget moderamine nostro.
 Tu vires sine mente geris : mihi cura futuri est.
 Tu pugnare potes : pugnandi tempora mecum
 Eligit Atrides. tu tantùm corpore prodes :
 Nos animo. quantôque ratem qui temperat anteit
 Remigis officium ; quantò est dux milite major ;
 Tantùm ego te supero. necnon in corpore nostro
 Pectora sunt potiora manu ; vigor omnis in illis.
 At vos, ô procures, vigili date præmia vestro ;
 Prôque tot annorum curis, quas anxius egi,
 Hunc titulum meritis pensandum reddite, nostris.
 Jam labor in fine est : obstantia fata removi ;
 Altâque, posse capi faciendo, Pergama cepi.
 Per spes nunc socias, casurâque mœnia Trôum,
 Pérque Deos oro quos hosti nuper ademi,
 Per si quid superest quod sit sapienter agendum,
 Si quid adhuc audax ex præcipitque petendum est,
 Si Trojæ fatis aliquid restare putatis ;
 Este mei memores : aut, si mihi non datis arma,
 Huic date, & ostendit signum fatale Minervæ.
 Mota manus procerum est ; & quid facundia posset,
 Tum patuit ; fortisq; viri tulit arma disertus.

Hector

Hec̃tor a qui solus, qui ferrum ignemq; Jovemq;
 Sustinuit tories, unam non sustinet iram;
 Invidiumque viram vicit dolor. Arripit ensē:
 Et, Meus hic certē est: an & hunc sibi possit Ulysses?
 Hoc, ait, utendum est in me mihi; quique cruore
 Sape Phrygum maduit, domini nunc cede madebit.
 Nē quisquam Ajacem possit superare nisi Ajax.
 Dixit, & in pectus, tum demum vulnera passum,
 Quā patuit ferro, lethalem condidit ensē.
 Nec valūere manus infixum educere telum;
 Expulit ipse cror: rubefactaq; sanguine tellus
 Purpureum viridi genuit de cespite florem,
 Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus
 Littera communis mediis puerōque virōque
 Inscripta est foliis; hac nominis, illa querela.
 Victor ad Hypsipyles patriam clarq; Thoantis,
 Et veterum terras infames cede virorum,
 Transierat. tandem, portu vorōq; potitus,
 Vela dat, ut referat Tirynthia tela sagittas.
 Qua postquam ad Graios, domino comitante, revexit,
 Imposita est sero tandem manus ultima bello.
 Troja simul Priamūsq; cadunt. Priameia conjux
 Perdidit infelix hominis post omnia formam,
 Externasq; novo latratu terruit auras.
 Longus in angustum quā clauditur HellePontus,
 Ilion ardebat, neq; adhuc confederat ignis;
 Exiguūq; senis Priami Jovis ara cruorem
 Combiberat; tractisq; comis antistita Phœbi
 Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
 Dardanidas matres, patriorum signa deorum
 Dum licet amplexas, succensāque templa tenentes,
 Invidiosa trahunt victores præmia Graii.
 Mittitur Astyanax illis deturribus, unde
 Pugnantem pro se, proavitaque regna tuentem,
 Sape videre patrem monstratum à matre solebat.
 Jamq; viam suadet Boreas, flatūq; secundo
 Carbasia mora sonant; jubet uti navis ventis

Troja, vale, rapimur, clamant, dant oscula terra;
Troades, & patrie fumantia tecta relinquunt.

Ultima Conscendit classem, miserabile visu,
In mediis Hecube natorum inventa sepulchris.
Prænsantem tumulos, atque ossibus oscula dantem,
Dulichia traxere manus: tamen unius hausit,
Inque sinu cineres secum tulit Hæctoris haustos,
Hæctoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes, crinem lacrymasq; reliquit.

Est, ubi Troja fuit, Phrygia contraria tellus,
Bistonis habitata viris: Polymnestoris illic
Regia dives erat. cui te commisit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiisq; removit ab armis,
Consilium sapiens; sceleris nisi præmia magnos
Adjecisset opes, animi irritamen avari.

Ut cecidit fortuna Phrygum, capit impius ense
Rex Thracum, jugulôq; sui demisit alumni:
Et, tanquam tolli cum corpore crimina possent,
Exanimem è scopulo subjectas misit in undas.

Littore Threicio classem relegarat Atrides,
Dum mare pacatam, dum ventus mitior esset.
Hæc subito, quantus cum viveret esse solebat,
Exit humo latè ruptâ, similisq; minanti
Temporis illius vultum referebat, Achilles,
Quo ferus injusto periit Agamemnona ferro.
Immemoresq; mei disceditis, inquit, Achivi?
Obrutâq; est mecum virtutis gratia nostra?
Nè facite. utq; meum non sit sine honore sepulchrum,
Placet Achilleos maculata Polyxena manes

Dixit; &, immiti sociis parentibus umbra,
Rapta sinu matris, quam jam propè sola fovebat,
Fortis, & infelix, & plus quàm femina, virgo
Ducitur ad tumulum, dirôq; sit hostia busto.
Quæ memor ipsa sui, postquam crudelibus aris
Admota est, sensitq; sibi fera sacra parari;
Ut quæ Neoptolemum stantem, ferrumq; tenentem,
Inque suo vidit figentem lumina vuln;

Viere jamdudum generoso sanguine, dixit:
 Nulla mora est: veltu jugulo vel pectore telum
 Conde meo: jugulumq; simul pectusq; retexit.
 Scilicet haud ulli servire Polyxena vellem.
 Haud per tale sacrum numen placabitis ullum.
 Mors tantum vellem matrem mea fallere posset.
 Mater obeft, minuitq; necis mihi gaudia: quamvis
 Non mea mors illi, verum sua vita, gemenda est.
 Vos modo, nè Stygios adeam non libera manes,
 Esse procul, si iusta peto; tactusq; viriles
 Virgines removete manus. acceptior illi,
 Quisquis is est, quem cade mea placare paratis,
 Liber erit sanguis. Si quos tamen ultima nostri
 Verba movent oris, Priami vos filia regis
 Nunc captiva rogat; genitrici corpus inemptum
 Reddite, nève auro redimat ius triste sepulchri,
 Sed lacrymis: tunc, cum poterat, redimebat et auro
 Dixerat: at populus lacrymas quas illa tenebat,
 Non tenet, ipse etiam flens invitisq; sacerdos
 Prebita coniecto rupit praecordia ferro.
 Illa, super terram defesto poplite labens,
 Pertulit intrepidus ad fata novissima vultus.
 Tunc quoq; cura fuit partes velare tegendas,
 Cum caderet, castiq; decus servare pudoris.
 Troades excipiunt, deploratosq; recensent
 Priamidas, et quid dederit domus una cruoris.
 Teq; gemunt, virgo, teque, o modo regia conjux,
 Regia dicta parens, Asia florentis imago,
 Nunc etiam praeda mala fors: quam victor Ulysses
 Esse suam nollit, nisi quod tamen Hector a partu
 Ediderat: dominum patri vix repperit Hector.
 Qua corpus complexa anima tam fortis inane,
 Quas toties patria dederat, natisque, viroque,
 Huic quoq; dat lacrymas; lacrymas in vulnera fundit,
 Osculaq; ore tegit, consuetaq; pectora plangit;
 Canitiemq; suam concreto in sanguine verrens.
 Plura quidem, sed et haec, laniato pectore dixit:

Nata, tua (quid enim superest ?) dolor ultime matris
 Nata jaces ; videbq; tuum mea vulnera pectus :
 Et, nè perdidierim quenquam sine cade meorum,
 Tu quoq; vulnus habes, at te, quia fœmina, rebar
 A ferro tutam : cecidisti & fœmina ferro ;
 Totq; tuos idem fratres, te perdidit idem,
 Exitium Trojæ, nostriq; orbator, Achilles.
 At postquam cecidit Paridis Phœbiq; sagittis,
 Nunc certè, dixi, non est metuendus Achilles.
 Tunc quoq; mi metuendus erat. cinis ipse sepulchri
 In genus hoc sœvit : tumulo quoq; sensimus hostem.
 Æacida fœcunda fui. Facet Uion ingens,
 Eventuq; gravi finita est publica clades.
 Si finita tamen. Soli mihi Pergama restant,
 In cursuque meus dolor est. modo maxima rerum,
 Tot generis natisq; potens, nuribsq; viroque,
 Nunc trabor exsul, inops, tumultis avulsa meorum,
 Penélope munus, quæ me data pensa trahentem
 Matribus ostendens libacis, Hæc Hectoris illa est
 Clara parens. Hæc, est dicet, Priami a conjux,
 Postq; tot amissos, tu nunc, quæ sola levabas
 Maternos luctus, hostilia busta piasti.
 Inferias hosti peperî. Quò ferrea resto ?
 Quidve moror ? quò me servas, damnosa fenestus ?
 Quo, dii crudeles, nisi uti nova funera cernam,
 Vivacem differtis animum ? Quis posse putaret
 Felicem Priamum post diruta Pergama dici ?
 Felix morte suâ est ; nec te, mea nata, peremptam
 Aspicit : & vitam pariter regnâq; reliquit.
 At putos funeribus dotabere regia virgo,
 Condeturq; iuûm monumentis corpus avilis.
 Non hæc est fortuna domûs. tibi munera matris
 Contingent fletus, peregrinæq; haustus arene.
 Omnia perdidimus. superest, cur vivere tempus
 In breve sustineam, proles gratissima matri.
 Nunc solus, quondam minimus, æ stirpe virili,
 Hæc datus Ismario regi Polydorus in oras.

Quid morbi interea crudelia vulnera lymphis
 Abluere, & Parsos immiti sanguine vultus?
 Dixit, & ad litus passu prœcedit anili,
 Albentes lacerata comas. Date, Troades, urnam
 Dixerat infelix; (liquidam hauriret ut undas.)
 Aspicit ejectum Polydori in litore corpus,
 Factaq; Threiciis ingentia vulnera telis.
 Troades exclamant: obmutuit illa dolore;
 Et pariter vocem lacrymasque introitus abortas
 Devorat ipse dolor. duròq; simillima saxo
 Torpet; & adversa figit modo lumina terrâ,
 Interdum torvos extollit ad æthera vultus;
 Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati;
 Vulnera precipue; seq; armat & instruit irâ.
 Quâ simul exarsit, tanquam regina maneret,
 Ulcisci statuit; pœneq; in imagine tota est.
 Utiq; furit catulo lactente orbata leena,
 Signaq; nata pedum, sequitur quem non videt hostem:
 Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,
 Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
 Vadit ad artificem dire Polymnestora cadis.
 Colloquimq; petit: nam se monstrare relictum
 Velle latens illis, quod nato redderet, aurum:
 Credidit Odrysius, prædaq; assuetus amore,
 In secreta venit. tum blando callidus ore,
 Tolle moras, Hecube, dixit; da munera nato.
 Omne fore illius quod das, quod & antè dedisti,
 Per superos iuro Spectat truculenta loquentem,
 Falsaq; jurantem, tumidâq; exæstuat irâ,
 Atque ita correpto captivarum agmina matrum
 Invocat, & digitos in perfida lumina condit,
 Expilatq; genis oculos, (facit ira valentem)
 Immergitq; manus, sædatq; sanguine fonti
 Non lumen, (neque enim superest,) loca luminis haurit.
 Glade sui Thracum gens irritata tyranni
 Troada telorum lapidumque incessere jacta
 Cepit: ut hæc missum rauco cum murmare saxum

Morsibus insequitur, victorque ad verba parato,
 Latravit conata loqui. locus exstat, & ex ve
 Nomen habet, veterumque diu memor illa malorum,
 Tum quoque Sithonios ululavit mesta per agros.
 Illius Troasque, suos, hostesque Pelasgos,
 Illius fortuna deos quoque moverat omnes:
 Sic omnes, ut & ipsa Jovis conjuxque, sororque
 Eventus Hecubam meruisse negaverit illos.

Non vacat Aurora, quanquam iisdem faverat armis,
 Cladibus & casu Trojaque Hecubaque moveri.
 Cura deam propior luctusque domesticus angit,
 Memnonis amissi; Phrygiis quem lutea campis
 Vidit Achillea pereuntem cuspide mater.
 Vidit; & ille color, quo matutina rubescunt
 Tempora, palluerat, latuitque in nubibus aether.
 At non impositos supremis ignibus artus
 Sustinuit spectare parens; sed, crine soluto.
 Sicut erat, magni genibus procumbere non est
 Dedignata Jovis, lacrymisque has addere voces.
 Omnibus inferior quas sustinet aureus aether.
 (Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)
 Diva tamen veni, non ut delubra diesque
 Des mihi sacrificos, caliturasque ignibus aras:
 Si tamen aspicias quantum tibi semina prestem,
 Tum cum luce nova noctis confinia servo.
 Premia danda putes. sed non ea cura, neque hic est
 Nunc status Aurora, meritos ut poscat honores.
 Memnonis orba mei venio, qui fortia frustra
 Pro patruo tulit arma suo; primisque sub annis
 Occidit a forti (sic dii voluistis) Achille.
 Da, precor, huic aliquem solatia mortis honorem,
 Summe deum rector, maternaque vulnera leni.
 Juppiter annuat. cum Memnonis arduus alto
 Corruit igne rogos, nigrique volumina fumi
 Infecere diem, veluti cum flumina natas
 Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra,
 Aira favilla volat, glomerataque corpus in unum

Densatur, faciémque capit, sumitque colorem
 Atque animum ex igni: levitas sua præbuit alas.
 Et primò similis volucris, mox vera volucris
 Insonuit pennis: pariter sonuere sorores
 Innumera, quibus est cadem natalis origo.
 Tërque regum lustrant, & consonus exit in auras
 Ter Plangor: quarto seducunt castra volatu,
 Tunc duo diversa populi de parte feroces
 Bella gerunt, rostrisque & aduncis unguibus iras
 Exercent, alásque adversáque pectora lassant;
 Inferiaque cadunt cineri cognata sepulto
 Corpora, sc̃que viro forti meminere creatas.
 Præpetibus subitis nomen facit autor. ab illa
 Memnonides dicta, cùm Sol duodena peregit
 Signa, parentali moritura morte rebellant.
 Ergò alij latràsse Dymantida flebile visum est;
 Luctibus est Aurora suis intentá, piásque
 Nunc quoque dat lacrymas, & toto rorat in orbe.

Non tamen everfam Troje cum mœnibus esse
 Spem quoque fata sinunt. sacra, & sacra altera patrem,
 Fert humeris, venerabile onus, Cythereius heros;
 De tantisque opibus prædam pius eligit illam,
 Ascaniúmque suum; profugáque per æquora classe
 Fertur ab Antandro, sceleratáque littora Thracum,
 Et Polydoræo manantem sanguine terram,
 Linqvit; & utilibus ventis æstúque secundo
 Intrat Apollineam, sociis comitantibus, urbem.
 Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phœbus
 Rite colebatur, templóque domóque recepit,
 Urbémque ostendit, delubráque nota, duásque
 Latonâ quondam stirpes pariente retentas.
 Thure dato flammis, vinóque in thura profuso,
 Cæsariúmque bonum fibris de more crematis,
 Regia tecta petunt; positisque tapetibus altis
 Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
 Tanc pius Anchises: O Phœbi leste sacerdos,
 Fallor? an & natum, cùm primùm hæc mœnia vidi,

Bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas?
 Huic Anius, niveis circumdata tempora vitis
 Concutiens, & tristis, ait; Non falleris, heros
 Maxime: vidisti natorum quinque parentem,
 Quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat)
 Penè vides orbem. Quod enim mihi filius absens
 Auxilium, quem dicta suo de nomine tellus
 Andros habet, pro patre locumque & regna tenentem?
 Delius augurium dedit huic: dedit altera Liber
 Fœmineæ stirpi voto majora fidēque
 Munera: nam tactu natarum cuncta mearum
 In segetem, laticēque meri, baccāque Minervæ,
 Transformabantur: divēsque erat usus in illis.
 Hic ubi cognovit Trojæ populator Atrides,
 (Nè non ex aliqua vestram sensiſſe procellam
 Nos quoque parte putes) armorum virilis usus
 Abstrahit invitas gremio genitoris, alantque
 Imperat Argolicam cœlesti munere gentem.
 Effugiunt quò quæque potest: Eubœa duabus,
 Et totidem natis Andros fraterna petita est.
 Miles adest; & ni dedantur, bella minatur.
 Viſta metu pietas consortia corpora pœna
 Reddidit; & timido pōſſes ignoscere fratri.
 Non hic Aneās, non, qui defenderet Andron,
 Hæſtor erat; per quos decimum durāſtis in annum.
 Jamque parabantur captivis vincula lacertis.
 Ille attollentes etiamnum libera cœla
 Brachia, Bacche pater, fer opem, dixere. tulitque
 Muneris auctor opem: (ſi miro perdere more
 Ferre vocatur opem:) nec quā ratione figuram
 Perdiderint potui ſcire, aut nunc dicere poſſum.
 Summa mali nota eſt: pennas ſumpſere, tueque
 Conjugis in volucres niveas abiēre columbas.
 Talibus atque aliis poſtquam convivium diſſis
 Implērant, menſā ſomnum petiēre remorā;
 Cūque die ſurgunt, adēuntque oracula Phœbi:
 Qui petere antiquam matrem cognatāque juſſit

Littora. Prosequitur rex, & dat munus ituris :
 Anchisæ sceptrum, chlamydem phatramque nepoti ;
 Craterem Aeneæ, quem quondam miserat illi
 Hospes ab Aemoniis Therseus Ismenius oris.
 Miserat hunc illi Therseus : fabricaverat Alcon
 Myleus, & longo cœlaverat argumento.
 Urbs erat, & septem posses ostendere portas :
 Hæ pro nomine erant, & quæ foret illa, docebant.
 Ante urbem exsequiæ tumuliq; ignisq; rogiq;ue,
 Effusæq; comas & apertæ pectora matres,
 Significant luctum. Nympha quoq; flere videntur,
 Siccatisq; queri fontes. sine frondibus arbor
 Nuda riget : lambunt arentia saxa capellæ.
 Ecce, facit mediis natas ab Orione Thebis,
 Hanc non famineum jugulo dare pectus aperto ;
 Illam, demisso per fortia pectora telo,
 Pro populo cecidisse suo ; pulchrisq; per urbem
 Funeribus ferri, celebrisq; in parte cremari.
 Tam de virginea geminos exire favilla
 Nè genus intereat, juvenes, quos fama Coronas
 Nominat, & cineri materno ducere pompam.
 Hæstenns antiquo signis fulgentibus ære,
 Summus inaurato crater fuit æther acantho.
 Nec leviora datis Trojani dona remittunt,
 Dantq; sacerdoti custodem thuris acerram :
 Dant pateram, claramque auro gemmisq; coronam,
 Indè, recordati Teucros à sanguine Teucris
 Ducere principium, cretam tenuère ; lociq;
 Ferre diu nequière Jovem : centumq; relictis
 Urbibus, Ansonios optant contingere portus.
 Scivit hyems, jactatq; viros : Strophadumq; receptos
 Portibus insidis exterruit ales Aëllæ
 Et jam Dulichios portus, Ithacamque, Samumque,
 Neritiásque domos, regnum fallacis Ulyssæi.
 Prætereunt vēsti, certatam lite Deorum
 Ambraciam, versiq; vident sub imagine saxum
 Judicis, Aëtiaco quæ nunc ab Apolline nota est ;

Vocalémque suâ terram Dodonida quercu,
 Chaoniâq; sinus, ubi nati rege Molosso
 Impia subjectis fugère incendia pennis.

Proxima Phœacum felicibus obsita pomis
 Rurâ petunt. Epiros ab his, regnatâque vati
 Buthrotos Phrygiâ, simulatâque Troja tenetur.
 Indè, futurorum certi, quæ cuncta fideli
 Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
 Sicaniam, tribus hæc excurrit in æquora linguis:
 E quibus imbriferos est versa Pachynos ad Austros;
 Mollibus expositum Zephyris Lilybeon; ad Arctos
 Æquoris expertes spectat Boreâque Peloros.
 Hanc subeunt Teucri remis, æstûque secundo
 Sub noctem potitur Zancleâ classis arenâ.
 Scylla latus dextrum, levum irrequieta Charybd
 Infestat. vorat hæc raptas, revômîq; carinas;
 Illa feris atram canibus succingitur alvum,
 Virginis ora gerens. & Csi non omnia vates
 Fissa reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
 Hanc multi perière proci: quibus illa repulsis
 Ad pelagi Nymphas, pelagi gratissima Nymphis,
 Ibat, & elusos juvenum narrabat amores.
 Cui dum pectendos præbet Galatea capillos,
 Talibus alloquitur, referens suspiria dictis:
 Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
 Expetit; atque facis, potes his impunè negare.
 At mihi, cui pater est Nereus, quam cerula Doris
 Enixa est, quæ sum turbâ quoque tanta sororum,
 Non nisi per luctus licuit Cyclopi amorẽ
 Effugere: & lacryma vocem impedière loquentis.
 Quas ubi marmoreo deterfit pollice virgo,
 Et solata deam est, Refer, ô gratissima, dixi;
 Neve tui causam tege (sum tibi fide) doloris.
 Nereûs his contrâ rescuta Crataïde natam est,
 Acis erat Fauno Nymphâque Simathide cretus;
 Magna quidem patrisq; sui matrisq; voluptas
 Nostra tamen major: nam me sibi junxerat uni.

Pulcher, & octonis iterum natalibus ætæ
 Signarat teneras dubiâ lanugine malas.
 Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat:
 Nec, si quæsieris odium Cyclopi, amorne
 Acidis, in nobis fuerit præstantior, edam.
 Par utrumq; fuit, prob! quanta potentia regni
 Est, Venus alma, tui! nempe ille immitis, & ipsis
 Horrendus sylvæ, & visus ab hospite nullo
 Impune, & magni cum diis contemptor Olympi.
 Quid sit amor sentit, nostriq; cupidine captus
 Uritur, oblitus pecorum antrorumq; suorum.
 Jamq; tibi formæ, jamq; est tibi cura placendi,
 Jam rigidos pectus rastris, Polypheme, capillos;
 Jam libet hirsutam tibi falce recidere barbam,
 Et spectare feros in aqua & componere vultus:
 Cædis amor feritâsq; sitisq; immensa cruoris.
 Cessant, & tuta veniunt abeuntq; carina.
 Telemus interea Siculum delatus in equor,
 Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
 Terribilem Polyphemon adit; Lumeng; quod unum
 Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit, Ulysses.
 Risit: &, O vatum stolidissime, falleris, inquit;
 Altera jam rapuit, Sic frustra vera monentem
 Spernit: & aut gradiens ingenti littora passu
 Degravat, aut fessus sub opaca revertitur antra.
 Prominet in pontum cuneatus acumine longo
 Collis; utrumq; latus circumstuit aquoris undæ.
 Huc ferus ascendit Cyclops, mediâsq; resedit:
 Lanigera pecudes nullo ducente secuta.
 Cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
 Ante pedes posita est, antennæ apte ferondis,
 Sumptâq; arundinibus compacta est fistula centum;
 Senserunt toti pastorâ sibila montes,
 Senserunt undæ, latitans ego rupe, meique
 Acidus in gremio residens procul, auribus hausi
 Talia dicta meis, auditâq; verba notavi:
 Candidior folio nivei, Galatea, lignstri,

Floridior prato, longâ procerior alno,
 Splendidior vitro, tenero lascivior hædo,
 Levior assiduo detritis aquare conchis,
 Solibus hybernis, æstivâ gratior umbrâ,
 Nobilior pomis, platano conspectior altâ,
 Lucidior glacie, maturâ dulcior uvâ,
 Mollior & cygni plumis & lacte coactæ,
 Et si non fugias, riguo formosior horto.
 Savior indomitis, eadem Galatea, juvenisq;
 Durior annosâ quercu, fallacior undis,
 Lentior & salicis virgîs & vitibus albis,
 His immobilior scopulis, violentior amne,
 Laudato pavone superbior, acrior igni,
 Asperior tribulis, fœtâ iruculentior ursâ,
 Surdior æquoribus, calcato immitior hydro,
 Et (quod præcipuè, si possem, demere vellem)
 Non tantum cervo clavis latratibus æsto,
 Verum etiam ventis voluctiq; fugacior aurâ.
 At, bene si nôru, pigeat fugisse; morâsq;
 Ipsa tuas damnes, & me retinere labores.
 Sunt mihi pars montis vivo pendentia saxo
 Antra, quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
 Nec sentitur hyems: sunt poma gravantia ramos:
 Sunt auro similes longis in vitibus uvæ,
 Sunt & purpureæ; tibi & has servamus, & illas.
 Ipsa tuis manibus sylvestri nata sub umbra
 Mollia fraga leges: ipsa autumnalia corna,
 Prunâque non solum nigro livenit succo,
 Verum etiam generosa, novâsq; imitantia ceras.
 Nec tibi castanea, me conjuge nec tibi deerunt
 Arbuti fœtus. omnis tibi serviet arbor.
 Hoc pecus omne meum est: multæ quoq; vallibus errant,
 Multas syva regit, multæ stabulantur in antris.
 Nec, si fortè roges, possem tibi dicere, quot sint.
 Pauperis est numerare pecus. De laudibus harum
 Nil mihi credideris: præsens potes ipsa videre,
 Ut vix sustineant dissentium cruribus uber,

Sunt, fœtura minor, repidis in ovilibus agni :
 Sunt quoque, par ætas, aliis in ovilibus hædi.
 Lac mihi semper adest nivem : pars inde bibenda
 Servatur, partem liquefacta coagula durant,
 Nec tibi deliciae faciles vulgatæq; tantum
 Munera contingent, dama, leporesque, capraque,
 Pârque columbarum, demptisq; cacumine nidis,
 Inveni geminos, qui tecum ludere possint,
 Inter se similes, vix ut dignoscere possis,
 Villosæ catulos in summis montibus urse :
 Inveni, & dixi, Domina servabimus istos.
 Jam modò ceruleo nitidum caput exsere ponto,
 Jam, Galatea, veni ; nec munera despice nostra.
 Certè ego me novi, liquidaque in imagine vidi
 Nuper aquæ ; placuitq; mihi mea forma videnti.
 Aspice sim quantus, non est hoc corpore major
 Juppiter in cælo. (nam vos narrare soleis
 Nescio quem regnare Jovem.) coma plurima torvos
 Prominet in vultus, humerosq; ut latus obumbrat.
 Nec, mea quòd daris horrent densissima seris
 Corpora, turpa putæ : turpis sine frondibus arbor ;
 Turpis equus, nisi colla juba flaventia velent.
 Pluma tegit volucres ; ovibus sua lana decori est :
 Barba viros hirtaq; decent in corpore seræ.
 Unum est in media lumen mihi fronte ; sed instar
 Igntis clypei. Quid ? non hæc omnia magno
 Sol videt è cælo ? Solis tamen unicus orbis.
 Adde, quòd in vestro genitor meus aquore regnat :
 Hunc tibi do socerum. tantum miserere, precésq;
 Supplicis exaudi : tibi enim succumbimus uni.
 Quique Jovem & cælum sperno, & penetrabile fulmen,
 Vere, se veneror : tua fulmine savior ira est.
 Atq; ego contemptus essem patientior hujus,
 Si fugeres omnes. Sed cur, Cyclope repulso,
 Acin amas ? præfersq; meis amplexibus Acin ?
 Me tamen placeatq; sibi, placeatq; licebit,
 Quòd nollem, Galatea, tibi : mox copia datur.

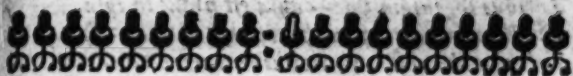
Senriet esse mihi tanto pro corpore vires:
 Viscera viva traham: divulsâque membra per agros,
 Pêrque, trax spargam, si se tibi misceat, undas.
 Uror enim, læsusque exastuat acrius ignis,
 Cùmque suis videor translatam viribus Ætnam
 Pectore ferre meo. nec tu, Galatea, moveris,
 Talia nequicquam questus (nam cuncta videbam)
 Surgit; & ut taurus vaccâ furibundus ademptâ,
 Stare nequit, sylvisque & notis saltibus errat.
 Eùm ferus ignaros, nec quicquam tale timentes.
 Me videt atque Acin; Videoque, exclamat, & ista
 Ultima sit faciam Veneris concordia vestra.
 Tantâque vox, quantam Cyclops iratus habere
 Debuit, illa fuit. clamore perhorruit Ætna.
 Ast ego vicino pavescit sub aegre mergor.
 Terga fuga dederat conversa Simæthius heros,
 Et, Fer opem, Galatea, precor; mihi ferte, parentes,
 Dixerat; & vestris periturum admittite regnis.
 Insequitur Cyclops, partemque è monte revulsam
 Mittit; & extremus quamvis pervenit ad illum
 Angulus è saxo, totum tamen obruit Acin.
 At nos, quod fieri solum per fata licebat,
 Fecimus ut vires assumeret Acis avitas.
 Puniceus de mole cruor manabat: & intra
 Temporis exiguum rubor evanescere cœpit;
 Fitque color primo turbati fluminis imbre,
 Purgaturque morâ. Tum moles rassa debiscit,
 Vivâque per rimas procerâque surgit arando;
 Osque cavum saxi sonat exsultantibus undis,
 Mirâque res, subito mediâ tenus exstitit alvo
 Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis,
 Qui, nisi quod major, quod toto cerulus ore est,
 Acis erat. & sic quoque erat tamen Acis in amnem
 Versus, & antiquum tenuerunt flumina nomen.
 Desierat Galatea loqui: cœtâque soluto
 Discedunt, placidisque natant Nerides undis.
 Scylla redit: neque enim medio se credere ponto

Audet

Ardet : & aut bibulâ sine vestibus errat arenâ ;
 Aut, ubi lassata est, seductos nâlla recessus
 Gurgitis, inclusâ sua membra refrigerat undâ.
 Ecce, fretum scindens, alti novus incola ponti,
 Nuper in Euboïca versis Anthedone membris,
 Glaucus adest, visaque cupidine virginis ardet :
 Et, quacunque putat fugientem posse morari,
 Verba refert. fugit illa tamen, veloxque timore
 Peruenit in summum positi prope littora montis.
 Ante fretum est ingens (apicem collectus in unum)
 Longa sub arboribus convexus ad aquora verex,
 Constitit hic ; & , tuta loco, monstrumne deïsne
 Ille sit ignorans, admiraturq; colorem,
 Casariemque humeros subiectâque terga regentem,
 Ultimâque excipiat quod tortilis inguina piscis.
 Sensit, & innitens qua stabat proxima moli,
 Non ego prodigium, nec sum fera bellua, virgo,
 Sed deus, inquit, aqua ; nec majus in aquore Proteus
 Jus habet, aut Triton, Athamantiadêsve Palemon.
 Antè tamen mortalis eram : sed scilicet altis
 Deditus aquoribus, tantùm exercebar in illis.
 Nam modo ducebam ducentia retia pisces :
 Tunc in mole sedens moderabar arundine linum.
 Sunt viridi prato confinia littora, quorum
 Altera pars undis, pars altera cingitur herbis,
 Quos neque cornigera morsu læsere juventa,
 Nec placida carpssistis oves, hirtave capelle.
 Non apis inde tulit collectos sedula flores ;
 Non data sunt capiti genitalia ferra ; nec unquam
 Falcifera secunda manus : ego primus in illo
 Cesspite confedi, dum lina madentia fitco.
 Utque recensere captivos ordine pisces,
 Insuper exposui, quos aut in retia casus,
 Aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.
 Res similis fissa : sed quid mihi fingere prodest ?
 Gramine contracto cepit mea prada moveri,
 Et morare latus, terrâque ut in aquore nitî,

Dâmque

Dámque morór, mirórque simul, fugit omnis in undas
 Turba suas, dominúmque novum littúsque relinquunt.
 Obstupui; dubitóque diu, causámque requiro:
 Num Deus hec aliquis, num succus fecerit herbae.
 Quae tamen has, inquam, vires habet herba? manúque
 Pabula decerpsi, decerptáque dente momordi.
 Vix bene combiberant ignotos guttura succos,
 Cúm subito trepidare intus præcordia sensi,
 Alteriúsque rapi natura pectus amore.
 Nec potui restare diu: Repetendáque nunquam
 Terra, vale, dixi; corpúsque sub æquore merfi.
 Dii maris acceptum socio dignantur honore;
 Uique mihi quæcunque feram mortalia demant,
 Oceanum Telphynque rogant. ego lustror ab illis;
 Et, purgant nefas novies mihi carmine dicto,
 Pectora fluminibus jubeor supponere centum.
 Nec mora, diversis lapsi de partibus amnes,
 Totáque vertuntur supra caput æquora nostrum.
 Quae postquam redeunt, alium me corpore toto
 Ac fueram nuper, nec eundem mente, recepi.
 Hactenus acta tibi possum memoranda referre;
 Hactenus et memini: nec mens mea cetera sensit.
 Hanc ego tum primùm viridem ferrugine barbam,
 Caesariemque meam, quam longè per æquora verro,
 Ingentésque humeros et cerula brachia vidi,
 Cruráque pinnigero curvata novissima pisce.
 Quid tamen hæc Species? quid diis placuisse marinis?
 Quid juvat esse Deum? si tu non tangeris istis.
 Talia dicentem, dicturum plura, reliquit
 Scylla deum, furit ille, irritatúsque repulsá,
 Prodigiousa petit Titanidos ætria Circes.

P. OVID. NASONIS
METAMORPHOSEON

Liber XIV.

I Amque giganteis injectam faucibus Ætnam,
Arvæque Cyclopum, quid rastra, quis usus aratri
Nescia, nec quicquam junctis debentia bobus,
Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum:
Liquerat & Zancle, adversaq; mœnia Regi,
Navisfragumq; fretum, gemino quod littore pressum
Aulonia Siculeq; tenet confinia terre.
Indè, manu magnâ Tyrrhena per aquora vectas,
Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
Sole sata Circes, variarum plena ferarum.
Quam simul aspexit, dictâ acceptâq; salute,
Diva, dei miserere, precor; nam sola levare
Tu potes hunc, dixit, (videar modo dignus) amorem.
Quanta sit herbarum, Titani, potentia nulli
Quàm mihi cognitius, qui sum mutatus ab illis.
Nève mei non nota tibi sit causa furoris,
Littore in Italico, Messenia mœnia contra,
Scylla mihi visa est. pudor est, promissa precésque,
Blanditiâsq; meas, contemptâque verba, referre.
At tu sive aliquod regnum est in carmine, carmen
Ore mihi sacro: sive expugnantior herba est,
Utere tentatis operosa viribus herba.
Nec medeare mihi, sanèsque hæc vulnera mando; i
Finèque nil opus est, partem ferat illa caloris.
At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla

Talibus ingenium ; seu causa est hujus in ipsa,
 Seu Venus indicio facit hoc offensa paterno ;)
 Talia verba refert : Melius sequerere volentem,
 Optantemq; eadem, parilique cupidine captam.
 Dignus eras, uliro poterat certeq; rogari :
 Et, si spem dederis, mihi crede, rogaberis uliro,
 Nè dubites, adsitque tua fiducia formæ.
 En, ego cum Dea sim, nitidi cum filia Solis,
 Carmine cum tantam, tantum quoq; gramine possim,
 Ut tua sim, voveo. spernentem sperne, sequenti
 Redde vices ; unôq; duas ulciscere facto.
 Talia tentanti, Prius, inquit, in aquove frondes,
 Glaucas, & in summis nascentur montibus alge,
 Sospite quam Scyllâ nostrâ mutantur amores,
 Indignata Dea est : & ledere quatenus ipsum
 Non poterat, nec veller amans, irascitur illi
 Quæ sibi prælata est : Venerisq; offensa repulsâ,
 Protinus horrendis infamia pabula succis
 Conte rit, & triis Hecateia carmina miscet,
 Cernulâque induitur velamina, perq; ferarum
 Agmen adulantum media procedit ab aula ;
 Oppositumq; petens contra Zancleia saxa
 Rhëgion, ingreditur ferventes aestibus undas ;
 In quibus ut solidâ ponit vestigia terrâ,
 Summâq; decurrit pedibus super aquora siccis.
 Parvus erat gurgis curvos sinuatus in arcus,
 Grata quies Scyllæ ; quò se referebat ab æstu
 Et maris & cœli, medio cum plurimus orbe
 Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras.
 Hunc Dea præviitat, portentificisq; venenis
 Inquinat : hic pressos laïces radice nocenti
 Spargit, & obscuram verborum ambage novorum
 Ter novies carmen magico demurmurat ore,
 Scylla venit, mediâq; tenuis descenderat alvo,
 Cum sua fœdari latrantibus inguina monstris
 Aspicit, ac primò, non credens corporis illas
 Esse suas partes, refugitque, abigitque, timetque

Orta proterva canum: sed, quos fugit, attrahit unda;
Et corpus querens femorum, erurūque, pedūque,
Cerberēos rictus pro partibus invenit illis;
Strāq; canum rabies; subjēctāq; terga ferarum
Inguinibus truncis utroq; exstante cōercet.

Flevit amans Glaucus, nimiumq; hostiliter usque
Viribus herbarum fugit connubia Circes.

Scylla loco mansit: cūmq; est data copia primū,
In Circes odium sociis spoliavit Ulyssē.

Mox eadem Teucras fuerat mensura carinas,
Nī prius in scopulum, qui nunc quoq; saxens exstat,
Transformata foret. scopulum quoq; navita vitat.

Hunc ubi Trojana remis avidāque Charybdim
Evicere rates, cū jam prope litus adessent
Ausonium, Libycū vento referuntur ad oras.

Excipit Ænean illic animōq; domōque
Non bene diffidium Phrygiū latura mariti
Sidonis; inque pyra sacri sub imagine facta
Incubuit ferro, deceptāq; decipit omnes.

Rursus arenosa fugiens nova mœnia terra,
Ad sedes Erycis fidūmq; relatus Acesten,
Sacrificat, tumultūmq; sui genitoris honorat.

Quāsq; rates Iris Junonia penē cremarat,
Soluit, & Hippotada regnum, terrāsq; calenti
Sulphure fumantes, Achelōiādūque relinquit
Sirenum scopulos: orbatāque præsīde pinus
Charimen Prochytenque legit, sterilique locatas
Valle Pitheculas, habitantū nomine dictas.

Quippe Deūm genitor fraudem & perjuriam quondam
Circopum exosus, gentisq; admissa dolose,
In deformē viros animal mutavit, ut iidem
Dissimiles homini possent similēsque videri;
Membrāque contraxit, narēsq; à fronte remissas
Contudit, & rugis peraravit anilibus ora;
Tūq; velatos flaverit corpora villo
Misit in has sedes; nec non prius abstulit usum
Verborum, & nata dixit in perjuriam lingua.

Posse queri tantùm rauco stridore reliquit,
 Has ubi præterit, & Parthenopæia dextrâ
 Mœnia deseruit, leua de parte canori
 Æolida tumulum, & loca fœta palustribus undis,
 Littora Cumarum vivacisq; antra Sibylle
 Intrat, & ut manes adeat per Averna paternos,
 Orat. At illa diu vultum tellure moratum
 Erexit: tandêmque deo furibunda recepto,
 Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
 Dexterâ per ferrum est, pietas spectata per ignes:
 Pone tamen, Trojane, metum, potiùre petitis;
 Elysîasq; domos, & regna novissima mundi,
 Me duce, cognosces, simulacrâq; chara parentis.
 In via virtuti nulla est via. Dixit, & auro
 Fulgentem ramum sylvâ Junonis Avernæ
 Monstravit, jussitq; suo divellere trunco.
 Paruit Æneas: & formidabilis Orçi
 Vidit opes, atavôsque suos, umbrâmque senilem
 Magnanimi Anchisæ: didicit quoq; jura locorum;
 Quæque novis essent adeunda pericula bellis.
 Indè ferens lassos adverso tramite passus,
 Cum duce Cumæa fallit sermone laborem.
 Dâmque iter horrendum per opaca crepuscula carpit,
 Seu Dea tu præsens, seu Diis gratissima, dixit,
 Numinis instar eris semper mihi, mēq; fatebor
 Muneris esse tui, quæ me loca mortis adire,
 Quæ loca me visæ voluisti evadere mortis:
 Pro quibus æreas meritis evectus ad auras
 Templâ tibi statuam, tribuam iibi thuris honores:
 Respicit hunc vates, & suspiratibus haustis,
 Nec dea sum, dixit, nec sacri thuris honore
 Humanum dignare caput. non nescius erres,
 Lux æterna mihi cariturâque sine dabatur,
 Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti.
 Dum tamen hanc sperat, dum præcorrumpere donis
 Me cupit, Elige, ait, virgo Cumæa, quid optes:
 Optatis potiùre tuis. Ego pulveris hausti

ostendens

ostendens cumulum, quot haberet corpora pulvis,
 Tot mihi natales contingere vana rogavi.
 Excidit ut peterem juvenis quoq; protinus annos,
 Hos tamen illē mihi dabat, aternāmq; juventū;
 Si Venerem paterer. contempto munere Phœbi
 Innuba permaneo. sed jam felicior ætas
 Terga dedit, tremulōq; gradu venit agra senectus
 Quæ patiēda diu est: nam jam mihi secula septem
 Acta vides; superest, numeros ut pulveris æquem,
 Ter centum messes, ter centum musta videre.
 Tempus erit, cū de tanto me corpore parvam
 Longa dies faciet, consumptāq; membra senectū
 Ad minimum redigentur onus; nec amata videbor,
 Nec placuisse deo. Phœbus quoq; forsitan ipse
 Vel non agnosceat, vel dilexisse negabit:
 Usque adeo mutata ferar, nulliq; videnda,
 Voce tamen noscar; vocem mihi fata relinquent.

Talia convexum per iter memorante Sibyllā,
 Sedibus Euboicam Stygiis emerfit in urbem
 Troiæ Aeneas; sacrisq; ex more litatis,
 Littora adit nondum natricis habentia nomen.
 Hic quoq; substiterat post tadia longa laborum
 Naricius Macareus, comes experientis Ulyssis.
 Desertum quondam mediis in rupibus Ætna
 Nescit Achameniden, improvisq; repertum
 Sivere miratus, Quis te casusve Deusve
 Servat, Achemenide? cur, inquit, barbaræ Graiū
 Prora vehit? petitur vestrā quæ terra carinā?
 Talia querenti jam non hirsutus amictu,
 Jam suus, & spinis concreto tegmine nullis,
 Fatur Achamenides: Iterum Polyphemon & illos
 Aspiciam fluidos humano sanguine riens,
 Hac mihi ni potior domus est, Itaciq; carina,
 Si minus Aeneam veneror genitore; nec unquam
 Esse satis potero (præstem licet omnia) gratus.
 Quid loquor, & spiro, cælumq; & lumina Solis!
 Aspicio, (possūmne ingratus & immemor esse?)

Ille dedit : quodd non anima hæc Cyclopis in ora
 Venit. & ut lumen jam nunc vitale relinquam,
 Ut tumulto, at certè non illa condar in alvo.
 Quid mihi tunc animi, nisi quodd timor abstulit omnem
 Sensum animamque, fuit, cum vos petere alta reliquit
 Aequora conspexi? Volui inclamare; sed hosti
 Prodere me timui : vester quoq; clamor Ulyssis
 Penè rati nocuit. Vidi cum monte revulsum
 Immanem scopulum medias permisit in undas :
 Vidi iterum, veluti tormenti viribus acta,
 Vasta giganteo jaculantem saxa lacerto :
 Et, nè deprimeret fluctusve lapisve carinam,
 Pertimui, jam me non esse oblitus in illa.
 Ut verò fuga vos ab acerba morte reduxit,
 Ille quidein totam gemebandus obambulat Aetnam,
 Prætentatq; manu sylvas, & luminis orbis
 Rupibus incursat, fœdatq; brachia tabo
 In mare protendens, gentem exsecratur Achivam,
 Atque ait ; O si quis referat mihi casus Ulysssem,
 Aut aliquem ex sociis, in quem mea seviet ira,
 Viscera cujus edam, cujus viventia dextrâ
 Membra meâ laniem, cujus mihi sanguis inundet
 Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus.
 Quam nullum, aut leve, sit damnum mihi lucis adempta !
 Hæc & plura ferox. me luridus occupat horror
 Spectantem vultus etiamnum cade madentes,
 Crudelèsq; manus, & inanem luminis orbem
 Membrâque, & humano concretam sanguine barbâ.
 Mors erat ante oculos, minimum tamen ipsa doloris,
 Et jam prænsuram, jam nunc mea viscera rebar
 In sua mersurum : mentiq; hæcebat imago
 Temporis illius, quo vidi bina meorum
 Ter quater affligi sociorum corpora terra ;
 Cum super ipse jacens, hirsuti more leonis,
 Viscerâq; & carnes, cumq; alvis ossa medullis,
 Semianimésq; artus avidam condebat in alvum.
 Me tremor invasit : stabam sine sanguine mæstus ;

Mandentemq; videns, egestantemq; cruentas
 Ore dapes, & frustra mero glomerata vomentem,
 Talia fingebar misero mihi fata parari:
 Perque dies latitans multos, omnemq; tremiscens
 Ad strepitum, mortemq; timens, cupidusque moriri,
 Glande famem pellens & mistâ frondibus herbâ,
 Solus, inops, exspes, letho pœnisq; relictus,
 Hanc procul aspexi longo post tempore navem,
 Oraviq; fugam gestu, ad littusq; cucurri:
 Et movi; Graiûmq; raris Trôjana recepit.
 Tu quoq; pande tuos, comitum gratissime, casus,
 Et ducis, & turba quæ tecum est credit a ponto.

Æolon ille refert Thusco regnare profundo,
 Æolon Hipporaden cohibentem carcere ventos,
 Quos bovis inclusos tergo (memorable munus)
 Dalichium sumpsisse ducem, statûque secundo
 Lucibus isse novem, & terram aspexisse petitam.
 Proxima post nonam cum sese Aurora moveret,
 Invidia socios prædaq; cupidine victos,
 Esse ratos aurum, dempsisse ligamina ventis;
 Cum quibus isse retro per quas modò venerat undas,
 Æoliq; ratem portus repetisse tyranni,
 Inde Lami veterem Læstrygonis, inquit, in urbem
 Venimus: Antiphates terra regnabat in illa.
 Missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum;
 Vixque fugâ quesita salus comitiq; mihiq;
 Tertius é nobis Læstrygonis impia tinxit
 Ora cruore suo, fugientibus instat, & agmen
 Concitat Antiphates: coeunt, & saxa trabesque
 Conjiciunt, merguntque viros, merguntque carinas.
 Una tamen, quæ nos ipsûmq; vehebat Ulyssem,
 Effugit. Amissâ sociorum parte dolentes,
 Multiq; conquesti terris allabimur illis
 Quos procul hinc cernit: procul hinc (mihi crede) videnda
 Insula visa mihi. Tunc, ô justissime Trôum,
 Nate Deâ, (neque enim finito Marte vocandus
 Hostis es, Ænea,) moneo, fuge littora Circes.

Nos quoque, Circeo reſignatâ in littore pinu,
 Antiphata memores immanſuetiq; Cyclopiſ,
 Ire negabamus, vel teſta ignota ſubire.
 Sorte ſumus lecti: ſors me, fidâmq; Politen,
 Eurylocumq; ſimul, nimirumq; Elpenora vini,
 Biſq; novem ſocios, Circea ad mœnia miſit;
 Quæ ſimul attigimus, ſtetimûſq; in limine teſti,
 Mille lupi, miſtiq; lupiſ urſique leæque,
 Occurſu fecere metum: ſed nulla timenda,
 Nullaque erat noſtro factura in corpore vulnus.
 Quin etiam blandos movere per aëra caudas,
 Noſtrâq; adulantes comitant veſtigia, donec
 Excipiunt famula, pèrq; arvia marmore teſta
 Ad dominam ducunt. Pulchro ſedet illa reſeſſu
 Sublimi folio, pallâmq; induta nitentem:
 Inſuper aurato circumvelatur amiſſu.
 Nereides Nymphaque ſimul, quæ velleræ motis
 Nulla irabunt digitis, nec fila ſequentia ducunt,
 Gramina diſponunt, Sparſoſq; ſine ordine flores
 Secernunt calathis, variâſque coloribus herbas.
 Ipſa quod hæ faciunt opus exigit: ipſa quis uſus
 Quoque ſit in folio, quæ ſit concordia miſtiſ,
 Novit; & advertens penſas examinat herbas.
 Hæc ubi noſ vidit, diſcâ acceptâq; ſalute,
 Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
 Nec mora: miſceri toſti jubet bordea grani,
 Mellâque, vimq; meri, & eum lacte coagula paſſo;
 Quique ſub hac lateant furtim dulcedine ſuccos
 Adjicit. accipimus ſacrâ data pocula dextrâ.
 Quæ ſimul arenti ſitientes haſimus ore,
 Et tetigit virgâ ſummos Dea dira capillos;
 (Et pudet, & referam) ſetis horreſcere cœpi,
 Nec jam poſſe queri, pro verbis edere raucum
 Murmur, & in terram toto procumbere vultu:
 Oſque meum ſenſi pando occalleſcere roſtro,
 Colla tumere toriſ; & quâ modò pocula parte
 Sumpta mihi ſnerant, illâ veſtigia feci;

*Cumque eadem passis (tantum medicamina possunt)
 Claudor in antra. Suis solum caruisse figurâ
 Vidimus Eurylocum; solus data pocula fugit,
 Quæ nisi vitâisset, pecoris pars una maneret
 Nunc quoque setigeri; nec tanta cladis ab illo
 Certior ad Circen ultor venisset Ulysses.
 Pacifer huic dederat florem Cyllenius album;
 Moly vocant superi, nigrâ radice tenetur.
 Tutus eo, monitisque simul caelestibus, intrat
 Ille domum Circes, & ad insidiosa vocatus
 Pocula, conantem virgâ mulcere capillos
 Reppulit, & stricto pavidam deterruit ense,
 Indè fides dextraque data, thalamoque receptus
 Conjugii dotem sociorum corpora poscit.
 Spargimur ignota succis melioribus herbe,
 Percutimurque caput converse verberare virgæ,
 Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
 Quò magis illa canit, magis hæc tellure levati
 Erigimur, setaque cadunt, bifidosque relinquit
 Rima pedes: redeunt humeri, & subiuncta lacertis
 Brachia sunt. flentem flentes complectimur illum,
 Hæmæmisque ducis collo, nec verba locuti
 Vlla priora sumus, quàm nos testantia gratos.
 Annua nos illic tenuit mora; multaque presens
 Tempore tam longo vidi, multa auribus hausi:
 Hoc quoque cum multis, quod clàm mihi retulit una
 Quattuor è famulis ad talia sacra paratis.
 Cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
 Illa mihi niveo factum de marmore signum
 Ostendit juvenile, gerens in vertice picum,
 Æde sacrâ positum, multisque insigne coronis.
 Quis foret, & quare sacra coleretur in æde,
 Cur hanc ferret avem, quarenti, & scire volenti,
 Accipe, ait, Macareu, domineque potentia quæ sit,
 Hinc quoque disce mea. tu dictis adjice mentem.
 Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris
 Rex fuit, utilium bello studiosus equorum.*

Forma viro quam cernis erat: licet ipse decorem
 Aspicias, scitâque probes ab imagine veram.
 Par animus formæ, nec adhuc spectasse per annos
 Quinquennem poterat Graios quater edere pugnam.
 Ille suos Dryadas Latii in montibus ortas
 Verterat in vultus: illum fontana petebant
 Numina Nâiades, quas Albula, quâsq; Numici,
 Quas Anienis aquæ, cursûq; brevissimus Almo,
 Nârve tulit præceps, & opacæ Farfarus unda,
 Quæque colunt Scythicæ stagnum nemorale Diana,
 Finitimósque lacus. Ipsæ tamen omnibus, unam
 Ille colit Nympham, quam quondam in colle Palati
 Dicitur ancipiti peperisse Venilia Fano.
 Hac ubi nubilibus primùm maturuit annis,
 Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est,
 Rara quidem facie, sed rarior arte canendi,
 Unde Canens dicta est, sylvas & saxa movere;
 Et mulcere feras, & flumina longa morari
 Ore suo, volucrësque vagas retinere, solebat.
 Qua dum fœminæ modulatur carmina voce,
 Exierat tectis Laurentes Picus in agros,
 Indigenas fixurus apros; sergimq; premebat
 Acris equi, levâq; hastilia bina gerebat,
 Phœniciam fulvo chlamydem comprênsus ab auro.
 Venerat in sylvas & filia Solis easdem;
 Utq; novas legeret fœcundis collibus herbas,
 Nomine dicta suo Circeæ reliquerat arva.
 Quæ simul ac juvenem virgultis abdita videt,
 Obstupuit: cecidère manu quas legerat herba,
 Flammæque per totas visa est errare medullas.
 Ut primùm valido mentem collegit ab æstu,
 Quid cuperet fassura fuit. né posset adire,
 Cursus equi fecit, circumfusûsq; satellites.
 Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
 Si modò me novi, si non evanuit omnis
 Herbarum virtus, nec me mea carmina fallunt:
 Dixit: & effigiem nullo cum corpore falsi

Finxit

Finxit aprî, præterq; oculos transcurrere regis
Jussit, & in densum trabibus nemus ire videri,
Plurima quâ sylva est, & equo loca peruia non sunt.
Haud mora; continuè præda petit inscius umbram
Picus, equique celer spumantia terga reliquit,
Spemque sequens vanam sylva pedes errat in alta.
Concipit illa preces, & verba precantia dixit,
Ignorôsque deos ignoto carmine adorat,
Quo solet & niveæ vultum confundere Lana,
Et patrio capiti bibulos subtexere nubes.
Tunc quoq; cantato densatur carmine cælum,
Et nebulas exhalat humus, cecisq; vagantur
Limitibus comites, & abest custodia regis.
Nacta locum tempûsque, Per, ô, tua lumina, dixit,
Quæ mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,
Quæ facit ut supplex tibi sim Dea, consule nostris
Ignibus, & socerum, qui pervidit omnia, Solem
Aspice, nec durus Titanida despice Circen.
Dixerat, Ille ferox ipsâmq; precèsque repellit;
Et, quæcunque es, ait, non sum tuus: altera captum
Me tenet, & teneat per longum comprecor ævum;
Nec Venere externâ socialia fœdera ledam,
Dum mihi Janigenam servabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania frustra,
Non impunè feres, neque ait, reddere Canenti;
Lesaq; quid faciat, quid amans, quid fœmina, disces
Rebus, ait; sed amans, & lesa, & fœmina, Circe est,
Tum bis ad occasum, bis se convertit ad ortum,
Ter juvenem baculo tetigit, tria carmina dixit,
Ille fugit: sed se solito velocius ipse
Currere miratus, pennas in corpore vidit;
Sêq; novam subito Latiis accedere sylvis
Indignatus ævem, duro fera robor a rostro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis penna traxere colorem:
Fibula quod fuerat, vestemque momorderat, aurum
Pluma fit, & fulvo cervix præcingitur auro;

Nec quicquam antiquum Pico, nisi nomina, restat.

Interea comites clamato saepe per agros
Nequicquam Pico, nullâq; in parte reperto,
Inveniunt Circe, (nam jam tenuerat auras,
Passâq; erat nebulas ventis ac sole resolvi.)
Criminibûsque premunt veris, regemque reposcunt,
Vimq; ferunt, sevisq; parant incessere telis.
Illa nocens spargit virus succosque veneni;
Et noctem noctisq; deos, Erebonque Chaonque,
Convocat, & longis Hecaten ululatibus orat.
Exsilière loco (dictu mirabile) sylva,
Ingemuitq; solum, vicinâq; palluit arbor,
Sparsâq; sanguineis rubuerunt pabula guttis;
Et lapides visi mugitus edere rancos,
Et latrare canes, & humus serpentibus atris
Squallere, & tennes animæ volitare videntur.
Attonitum monstris vulgus pavet. illa paventum
Ora venenatâ, tetigit mirantia virgâ:
Cujus ab attactu variarum monstra ferarum
In juvenes veniunt. nulli sua mansit imago.

Præsserat occidui Tartessia litora Phæbus;
Et frustra conjux oculis animosq; canentis
Expectatus erat. famuli populisq; per omnes
Discurrunt sylvas, atque obvia lumina portant.
Nec satis est Nympha flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem; facit hæc tamen omnia, seque
Proripit, ac latos errat vesana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt inopem somnique cibique,
Per juga, per valles, quâ fors ducebat, euntem.
Ultimus aspexit fessam luctûq; viâque
Tibris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipsos modulata dolores,
Verba sono tenui mœrens fundebat; ut olim
Carmina jam moriens canit exsequialia cygnus.
Ductibus extremum tennes liquefacta medullas
Tabuit, inque leves paulatim evanuit auras.

Fama tamen signata loco est; quem ritè Canentem,
 Nomine de Nympha, veteres dixere coloni.
 Talia multa mihi longum narrata per annum,
 Visâq; sunt. resides, & desuetudine tardi,
 Rursus inire fretum, rursus dare vela jubemur:
 Ancipitèsq; vias, & iter Titania vastum
 Dixerat, & sevi restare pericula ponti.
 Pertimui, fateor, naclùsque hoc litus adhasi.

Finierat Macareus: urnâque *Ænèa* nutrix
 Condita marmoreo tumulo breve carmen habebat;
 Hic me *Cajetam* nota pietatis alumnus,
 Ereptam Argolico, quo debuit igne cremavit.

Solvitur herbofo religatus ab aggere funis;
 Et procul insidias infamataque velinquant
 Tecta dea, lucòsq; petunt, ubi nubilus umbrâ
 In mare cum fulva prorumpit Tiberis arena:
 Faunigenaeque domo potitur natâq; Latini,
 Non sine Marte tamen. bellum cum gente ferocè
 Suscipitur, paclâq; furit pro conjuge Turnus,
 Concurrat Latio Tyrrhenia tota, diûque
 Ardua sollicitis victoria queritur armis.
 Auger uterque suas externo robore vires,
 Et multi Rutilos, multi Trojana tænentur
 Castra. neq; *Æneæ* Evandri ad mœnia frustra,
 At *Venulus* frustra profugi *Diomedis* ad urbem
 Venerat, ille quidem sub Iapyge maxima Dano
 Mœnia condiderat, dotaliâque arva tenebat.
 Sed *Venulus* Turni postquam mandata peregit,
 Auxilium petit. vires *Ætolius* heros
 Excusat; nec se aut soceri committere pugna
 Velle sui populos, aut quos è gente suorum
 Armet habere ullos. Nève hæc commenta putetis,
 Admonitu quanquam luctus renoventur amari,
 Perpetias memorare tamen. Postquam alta cremata est
 Hios, & Danaas paverunt Pergama flammæ,
 Nariciùsq; heros à virgine, virgine raptâ,
 Quam mernit pœnam solus, digessit in omnes;

Spargimur, & ventis inimica per aquora rapti,
 Fulmina, noctem, imbres iram cœliq; marisque
 Perpetimur Danaï, cumulūque Capharea cladis.
 Nēve morer referens tristes ex ordine casus,
 Græcia tum potuit Priamo quoq; flenda videri.
 Me tamen armifera servatum curâ Minerva
 Fluxibus eripuit. patriis sed rursus ab agris
 Pellor, & antiquo memores de vulnere pœnas
 Exigit alma Venus; tantōsq; per alta labores
 Equora sustinui, tantos terrestribus armis,
 Ut mihi felices sint illi sepe vocati,
 Quos communis hyems importunūsq; Caphareus
 Mersit aquis, vellēmque horum pars una fuisse.
 Ultima jam passi comites bellōq; fretōque,
 Deficiunt, finēmq; rogant erroris. At Acmon,
 Feruidus ingenio, tum verò & cladibus æper,
 Quid superest quod jam patientia nostra recuset
 Ferre, viri? dixit. quid habet Cytherea quod ultra
 (Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur,
 Est locus in voto: fors autem ubi pessima rerum est,
 Sub pedibus timor est, securāq; summa malorum.
 Audiat ipsa licet, & quod facit, oderit omnes
 Sub Diomede viros: odium tamen illius omnes
 Spernimus; & magno stat magna potentia nobis.
 Talibus iratam Venerem Pleuronius Acmon
 Instimulat verbis, veterēmque resuscitat iram.
 Diſſa placent paucis: numeri majoris amici
 Acmona corripimus; cui respondere volenti
 Vox pariter vocisq; via est tenuata, comaque
 In plumas abeunt, plumis quoq; colla teguntur,
 Pectorāq; & tergum: majores brachia pennis
 Accipiunt, cubitūq; leves sinuantur in alas.
 Magna pedis digitos pars occupat, orāq; cornu
 Indurata rigent, finēque in acupine ponunt:
 Hunc Lycis, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,
 Hunc miratur Abas: & dum mirantur, eandem
 Accipiunt faciem; numerūque ex agmine major

Subvolat.

Subvolat, & remos plausis circumvolat alis,
Si volucrum qua sit dubiarum forma requiris:
Ut non cynorum, sic albis proxima cynis.

Vix equidem has sedes & lapygis arida Daunū
Arva gener teneo minima cum parte meorum.

Hactenus Oenides, Venulus Calydonia regna,
Peucetiosq; sinus, Messapiāq; arva relinquit;
In quibus antra videt, qua multā nubila sylva,
Et levibus guttis manantia, semicaper Pan
Nunc tenet, at quodam tenuerunt tempore Nympha;
Apulus has illā pastor regione fugatas

Terruit, & primò subitā formidine movit,
Mox ubi mens rediit, & contempsere sequentem,
Ad numerum motis pedibus duxere choreas.

Improbat has pastor, saltūq; imatatus agresti,
Addidit obscenis convivia rustica dictis;
Nec prius obtinuit quàm guttura condidit arbor:

Arbor enim est, succōq; licet cognoscere mores,
Quippe notam lingua baccis oleaster amaris
Exhibet, asperitas verborum cessit in illas.

Hinc ubi legati rediēre, negata ferentes
Arma Ætola sibi, Rutuli sine viribus illis
Bella infauſta gerunt: multūmq; ab utraq; cruorū

Parte datur. Fert (ecce) avidas in pinea Turnus
Teſta faces; ignēsq; timent quibus unda pepercit.
Jāmq; picem & ceras alimentāq; cetera flamma

Mulciber urebat, pērq; altum ad carbasa malum
Ibat, & incurva fumabant transſtra carinae:

Cūq; memor has pinus Idaeo vertice caſas,
Sancta deūm genitrix tinnitibus athera pulſi
Aris & inflati complevit murmure buxi;

Pērq; leves domitis inuenta leonibus auras,
Irrita ſacrilegā jaſtas incendia dextrā,
Turne, ait; eripiam, nec me patiente cremabit

Ignis edax nemorum partes & membra meorum:
Intonuit dicente deā, tonitrūmq; ſecuti

Cum ſaliente graves ceciderunt grandine nimbi;

Aëraq;

Aerâque & tumidum subitis concursibus aquor
 Affrâi turbant, & eunt in praelia, fratres,
 E quibus alma parens unius viribus usa,
 Stuppea praecepit Phrygia retinacula puppis,
 Fertq; rates pronas, mediâque sub aquore mergit.
 Robore mollito, lignoq. in corpora verso,
 In capitum facies puppes mutantur adunca,
 In digitos abeunt & crura natantia remi;
 Quidq; finis fuerat, latus est; mediisq; carina
 Subdita navigiis Spina mutatur in usum;
 Lina crura molles, antenna brachia fiunt:
 Cerulus, ut fuerat, color est; quasque antè timebant,
 Illas virginis exercent lufibus undas.
 Naiades aquorea, summis in montibus orta,
 Molle frutum celebrant; nec eas sua tangit origo.
 Non tamen oblita quàm multa pericula saepe
 Pertulerint pelago, iactatis saepe carinis
 Supposuere manus, nisi siqua vehebat Achivos.

Cladis adhuc Phrygia memores, odere Pelasgos;
 Neritiaeque ratis viderunt fragmina letis
 Vultibus, & latis videre rigescere puppim
 Vultibus Alcinoi, saxumq; increscere ligno.

Spes erat, in Nymphas animatâ classe marinas,
 Posse metu monstri Rutulum desistere bello.
 Verstat; habetq; deos pars utraque; quòdque deorum est
 Instat, habent animos; nec jam dotalia regna,
 Nec sceptrum foci; nec te, Lavinia virgo,
 Sed vicisse petunt, deponendiq; pudore
 Bella gerunt: tandèmq; Venus victricia nati
 Arma videt, Turnusq; cadit; cadit Ardea, Turno
 Sospite dicta potens, quam postquam barbarus ignis
 Abstulit, & tepidâ patuerunt tecta favillâ;
 Congerie è media tum primâ cognita praepes
 Subvolat, & cineres plausis everberat alis.
 Et sonus, & macies, & pallor, omnia captam
 Quae deceant urbem, nomen quoque mansit in illa
 Urbis; & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.

Jam

Jamq; deos omnes ipsamq; Aenea virtus
 Junonem veteres finire coegerat iras:
 Cum, bene fundatis opibus crescentis Ilii,
 Tempestivus erat caelo Cythereus heros,
 Ambieratque Venus superos, colloq; parentis
 Circumfusa sui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
 Tempore dure pater, nunc sis mihi iussimus, opto;
 Aeneaq; meo, qui te de sanguine nostro
 Fecit avum, quamvis parvum, des, optime, numen,
 Dummodo des aliquod, satis est inamabile regnum
 Aspexisse semel, Stygios semel isse per amnes.
 Assensere dei; nec conjux regia vultus
 Immotos tenuit, placatq; annuit ore,
 Tum pater, Est is, ait, caelesti numine dignus.
 Quaeque petis, pro quoq; petis, cape, nata, quod optas.
 Fatus erat: gaudet, gratèsq; agit illa parentis;
 Perq; leves auras junctis in vestra columbis,
 Litus adit Laurens, ubi tectus arundine serpit
 In freta flumina, vicina Numicinus undis.
 Hunc jubet Aenea quaecunq; obnoxia morti
 Abluere, & tacito deferre sub aquora cursu.
 Corniger exsequitur Veneris mandata, suisq;
 Quicquid in Aenea fuerat mortale repurgat,
 Perferret aquis: pars optima restitit illi.
 Lustratum genitrix divino corpus odore
 Unxit, & ambrosiâ cum dulci nectare mistâ
 Contigit os, fecitq; deum: quem turba Quirini
 Nuncupat Indigetem, temploq; arisq; recepit.
 Inde sub Aescanii ditione binominis Alba
 Rexq; Latina fuit. successit Sylvius illi;
 Quo satis antiquo tenuit repetita Latinas
 Minima cum scepro. clarescunt Alba Latinos;
 Epitius ex illo: post hunc Capetusque, et apisque;
 Sed Capys ante fuit. regnum Tiberinus ab illis
 Cepit, & in Thusci demersus fluminis undis
 Minima fecit aquae. de quo Remulusq; feròxq;
 Duo sunt geniti. Remulus maturior annis

Fulmineo perit imitator fulminis ictu.
 Fratre suo sceptrum moderatior Acroia fortè
 Tradit Aventino; qui quo regnarat, eodem
 Monte jacet positum, tribuitq; vocabula monti.
 Jamq; Palatina summam Proca gentis habebas,
 Rege sub hoc Pomona fuit, quâ nulla Latinas
 Inter Hamadryadas coluit solertiis hortos,
 Nec fuit arborei studiosior altera fœtus:
 Unde tenet nomen. non sylvas illa, nec amnes;
 Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
 Nec jaculo gravis est, sed aduncâ dextera falce:
 Quâ modo luxuriam prœmit, & Patiantia passim
 Brachia compescit, fisso modo cortice lignum
 Inserit, & succos alieno præstat alumno.
 Nec sentire suum patitur, bibulaque recurvas
 Radicis fibras labentibus irrigat undis.
 Hic amor, hoc studium. Veneris quoq; nulla cupido est.
 Vim tamen agrestium meluens pomaria claudit
 Intus, & accessus prohibet refugitq; viriles.
 Quid non & Satyri, saltatibus apta juvenis,
 Fecere, & pinu præcincti cornua Panes,
 Silenusque suis semper juvenilior annis,
 Quique deus fures vel falce vel inguine terret,
 Ut potirentur eâ? sed enim superabat amando
 Hos quoq; Vertumnus; neque erat felicitior illis.
 O quoties habitu duri messoris aristas
 Corbe tulit, verique fuit messoris imago!
 Tempora sæpe gerens sæno religata recenti,
 Desectum poterat gramen versare videri.
 Sæpe manu stimulos rigida portabat; ut illum
 Furâsses fessos modò disjunxisse juvenços.
 Falce datâ frondator erat, virisq; putator.
 Induerat scalas, lecturum poma putares.
 Miles erat gladio, piscator arundine sumptâ.
 Deniq; per multas aditum sibi sæpe figuras
 Repperit, ut caperet spectata gaudia formæ.
 Ille etiam pictâ redimitus tempora mirâ;

Innitens baculo, positis per tempora canis,
 Assimulavit anum, cultòsque intravit in hortos,
 Pomâq; mirata est; Tantoq; potentior, inquit.
 Omnibus es Nymphis quas continet Albula ripis;
 Salve, virginei flos intemerate pudoris,
 Paucâq; luadata dedit oscula, qualia nunquam
 Vera dedisset anus, glebâq; incurva resedit
 Suspiciens pandos Autumni pondere ramos.
 Ulmus erat contra Spectiosa nitentibus uvis,
 Quam socia postquam pariter cum vite probavit,
 At si staret, ait, cœlebs sine palmitetruncus,
 Nil præter frondes, quare peteretur, haberet;
 Hac quoque quæ juncta vitæ requiescit in ulmo,
 Si non juncta foret, terra acclinata jaceret.
 Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus,
 Concubitisque fugis, nec te conjungere curas.
 Atque utinam velles. Helene non pluribus esset
 Sollicitata procis, nec quæ Lapithæia movit
 Prelia, nec conjux timidi ac audaci Ulyssæi.
 Nunc quoque, cum fugias, averterisq; petentes,
 Mille viri cupiunt, & semideique, deque,
 Et quæcunq; tenent Albanos numina montes.
 Sed tu, si sapias, si te bene jungere, animumq;
 Hanc audire voles, quæ te plus omnibus illis,
 Plus quàm credis amo, vulgares rejice tedas,
 Vertumnûmq; tori socium tibi delige; pro quo
 Me quoque pignus habe: neque enim sibi notior ille est
 Quàm tibi. nec toto passim vagus errat in orbe;
 Hæc loca magna colit: nec, uti pars magna procorum,
 Quam modo vidit, amat; tu primus & ultimas illi
 Ardor eris, solique suos tibi devovet annos.
 Adde, quod est juvenis, quod naturale decoris
 Munus habet, formâsq; aptè fingetur in omnes,
 Et, quod eris iussus (jubeas licet omnia) fiet.
 Quid, quod amatis idem? quod quæ tibi poma coluntur
 Primus habet, lætâq; tenet tua munera dextrâ?
 Sed neque jam sævus desiderat arbore demptos,

Nec, quas hortus alit, cum succis mitibus herbas,
Nec quidquam nisi te. miserere ardentis, & ipsum,
Quod petit, ore meo præsentem crede precari.

Ultorèsq; deos, & peßora dura perosam
Idaliæ, memorémq; time Rhænnusidæ iram :
Quòq; magis caveas, Cetenim mihi multa vetustas
Scire dedit) referam totâ notissima Cypro
Fælla, quibus flecti facillè & mitescere possis.

Viderat à veteris generosam sanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus ;
Viderat, & totis perciperat ossibus ignes :
Luctatúsque diu, postquam ratione furorem
Vincere non potuit, supplex ad limina venit.
Et modo nutriti miserum confessus amorem,
Nè sibi dura feret per Iphorav'it alumne:
Et modo de multis alicui blanditus amicis,
Sollicità petiit propensum voce favorem.
Sape ferenda dedit blandis sua verba tabellis ;
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Postibus intendit, posuitq; in limine duro
Molle larus, trivisq; fera convivia fecit.
Sævior illa freto surgente cadentibus Hædis,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et saxo quod adhuc vivum radice tenetur,
Spernit & irridet ; fædisq; immitibus addit
Verba superba ferox, & Ipe quoque fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis, & ante fores hæc verba novissima dixit :
Vincis, Anaxavere, neque erunt tibi tædia tandem
Ulla ferenda mei ; letos molire triumphos,
Et Pæana voca, nitidâq; incingere lauro.
Vincis ait, moriòrq; libens ; agè ferrea, gaude :
Certè aliquid laudare mei cogeris, eritque
Quo tibi sim gratus, meritùmq; fatebere nostrum.
Non tamen artè mihi curam excessisse memento
Quàm vitam ; geminâq; simul mihi luce cavendum est.
Nec tibi fama mei vectura est nuncia lethi :

Ipse ego, nè dubites, adero, presensq; videbor,
 Corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
 Si tamen, ò superi, mortalia facta videtis,
 Este mei memores, (nihil ultra lingua precari
 sustinet,) & longo facite ut narremur in ævò;
 Et, quæ dempsistis viæ, date tempora fame,
 Dixit. & ad postes, ornatos sæpe coronis,
 Humentes oculos & pallida brachia tollens,
 Cum foribus laquei religaret vincula summis,
 Hac tibi ferta placent, crudelis & impia, dixit:
 Inseruitque caput. sed tum quoq; versus ad illam est;
 Atq; onus infelix elisâ fauce pependit.
 Illa pedum motu trepidantem & multa gementem
 Visa dedisse sonum est, ad apertâq; janua factum
 Prodidit. exclamant famuli, frustrâq; levatum
 (Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
 Accipit illa sinu, complexâq; frigida nati
 Membra sui, postquam miserarum verba parentum
 Edidit, & matrum miserarum facta peregit,
 Funera ducebat mediam lacrymosa per urbem.
 Luridâq; arfuro porciabat membra pheretro.
 Fortè viæ vicina domus quâ flebilis ibat
 Impa fuit, durâq; sonus plangoris ad aures
 Venit Anaxaretei, quam jam deus ultor agebat:
 Mæta tamen, Videamus, ait, miserabile funus:
 Et patulis iniit tectum sublime fenestris.
 Vixq; bene impositum lecto prospexerat Iphin;
 Diriguere oculi calidâsq; è corpore sanguis
 Inducto pallore fugit: conatâq; retro
 Verre pedes, hæsit; conata avertere vultus,
 Hoc quoque non potuit: paulatimq; occupat arxus,
 Quod fuit in duro jam pridem corpore, saxum.
 Vix ea fissa putes, domine sub imagine signum
 Servat adhuc Salamis; Veneris quoq; nomine templum
 Impioientis habet, quorum memor, ò mea, lentos
 (precor) fastus, & amanti jungere, Nymphe.
 Sic tibi nec vernum nescientia frigus adurat

Poma, nec excutiant rapidi florentia venti.
 Hæc ubi nequicquam formas dæus aptus in omnes
 Edidit, in juvenem rediit, & anilia dempsit
 Instrumenta sibi, talisq; apparuit illi,
 Qualis ubi oppositas nitidissima solis imago
 Evicit nubes, nullâq; obstante reluxit;
 Vlmq; parat. sed vi non est opus; inq; figura
 Capta dei Nympha est, & mutua vulnera sensit.

Proximus Ausonias injusti miles Amuli
 Rexit opes: Numitorq; senex amissa neporum
 Munere regna capit; festisque Parilibus urbis
 Mœnia conduntur. Tatiûs patrêsq; Sabini
 Bella gerunt; arcisq; viâ Tarpeia reclusâ
 Dignam animam pœnâ congestis exiit armis.
 Indè sati Curibus, tacitorum more luporum,
 Ore premunt voces, & corpora victa sopore
 Invadunt, portâsq; petunt, quas obice firmo
 Clauserat Iliades: unam tamen ipsa reclusit,
 Nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
 Sola Venus portæ cecidisse repagula sensit;
 Et clausura fuit, nisi quòd rescindere nunquam
 Diis licet acta deâ. Fano loca juncta tenebant
 Naiâdes Ausoniæ gelido rorantia fonte:
 Has rogat auxilium, nec Nympha iusta petentem
 Sustinuere Deam, venâsq; & flumina fontis
 Elicuere sui nondum tamen invia Fani
 Ora patentis erant, nec iter præcluserat unda.
 Lurida supponunt sæcundo sulphura fonti,
 Incendûniq; cavas fumante bitumine venas.
 Viribus his aliisq; vapor penetravit ad ima
 Fontis; & Alpino modo quæ certare rigori
 Audebatis, aque, non ceditis ignibus ipsis.
 Flammiferâ gemini fumant æthere postes;
 Portâque nequicquam rigidis promissa Sabinis
 Fonte fuit præstructa novo, dum Martius arma
 Induebat miles: quem postquam Romulus ultero
 Obtulit, & strata est tellus Romana Sabinis

Corporibus, strata estque suis, generique cruorem
 Sanguine cum sacri permiscuit impius ensis;
 Pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
 Decertare, placet, Tatiūq; accedere regno.
 Occiderat Tatius, populisq; equata dubbus,
 Romule, jura dabas; posita cum casside Mavors
 Talibus affatur divūmq; hominūq; parentem:
 Tempus adest, genitor, (quoniam fundamine magno
 Res Romana valet, & praside pendet ab uno.)
 Premia jam promissa mihi dignoq; nepoti
 Solvere, & ablatum terris imponere caelo.
 Tu mihi, concilio quondam prasente deorum,
 (Nam memoro, memoriq; animo pia verba notavi,)
 Unus erit quem tu tolles ad sidera cœli,
 Dixisti, fata sit verborum summa tuorum.
 Annuit omnipotens, & nubibus aëra cæcis
 Occuluit, tonitruq; & fulgure terruit orbem.
 Quæ sibi promissa sensit data signa rapina,
 Innixusq; hasta, pressos temone cruento
 Impavidus conscendit equos Gradivus, & istu
 Verberis increpuit, pronūq; per aëra lapsus
 Constitit in summo nemorosi colle Palati;
 Reddentēq; suo non regia jura Quiriti
 Abstulit Iliaden. corpus mortale per auras
 Dilapsū tennes; ut latā plumbea fundā
 Missa solet medio glans intabescere cœlo.
 Pulchra subit facies, & pulvinaribus altis
 Dignior est; qualis trabeati forma Quirini.
 Elebat ut amissum conjux: cū regia Juno
 Irin ad Herfiliam descendere limite curvo
 Imperat, & vacuæ suæ sic mandata referre.
 O & de Lario, & de gente Sabina
 Præcipuum matrona decus, dignissima tanti
 Aptè fuisse viri conjux, nunc esse Quirini;
 Siste tuos sterus: & si tibi cura videndi
 Conjugis est, duce me lucum pete colle Quirno
 Qui viret, & templum Romani regis obumbrat,

Paret ; & in terram pictos delapsa per arcus,
 Herfiliam jussis compellat vocibus Iris.
 Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
 O dea, (namq; mihi nec quæ sis dicere promptum est,
 Et liquet esse deam,) duc, ô duc, inquit, & offer
 Conjugis præ mibi : quem si modò posse videre
 Fata semel dederint, cælum accepisse videbor.
 Nec mora ; Romæque cum virgine Thaumantea
 Ingreditur colles. ibi fidus ab æthere lapsam
 Decidit in terras ; à cujus lumine flagrans
 Herfiliæ crinis cum sidere cessit in auras.
 Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
 Excipit, & præscum pariter cum copore nomen
 Mentat, Orâmq; vocat : quæ nunc dea juncta Quirino est.

P. OVID. NASONIS
 METAMORPHOSEON

Liber X V.

Q Uæritur interea quis tanta pondera malis
 Sustineat, tantq; quæ at succedere regi.
 Destinat imperio clarum prænunciâ veri
 Fama Numam. Non ille satis cognosse Cabine
 Centis habet ritus ; animo majora capaci
 Concipit, & quæ sit rei um natura, requirit.
 Hujus amor curæ, patriâ Cuiusq; relictis,
 Fecit ut Herculei penetraret per hospitis urbem.
 Graia quis Italicis auctor posuisset in oris
 Mœnia querenti, sic è senioribus unus

Restulit

Rettulit indigenis, veteris non inscius avi,
 Dives ab Oceano nobis Jove natus Iberis
 Littora felici tenuisse Lacinia cursu
 Fertur, & , armento teneras errante per herbas,
 Ipse domum magni nec inhospita tella Crotonis
 Intrasse, & requie longum relevasse laborem;
 Atque ita discedens, Aevo, dixisse, nepotum
 Hic locus urbis erit: promissaq; vera luerunt.
 Nam fuit Argolico generatus Alewone quidam
 Mycilus, illius diis acceptissimus avi.
 Hunc super incumbens pressam gravit ate soporis
 Claviger alloquitur; Lapidosas Aëtaris undas
 Ipete diversis, patrias, agè, desere sedes.
 Et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur.
 Postea discedunt pariter somnūsque, deūsq;.
 Surgit Alemonides, tacitūq; recentia mente
 Visa refert; pugnatque diu sententia secum.
 Numen abire jubet; prohibent discedere leges:
 Pœnāq; mors posita est patriam mutare volenti.
 Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
 Et caput exsulerat densissima fidereum nox:
 Visus adesse idem deus est, eadēq; monere,
 Et nisi paruerit, plura & graviora minari.
 Perimuit, patriamq; simul transferre parabat
 In sedes penetrabile reus. sit murmur in urbe;
 Spretarūq; agitur legum reus. utq; peracta est
 Causa prior, crimēq; patet sine teste probatum;
 Squallidus ad superos tendens reus ora manūsq;,
 O cuius cœlum his sex fecere labores,
 Per, precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis aurore
 Me erat antiquis, niveis atrisq; lapillis,
 His damnare reos illis absolvere culpā.
 Tunc quoq; sic lata est sententia iustis, & omnis
 Calculus imitem demittitur ater in urnam.
 Quæ simul effudit numerandos versa lapillos,
 Omnibus è nigro color est mutatus in album;
 Candidaq; Herculeo sententia numine fulta

Solvit

Solvit Alemoniden, grates agit ille parenti
 Amphitryoniada, ventisque faventibus aquor
 Navigat Ionium; Lacedæmoniūque Tarentum
 Præterit, & Sybarim, Salentinūque Neæthum,
 Thurinōsq; sinus, Temesēnque, & Iapygis arva.
 Vixque pererratis que spectant littora terris,
 Invenit Æsarei fatalia flaminis ora;
 Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
 Ossategebat humus: iussaque ibi mania terrā
 Condidit, & nomen tumulati traxit in urbem.
 Talia constabat certā primordia famā
 Esse loci, positaq; Italis in finibus urbis.

Vir fuit hinc ortu Samius; sed fugerat unā
 Et Samon & dominos, odioque tyrannidis exsul
 Sponte erat: isque licet cæli regione remotus,
 Mente deos adiit, & quæ natura negabat
 Visibus humanis oculis ea pectoris hausit.
 Cūque animo & vigili perspexerat omnia curā,
 In medium discenda dabat: cætūmq; silentiū,
 Dictāq; mirantiū magni primordia mundi,
 Et rerum causas, & quid natura, docebat;
 Quid Deus, unde nives, quæ fulminis esset origo;
 Juppiter, an venti, discussā nube tonarent;
 Quid quateret terras, quā sidera lege mearent;
 Et quodcunq; later, primūsq; animalia mensis
 Arguit imponi; primus quoque talibus ora
 Doctā quidem solvit, sed non & credita, verbis,
 Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
 Corpora. sunt fruges, sunt deducuntia ramos
 Pondere poma suo, tumidaq; in vitibus uva,
 Sunt herba dulces, sunt quæ mitescere flammā
 Molliriq; queant; nec vobis lacteus humor
 Eripitur, nec mella thymi redolentia flore.
 Prodiga divitias alimentāq; mitia tellus
 Suggestit, atque epulas sine cæde & sanguine præbet,
 Carne fera sedant jejunia; nec tamen omnes:
 Quippe equus & pecudes armentāq; gramine vivunt.

At, quibus ingenium est immansuetumque ferumque,
 Armenia tigres, iracundi que leones,
 Cumque lupis urse, dapibus cum sanguine gaudent.
 Heu! quantum scelus est in viscera viscera condi,
 Congestoque avidum pinguescere corpore corpus,
 Alteriusque animantem animantis vivere letho!
 Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
 Terra creat, nil te nisi tristia mandere sevo
 Vulnera dente juvat, ritusque referre Cyclosum?
 Nec, nisi perdidideris alium, placare voracis
 Et male morati poteris jejuna ventris?
 At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
 Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis,
 Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.
 Tunc & aves turæ movère per aera pennas,
 Et lepus impavidus mediis erravit in arvis,
 Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo.
 Cuncta hæc infidiis, nullamque rimenaria fraudem,
 Plenaque pacis erant. Postquam non utilis autor
 Victibus invidit, (quisquis fuit ille deorum)
 Corporeasque dapes avidam demersit in alvum,
 Fecit iter sceleri: primoque è cade ferarum,
 Incaluisse putes maculatum sanguine ferrum,
 Idque satis fuerat: nostrumque petentia lethum
 Corpora missa neci salva pietate facimur:
 Sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt.
 Longius inde nefas abiit: & prima putatur
 Hostia sua meruisse mori; quia semina pando
 Eruerit rostro, spemque interceptit anni.
 Vite caper morsam Bacchi maculatus ad aras
 Dicitur ultoris. Nocuit sua culpa duobus
 Quid meruistis, oves, placidum pecus, inque tuendos
 Natum homines, pleno que fertis in ubere nectar,
 Mollia que nobis vestras velamina lanas
 Præbeti, vitamque magis quam morte juvatis?
 Quid meruère boves, animal sine fraude doloque,
 Innocuum, simplex, natum tolerare labores?

Immemor

Immemor est demum, nec frugum munere dignus,
 Qui potuit, curvi dempto modò pondere aratri,
 Ruricolam mactare suum; qui irita labore
 Illa, quibus toties durum renovaverat aruum,
 Tot dederat messes, percussit colla securi.
 Nec satis est quòd tale nefas committitur: ipsos
 Inscriptère deos sceleri. numenq; supernum
 Cede laboriferi credunt gaudere iuveni.
 Victima labe carens, & praestantissima formâ,
 (Nam placuisse nocet) vittis praesignis & auro,
 Sistitur ante aras, auditque ignara precantem,
 Impiisq; sua videt inter cornua fronti
 Quas coluit fruges, percussâq; sanguine cultros
 Inficit in liquida praevisos forsitan anda.
 Protinus ereptas viventi pectore fibras
 Inspiciant, mentesq; deum scrutantur in illis,
 Vide fames homini utiturum tanta ciborum est?
 Audetis vesci, genus ô mortale? quod, oro,
 Nè facite & monitis animos advertite nostris:
 Cùmq; bonum dabitur casorum membra palato,
 Mandere vos vestros scite & sentire colonos.

Et quoniam deus ora movet, sequar ora moventem
 Ritè deum; Delphosque meos ipsùmque recludam
 Aethera, & angusta referabo oracula mentis.
 Magna, nec ingentis investigata priorum,
 Quaeq; diu latuere, canam. juvat ire per alta
 Astra; juvat terris, & inerti sede relicta.
 Nabe vehi, validique humeris insistere Atlantis,
 Palantesque homines passim ac rationis egentes
 Despectare procul, trepidosque, obitumq; timentes,
 Sic exhortari, seriemq; evolvere fati.

O genus attonitum gelidae formidine mortis,
 Quid stygia, quid tenebras & nomina vana timetis,
 Materiem vatum, falsiq; pericula mundi?
 Corpora sive rogi flammâ, seu tabe vetustas
 Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
 Morte carent animae: semperq; p. iore relicta

Sede, novis domibus vivunt habitantq; recepta.
 Ipse ego (nam memini) Trojanæ tempore belli
 Panthoïdes Euphorbus eram, cui pectore quondam
 Hæsit in adverso gravis hasta minoris Arida.
 Cognovi clypeum, læva gestamina nostra,
 Nuper Abanteis, templo Junonis, in Argis.
 Omnia mutantur: nihil interit, errat, & illinc
 Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
 Spiritus; aque feris humana in corpora transit,
 Inque feras nosler; nec tempore deperit ullo.
 Utq; novis facilis signatur cera figuris,
 Nec manet ut fuerat, nec formas servat easdem,
 Sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
 Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
 Ergo nè pietas sit viæta cupidine ventris,
 Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefandâ
 Exturbare animas, nec sanguine sanguis alatur.
 Et quoniam magno feror aquore, plenâq; ventis
 Vela dedi: Nihil est toto quod perstet in orbe;
 Cuncta fluunt; omnisq; vagans formatur imago.
 Ipsa quoq; a tiduo labuntur tempora motu,
 Non secus ac flumen: neque enim consistere flumen,
 Nec levis hora, potest; sed, ut unda impellitur undâ,
 Urgeturq; eadem veniens, urgêrque priorem;
 Tempora sic fugiunt pariter, paritêrque sequuntur,
 Et nova sunt semper: nam quod fuit antè relictum est,
 Fitq; quod haud fuerat, momentâq; cuncta novantur.
 Cernis & emensas in lucem tendere noctes;
 Et jubar hoc nitidum nigra succedere nocti.
 Nec color est idem cælo quum lassâ quiete
 Cuncta jacent mediâ, quâmque albo lucifer exit
 Chærus equo; rursûsq; alius quum prævia luci
 Tradendum Phæbo Pallantias inficit orbem.
 Ipse dei clypeus, terrâ quum tollitur imâ,
 Manè rubet, terrâq; rubet quum conditur imâ;
 Candidus in summo est, melior natura quod illic
 Aetheris est, terræque procul contagia fugit.

Nec par aut eadem nocturna forma Diane
 Esse potest usquam: semperque hodierna sequente,
 Si crescis, minor est; major, si contrahit orbem.
 Quid? non in Species secedere quatinus annum
 Aspicis, etatis peragentem imitamina nostra?
 Nam tener, & lactens, pueriq; similis aeo,
 Vere novo est: tunc herba nitens, & roboris expertus
 Turget, & insolita est. & sp: delectat agrestes.
 Omnia tum florent, florumq; coloribus almus
 Ludit ager: neque adhuc virtus in frondibus ulla est.
 Transít in Æstatem post Ver robustior annus,
 Fitque valens juvenis: neque enim robustior aetas
 Ulla nec uberior, nec qua magis ardeat ulla est.
 Excipit Autumnus, posito fervore juventa,
 Maturus mitisq; inter juvenemque senemq;
 Temperie medius, Parsus quoque tempora canis.
 Inde senilis Hyems tremulo venit horrida passu,
 Aut spoliata suas, aut quos habet, alba capillos.
 Nostra quoque ipsorum semper requiesq; sine ulla
 Corpora vertuntur; nec quod fuimusve, sumusve,
 Cras erimus. Fuit illa dies, quâ semina tantum,
 Spesque hominum prima matrisque habitavimus alvo.
 Artifices natura manus admovit, & angit
 Corpora visceribus dissenta condita matris
 Noluit, eque domo vacuas emisit in auras.
 Editus in lucem jacuit sine viribus infans.
 Mox quadrupes, ritq; tulit sua membra ferarum,
 Paulatimq; tremens, & nondum poplite firmo
 Constitit, adjutusq; aliquo conamine nervis.
 Inde valens veloxque furit, spatiumq; juventa
 Transít; &, emeritis medii quoq; temporis annis,
 Labitur occidua per iter declive senectæ.
 Subruit hac ævi demoliturq; prioris
 Robora. stætque Milo senior, cum spectat inanes
 Illos, qui fuerant solidarum morte ferarum
 Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.
 Flet quoque, ut in speculo rugas conspexit aniles.

Tyndaris,

Tyndaris, & secum, cur sit bis rapta requirit.

Tempus edax rerum, inq; invidiosa vetustas,

Omnia destruitis, vitiataque demibus ævi

Paulatim lentâ consumitis omnia morte.

Hæc quoque non perstant, quæ nos elementa vocamus:

Quasq; vices peragunt, animos adhibete. docebo,

Quattuor æternis genitalia corpora mundus

Continet. ex illis duo sunt onerosa, suoque

Pondere in inferius, Tellus atque Unda, feruntur:

Et totidem gravitate carent, nullq; premente

Alta petunt, Aër, atque aëre purior Ignis.

Qua quanquam spatia distent, tamen omnia sunt

Ex ipsis & in ipsa cadunt: resolutaq; tellus

In liquidas rarescit aquas; tenuatus in auras

Aëraque humor abit; dempto quoque pondere rursus,

In superos aër tenuissimus emicat ignis.

Indè retro redeunt, idèmq; retexitur ordo.

Ignis enim densum spissatus in aëra transit;

Hinc in aquas; tellus glomeratâ cogitur undâ.

Nec Species sua cuique manet: rerûmq; novatrim

Ex aliis alias reparat natura figuras.

Nec perit in tanto quicquam (mibi credere) mundos

Sed variat, facièmq; novat: Nasq; vocatur,

Incipere esse aliud quàm quod fuit antè; Morique,

Definere illud idem. Cùm sint huc forsitan illa,

Hæc translata illuc; summâ tamen omnia constant.

Nil equidem durare diu sub imagine eadem

Crediderim, sic ad ferrum venistis ab auro

Secula; fictories versa est fortuna locorum.

Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,

Esse frerum; vidi factas ex æquore terras:

Et procul à pelago concha jacuere marine;

Et vetus inventa est in montibus anchora summis.

Quodq; fuit campus, vallem decursus aquarum

Pecit, & eluvie mons est deductus in æquor,

Æque paludosa ficcis humus aret arenis;

Quaque sitim tulerant stagnata paludibus hument,

Hic

Hic fontes natura novas emisit, & illic
 Clausit: & antiquis tam multa tremoribus orbis
 Flumina prosiliunt, aut exsiccata residunt.

Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
 Exsistit procul hinc, aliòq; renascitur ore.

Sic modo combibitur, tecto modo gurgite lapsus
 Redditur Argolicis ingens Erasinus in agris

Et Mysum capitissq; sui ripeq; prioris
 Pœnituisse ferunt, aliâ nunc ire, Caicum.

Nec non Sicanias volvens Amasenus arenas
 Nunc fluit; interdum suppressi fontibus arer
 Antè bibebatur, nunc quas contingere nolis
 Fundit Anigrus aquas; postquam (nisi vatibus omnis
 Eripienda fides) illic lavère Bimembres

Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus
 Qui fuerat dulcis, salibus viriatur amari?

Fluctibus ambita fuerant Antissa Pharoëque,
 Et Phœnissa Tyrus; quarum nunc insula nulla est.

Leucada continuam veteres habuère coloni;
 Nunc freta circumueunt. Zancle quoq; iuncta fuisse
 Dicitur Italiæ, donec confinia pontus
 Abstulit, & mediâ tellurem reppulit undâ.

Si queris Helicen & Buran, Achæï las urbes,
 Inuenies sub aquis; & adhuc ostendere nautæ
 Inclinata solent cum mœnibus oppida mergi.

Est prope Pithëam tumulus Træxena sine ullis
 Arduus arboribus, quondam planissima campi
 Area, nunc tumulus; nam (res horrenda relatu)
 Vis fera ventorum, cæcis inclusa cavernis,
 Exspirare aliquâ cupiens, luctatâq; frustra
 Liberiore frui cælo, cùm carcere rima
 Nulla foret toto, nec pervia statibus esset,
 Extentam tumescit humum, ceu spiritus oris
 Tendere vesicam solet, aut direpta bicornis
 Terga capri. tumor ille loco permansit, & alti
 Collis habet. Speciem, longòq; induruit ævo.

Plurima cum subeant audita aut cognita nobis,
 Pauca super referam. Quid? non ex lymphis figuras
 Dâque capique novas? Medio tunc, Carniger Ammon,
 Unda die gelida est, oriâque obituque calefit.

Admotis Athamantis aquis accendens lignum
 Narratur, minimos cum Luna recessit in orbes.

Flumen habent Cicones, quod potum saxa raddit
 Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Cratibus, & hinc Sybaris vestris conterminas oris,
 Electro similes faciunt aurôq; capillos.

Quiddam magis mirum est, sunt qui non corpora tantum,
 Verum animos etiam, valeant mutare liquores.

Cui non audita est obscenae Salmacis unda?
 Æthiopêsque lacus? quos si quis faucibus hausit,
 Aut furit, aut patitur mirum gravitate soporem.

Clitorio quicumque sitim de fonte laudat,
 Vina fugit, gaudetque meris abstemius undis.

Seu vis est in aqua calido contraria vino:
 Sive, quod indigenae memorant, Amithone natus,
 Prætidæ attonitæ postquam per carmen & herbas
 Eripuit furiis, purgamina mentis in illas
 Misit aquas, odiûmque meri permansit in undis.

Hinc fluit effectû dissar Lyncestius amnis,
 Quem quicumque parum moderato guttore traxit,
 Haud aliter titubat quàm si mera vina bibisset.

Est lacus Arcadia, Phopium dixere priores,
 Ambignis suspectus aquis, quas nocte timetas
 Noctæ nocent pota, sine gaza luce bibuntur.

Sic alias aliasque lacus & flumina vires
 Concipiunt. remq;que fuit cum navit in undis.

Nunc sedet, Ortygie. Timuit concursibus Argo
 Undarum Pharsas Symplegadas elisarum:

Quæ nunc immota perstant, ventisque resistent.

Nec, quæ sulphureis ardet fornacibus, Ætna
 Ignea semper erit, neque enim fuit ignea semper.
 Nam, siue est animal Tellus, & vivit, habetque
 Spiramenta locis flammam exhalantia multis;

Spirandi mutare vias, quotiesque movetur,
 Has finire potest, illas aperire cavernas:
 Sive leves imis venti cohibentur in antris,
 Saxaq; cum saxis, & habentem semina flamma
 Materiam jactant, ea concipit ictibus ignem;
 Antra relinquentur sedatis frigida ventis,
 Sive bitumineae rapiunt incendia vires,
 Luteæve exiguis ardescunt sulphura fumis:
 Nempe ut terra cibos alimentaq; pingua flammæ
 Non dabit, absumptis per longum viribus ævum,
 Naturaq; suum nutrimentum deerit edaci,
 Non feret ille famem, desertaq; deseret ignes.

Esse viros fama est in Hyperborea Pallene
 Quis soleant levibus velari corpora plumis,
 Cum Tritoniacam novies subiêre paludem.
 Haud equidem credo. Sparsa quoque membra veneno
 Exercere artes Scythides memorantur easdem.

Siqua fides rebus tamen est addenda probatis;
 Nonne vides quæcunque morâ fluidaq; calore
 Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
 I quoque, dilectos mactatos obrue tauros;
 (Cognita res usu) de putri viscere passim
 Florilega nascuntur apes, quæ more parentum
 Rura colunt, operique favent, in spemque laborant.

Pressus hæmo bellator equus crabronis origo est,
 Concava littoreo si demas brachia cancro,
 Cætera supponas terræ; de parte sepulta
 Scorpium exhibit, caudâque minabitur uncâ,
 Quæque solent canis frondes intexere filis,
 Agrestes tineæ (res observata colonis)
 Ferali mutant cum papillione figuram,

Semina limus habet virides generantia ranas:
 Et generat truncas pedibus; mox apta natando
 Crura dat; atque eadem sint longis saltibus apta,
 Posterior superat partes mensura priores,

Nec catulus, partu quem reddidit ursæ recenti,
 Sed malè viva caro est; lambendo mater in artus

Fingit,

Pingit, & in formam, quantam capit ipsa, reducit.

*Nonne vides, quos cera tegit sexangula fœtus,
Melliferarum apium sine membris corpora nasci,
Et serôsque pedes serâsq; assumere pennas?*

*Funonis volucrem, quæ caudâ sidera portat,
Armigerumque Jovis, Cytheriâdâsq; columbas,
Et genus omne avium, mediis è partibus ovi,
Nisi sciret fieri, quis nasci posse putaret?*

*Sunt qui, cum clauso putrescēt a est spina sepulchro,
Mutari credunt humanas angue medullas.*

Hæc tamen ex aliis generis primordia ducunt.

Una est quæ reparat seque ipsa refeminet ales

Assyrii Phœnica vocant: nec fruge, nec herbis,

Sed thuris lacrymis & succo vivit amomi.

Hæc ubi quinque suæ complevit secula vitæ,

Ilicis in ramis tremulæque cacumine palmæ

Unguibus & duro nidum sibi construit ore:

Quo simulac castas, & nardi lenis aristas,

Quassâque cum fulva substravit cinnama myrrha,

Se super imponit, finitque in odoribus ævum.

Indè ferunt, toridem qui vivere debeat annos,

Corpore de patrio parvum Phœnica renasci.

Cum dedit huic ætas vires, oneriq; ferendo est,

Ponderibus nidi ramos levat arboris alte,

Fertque pius cunâsq; suas patriumque sepulchrum,

Pérque leves auras Hyperionis urbe potitu,

Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.

Sed tamen est aliquid miræ novitatis in istis;

Alternare vices, & quæ modò fœmina tergo

Passa marem est, nunc esse marem miremur hyenam.

Id quoq; quod ventis animal nutritur & aurâ,

Protinus assimulat tetigit quoscunq; colores.

Victa recomifero Lynceus dedit India Baccho;

E quibus, utrimemorant, quicquid vesica remisit

Vertitur in lapides, & congelat aëre tacto.

Sic & corallium, quo primum contigit auras

Tempore, durefcit: mollis fuit herba sub undis.

Definet ante dies, & in alto Phœbus anhelos
 Equore tinget equos, quàm consequar omnia dictis
 In Species translata novas. Sic omnia verti
 Cernimus, atque alias assumere robora gentes,
 Concidere has. sic magna fuit censûq; virisque,
 Pêrque decem potuit tantum dare sanguinis annos;
 Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
 Et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
 Clara fuit Sparte, magna viguere Mycenæ,
 Necnon & Cœtropis, necnon Amphionis arces:
 Vile solum Sparte est; alta cecidere Mycenæ.
 Oedipodionia quid sunt nisi nomina Thebæ?
 Quia Pandionia restant nisi nomen Athenæ?

Nunc quoq; Dardaniâ fama est consurgere Romam,
 Apenninigena qua proxima Tiberidis undis
 Mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
 Hac igitur formam crescendo mutat, & olim
 Immensi caput orbis erit, sic dicere vates
 Faticinâsque ferunt sortes: quantûmq; recordor,
 Dixerat Ænæa, cùm res Trojana labaret,
 Priamides Helenus flenti dubioque salutis:
 Nate Deâ, si nota satis prasagia nostra
 Mentis habes, non tota cadet, te sospite, Troja.
 Flamma tibi ferrûmq; dabunt iter: ibis, & undâ
 Pergama rapta feres; donec Trojaeq; tibiq;
 Externum patrio contingat amicus arum,
 Urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
 Quanta nec est, nec erit, nec visa prioribus annis.
 Hanc alii proceres per secula longa potentem,
 Sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
 Efficiet: quo, cum tellus erit usa, fruuntur
 Æthereæ sedes, cœlumq; erit exitus illi.
 Hæc Helenum cecinisse Penatigero Ænæa
 Mente memor refero; cognatâq; mœnia lator
 Crescere, & utiliter Phrygiis vicisse Pelasgos.
 Nè tamen obliis ad metam tendere longè
 Exspatiemur equis; Cœlum, & quodenuq; sub illo est,

Immutat

Immutat formas; tellusque, & quicquid in illa est.
 Nos quoque, pars mundi, (quoniam non corpora solum;
 Verum etiam volucres animæ sumus, inque ferinas
 Possamus ire domos, pecudumque in pectora condi)
 Corpora qua possunt animas habuisse parentum,
 Aut fratrum, aut aliquo junctorum sœdere nobis,
 Aut hominum certè, rata esse & honesta sinamus;
 Nève Thyesteis tumulemus viscera mensis.
 Quam male consuecit, quàm se parat ille cruori
 Impius humano, vituli qui guttura cultro
 Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures!
 Aut qui vagitus similes puerilibus hædum
 Edentem jugulare potest; aut alite vesci,
 Cui dedit ipse cibos! Quantum est quod desit in istis,
 Ad plenum facinus? quis transitus inde paratur?
 Bos aret, aut mortem senioribus imputet annis.
 Horrifera contra Boream ovæ arma ministret.
 Ubra dent satura manibus pressanda capelle.
 Retia cum pedicis, laqueosque, artesq; dolosas
 Tollite, nec volucres viscatâ fallite virgâ.
 Nec formidantes cervos includite pennis,
 Nec celate cibis uncis fallacibus hamos.
 Perдите, siqua nocent, verum hæc quoq; perditæ tantum:
 Ora vacent epulis, alimentaq; congrua carpant.

Talibus atque aliis instructo pectore dictis,
 In patriam remeasse ferunt, ultròque petitum
 Accepisse Numam populi Latialis habenas:
 Coniuge qui felix Nymphæ, ducibusq; Camænis,
 Sacrificos docuit ritus, gentemq; feroci
 Assuetam bello pacis traduxit ad artes.
 Qui postquam senior regnumq; ævumq; peregit,
 Extinctum Latiaq; nurus populisq; patrisque
 Desflevere Numam, nam conjux, urbe relicta,
 Vallis Aricina densis latet abdita sylvæ,
 Sacraque Orestea gemitu questusq; Diane
 Impedit. Ab! quoties Nymphæ nemorisq; lacusque
 Nè faceret monuere, & consolantia verba

Dixerunt? quoties stenti Theseius heros,
 Siste modum, dixit? nec enim fortuna querenda
 Sola tua est. similes aliorum respice casus,
 Mitius ista feres, utinamq; exempla dolemem
 Non mea te possent relevare, sed & mea possunt.

Fando aliquem Hippolytum vestra, si contigit aures
 Credulitate patris scelerata et fraude noverca
 Occubuisse neci, mirabere, vixque probabo.
 Sed tamen ille ego sum. me Pasiphaëa quondam,
 Tentatum frustra patrum temerare cubile,
 Quod voluit, finxit voluisse; et a crimine verso,
 Indiciine metu magis effensane repulsa,
 Arguit; immeritumque pater projecit ab urbe,
 Hostiliq; caput prece detestatur euntis.
 Pittheam profugo curru Træzena petebam.
 Jamq; Corinthiaci carpebam litorea ponti,
 Cum mare surrexit, cumulûsq; immanis aquarum
 In montis speciem curvari et crescere visus,
 Et dare mugitus, summôq; cacumine findi.
 Corniger hinc taurus raptis expellitur undis,
 Pectoribûsq; tenus molles erectus in auras,
 Naribus et patulo partem maris evomit ore.
 Corda pavent comitum: mihi mens interrita mansit,
 Exiliis contenta suis. cum colla feroces
 Ad freta convertunt, arcedisq; auribus horrent,
 Quadrupedes, monstrique metu turbantur, et alitis
 Precipitant curram scopulis; ego ducere vanâ
 Fræna manu, spumis albescentibus oblita, luctor,
 Et retro lentas tendo resupinus habenas.
 Nec vives tamen has rabies superâset equorum,
 Ni rota, perpetuum quæ circumvertitur axem,
 Stipitis occursum fracta et disjecta fuisset.
 Excutor curru; lorisq; tenentibus artus,
 Viscera viva irabi. nervosque in stirpe teneri,
 Membra rapi partim, partim reprênsa relinqui,
 Ossa gravem dare fracta sonum, sessamq; videres
 Exhalari animam, nullasque in corpore partes,

Noscere

Noscere quas posses; unumq; erat omnia vulnus.
 Num potes aut audes cladi componere nostra,
 Nympha, tuam? vidi quoq; luce carentia regna,
 Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
 Nec, nisi Apollinea valido medicamine prolis,
 Reddita vita foret: quam postquam fortibus herbis
 Atque ope Paoniâ, Dite indignante, recepi;
 Tum mihi, nè præsens augerem muneri hujus
 Invidiam, densos objecit Cynthia nubes.
 Utque forem tutus, possêmque impunè videri,
 Addidit ætatem; nec cognoscenda reliquit
 Ora mihi: Crescénque diu dubitavit habendam
 Traderet, an Delon, Delo Cretâq; relictis,
 Hic posuit; noménq; simul, quod possit equorum
 Admonuisse, jubet deponere; quique fuisti
 Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius esto.
 Hoc nemus inde colo; de diisq; minoribus unus
 Numine sub domina lateo, atque assentior illi.

Non tamen Ægeria luctus aliena levare
 Damna valent; montisq; jacens radicibus imis
 Liquitur in lacrymas, donec pietate dolentis
 Mota, soror Phœbi gelidum de corpore fontem
 Fecit, & æternas artus tenuavit in undas.

At Nymphas tetigit nova res; & Amazone natus
 Haud aliter stupuit, quàm cùm Tyrrhæus arator
 Fatalem glebam motis aspexit in arvis
 Sponte suâ primùm nullôq; agente moveri;
 Sumere mox hominis, terraque amittere, formam;
 Orâque venturis aperire recentia fatis.
 Indigena dixere Tagen; qui primus Hetruscâ
 Edocuit gentem casus aperire futuros.

Utque Palatinis hærentem collibus olim,
 Cùm subitò vidit frondescere Romulus hastam,
 Quæ radice novâ, non ferro stabat adacta;
 Et jam non telum, sed lentæ viminis arbor,
 Non expectatas dabat admirantibus umbras.

Aut sua fluminea quum vidit Cippus in unda

Cornua. vidit enim, falsamque in imagine credens
 Esse fidem, digitis ad frontem sepe relatis,
 Qua vidit, tetigit. nec jam sua lumina damnans
 Reflitit, ut victor domito veniebat ab hoste;
 Ad cœlumq; oculos & eodem cornua tollens,
 Quicquid, ait, superi, monstro portenditur isto,
 Seu latum est aliquid, patria populôq; Quirini,
 Sive minax, mihi sit. viridîq; è cespite factas
 Placat odoratis herbas ignibus aras,
 Vinâque dat pateris, mactat arumque bidentum
 Quid sibi significant trepidantia consulit exta,
 Qua simul aspexit Tyrrhena gentis aruspex,
 Magna quidem rerum molimina vidit in illis,
 Non manifesta tamen. Cum verò sustulit acre
 A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen;
 Rex ait, O salve tibi enim, tibi, Cippe, tuisque
 Hic locus & Latia parebunt cornibus arces.
 Tu mîdorumpê moras, portasque intrare patentes
 Appropera; sic fata jubent: namque urbe receptus
 Rex eris, & sceptro tutus potière perenni.
 Rettulit ille pedem, torvâmq; à mœnibus urbis
 Avertens faciem, Procul, ô procul omina, dixit,
 Talia dii pellant: multôq; ego iustius evum
 Exsul agam, quàm me videant Capitolia regem.
 Dixit; & extemplo populûmq; gravemque Senatum
 Convocat: antè tamen capitis nova cornua fronde
 Velat: & aggeribus factis à milite forti
 Insistit, priscôq; deos de more precatu,
 Est, ait, hic unus, quem vos nisi pellitis urbe,
 Rex erit. is qui sit, signo, non nomine, dicam:
 Cornua fronte gerit, quem vobis indicat augur,
 Si Romam intrârit, samularia jura daturum.
 Ille quidem potui portas irrumperè apertas;
 Sed nos obstitimus, quamvis conjunctior illo
 Nemo mihi est, vos urbe virum prohibete, Quirites;
 Vel, si aignus erit, gravibus vincite catenis,
 Aut finite metum fatalis morte tyranni.

Qualia

Qualia succinâis, ubi trux insibilat Enus,
 Murmura pinetis fiunt; aut qualia fluctus
 Æquorei faciunt, si quis procul audiat illos:
 Tale sonat populus. sed per confusa frementis
 Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille est?
 Et spectant fromes, prædictâq; cornua querunt.
 Rursus ad hos Cippus, Quem poscitis inquit, habetis:
 Et, demptâ capiti, populo prohibente, coronâ,
 Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
 Demisere oculos omnes, gemitumque dedere,
 Atque illud meritum clarum (quis credere possit?)
 Inviti videre caput, nec honore carere
 Ulterius passi, festam imposuere coronam.
 At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
 Ruris honorati tantum tibi, Cippe, dedere,
 Quantum depresso subiectis bobus aratro
 Complecti posses ad finem lucis ab ortus;
 Cornuâq; auratis miram referentia formam.
 Postibus insculpunt longum mansura per ævum.

Pandite nunc, Musa, præsentia lumina vatium,
 (Scitis enim, nec vos fallit Phœbia vetustas)
 Unde Coroniden circumflua Tiberidis alti
 Insula Romuleæ sacris arcesserit urbis.
 Dira lues quondam Latius vitaverat auras,
 Pallidâq; exsanguisquælebant corpora morbo.
 Funeribus fessi postquam mortalia cernunt
 Testamenta nihil, nihil artes posse medentium,
 Auxilium cœlestæ petunt, mediâq; tenentes
 Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi;
 Utque salutiferâ miseris succurrere rebus
 Sorte velit, tantâq; urbis mala finiat, orant.
 Et locus, & laurus, & quas habet ipse pharetras,
 Intremuere simul; cortinâque reddidit imo
 Hanc adyto vocem, pavefactâque corpora movit:
 Quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses;
 Et pete nunc propiore loco: nec Appolline vobis,
 Qui minuat luctu, opus est, sed Appolline nato.

Ite bonis avibus, prolémq; accersite nostram.
 Jussa Dei prudens postquam accepere Senatus,
 Quam colat explorant juvenis Phœbeius urbem;
 Quíq; petant ventis Epidauria littora mittunt.
 Quæ simul incurvâ missi tetigere carinâ,
 Concilium Gratiósq; patres adiêre, darentque
 Oravêre deum, qui præsens funera gentis
 Finit Ausonia: certas ita dicere sortes.
 Dididet & variat sententia: parsque negandum
 Non putat auxilium; multi retinere, suâmq;
 Non emittere opem, nec numina tradere, suadent.
 Dum dubitant, seram pepulêre crepuscula lucem,
 Umbrâq; telluris tenebras induxerat orbi:
 Cùm Deus in somnis opifer consistere visus
 Ante tuum, Romane, torum; sed qualis in aede
 Esse solet, baculúmq; tenens agreste sinistrâ,
 Caesariem longâ dextrâ deducere barbæ;
 Et placido rales emittere pectore voces:
 Pone metus, veniam, simulacrâque nostra relinquam.
 Hunc modo serpentem; baculum qui nexibus ambit,
 Perſpice, & usque nota, visum ut cognoscere possis.
 Vertar in hunc; sed major ero, tantûsque videbor
 In quantum verti cœlestia corpora possunt.
 Extemplo cum voce deus, cum voce deoque
 Somnus abiit; somniq; fugam lux alma secuta est.
 Postera fidereos Aurora fugaverat ignes:
 Incerti quid agant procures, ad templa petiti
 Conveniunt operosa Dei, quâque ipse morari
 Sede velit, signis cœlestibus indicet, orant.
 Vix bene desierant, cùm cristis aureus altis
 In serpente Deus prænumcia sibila misit;
 Adventûq; suo signûmque, arâsque, forêsq;
 Marmorémq; solum, fastigiâq; aurea movit;
 Pectoribûsq; tenus media sublimis in aede
 Constitit, atque oculos circumtulit igne micantes.
 Territa turba pavet: cognovit numina castus
 Evlæus virtâ crines albente sacerdos.

En, Deus est, Deus est; animis linguisq; favere,
 Quisquis adest, dixit. sis, ò pulcherrime, visus
 Utiliter, populòsque juves tua sacra colentes.
 Quisquis adest visum veneratur numen: & omnes
 Verba sacerdotis referunt geminata, piùmque
 Æneada præstant & voce & mente favorem.
 Annuit his, motisq; Deus rata pignora cristis,
 Et repetita dedit vibratâ sibila linguâ.
 Tum gradibus nitidis elabitur, orâque retro
 Flectit, & antiquas abiturus respicit aras,
 Assuetâsque domos habitatâque templa salutat.
 Indè per injectis adopertam floribus ingens
 Serpit humum, flectitque sinus, mediâmq; per urbem
 Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
 Restitit hîc; agmenque suum, turbaque sequentis
 Officium, placido visus demittere vultu,
 Corpus in Ausonia posuit rate. numinis illa
 Sensit onus; pressâque Dei gravitate carinâ,
 Æneada gaudet; casòq; in litore tauro,
 Torta coronata solvunt retinacula navis.
 Impulerat levis aura ratem: Deus eminet altè,
 Impositâq; premens puppim cervice recurvam
 Cæruleas despectat aquas, modicisque per æquor
 Ionium Zephyris sexta Pallantidos ortu
 Italiam tenuit; præterque Lacinia templa
 Nobilitata deâ Scyllæâque littora fertur.
 Linqvit Iapygiam, levibûsq; Amphrysia remis
 Saxa fugit, dextrâ prærupta Ceraunia parte,
 Romechiûmq; legit, Caulonâque, Naryciâmq;
 Evincitque fretum, Siculique angusta Pelori,
 Hippotadaq; domos regis, Temesésq; metalla,
 Leucosiâmq; petit: tepidîq; rosaria Pæsti
 Indè legit Capreas, promontoriûmq; Minervæ,
 Et Surrentino generosos palmite colles,
 Herculeâmq; urbem, Stabiâsque, & in oria natam
 Parthenopen. & ab hac Cumæa templa Sibyllæ.
 Hinc calidi fontes, lentisciferûmq; tenetur

Linternum, multamque trahens sub gurgite arenam
 Vulturius, nivisq; frequens Sinuessa colubris,
 Minturnæq; graves, & quam tumulavit alumnus,
 Antiphatæq; domus, Trachasq; obseffa palude,
 Et tellus Circeæ, & Pissi littoris Anrium.

Huc ubi veliferam nauta advertere carinam,
 (Aper enim jam pontus erat) Deus explicat orbem;
 Perque sinus crebos & magna volumina labens,
 Tempa parentis init flavum tangentia littus.

Æquore placato, patrias Epidaurius aras
 Linqvit, & hospitio juncti sibi naminis usus
 Littoream tractu squama crepitantis arenam
 Sulcat, & innixus moderamine navis, in alta
 Puppe caput posuit, donec castrumque sacræque
 Lavini sedes Tiberinæque ad ostia venit.

Huc omnes populi passim, matrumq; patrūmq;
 Obvia turba ruit, quæque ignes Troica servat
 Vesta tuos: latòque Deum clamore saluant.
 Quæque per adversas navis cita ducitur undas,
 Thura super ripas, aris ex ordine factis,
 Parte ab utraque sonant, & odorant aëra fumis;
 Istæque coniectos incalfacit hostia cultros.

Jamq; caput rerum, Romanam intraverat urbem:
 Erigitur serpens, summòq; acclivis malo
 Colla movet, sedesque sibi circumspicit aptas.
 Scinditur in geminas partes circumflus amnis;
 Insula nomen habet; laterūque à parte duorum
 Porrigit æquales mediâ tellure lacertos.

Huc se de Latia pinu Phœbeius anguis
 Contulit; & finem, specie cæleste resumptâ,
 Luctibus imposuit, veniitq; salutaris urbi.

Hic tamen accessit delubris advena nostris.
 Caesar in urbe sua Deus est: quem Marte togæque
 Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
 Resque domi gesta, properatq; gloria rerum,
 In sidus vertere novum stellamque comantem,
 Quam sua progenies, nec enim de Caesaris actis

Ullum

Ullum majus opus, quàm quòd pater exstitit hujus.
 Scilicet aquoreos plus est domuisse Britannos,
 Pèrque papyriseri septemflua flumina Nili
 Victrices egisse rates, Numidàsque rebelles,
 Cinyphiumque Jubam, Mithridateisq; tumentem
 Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini,
 Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos,
 Quàm tantum genuisse virum, quo præ de rerum,
 Humano generi, superi, favistis abunde.
 Nè foret hic igitur mortali semine cretus,
 Ille Deus faciendus erat. quod ut aurea vidit
 Æneæ genitrix, vidit quoque triste parari
 Pontifici lethum, & conjurata arma moveri;
 Palluit, & cunctis, ut cuique erat obvia, divis,
 Aspice, dicebat, quantâ mihi mole parentur
 Insidia, quantâq; caput cum fraude petatur
 Quòd de Dardanio solum mihi restat fido.
 Solâne semper ero injustis exercita curis?
 Quam modò Tydide Calydonis vulneret hasta,
 Nunc malè defensa confundant micenia Troje?
 Quæ videam natum longis erroribus ælum,
 Factariq; freto, sedesq; intrare silentium,
 Bellâq; cum Turno gerere, aut si vera fatemur,
 Cum Junone magis? Quid nunc antiqua recordor
 Damna mei generis? timor hic meminisse priorum
 Non finit. In me acui sceleratos cernitis enses:
 Quos prohibete, precor, facinûsque repellite, nève
 Cade sacerdotis flammam exstinguite Veste.
 Talia nequicquam toto Venus anxia cælo
 Verba jacit, superûsque movet; qui, rumpere quancquam
 Ferrea non possunt veterum decreta sororum,
 Signa tamen luctûs danubia incerta futuri.
 Arma ferunt inter nigrâs crepitantia nubes,
 Terribilésq; tubas auditâq; cornua cælo.
 Præmonuisse nefas: Solis quoq; tristis imago
 Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
 Sape faces visa mediis ardere sub astris:

Sape inter nimbos gutta cecidère cruenta.
 Cæculus & vultum ferrugine Lucifer atrâ
 Sparsus erat : Parsi lunares sanguine currus.
 Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo ;
 Mille locis lacrymavit ebur . cantûsque feruntur
 Auditi, sanctis & verba minantia lucis.
 Victima nulla litat ; magnûsq. instare tumultus
 Fibra minet, casûmque caput reperitur in exitis.
 Inque foro, circumq; domos & templa deorum,
 Nocturnos ululâsse canes, umbrâsq; silentium
 Erravisse, ferunt, motamq; tremoribus urbem,
 Non tamen insidias, venturâque vincere fata
 Premonitus potuere Deûm ; strictique feruntur
 In templum gladii, nec enim locus ullus in urbe
 Ad facinus divâmque placet, nisi curia, cadem.
 Tum verò Cytherea manu percussit utrâque
 Pectus, & athereâ molitur condere nube,
 Quâ prius infesto Paris est ereptus Attidæ,
 Et Dimedeos Aneas fugerat enses.
 Talibus hanc genitor : Sola insuperabile fatum,
 Nata, movere paras ? iuves licet ipsa sororum
 Testa trium : cernes illic molimine vasto
 Ex ære & solido rerum tabularia ferro.
 Quæ neque concussum cæli, neque fulminis iram,
 Nec metunt ullas tuta atque æterna ruinas,
 Invenies illic incisa adamante perenni
 Fata tui generis. legi ipse, animoque notavi :
 Et referam, nè sis jam nunc ignara futuri.
 Hic sua complevit, pro quo, Cytherea, laboras,
 Tempora, perfectis quos terræ debuit annis.
 Ut Deus accedat cælo, templisque colatur,
 Tu facies, natûsq; tuus, qui nominis hæres
 Impositum feret unus onus, casiq; parentis
 Nos in bello suos fortissimus ultor habebit.
 Illius auspiciis obsesse mœnia pacem
 Visa petent Mutinæ : Pharsalia sentiet illum ;
 Amathiiq; iterum madefient cæde Philippi :

Et Magnum Siculis nomen superabitur undis :
 Romanique ducis conjux Ægyptia tædæ
 Non bene si ca cadet ; frustra que erit illa minata
 Servitura sua Capitolia nostra Canopo.
 Quid tibi barbariem, gentesque ab utroque jacentes
 Oceano, numerem ? quodcumque habitabile tellus
 Sustinet, hujus erit : potius quoque serviet illi,
 Pace datâ terris, animum ad civilia verter
 Jura suum, legesque feret justissimus auctor ;
 Exemploque suo mores reget ; inque futuri
 Temporis ætatem venturumque nepotum
 Prospiciens, prolem sancta de conjuge natam
 Ferre simul nomenque suum curasque iubebit.
 Nec, nisi cum senior similes æquaverit annos,
 Æthereas sedes cognatâque sidera tanger.
 Hanc animam interea caso de corpore raptam
 Fac jubar, ut semper Capitolia nostra foramque;
 Divus ab excelsa prospectet Julius ade.

Vix ea fatus erat, media cum sede senatus
 Constitit alma Venus, nulli cernenda, suique
 Caesaris ereptam membris, nec in aëra solvi
 Passa, recentem animam caelestibus intulit astris,
 Dumque tulit, numen capere, atque ignescere sensit;
 Emititque simul : simul evolat alius illa,
 Flammisserumque trahens spatioso limite crinem
 Stella micat : natique videns benefacta, fatetur
 Esse suis majora, & vinci gaudet ab illo.
 Hic sua præferri quanquam vetat acta paternis,
 Libera fama tamen, nullisque obnoxia iussis,
 Invitum præfert, undaque in parte repugnat.
 Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus ;
 Ægea sic Theseus, sic Pelea vincit Achilles :
 Denique, ut exemplis ipsos aquantibus utar,
 Sic & Saturnus minor est Jove. Jupiter arces
 Temperat æthereas, & mundi regna triformis ;
 Terra sub Augusto. Pater est & Rector uterque.

Dii, precor, Ænea comites, quibus ensis & ignis
 Cesserunt,

Cesserunt, Diique indigetes, genitorq; Quirin,
 Vrbis, & invicti genitor, Gradive, Quirinia,
 Vestaq; Casareos inter sacrata penates,
 Et cum Casarea tu, Phœbe domestice, Vesta,
 Quisq; tenes altis Tarpeias Juppiter arces,
 Quosq; alios vati fas appellare piūmq; est,
 Tarda sit illa dies, & nostro serior ævo,
 Quā caput ævūstū, quem temperat orbe relicto,
 Accedat cœlo, faveātque precantibus absens.

PERORATIO.

Jāque opus exegi quod nec Jovis ira, nec ignes,
 Nec poterit ferram, nec edax abolere vetustas.
 Cūm volet illa dies, quæ nil nisi corporis hujus
 Jus habet, incerti spatium mihi finiat ævi :
 Parte tamen meliore mei super alta perennis
 Astra ferar, nomēque erit indelebile nostrum.
 Quāq; patet domitis Romana potentia terris,
 Ore legat populi : perque omnia secula famā,
 Si quid habent veri vatum præsagia, vivam.

 FINIS.
